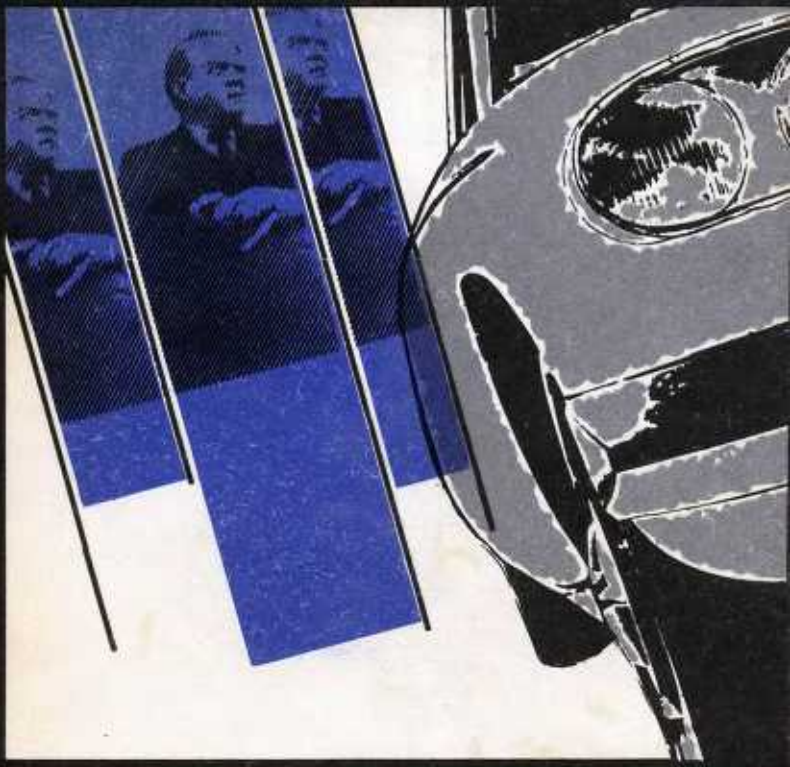

E. BRAGHINSKI • E. REAZANOV

ZIGZAGUL NOROCULUI

enigma

E. BRAGHINSKI - E. REAZANOV

zigzagul norocului

E. BRAGHINSKI - E. REAZANOV

zigzagul norocului

și alte povestiri

în românește de Dan Demetrescu

● Editura UNIVERS ● București — 1972 ●

Coperta: Mihai Mănescu

ЭМИЛЬ БРАГИНСКИЙ
ЭЛЬДАР РЯЗАНОВ
ЗИГЗАГ УДАЧИ
ИЗДАТЕЛЬСТВО „СОВЕТСКАЯ РОССИЯ"
Москва — 1969

Toate drepturile sînt rezervate Editurii UNIVERS

ATENȚIE LA MAȘINI!

CAPITOLUL 1
polițist

Cititorii se dau în vînt după romane polițiste. E plăcut să citești o carte, cînd știi dinainte cum o să se sfîrșească. Și, în general, te unge la inimă să te simți mai deștept decît autorul...

Așadar, era beznă adîncă. Cernea o ploaie măruntă. Rarele felinare licăreau anemic — de ce să mai luminezi un oraș unde oricum e întuneric?

De o parte și de alta a străzii se înălțau, multe, blocuri gemene, cu ferestrele ca niște hăuri întunecoase. Era un mister cum își găsesc casele fericiții proaspeți locatari, mai ales noaptea. Dar trecătorul singuratic, cu servietă sub braț, pășea sigur de sine. Era clar că știe unde se duce și de ce! Trecătorul se opri în fața unui gang și se uită împrejur. Așa cum se cuvine, ochii îi scînteiau febril. Se lipi de perete, străduindu-se să rămînă neobservat, ceea ce-i reuși. Întră în curte. O umbră uriașă lunecă pe zidurile albe ale blocului. Necunoscutul se furișă spre un garaj-tip, aflat chiar în fundul curții, și-și roti iar privirile.

Era o noapte atît de neagră, tăcută și pustie, încît fără să vrei îți venea să comiți un delict.

Primul gest al răufăcătorului fu să extragă din servietă o sticlă cu ulei de floarea-soarelui; îi scoase frumușel dopul și unse lacătul și balamalele de la ușa garajului. Apoi își trase mănușile și, luînd din servieta cu pricina un șperaclu, descuie lacătul. Uleiul era de cea mai bună calitate și ușile garajului se dădură în lături fără zgomot.

Necunoscutul răsuflă ușurat...

În timpul ăsta, la etajul al șaselea se perpelea în pat Filip Kartuzov, o persoană neverosimil de obeză. Visa că

i se fură mașina — unul dintre cazurile rarisime cînd visele se înfăptuiesc aievea !

Auzind zgomotul motorului, Filip se trezi, sări din pat și alergă la fereastra deschisă.

„Volga" lui tocmai părăsea propriul său garaj !

— Îmi fură mașina ! țipă neputincios Filip. Așa cum se găsea, numai în chiloți, se rostogoli pe scări și o luă la goană prin ploaie. Clipind cu stopul de la spate, mașina îi făcu prietenos cu ochiul fostului ei stăpîn și se mistui în noapte. În momentul respectiv, la locul infracțiunii nu se afla nici un milițian — cu totul întîmplător, firește. Păgubașul o apucă spre colțul străzii, lipăind prin bălțoace cu picioarele goale.

La intersecție, într-o gheretă de sticlă, își făcea slujba milițianul de la circulație. Neavînd nici o bănuială tocmai dăduse cale liberă mașinii furate.

Cînd văzu un om dezbrăcat, milițianul se aplecă în afară, cu o vădită curiozitate, și-l întrebă compătimitor :

— Ați fost jefuit ?

— Mi s-a furat mașina !

— Și hainele ?

— Nu, m-am dezbrăcat singur !...

Într-un adevărat roman polițist, agentul de circulație ar fi sărit ca Tarzan și, încălecînd din zbor pe motocicletă, ar fi pornit în urmărire.

— Ia suflă-ncoa ! îi zise milițianul, după obiceiul pămîntului.

Kartuzov suflă docil. Nu era prima oară cînd sufla în nasul miliției. Întrucît nu simțise miros de băutură, milițianul se apucă să telefoneze unde trebuie... Numărul „Volgăi" furate a fost comunicat tuturor posturilor de pe șoselele care ies din Moscova.

Eroina povestirii noastre gonea spre sud. Farurile rarelor mașini care-i veneau în întîmpinare luminau o clipă silueta unui bărbat aplecat pe volan, dar clipele acestea erau atît de scurte încît nu puteai vedea fața infractorului. Indicatorul de viteză încremenise la „130". Mașina înghițea kilometri. Deși deocamdată nu era urmărit, infractorul nu se îndoia că va fi. Și iată un viraj perfid...

Stimate cititor ! Dacă furi o mașină, respectă regulile de circulație !

„Volga" luă virajul fără să încetinească. Un scrîșnet de frîne, dar... prea tîrziu ! S-a dat de-a dura ! Roțile continuau să se învîrtească nebunește prin aer, dar automobilul nu mai avea nevoie de ele ! Scrijelind asfaltul cu capota, „Volga" își urmă drumul pe șosea, cu o viteză amețitoare. Și asta i-a fost salvarea. S-a rostogolit încă o dată, a revenit în poziție normală și a început să galopeze mai departe, ca turbată...

CAPITOLUL 2

în care, după cum era de așteptat, apare anchetatorul, un om cu ochi sfredelitori

Necuprinsă și diversă e lumea transportului orășenesc de pasageri (în ordine alfabetică) :

Autobuze
Biciclete
Cai
Camioane
Căi suspendate
Cămile
Cărucioare de copii
Cărucioare de invalizi
Cîini de tracțiune
Funiculare
Lifturi
Mașini de serviciu
Mașini de stropit
Măgari
Metrouri
Motociclete

Motociclete cu ataș
Picioare de pietoni
Reni
Scutere
Taxiuri
Tramvaie
Tramvaie fluviale
Troleibuze
etc...

Dar omul nu se mulțumește numai cu atît. El e singura dintre viețuitoare căreia îi place să-și creeze singură greutăți. Pesemne că trăsătura asta e proprie numai organismelor dotate cu rațiune, altfel nu se explică dorința fiecărui individ de a avea mașină proprie. Argumentele cum că mașina economisește timpul, sau referirile la clasici — „automobilul nu este un lux, ci un mijloc de locomoție" — sînt simple argumente și referiri.

Oricine n-are mașină visează să-și cumpere. În schimb, oricine are visează s-o vîndă. Îl împiedică doar gîndul că, vînzînd-o, rămîne fără mașină.

Cînd vezi cîte îndoieli îi rod pe posesorii de mașini, îți vine să crezi că încă nu s-a făcut tot pentru a le otrăvi existența. De fapt, în acest domeniu s-au obținut rezultate remarcabile. Garaje nu există și nu vor fi. Nu ai unde spăla mașina, iar să circuli cu mașina nespălată costă scump.

— Spuneți-mi, vă rog, se interesează politicos sergentul de miliție, celui care a riscat să plece dimineața cu mașina murdară, dumneavoastră vă spălați în fiecare zi?

— Am să întîrzii la serviciu! Vocea șoferului amator imploră, într-adevăr întîrzie.

— Dar pe dinți vă spălați? continuă calm sergentul, care nu se grăbește nicăieri.

— N-am timp...

— Da, n-aveți timp să vă spălați mașina. Permisul, vă rog!

— Perfect, amendează-mă! se lamentează contravenientul. Nu vezi că întîrzii?! E dezgustător să-ți ceri

singur pedeapsa, dar sergentul îți face o concesie și-ți îndeplinește rugămintea.

Șoferul — căci și amatoru-i tot șofer — e vinovat întotdeauna, chiar cînd are dreptate. La toate intersecțiile poți vedea milițieni care le fac morală conducătorilor auto, dar nimeni n-a văzut vreodată să se întîmple invers. Amatorul nu mai poate deveni o ființă civilizată, dacă n-a fost înainte de a-și cumpăra mașină.

Proprietarul de autoturism n-are timp liber. Cînd nu-l repară, nu-l lustruiește, nu-i umple rezervorul cu benzină, nu umflă cauciucurile, nu cutreieră orașul căutînd piese de schimb, nu transportă pe la casele lor pe cunoscuții săi sau pe cunoscuții cunoscuților, e sub tensiunea fricii. Obișnuita frică animalică — să nu i se fure mașina. Fiecare proprietar e convins că pe hoț îl ademenește numai averea lui mobilă. Ciudată îngîmfare!

Cîte feluri de încuietori nu vezi la mașinile particulare! În domeniul ăsta, inventivitatea se află la nivelul veacului nostru cibernetic. Găsești și relee secrete, și întrerupătoare, și încuietori cu cifru algebric, și zăvoare fantastice pentru volan, semănînd cu instalațiile de rachete. Numai cîțiva conservatori își încuie portierele cu lacăte de prăvălie, ca pe vremea bunicii.

Există și alte dispozitive: de la mașină pînă la etajul patru, direct la geam, se întinde un cablu electric. Cînd hoțul se introduce în mașină, la locuința proprietarului urlă strident o sirenă. Proprietarul se trezește, se apleacă pe fereastră și poate observa personal cum i se fură mașina...

La orele nouă precis, Kartuzov își tîra trupul nedormit și chinuit pe coridoarele secției de anchete a procuraturii raionale. La ușa cu inscripția „Podberezovikov M.P.", un individ deșirat și costeliv îi tăie calea, întinzînd un braț lung ca o barieră de cale ferată.

— ...cuzați, și eu ...buie... s...ntru, behăi misterios și suav Penocikin, căci acesta era numele costelivei bariere.

Filip se fîstîci. I se păruse că Penocikin vorbea într-o limbă străină, iar el nu cunoștea limbi străine.

— ...buie ...şteptaţi, îi propuse Penocikin în maniera sa condensată. Înghiţea începutul cuvintelor şi avea un antrenament serios în sportul ăsta.

— Dar mi s-a furat maşina ! replică dintr-o răsuflare Kartuzov, uimit că pricepe o altă limbă.

— Ce ...incidenţă ...antastică ! observă ironic Penocikin. Şi mie ...rat ! ...og ...taţi la ...oadă !

Abia atunci văzu Kartuzov că pe un scaun lipit de zid mai stă un ins abătut şi-l priveşte ostil.

— Că doar lui nu i s-a furat maşina ! strigă Filip.

— ...rat ! îi răspunse Penocikin ca un ecou.

— Asta nu se poate !

— ...ece la ...neata ...oate, şi la ...lţii nu ? făcu Penocikin jignit.

— Pe-a mea a furat-o azi-noapte !

Bariera îl mîngîie pe cap cu condescendenţă :

— Lui ...rat de ...pt luni, iar mie de ...tru. Aşa că ai ...imp, ...lava ...omnului !

Şi Penocikin îi arătă un scaun. Kartuzov se aşeză cuminte.

De cealaltă parte a uşii, trona în spatele biroului un bărbat şaten, istovit, cu ochi pătrunzători, aşa cum au toţi anchetatorii.

Nu demult, Maxim Podberezovikov trimisese pe o anumită bancă, binecunoscută, un grup de traficanţi de valută... Iar ieri îl aruncaseră, în calitate de tînăr care promite, într-un sector păcătos, să-l înlocuiască pe Ciulanov, care se dovedise necorespunzător. Povestea cu furtul celor două maşini avea o faimă proastă la secţia judiciară, ca orice caz fără şanse de rezolvare. Acum, parcă anume în cinstea numirii lui Podberezovikov, se mai furase noaptea o „Volgă", a treia la număr.

Podberezovikov luase zglobiu startul. Alergase cu noaptea-n cap la locul infracţiunii, îl băgase-n răcori pe administratorul de imobil şi-l interogase pe păgubaş. Strînsese apoi cu grijă resturile uleiului de floarea-soarelui de pe balamalele garajului şi le expediase urgent la analiză.

Tania, asistenta lui Maxim, luase amprentele infractorului. Nu se putuseră fotografia, din păcate, şi urmele

pașilor, întrucît fuseseră încîlcite de tălpile goale ale lui Filip.

La nouă dimineața, anchetatorul se afla din nou în cabinet. Tocmai se aduceau rezultatele analizelor. Uleiul era rafinat. Se stabilise, de asemeni, că hoțul lucrase cu mănuși de bumbac. Acest tip de mănuși este produs de fabrica nr. 7 a Trustului orășenesc de tricotaje din Moscova și se vinde fără succes la toate magazinele de galanterie.

Anchetatorul medita intens asupra împrejurărilor în care s-a produs furtul. Era clar că în cazul de față, ca și în cele precedente, acționase una și aceeași mînă, dibace și rutinată.

— Tania, nu s-au primit informații de pe șosele? întrebă Maxim.

— Deocamdată nimic, îi răspunse asistenta.

În romanele polițiste, detectivii au neapărat un prieten, un asistent sau un subaltern. Sherlock Holmes îl avea pe doctorul Watson. Anchetatorul are nevoie de un asemenea om, nu ca ajutor — oricum detectivul îl descoperă pe vinovat abia în ultimul capitol — dar altfel în fața cui și-ar dezvălui talentul său de criminalist? Greu de presupus că însuși criminalul i-ar admira calmul olimpian și incomparabila vitejie! În ultimii ani, la rolul de prieten al anchetatorilor au început să concureze fetișcanele. Holmes-ii moderni au ajutoare drăgălașe, deseori studente-practicante. E mai comod decît să-ți iei ca om de încredere un bărbat, căci colaborarea la descifrarea unui delict contribuie cum nu se poate mai fericit la nașterea sentimentului numit dragoste. Cu cît e delictul mai grav, cu atît e și dragostea mai puternică! Ar fi fost o încălcare grosolană a tradiției ca Tania să nu-l iubească pe Podberezovikov. De aceea îl și iubește, dar îl iubește în ascuns. Lucru de care el, firește, nu-și dă seama.

— Am încredere în dumneavoastră! rupse Tania tăcerea. O să descoperiți infractorul!

Podberezovikov nu băgă de seamă — a cîta oară — ce sentiment adînc răzbătea din vorbele fetei.

— Ai observat, Tania, spuse anchetatorul cufundat în gînduri, că în curtea de unde s-a furat mașina și pe stradă sînt parcate noaptea destule mașini ?

— Da, făcu Tania nedumerită.

Ajutorul anchetatorului are datoria să fie cam sărac cu duhul.

— Păi, e mult mai ușor să furi o mașină de pe stradă decît dintr-un garaj...

— Adevărat ! exclamă bucuroasă Tania, uimită de subtilitatea raționamentului emis de șeful ei iubit.

Anchetatorul aruncă o privire spre portretul uriaș al lui Stanislavski, care, nu se știe de ce, era atîrnat în cabinetul său.

— Dacă aplicăm aici învățătura lui Konstantin Sergheevici Stanislavski despre supraproblemă, apare o idee interesantă : infractorul a mers pe linia maximei rezistențe. De ce oare ? Cînd îi vom descoperi supraproblema, va fi ca și prins !

— Cum de nu mi-am dat seama ?! se entuziasmă Tania.

Însă Podberezovikov nu mușcă din momeala adulației.

— Fiindcă veni vorba, continuă fata, păgubașii s-au adunat pe coridor.

— Toți ? întrebă anchetatorul.

— E și „Volga" cenușie, și cea cu bara turtită, și ultima.

Perspectiva întîlnirii cu păgubașii nu-l încînta pe Podberezovikov, dar nu-i stătea în caracter să evite pericolele.

— Cheamă-i pe toți ! Cum se zice, dintr-o lovitură !

Troica păgubașilor se năpusti în cabinet. Anchetatorul se ridică de la birou.

— Îmi pare bine de cunoștință !

— Sîntem foarte mulțumiți că ați fost numit tocmai dumneavoastră, se înclină veteranul, care aștepta de opt luni.

— ...perăm că ...eți ...nfirma ...crederea ...oastră !

Maxim se uită la Penocikin și-l încredință, ascunzîndu-și un zîmbet :

— Mă ...oi ...trădui !

Păgubaşii se aşezară comod, pregătiţi pentru o discuţie îndelungată.

— Aveţi ceva noutăţi ? se interesă Maxim.

— Nu ! răspunseră ei în cor.

— Cred că ar fi mai cu folos, pronunţă anchetatorul răspicat şi nemilos, dacă aţi începe să vă duceţi dimineaţa la slujbă, nu să veniţi la mine. Cînd va fi nevoie de dumneavoastră, vă chem eu !

— ...ţeles. Penocikin se ridică primul. La ...vedere.

— La revedere, îl acompanie duetul, şi păgubaşii se îndreptară mîhniţi, în şir indian, spre uşă. Tania o închise bine în urma lor, dar imediat bătu cineva.

— Intră ! strigă Maxim.

Se întorsese Kartuzov.

— Azi-noapte am uitat să vă comunic un amănunt. Poate vă prinde bine...

— Vă ascult.

Filip trase cu ochiul spre Tania, încurcat.

— La mine, pe aripa stîngă din spate e zgîriată o vorbă de ruşine.

— Ce anume ? întrebă sever anchetatorul.

CAPITOLUL 3

în care facem cunoştinţă cu Iuri Detocikin, agent de asigurări

A mai trecut o săptămînă. Omul, precum se ştie, se deprinde cu orice. Kartuzov se obişnuise cu ideea că i s-a furat maşina. Mai mult, această întîmplare tragică îi înfrumuseţase, într-un fel, viaţa. Se simţea victima nevinovată a destinului, ceea ce-l înălţa în propriii săi ochi. Începuse a povesti colegilor de birou evenimentele din acea noapte de pomină. Povestirea se completa trep-

tat cu amănunte noi. Cînd apăru scena în care Kartuzov trăsese cu pușca în hoț, dar nu-l nimerise, nervii colegilor nu mai rezistară și începură să-l evite pe martir. Atunci Kartuzov continuă să-și împărtășească necazul unor necunoscuți. În lipsa mașinii, se ducea acum la slujbă cu autobuzul. Pe parcursul a șase stații putea înjgheba o istorioară de efect, cu toate amănuntele. Pe lîngă asta, Kartuzov își găsise un motiv întemeiat să plece zilnic de la serviciu. Avertismentul anchetatorului rămăsese fără efect, căci păgubașii toceau cu perseverență podeaua coridorului.

Dar Podberezovikov nu le putea comunica nimic îmbucurător.

Așa a mai trecut o săptămînă...

Avionul de pasageri TU-104 se apropia de Moscova.

— Avionul nostru, cu ruta Tbilisi-Moscova, aterizează pe aeroportul Vnukovo, anunță însoțitoarea de bord, radiind de mulțumire profesională. Pasagerii sînt rugați să-și lege centurile.

Și pasagerii începură cuminți să și le lege, de parcă asta ar fi servit la ceva în caz de accident.

Un individ sfrijit, cu o figură naivă și plictisită, se legă sîrguincios de fotoliu. Pe urmă scoase din servietă o foaie de decontare și la rubrica „numele de familie" scrise citeț: „Detocikin I.I.". La „numărul zilelor" trecu cifra „7". Vecinul său, un om trecut de prima tinerețe, originar din sud, își întoarse către dînsul capul ras.

— Ai fost în deplasare?

— Da, mă întorc, zîmbi timid Detocikin, în timp ce semna decontul și fixa cu o agrafă biletul de avion.

Avionul se zgîlțîi zdravăn. Omul originar din sud se strîmbă dureros — nu suporta zborul.

Detocikin socoti că politețea îl obligă să continue conversația:

— Ați citit în *Vecerni Tbilisi* că un avion „Boeing—707" s-a prăbușit la aterizare?

— Nu, te rog, nu-mi plac discuțiile astea.

— Eu mă străduiesc, îi explică Detocikin cu blîndețe, să privesc pericolul drept în față! Cu atît mai mult cu

cît de noi nu depinde nimic, totul e în mîinile pilotului. V-aţi făcut o asigurare de viaţă ?

— Ia ascultă, de ce mă sperii ? De ce-mi calci pe nervi ? suspină călătorul pe care-l chinuia răul de avion.

— Asigurarea e un lucru straşnic, continuă inspirat Detocikin, scoţînd din servietă o hîrtie cu antet. Tu pieri într-o catastrofă, iar familia ta primeşte despăgubiri !

Omul din sud se făcu pămîntiu la faţă şi nu răspunse nimic.

— Poate facem o asigurare de accident ? îi propuse Detocikin. O putem încheia chiar aici, cît mai sîntem în avion.

— Ia ascultă, se dumiri vecinul, dumneata eşti agent de asigurări ?

— Da. Un surîs de prunc lumină faţa lui Detocikin, făcîndu-l simpatic.

— Uite ce-i, scumpule — vecinul se supărase — nu eşti agent de asigurări, scumpule, ci huligan ! Dacă ne facem zob, cine mai găseşte hîrtia asta ? Şi dacă nu, să arunc banii în vînt ?

— Dar nu călătoreşti ultima oară cu avionul, îi replică Detocikin, privindu-l încurajator, cu ochii săi naivi şi trişti.

În aceeaşi clipă, avionul se prăvăli într-un gol de aer. Omul se încleştă de braţele fotoliului.

— De ce-oi fi mergînd cu avionul ? Of, de ce ?

— Chiar aşa, de ce ? Lui Detocikin nu-i era străină curiozitatea.

Vecinul zîmbi visător.

— Fiul meu dă la institut.

— La care ? întrebă politicosul Detocikin.

— Am să-l caut pe ăl mai bun.

Detocikin surîse.

— Păi cum aşa, vă duceţi să daţi examen pentru el ?

— Nu fi naiv ! Examenele sînt o loterie, şi în treburile serioase nu te poţi baza pe întîmplare.

În culoarul dintre fotolii apăru însoţitoarea cu o tavă, pe care se aflau bomboane spirtoase. Detocikin întinse mîna, dar vecinul îl apucă de cot şi făcu semn însoţitoarei să plece.

— Lasă, fătuco, n-avem nevoie !

Se suci, se răsuci, trase din plasă un geamantan și-l deschise.

— Na, agentule, ăstea-s mai bune.

Geamantanul era plin cu cireșe.

— Din livada dumneavoastră ? întrebă Detocikin și băgă o cireașă în gură.

— La noi în țară toate-s ale noastre... îi răspunse în doi peri posesorul cireșelor.

Avionul se înclină pe o aripă și vecinul suspină iar :

— Nu pot suferi avioanele și totuși zbor cît e anul de lung.

— Se-ntîmplă... Detocikin molfăia cireșe.

— Asta pentru că fiecare rod are vremea lui. Mimoza la timpul ei, roșiile la al lor, iar mandarinele — cu totul altă gîscă !

— Mai bine ați merge cu trenul, îl sfătui Detocikin.

Văzînd că are o poftă de mîncare excelentă, vecinul închise geamantanul.

— Eu pot cu trenul, cireșele nu !

În hublou apăru aeroportul.

— Ei, făcu Detocikin, ne asigurăm au ba ? Ultimul moment e cel mai periculos.

— Ai scăpat trenul, scumpule ! rînji omul. Avionul rula pe pista de aterizare. Să mă mai gîndesc. Treci pe la mine.

— În Piața Mare ? îl întrebă Detocikin cu subînțeles.

— De ce acolo ? Eu lucrez, de cînd mă știu, în piața Tișino.

Oricît ar părea de ciudat, însă mulți pasageri abia apucau să simtă pămîntul sub picioare, că se și ridicau iar în văzduh. Erau vitejii care, ca să ajungă în centru, nu luau autobuzul, ci elicopterul. Detocikin se număra printre ei, dar omul originar din sud nu, firește.

După treizeci de minute, Detocikin se afla în centrul capitalei. Mii de moscoviți alergau pe străzi în săltărețul ritm al metropolei, dispăreau în pasajele subterane, ieșeau în goană la suprafață și se topeau din nou în craterele metroului. Troleibuzele opreau unul după altul în

stații și pasagerii se vedeau prin pereții lor de sticlă ca mărfurile din vitrină.

Detocikin stătea răbdător într-o stație, așteptînd ceva. Se scurse aproape un ceas. În acest timp prin stație trecură douăzeci și trei de troleibuze, dar Detocikin nu se urcă în nici unul. Cînd se apropie al douăzeci și patrulea, începu să dea semne de nerăbdare. Coborî de pe trotuar, ocoli mașina prin față și se uită pe geamul cabinei.

— Liuba ! exclamă el cu vocea gîtuită. Salut, Liuba ! M-am întors !

Șoferița (una dintre acelea pe care un poet contemporan le-a cîntat cam așa : „Mînjită de ulei i-e salopeta și fistichie de pe cap bereta") nu-i dădu nici o atenție. Se aplecă spre microfon și anunță :

— Avansați, tovarăși ! Nu vă buluciți în coada mașinii !

Apoi, uitînd de microfon, continuă cu aceeași intonație :

— Iuri Ivanovici, urcarea pe partea cealaltă !

Detocikin se lumină la față și se avîntă vesel spre ușă. Cursa era urmărită de toți pasagerii. Tocmai cînd forța ritmul la potou, ușa lunecă lin și i se închise în nas. Pasagerii izbucniră într-un hohot de rîs, iar troleibuzul se urni din stație. Uitîndu-se în oglindă, Liuba observa cum se micșorează silueta cocîrjată a lui Detocikin.

Detocikin, cu ochii după troleibuz, era plin de gînduri injuste, pesimiste, cu privire la viața lui personală. Știind că Liuba n-o să mai apară decît cel puțin peste un ceas și jumătate, și deci împăcarea trebuie amînată pînă seara, își luă picioarele la spinare și o porni spre slujbă. Se știe că munca e cel mai bun leac al traumatismelor sufletești. Cînd ți-e inima grea, o întîlnire cu șeful e un adevărat balsam.

Cînd intră în biroul unde lucrau colegii săi de la inspectoratul raional al Asigurărilor de stat, aritmometrele își încetară țăcănitul, funcționarii își întrerupseră discuțiile particulare și începură, ca la comandă, să-l privească cu compătimire. Liniștea care se lăsase nu-i

plăcu de fel. Ca să evite întrebările, străbătu iute camera și împinse ușa de la cabinetul șefului.

Directorul inspectoratului, Iakov Mihailovici Kvocikin, îl întîmpină cu o interpelare plină de sarcasm.

— Ei, ce mai face unchiu din Tbilisi ?

— Prost ! răspunse Detocikin zdrobit.

— Data trecută a fost, dacă nu mă-nșel, mătușa ?

— Verișoara. S-a dus...

— Toți sîntem muritori, oftă șeful. Dacă oamenii n-ar muri, n-am mai avea pe cine să asigurăm de viață. Sper că n-o să negi, Detocikin, că am manifestat întotdeauna grijă față de dumneata. De fiecare dată cînd ți se îmbolnăvesc ori îți mor neamurile, îți acord concediu fără salariu.

— E drept, confirmă Detocikin. Mai rar un director așa de binevoitor.

— Însă dumneata ai multe rude, iar eu am puțini oameni în schemă. Călătoriile dumitale ne dau planul peste cap.

— Iakov Mihailovici, o să aduc lucrările la zi ! îi promise Detocikin.

— Du-te și scoate-le la liman ! Și șeful își concedie subalternul, limitîndu-se la o morală cu caracter general : Nu uita că eu nu permit ca interesele de familie să fie puse mai presus de cele obștești !

Ieșind în stradă, Detocikin se gîndea ușurat că toate se compensează în viață. Uite, întîlnirea cu Liuba ieșise mai prost decît își închipuia. În schimb, întîlnirea cu șeful nu avusese așteptatele consecințe neplăcute. Pe scurt, meci nul.: 1-1. Dar mai rămînea principalul — să telefoneze acasă. Intră într-o cabină telefonică, făcu numărul și, adunîndu-și curajul, pronunță cu nepăsare :

— Eu sînt, mamă. M-am întors din delegație. N-a venit nimeni după mine... adică, vreau să zic, la mine ?

— Cine are nevoie de tine ? urmă răspunsul, dat de o voce energică.

Și Detocikin, cel de care nimeni n-avea nevoie, se liniști pe dată și porni să scoată la liman planul de producție.

CAPITOLUL 4

în care ne atrage atenția o „Volgă" bej, cu numărul 49-04-MOT

Din cauza uriașului avînt al construcției de locuințe, porția de alergătură zilnică pentru agenții de asigurări a crescut simțitor. Detocikin trudea, fără să-și cruțe picioarele.

Noul locatar e foarte greu de asigurat. Fericitul care primește locuință nouă n-are chef să se gîndească la incendii, cutremure ori inundații. Cu atît mai oribil e să te gîndești la propriul tău sfîrșit.

Detocikin intră la nr. 17 de pe strada Topolinaia și urcă cu liftul pînă la ultimul etaj. La fel ca poștașii și distribuitorii de lapte, el își făcea turneele de sus în jos. Începu cu apartamentul 398.

— Salut, tovarășe Erohin! (Detocikin avea o memorie unică în ceea ce privește persoanele din rîndul cărora intenționa să-și recruteze clienți.)

— Salut, îi răspunse Erohin, care poseda și el o memorie destul de bună, dar să știi că nu mă asigur!

Erohin era un om de uzină, franc, și nu-i plăceau subtextele.

— Cînd e foc arde tot, replică Detocikin, fără nici o nădejde.

— Cumpărăm lucruri noi, pară optimistul și neclintitul Erohin.

— Omul poate să moară, îi aminti Detocikin.

— Eu mai am de trăit, se menținu încăpățînatul pe poziție, abia am împlinit cincizeci și doi...

— Grozavă idee, o prinse din zbor Detocikin, arătați excelent. Eu v-aș fi dat mult mai puțin. Puteți să vă asigurați de vîrstă.

— De ce anume? întrebă Erohin, manifestînd pentru prima oară un oarecare interes.

— Bunăoară, dacă trăiți pînă la șaptezeci, luați o primă de asigurare. Dar dacă nu... aici Detocikin ridică din umeri.

— Asta ce-o fi, un fel de pariu ?

— Mda, cam așa ceva...

— Va să zică, dacă mor înainte de termen, cugetă Erohin cu voce tare, cîștigați voi, iar dacă ajung la șaptezeci, cîștig eu. Așa ?

— Așa, încuviință Detocikin și bătu din palme. Să facem formele ! Stabilim primele lunare, vă trimitem la expertiză medicală...

— La revedere, pronunță duios Erohin și-i întoarse spatele.

După apartamentul 398 urma 397, în care locuiau persoane asigurate. Detocikin le pusese cîndva la pămînt din prima lovitură. Soții Semițvetov, Inna și Dima, aveau destule lucruri și nu le-ar fi convenit să ardă în mod gratuit. Erau tineri și chipeși, la fel ca noua lor garsonieră. Chipul Innei era împodobit de o pereche de ochi albaștri, moderni, de formă alungită. Tocmai de aceea purta gene albastre, cercei albaștri, bluze albastre și ciorapi albaștri. Ca să nu rămînă în umbra acestei soții de efect, Dima purta cravate roșii ca para focului și ochelari cu rame pătrate de aur.

În timp ce completa chitanța soților Semițvetov pentru rata curentă, Detocikin se gîndea la Liuba. Toate îi plăceau la ea, chiar și troleibuzul. „Trebuie s-o rup cu trecutul, e timpul să mă-nsor." (Lua hotărîrea asta după fiecare deplasare.) Preocupat cu organizarea fericirii sale, nu observă purtarea ciudată a clienților. Soții se aplecau într-una pe fereastră, mai-mai să cadă.

În sfîrșit, Dima nu mai putu rezista. Cînd omul are ocazia să se laude, profită de ea fără să mai țină seama de consecințe.

— Tovarășe agent !... îl ademeni Dima pe Detocikin.

Acesta se apropie și se uită supus pe fereastră. Jos, în fața intrării, se afla o „Volgă" nou-nouță.

Inna și Dima, radioși, îl urmăreau cu atenție să vadă ce impresie îi va face „Volga". Și, într-adevăr, îi făcu impresie : Detocikin o privea prostit. Nu se așteptase la o figură ca asta din partea Semițvetovilor, și cu atît mai mult în ziua întoarcerii sale din deplasare.

— Văd că bunăstarea dumneavoastră e în creştere, rosti el mohorît, fără să-şi ia ochii de la afurisitul de automobil.

— Ca a întregului popor! răsună ca un ecou vesel glasul lui Dima. Mergem înainte cu paşi de şapte poşte!

În ciuda eforturilor, mintea lui Detocikin prinse a funcţiona febril într-o direcţie nedorită.

— Bej, murmură el gînditor, o culoare discretă... O ţineţi tot timpul în faţa ferestrei?

— Curînd îmi fac garaj, făgădui Dima.

— N-ar fi bine să ne asigurăm maşina împotriva furtului? întrebă nevastă-sa îngrijorată.

— Asigurarea maşinilor particulare, începu să turuie Detocikin cu gîndul aiurea, se face numai pentru distrugeri sau avarieri rezultate din ciocniri sau calamităţi naturale.

Dima zîmbi maliţios.

— Nu-s aşa de bogat ca să plătesc calamităţile naturale!

Se apucă să-i arate musafirului, nu fără mîndrie, un lacăt nemaipomenit de complicat.

— Uite de ce am făcut rost pentru garaj. Japonez! La ăsta nu-ţi merge cu chei false!

— Mda, încuviinţă trist Detocikin, studiind lacătul cu ochi de specialist. Nici şperaclul nu-i vine de hac. Aici se cere un aparat de sudură, şi să tai cu autogenul e-un balamuc întreg...

Dădu dezamăgit din mînă, îşi luă rămas bun şi plecă foarte indispus.

— L-a dat gata maşina noastră! constată Inna satisfăcută.

— Ce te miri? Dima trebuia să plece la lucru şi începu să se îmbrace. Un pîrlit de funcţionar! Pentru el, „Volga" e un vis irealizabil. De unde să scoată cinci mii jumate?

Dima îşi puse o cămaşă albă şi, în timp ce-şi făcea nodul la cravată, dădea dispoziţii casnice.

— Ai o misiune, Innocika. Te duci la librărie, la Anghelina Petrovna, şi-l iei pe Exupéry, aia cu prinţul. Notează-ţi numele, să nu-l uiţi!

— Lasă glumele, dragă. Numele lui îl știu pe dinafară!

Dima își desăvîrși toaleta, îmbrăcînd un fîș italian cu catarame aurii la epoleți. Semițvetov arăta acum ca un respectabil tînăr carierist de la secția internațională a unei instituții unde există o asemenea secție. Își sărută soția și ieși pe ușă.

În stradă dădu cu ochii de Detocikin. Agentul de asigurări stătea ca hipnotizat lîngă mașină, nemaiputîndu-și dezlipi privirea de la ea.

— Să vă duc undeva? îi propuse Semițvetov, ascunzîndu-și zîmbetul condescendent.

— Am alt drum! se replie Detocikin în grabă.

„Volga" bej 49—04—MOT cu un tigru de pluș atîrnat la geamul din spate o porni lin prin capitală.

Dima trecea prin locuri cunoscute...

Iată casa de nașteri „Grauerman". Aici, cu douăzeci și șapte de ani în urmă, o moașă îl plesnise peste fund pe noul Semițvetov.

Iată și un colț memorial. Aici micul Dima și-a cumpărat înghețată singur, prima oară, și a tras prima concluzie practică: înghețata nu se dă pe gratis. Iar lui Dima tare-i mai plăcea înghețata de zahăr ars...

Oprind mașina la stop, își aminti cu duioșie cum furase bani din poșeta maică-si ca să-și cumpere casată de fructe zaharisite și iar o încasase la fund, de data asta mult mai tare...

Se aprinse lumina verde și Semițvetov plecă mai departe. Iată anticarul. Aici vindea cărțile primite în dar de ziua nașteriii și pe cele din biblioteca lui taică-său, scoase din rîndul al doilea, unde nu umbla nimeni niciodată. Manevrele trecuseră neobservate și Dima trăsese a doua concluzie practică: hoțul nedovedit e negustor cinstit!

Uite și firma „Deșeuri", unde aducea pentru vînzare diverse vechituri. Aici trăsese a treia concluzie practică: banii n-au miros!

Peste cîteva minute „Volga" bej se apropie de clădirea Institutului de telecomunicații. Dima puse frîna. Da, trecuseră patru ani de cînd a terminat institutul. Își amintea perfect ziua aceea însorită de primăvară, cînd pre-

ședințele comisiei îi zîmbise prietenos, înmînîndu-i diploma :

— Dumneata, Semițvetov, pleci la Semipalatinsk. Dar e o simplă coincidență...

Și atunci Dima trăsese cea de a patra concluzie practică : omul își făurește singur fericirea.

Se uită la ceas și porni în grabă — era unsprezece fără zece. Lăsînd în urmă un magazin de consignație, „Volga" 49—04—MOT coti într-un pasaj, parcurse un cvartal întreg și abia apoi se opri.

După ce-și încuie cu grijă mașina, Semițvetov se întoarse la magazin. Trecu pe lîngă secția de confecții, nu se uită la vitrina cu faianță și porțelanuri, nu manifestă interes nici pentru blănuri și dispăru în camera de serviciu.

În cîteva clipe, cu Dima Semițvetov se petrecuse o metamorfoză uimitoare. Nu mai arăta a diplomat. Era îmbrăcat cu un halat de uniformă, albastru spălăcit, avînd emblema magazinului. I se șterse de pe față expresia de superioritate, făcînd loc unui aer extrem de serviabil. Trecu în spatele tejghelei cu magnetofoane, aparate de radio și televizoare, ocupîndu-și locul de muncă. Nu degeaba terminase Institutul de telecomunicații — erau patru ani de cînd își valorifica la tejgheaua asta înaltele-i cunoștințe tehnice.

Începea o zi agitată. Dima trăgea mereu cîte-o fugă pînă la colț, să vadă dacă mașina e nevătămată. Nu-i dădea pace gîndul că cinci mii și jumătate sînt azvîrlite pe caldarîm, ba mai sînt și prevăzute cu roți. N-avea obiceiul să dea de-a azvîrlita cu banii, dar fiind modest din fire, nu voia să-și parcheze mașina lîngă magazin.

Pe la cinci seara, tocmai cînd Dima arăta unui cumpărător un aparat de filmat, își făcu apariția socrul său, Semion Vasilievici Sokol-Krujkin.

— Tai frunză la ciini cît e ziua de lungă ! declară acesta fără drept de apel, cu o voce răsunătoare, de se auzi în tot magazinul.

Dima nu găsi nici un răspuns potrivit. În fundul sufletului își disprețuia ruda cea mai apropiată, dar cînd dădea ochii cu dînsul îl intimidau apucăturile lui cazone.

Semion Vasilievici Sokol-Krujkin luă hotărît aparatul din mîna cumpărătorului și-și pronunță sentința cu același glas tunător :

— Rîșniță ! Nu te sfătuiesc !

După ce-l puse pe fugă pe cineastul amator, Sokol-Krujkin zbieră prietenos :

— Semițvetov, atinge-mă cu cincizeci !

— Mai încet, te rog, făcu Dima tremurînd. Pe lîngă asta, ți-am mai dat bani.

Sokol-Krujkin îi aruncă ginerelui o căutătură care puse capăt dezbaterilor.

— Dar dumneata ai făcut rost ? întrebă Dima în șoaptă.

— Sticlă spartă, ca să zic așa ! Și Sokol-Krujkin își îndreptă umerii puternici. Era mîndru că făcuse rost de ceva materiale de construcție greu de găsit, pentru vilă

— Ce să facem cu sticlă spartă ? se înverzi Dima la chip.

— Semițvetov, ești pur și simplu un cretin ! trase concluziile tata-socru fără să se jeneze, ca un difuzor. Vînzătorii și cumpărătorii îl priveau cu interes pe Dima. Dacă nimereai la mine în batalion, poate făceam om din tine !

— Nu dau bani pe cioburi ! sîsîi Dima.

— Păi, am ales niște cioburi mai mărișoare ! hohoti Sokol-Krujkin.

— Cu vremurile astea, îi aminti răutăcios Dima, pentru orice bucățică de sticlă îți trebuie acte !

— Documente, ca să zic așa, au să fie mai multe decît sticlă ! și Semion Vasilievici Sokol-Krujkin întinse o pălmoaie în care puteau încăpea cu mult peste cincizeci de ruble.

— Te-aș ruga, șușoti Dima înmînîndu-i suma cerută, să nu mai vii la magazin cînd e vorba de afaceri. Mă poți găsi și acasă.

— Direcția tejghea fuga-marș ! comandă socrul, vîrî banii în buzunar și plecă, bocănind cu potcoavele.

Ca să se calmeze, Dima alergă pînă la colț, se uită la mașină și-și cumpără o înghețată. Începu să lingă crema de zahăr ars îndrăgită din copilărie și trase, cu oarecare întîrziere, a cincea concluzie practică : să nu te-nsori decît cu orfane !

CAPITOLUL 5

în care Detocikin și Podberezovikov se întîlnesc prima oară

Ziua de muncă a lui Iuri Ivanovici Detocikin era pe sfîrșite. La ultimul apartament fu nevoit să aștepte mult pînă i se deschise. Apăru în prag gazda în persoană, S. I. Stulov, cu mina nemulțumită a omului întrerupt de la o treabă extrem de importantă.

— Sînt de la asigurări, se prezentă Detocikin ostenit și obișnuit cu toate mitocăniile locatarilor.

— Bravo ! sună răspunsul.

Luat prin surprindere, Detocikin tresări și se holbă la el.

S. I. Stulov nu poseda un exterior foarte prezentabil, dar avea un aer demn.

— Și zi așa, umbli din casă-n casă ? îl întrebă el.

— Umblu, îi răspunse Detocikin, nedumerit.

— Bravo ! îl lăudă Stulov, cu glas scăzut.

Detocikin înțelese că avea de-a face cu o persoană importantă și nu greșea. Stulov nu ridica niciodată tonul. Era sigur că subalternii îl ascultă oricum. Conducea cu regularitate cîte o instituție și, muncind activ, o făcea să se ducă de rîpă. Era de neînlocuit la reorganizări, transformări și restructurări. Se pricepea să înceapă orice acțiune nouă, dar nu și s-o continue. Acum se afla în stare de imponderabilitate. O instituție fusese desființată, iar alta nu luase încă ființă. Stulov stătea acasă și, ca de obicei, aștepta numirea. Nu știa încă ce va conduce, dar știa că va conduce !

— Și zi așa, înmulțești avutul poporului ? îl întrebă Stulov, poftindu-l democratic înăuntru.

— Încerc.

— Bravo ! Și de mult lucrezi ?

— De doi ani.

— Bravo ! Și vrei să mă asiguri și pe mine ?

— Mă străduiesc.

— Bravo !

Abia după ce încheiase asigurarea, în timp ce îl conducea pe Detocikin, Stulov își autoaprecie înaltul nivel de conștiință.

— Și uite-așa, nu te-am dus cu vorba !

— Bravo ! îi scăpă lui Detocikin, care o și luă la sănătoasa. Stulov rămase cu gura căscată : pe el nu-l tratase nimeni cu expresia asta.

Detocikin se îndreptă spre casă cu metroul. În zdrăngănitul vagonului se gîndea la maică-sa. Își iubea mama, și în familia lor nu exista conflict între generații.

Bătrîna îl aștepta. Cînd intră pe ușă, ieși în coridor și se ridică pe vîrfuri să-și sărute fiul.

— Zău dacă pricep de ce trebuie să facă deplasări la Tbilisi un agent de asigurări ! Prînzul e pe masă. Ce mai stai, du-te și te spală pe mîini.

În timpul mesei, mama continuă să vorbească fără încetare. Detocikin nici nu încerca să plaseze vreo vorbă. Știa că bătrîna nu-și ascultă niciodată interlocutorul, mulțumindu-se cu propriile ei păreri. Era ciudat că, avînd această trăsătură de caracter, nu făcuse carieră. Lucrase toată viața ca planificatoare la Ministerul industriei grele și abia de curînd ieșise la pensie. Acum își cheltuia aproape toată pensia pe reviste și broșuri, temîndu-se să nu rămînă în urma transformărilor vertiginoase ale vieții.

— Mănîncă, zise ea, și nu mai sta gîrbovit ! Deplasările tale mi se par suspecte. Korcinoi a cîștigat turneul internațional de șah. Eu țineam cu Tal, care a rămas în urmă cu jumătate de punct. Iar deplasările astea nu mi se par suspecte doar mie.

— Dar cui încă ? se sperie Detocikin.

Bătrîna trecuse însă mai departe.

— Ultima carte a lui Dumas a fost de bucate. Acum mănînci supă de ceapă după rețeta marelui Dumas-tatăl.

— E foarte gustoasă, aprecie Detocikin-fiul.

— Deplasările tale îi par Liubei suspecte. Are dreptate că nu vrea să se mărite cu un terchea-berchea.

— Așa ți-a spus ea ? întrebă trist Iuri Ivanovici.

Cineva sună la ușă. Detocikin se cutremură și încetă să mai înghită din istorica supă.

Venise vecina din apartamentul de sus :

— Antonina Iakovlevna, n-ai un pic de sare ?

Vecina se vîntura toată ziua prin bloc, cerînd o ceapă, un piramidon, o linguriță de ceai, doi morcovi, o ceșcuță de zahăr sau o felie de pîine. Totdeauna îi lipseau lucrurile strict necesare — din celelalte avea prea destule. Mutarea dintr-o locuință cu dependințe comune într-una separată fusese pentru ea o adevărată tragedie.

— Mulțumesc, ți-o dau înapoi, zise vecina, care suferea de amnezie permanentă.

Ușa se trînti și Detocikin tresări iar.

— Așa ești mereu după deplasările tale ! Bătrîna își scutură amenințător părul cărunt, tuns băiețește. Am stat de vorbă cu Liuba, și nu vrea să te ia pentru că nu ești om serios.

— Da de ce ? țipă Detocikin.

— Mănîncă felul doi ! Și nu mai sta cocoșat ! Eniseiul a fost barat, iar eu n-am văzut. O să mă duc la șeful tău, să-i spun să nu te mai alerge prin tot soiul de orașe, că pe urmă ești nervos !

Lui Detocikin i se opri îmbucătura în gît. O credea în stare.

— Mă pui într-o situație delicată, zise, privind-o rugător.

— Uite, am cumpărat cireșe din piață. Șapte piei îți iau speculanții ăștia !

Lui Detocikin cireșele i se părură cunoscute.

— Am impresia că am mai mîncat de-astea. Mulțumesc. Și se ridică de la masă.

— Încotro ? îl întrebă sever maică-sa.

— Mamă, am treizeci și șase de ani !

— Mersi că mi-ai adus la cunoștință, îi mulțumi ea cu ochii scînteind ironic.

— Sînt totdeauna încîntat să-ți pot spune ceva nou, i-o întoarse el imediat. Iau exemplu de la tine !

— Mai ai mult pînă la mine ! îi răspunse ea. Și se despărțiră, mulțumiți unul de altul...

Amurgea. Detocikin ieși din casă, se uită în dreapta și-n stînga, apoi își ridică gulerul pardesiului, ca măsură de prevedere. N-avea pălărie, altfel ar fi tras-o pe ochi. Luă o direcție necunoscută, amestecîndu-se în mulțime. În altă parte a orașului, într-o direcție și mai necunoscută,

pășea Maxim Podberezovikov. Mergeau în întîmpinarea destinului, iar destinul îi făcu să se întîlnească.

La un chioșc de la intrarea metroului se vindea *Vecerniaia Moskva*. Detocikin se așeză la coadă. Podberezovikov își luă locul în spatele lui. Li s-au dat două exemplare împreună. Detocikin le-a desfăcut și i-a întins un ziar lui Podberezovikov. Au sărit împreună pe eșcalator. Amîndoi citeau. Au intrat în același vagon de metro și s-au așezat față-n față. La stația următoare s-a urcat o femeie cu un copil. Detocikin și Podberezovikov au sărit în aceeași clipă în picioare, să-i cedeze locul. Cei șapte ani de-acasă i-au jucat o festă lui Iuri Detocikin. Podberezovikov îi aruncă o privire fugară, dar peste cîteva clipe se uită iar la el, de astă dată mai atent. Detocikin îi simți privirea și se trase lîngă ușă, ca din întîmplare. Podberezovikov nu-l mai slăbea din ochi. Detocikin simțea sfredelul în spate, dar nu îndrăznea să se întoarcă. Cînd ieși pe peron, nu se mai putu abține și privi înapoi. Podberezovikov îi luase urma. Silindu-se să n-o rupă la fugă, Detocikin părăsi stația. Pe stradă era aproape întuneric. Nu era lume, așa că de data asta nu avea cum să dispară. Coti la stînga, Podberezovikov îi repetă manevra tactică. Atunci dădu colțul și recurse la fuga primitivă. În apropiere se contura clădirea salvatoare a Casei raionale de cultură. Fusese construită pe vremea zorzoanelor arhitecturale și Detocikin se ascunse după una din ele. Stătea în spatele unei coloane, mut și nemișcat. Așteptă cîteva minute, apoi se furișă înăuntru. Prima persoană pe care-o întîlni fu Podberezovikov.

Orice anchetator are o pasiune, căreia îi consacră timpul rămas liber după urmărirea infractorilor. Sherlock Holmes, de pildă, cînta la vioară, iar Maxim Podberezovikov juca într-o formație de artiști amatori.

Îngrozit, Detocikin încercă să-și păstreze echilibrul, luînd ca sprijin panoul de onoare al acordeoniștilor. Podberezovikov îl privea în tăcere, chinuindu-se să-și amintească unde-l mai văzuse. I se întîmpla ceea ce se întîmplă adesea cu fiecare. Nevoia obsesivă de a reînvia în memorie un refren tîmpit, titlul unei cărți infecte sau numele unui individ de care nu te leagă nimic îți otrăvește adeseori viața, în linii mari fericită. Pînă nu-ți amin-

teşti ceea ce nu-ţi foloseşte, nu poţi să faci ce-ar trebui neapărat să faci. Podberezovikov îşi încordă toate resursele intelectuale, şi efortul său nu se pierdu în zadar.

— Te-am recunoscut ! răsună glasul lui triumfător.

Figura lui Detocikin luă o nuanţă cenuşie, ca fotografiile de pe panoul de onoare.

— Nu-s eu !

— Nu nega... Dumneata spuneai : „Şi cine sînt judecătorii ?"

Turtit, Detocikin aluneca implacabil în jos.

— N-am spus niciodată aşa ceva de judecători !

— Ai spus, ai spus. Podberezovikov îl apucă de braţ. Dumneata l-ai jucat pe Ceaţki !

— A, Ceaţki ? Detocikin pricepu, în sfîrşit, sensul cuvintelor lui Podberezovikov. Uitasem cu totul, şi izbucni în rîs. Anchetatorul rîdea şi el, văzîndu-i mutra. Nechezau la unison, cuprinşi de simpatie reciprocă.

— La repetiţie, care va'zică... hohotea Detocikin.

— Îhî ! chicotea Podberezovikov.

— Înseamnă c-o să jucăm împreună... se strîmba de rîs Detocikin.

— În aceeaşi piesă, se ţinea cu mîinile de burtă Podberezovikov.

Vîntul înnoirilor atinsese şi colectivele de artişti amatori. Începuseră a fi comasate, se creau teatre populare. Colectivul miliţiei, din care făcea parte Podberezovikov, se contopise cu cel al depoului de taxiuri, unde juca Detocikin. Căpătaseră împreună denumirea de Teatrul Mare popular, iar astăzi miliţienii se întîlneau prima dată cu taximetriştii.

Regizorul principal îi adună pe entuziaştii amatori de teatru în sala de spectacole goală.

— Tovarăşi ! declară el. S-a formulat părerea că, în sfîrşit, teatrele populare le vor înlătura pe cele de profesionişti ! Just !... E clar că actorul care nu primeşte salariu va juca cu mai multă însufleţire. Pe lîngă asta, artiştii trebuie să lucreze undeva. Nu-i just, nu-i bine să se vînture toată ziua prin teatru, ca Ermolova şi Stanislavski. Mult mai convingător ar fi jucat Ermolova seara, dacă ziua ar fi stat la strung !

Detocikin şi Podberezovikov, care şedeau alături, pufniră în rîs.

— Tovarăşi ! continuă regizorul. Numele de teatru popular te obligă la multe. Cîte roluri n-aţi jucat în colectivele voastre, să nu mai vorbim ! N-a venit oare timpul, prieteni, să ne apucăm de Shakespeare ?

— Să ne-apucăm ! îl susţinu sala.

Naşterea teatrului a decurs fără dureri. Cînd cîrdul vesel al artiştilor amatori a năvălit afară din clădire, nu se mai cunoştea cu nici un chip care-i miliţian şi care-i taximetrist.

— Ador scena ! i se destăinuia Detocikin, agitat, noului său prieten Maxim Podberezovikov. Cînd ieşi la lumina rampei în alt costum, grimat şi cu perucă, nimeni nu te mai recunoaşte !

Maxim se declară de acord.

— Mă bucur de cunoştinţă ! îi spuse Iuri Detocikin cu toată sinceritatea.

— Ne mai vedem ! îi făgădui Podberezovikov.

S-au despărţit făcîndu-şi semne cu mîna.

După cincisprezece minute, Detocikin scotea din buzunar o cheie şi deschidea cu succes uşa unei locuinţe străine. Se strecură în antreu, închise uşa fără zgomot şi se opri, ţinîndu-şi răsuflarea. Nu auzea nimic, în afară de aritmia propriei sale inimi. Apoi se uită la cuier, pe care atîrna, singuratic, un pardesiu de damă. Nu-l luă, chiar dimpotrivă : îşi scoase trenciul şi-l atîrnă alături. Pe urmă se descălţă şi-şi puse în picioare nişte papuci de casă. Se apropie tiptil de uşă şi... bătu timid. Nu-i răspunse nimeni. Îşi luă inima în dinţi şi bătu iar. Din nou nici un răspuns. Atunci prinse curaj, crăpă uşa şi îşi strecură pieziş trupul firav înăuntru.

În cameră plutea un miros nedeslușit de mere şi prăjituri de casă, creînd o atmosferă intimă, de familie. Trăgînd aerul pe nas, Detocikin se hotărî să rămînă aici pe vecie...

Liuba, încotoşmănată într-un capot comod, şedea la masă şi înfuleca o tartă făcută de mîna ei. Lui Detocikin îi plăcea să privească cu cîtă poftă mănîncă Liuba.

Fiecare om ascunde în el însuşi un duşman. Liuba considera că duşmanul ei este creşterea în greutate, care

începea să devină vizibilă, deşi Detocikin în mod categoric nu-i împărtăşea punctul de vedere. Liuba se tortura cu sportul şi învîrtea pînă la leşin cercul metalic de holahop. La unsprezece dimineaţa fix oprea troleibuzul şi, spre groaza pasagerilor, făcea la iuţeală gimnastică în producţie. Preţioasa iniţiativă a şoferiţei fruntaşe fusese susţinută de direcţie şi se traducea în viaţă pe toate liniile.

Nimic n-o ajuta însă pe Liuba, care se lipsea de toate, în afară de mîncare.

— Ai apărut ? îl întrebă, asaltînd tartele. Pe unde ai colindat ?

— Bună seara, Liuba. Am fost în deplasare.

— Şezi, dacă tot ai venit, îl pofti fata.

— Mulţumesc. Detocikin se aşeză pe marginea scaunului.

— Bea un ceai.

— Mulţumesc.

— Ia o tartă.

— Mulţumesc. Mulţumesc mult, se înflăcără Detocikin. Liuba împinse spre el dulceaţa. Mulţumesc, repetă el timorat.

Ca să lege discuţia, spuse nesigur :

— La Moscova e cald. Chiar zăpuşeală, aş zice. Dar la Tbilisi e pur şi simplu pîrjol !

— Eram sigură că ai fost la Tbilisi.

— Păi, unde să mă duc ?

— De, tu ştii mai bine. Nu cumva ţi-ai făcut şi vreo viză pe buletin la Tbilisi ?

Uluit de întorsătura pe care o luau lucrurile, Detocikin bagă mîna în buzunar şi-i prezentă buletinul, pe care nu figura ştampila „căsătorit".

— Asta nu-nseamnă nimic, oftă Liuba, se poate şi fără ştampilă.

— Ce tot vorbeşti, Liuba ? Fără ştampilă nu se poate nimic.

— Lasă, Iuri, simt eu că-mi ascunzi ceva...

— Ştii, Liuba, îngăimă Iuri Detocikin, cînd am plecat prima oară în deplasare... eram sigur că nu mai plec niciodată... Dar pe urmă am plecat iar... nici eu nu ştiu cum. Am o fire... hm !... irascibilă... şi fac prostii. Înţeleg că-i o prostie, şi totuşi plec... în deplasare...

— Ce tot îndrugi acolo ? ţipă ea.

Se aşternu o tăcere mormîntală. Şi Liuba şi Detocikin se gîndeau la fericirea lor ratată.

— Iuri Detocikin, declară Liuba pe un ton oficial, dă-mi cheia înapoi !

— De tot ? întrebă el cu glas slab şi tremurat.

— Da, de tot, confirmă ea.

Văzîndu-i privirea neînduplecată, Iuri se sculă şi puse cheia pe farfurioară, alături de tarte. Se mai foi pe loc, aşteptînd graţierea, apoi porni de-a-ndăratelea spre uşă, fără să-şi piardă nădejdea că va fi oprit. Nădejdea nu se împlini şi se trezi în antreu. Acolo îşi scoase papucii şi începu să se încalţe pe îndelete. Nimeni nu-l împiedica. Luîndu-şi trenciul, ieşi pe palier. Uşa se închise cu un scîrţîit funebru.

Rămasă singură, Liuba izbucni în plîns. Reacţie banală, dar cît se poate de firească.

Zbîrnîi soneria. Liuba se duse să deschidă.

În prag stătea Detocikin, cu o mină de copil părăsit.

— De ce suni ? îl întrebă ea cu reproş.

— Păi, nu mai am cheie...

CAPITOLUL 6

în care vedem că se poate trăi nu numai cu buletin, ci şi prin procură

Simbăta şi duminica, milioane de cetăţeni sătui de mirosul benzinei dau năvală afară din oraşul iubit.

Peste mii de ani, arheologii vor dezgropa aşezările sălbaticilor contemporani şi vor studia de-a fir-a-păr nivelul industriei de conserve şi băuturi alcoolice de la mijlocul veacului al douăzecilea.

Orăşenii cu unul sau mai mulţi copii sînt siliţi să ia contact cu natura în tot sezonul caznelor de vară, întrucît

vor ca scumpele lor odrasle să zburde la maximum printre rarii mesteceni păstrați ca prin minune.

Aceiași arheologi ai viitorului vor mai avea de furcă să descifreze monumentul martirului necunoscut, încărcat cu sacoșe de bronz și cu copii de bronz, pe fondul unui trenuleț de vacanță abstracționist, în basorelief. Monumentul cu pricina n-a fost încă ridicat, dar la prima ocazie îl va realiza vreun membru zaharisit al Uniunii artiștilor plastici.

Sezonul caznelor de vară începe încă din ianuarie, uneori chiar mai devreme, fiindcă vila trebuie închiriată din timp. Cu cît mai devreme, cu atît sortimentul e mai bogat. Proprietarii de vile se împart în catîri, care nu închiriază, în aiuriți, care închiriază convenabil, și în canalii. Ultimii storc parale din fiecare milimetru pătrat de proprietate particulară, care se prezintă sub pseudonimul de bunuri personale.

Ca și întreaga țară, Dima Semițvetov era cuprins de febra construcției. Țara construia comunismul, Dima o vilă. Fiecare cu a lui, cum spunea Sokol-Krujkin în asemenea cazuri.

Dima învățase încă la școală: colectivul e o forță uriașă! Unde-i unul nu-i putere! Proiectînd să-și plaseze economiile într-o proprietate imobiliară, Dima preluă conducerea unei cooperative de construcții, alcătuită din el însuși și din socru-său.

Patria recunoscătoare îi acordase locotenent-colonelului în rezervă Sokol-Krujkin treizeci de ari în apropierea Moscovei. După ce primi lotul, Semion Vasilievici Sokol-Krujkin începu a păși pe urmele lui Miciurin, cu deosebirea că nu era inovator și că se pasionase de o singură cultură — căpșunile timpurii. În timp ce vechii lui tovarăși de arme trudeau pe pămînturile desțelenite ca directori de sovhozuri, ridicau gospodăriile sătești rămase în urmă și organizau ferme zootehnice, Sokol-Krujkin lupta pentru recolte bogate de „timpurii" pe propria lui parcelă. Plini de gratitudine, locuitorii Moscovei îl răsplăteau la piață cu sume frumușele.

Faptul că pămîntul era trecut pe numele socrului îl aranjase oarecum pe ginere. Firește, e mai bine să ai o

vilă pe numele tău, dar ce te faci dacă vin niște oameni în uniformă albastră și te întreabă fără pic de respect :

— De unde aveți bani ?

La un locotenent-colonel în rezervă n-au să vină.

Nici „Volga" bej nu era trecută pe numele lui Dima, ci pe al soției. Dima circula cu mașina prin procură. Procura era temelia întregii sale existențe, toate le făcea prin procură. De fiecare dată cînd trebuia să cumpere un cui pentru vilă, Sokol-Krujkin îi dădea procură prin notariat. Și cîte cuie mai trebuiau ! La notariat, Dima era considerat ca unul de-al casei.

Procurile îl obsedau. Le visa noaptea și îi apăreau cînd aiura în timpul bolilor. Cînd se culca în pat, Dima își înfrîna din răsputeri pornirea să-i prezinte și nevestei o procură.

Viața asta nu-l mulțumea pe Semițvetov, om cu bani și minte ageră, însă n-avea altă ieșire, mai ales acum, cînd opinia publică și controalele își făceau de cap. Din această cauză nu iubea Puterea Sovietică, iar Puterea Sovietică îi răspundea cu aceeași monedă.

Era, cum scriu reporterii, o dimineață încîntătoare. Minunatul soare din împrejurimile Moscovei lumina generos natura splendidă, îngrădită din toate părțile cu uluci zdravene.

În dosul gardului de pe terenul lor, Dima și Sokol-Krujkin dădeau ritmic cu lopețile. Amîndoi purtau măști de gaze, obținute de Sokol-Krujkin prin relații de la muzeul raional. Explicația era simplă : Dima făcuse rost pe sub mînă, chiar în dimineața aceea, de un produs al cărui nume nu poate fi rostit. Acum îngrășau cu el pămîntul.

Inna nu lua parte la claca duminicală. Se plimba prin admirabila pădure cu feluriți arbori, unde erau mai mulți oameni decît copaci. Ocupase unul din primele locuri în întrecerea miilor de iubitori ai naturii, izbutind să culeagă două lăcrămioare. Avea nevoie de ele la prepararea cremei vitaminate de primăvară „Salut înfloritului mai" care face epiderma elastică. Inna era cosmeticiană la Institutul de frumusețe, ceea ce îi conferea independența atît de necesară în viața conjugală.

S-a întors acasă după ce bărbaţii terminaseră cu îngrăşămintele. Cu măştile scoase, se odihneau pe un morman de moloz.

— Lui Toptunov îi iau vila ! strigă Inna, împărtăşindu-le noutatea senzaţională cu care o uluiseră cunoscuţii în pădure.

— Şi bine fac ! tună Sokol-Krujkin. Era şi timpul ! Potlogăria trebuie, ca să zic aşa, combătută.

— Dar de unde l-ai scos potlogar ? se scandalizâ sincer Dima. Ştie omul să trăiască.

— Ia spune-mi, îşi luă avînd Semion Sokol-Krujkin, din ce poate directorul unei fabricuţe de tricotaje fără etaj să-şi trîntească un conac de cărămidă, cu etaj ?

— Treaba lui, interveni împăciuitor Semiţvetov.

— Nu, e a noastră ! Socrul era cuprins de o sfîntă indignare. Vom urmări pînă în pînzele albe pe acei care trăiesc, ca să zic aşa, din venituri ilicite !

— Gura, tăticule, strecură Inna drăgălaş, printre dinţi.

Sokol-Krujkin izbucni în rîs.

— Aha, te-ai speriat ! Cine eşti tu ? se întoarse spre Dima. Dacă-ţi dau un brînci, zbori de pe lotul meu.

Băgarea ginerelui în răcori era distracţia favorită a socrului. Umorul lui cazon îl apropia treptat pe Dima de infarct.

— Pricep, bîigui Dima. Glumeşti...

Şi aruncă o privire tristă peste stivele de cărămizi şi de scînduri, peste „sticla spartă" în ambalaj de fabrică, peste plăcile de ardezie trandafirie ca obrazul de prunc şi multe altele, cumpărate din scumpii lui bănuţi, deşi prin procură.

În drum spre oraş, la volanul „Volgăi" bej, Dima cugeta la viaţa sa de cîine. Nici măcar o duminică n-are ca tot omul, iar luni... Of, să depinzi în mod atît de idiot, de neamuri ! Dacă îi cade Innei altul cu tronc şi-l lasă ? Atunci socrul o să-i facă vînt din vilă, iar soţia necredincioasă o să-i facă vînt din maşină, din mers. De ce e silit să-şi clădească fericirea pe fundamentul nesigur al fidelităţii feminine ?

Cînd auzise formula „venituri ilicite", îl apucase turbarea. El se spetează din zori pînă-n noapte, să-i servească

pe toți, aleargă prin oraș, are de-a face cu toate lepădăturile, șarlatanii și paraziții, ca să obțină mărfuri străine... iar cînd scoate de la un client o biată rublă, se expune cît nu merită! Meseria lui e ca a geniștilor — nu greșești decît o singură dată. De ce oare un tînăr ca dînsul, cu studii superioare, talentat, frumos, e tot timpul nevoit să se ascundă, să se fofileze, să se facă frate cu dracu?

„Cînd s-o termina odată?" se întrebă Dima și înțelese că niciodată.

Își gară iar mașina departe de magazin și nu observă că în parculețul de peste drum un tip cu ochelari negri se ascundea după un volum de Shakespeare. Acest „Cineva" îl urmări cum încuie mașina, cum dă colțul și intră în magazinul de consignație.

Dima își începea azi negustoria într-o stare de mare nervozitate.

— Mi-ar trebui un magnetofon străin, german sau american, îi șuflă discret o cumpărătoare mustăcioasă, aplecîndu-se peste tejghea și sprijinindu-și bustul enorm pe un televizor „Rekord".

— N-avem! răspunse Dima scurt. „Măcar de s-ar bărbieri", se gîndi el, privindu-i scîrbit mustățile și, observînd că „Rekordul" se află în pericol, îi ceru tăios: Luați asta de pe televizor!

Cucoana se trase înapoi ascultătoare și-l întrebă în șoaptă răgușită:

— Vă rog, cine-i Dima?

— Eu. Și ce-i cu asta? se obrăznici în continuare vînzătorul.

— Vin din partea lui Feodor Matveevici.

— Cine mai e și ăsta?

— Prietenul lui Vasile Grigorievici...

— Bine, să zicem...

— Am nevoie de un magnetofon străin!

— Am unul foarte bun, sovietic.

— Nu ține! mișcă din mustăți cumpărătoarea.

— Dacă-i așa, trebuie să caut... rosti gînditor Semițvetov, lunecînd automat pe făgașul șperțului.

— Înțeleg! Cucoana avea suficientă experiență. Cît? Dima își răschiră degetele de la o mînă.

— Cincizeci noi? ținu să precizeze cumpărătoarea, uluită.

— Păi, cum? Trebuie găsit, adus, pus deoparte... Lăsați-mi numărul de telefon...

Între timp, omul cu ochelari negri își pusese în servietă volumul de Shakespeare, ieșise din parculeț și se apropiase fără grabă de vitrina magazinului. Se făcea că examinează un mantou de nurci, dar în realitate îl urmărea pe Semițvetov. „E ocupat, se gîndi „Cineva" satisfăcut. Și nu scapă repede. Să ne-apucăm de treabă!" Cu aerul că se plimbă, omul cu ochelari negri se îndreptă spre „Volga" lui Dima, fluierînd degajat *Hai s-o pornim prin Moscova iubită* și cercetînd atent împrejurimile. Era faimosul pasaj Dvestileșnikov, în care automobilele, pietonii și magazinele se amestecau într-o forfotă zglobie. „Cineva" își făcu drum pînă la „Volga" și se sprijini de aripa bej. Nimeni nu-i dădea cea mai mică atenție. Deodată, la locul unde se preconiza comiterea infracțiunii, apăru un milițian. „Cineva" sări în lături. La doi pași se afla un debit de tutun.

— Un pachet de „Belomor" și chibrituri, vă rog.

— „Belomor" n-avem, îi răspunse debitantul, un bătrîn trist, năpîrlit, cu mînecuțe negre de contopist.

— Atunci, dați-mi „Drug".

După ce luă țigările, „Cineva" se întoarse. Milițianul fusese prins în vîltoarea mulțimii și dus într-o direcție necunoscută. Omul care se pregătea să fure mașina își aprinse o țigară.

„Zarurile sînt aruncate!" gîndi el cu emfază, trăgîndu-și pe furiș niște mănuși de ață. Scoase din servietă un șperaclu și deschise portiera cît ai clipi din ochi. Peste o secundă era la volan. Își stinse țigara și — firește — băgă mucul în buzunar, își roti din nou privirea, dar nu reuși să pornească! Un taxi se apropie de trotuar, blocîndu-i drumul. „Cineva" se întoarse: din spate îl înghesuia o „Tatra". Șoferul taxiului coborî fără grabă din mașină și-o luă cu pași leneși spre debit. Blestemîndu-l în gînd, omul cu ochelari negri scoase din servietă volumul lui Shakespeare, prefăcîndu-se vrăjit de nemuritoarele versuri. În sfîrșit, taxiul plecă, însă în aceeași clipă răsună o bătaie în geam. Trebui să-l coboare. Lîngă „Volga"

bej se învîrtea nervos un bărbat rotofei, ținînd în mînă o valiză cu fermoar.

— E mașina dumneavoastră ? întrebă umil grăsunul.

— Nu ! răspunse „Cineva", căruia nu-i plăcea să mintă.

— Sînteți șoferul, nu ?

— Nu-u.

— Atunci ce faceți aici ?

— Încerc să fur mașina, iar dumneavoastră mă țineți de vorbă ! răspunse „Cineva".

— Dacă-i așa, hai s-o furăm împreună, glumi grăsunul. Pierd trenul.

„Cineva" căzu pe gînduri. Un pasager e o perdea. Care hoț în toate mințile s-ar apuca să fure o mașină cu pasager cu tot ?

— Chiar întîrziați ?

— Da.

— Urcați. Dar să știți, ați devenit complice, îl preveni „Cineva", cinstit.

— Bine, bine... la gara Kursk.

Și grăsunul se sui în mașină cu valiza lui, nemaiștiind cum să-i mulțumească. Răufăcătorul vîrî cheia de contact, și... „Volga" începu să urle disperată ! Se declanșase semnalul de alarmă, instalat de un electrician, prieten de-al lui Dima.

— Poftim ! V-am avertizat, îi aruncă „Cineva" și sări ca un iepure din mașină, pierzîndu-se în mulțime. Semnalul continua să zbiere fioros, atrăgînd numeroși gură-cască. Pricepînd că a intrat la apă, rotofeiul încercă și el să se facă nevăzut, dar era prea tîrziu.

Țipînd : „Pe el !", Semițvetov se apropia cu salturi gigantice de cangur.

— Eu nu-s hoț ! se apăra grăsunul. Eu întîrzii la tren ! Uite biletul.

— Prevăzător om ! S-a pregătit pentru orice eventualitate ! observă ironic un spectator, în timp ce Dima îi înhățase biletul. Apoi strigă sever : „Țineți-l !" și deconectă semnalul.

După o sută șaptesprezece minute, la locul infracțiunii sosi în viteză mașina operativă sinilie cu dungă roșie, cunoscută sub numele „coadă de rac". Din ea țîșniră :

Podberezovikov cu un carnet, Tania cu o geantă de voiaj, un tînăr cu aparat de fotografiat și un sergent de miliție.

— Cine-i proprietarul ? întrebă amenințător anchetatorul.

— Eu... se intimidă Dima și-l arătă pe grăsun. L-am prins pe hoț !

— Nu-s hoț ! repetă acesta pentru a suta oară. Întîrzii la gară, și el mi-a luat biletul !

Tînărul cu aparatul îi fotografie în prim plan, întîi pe Dima, pe urmă pe grăsun. Amîndoi se potoliseră. Fără să piardă timpul, Tania lua amprentele digitale de pe portiera mașinii.

— Actele dumneavoastră ! i se adresă Podberezovikov arestatului. Și actele mașinii ! îi spuse el lui Dima. O să ne lămurim în altă parte. Cine sînt martorii ?

— Eu ! sări sprintenă o femeie cu sacoșă. Dar ce s-a întîmplat ?

— Nu-s hoț ! repetă deznădăjduit grăsunul. Hoțul a fugit ! Din păcate, nu-mi amintesc cum arăta, adăugă el, agravîndu-și astfel situația. Pierd trenul !

Se uită la ceas.

— De altfel, l-am și pierdut !...

Tania găsise în mașină volumașul de Shakespeare uitat de răufăcător.

— E al dumneavoastră ? și anchetatorul i-l arătă lui Dima.

— Da de unde ! răspunse acesta.

— Al dumneavoastră ?

Bondocul clătină din cap. Era prima oară cînd nimerea într-o asemenea tevatură.

— Eu am văzut ! Debitantul se ivise lîngă mașină, devenind pe loc centrul atenției.

Fotograful se aruncă încîntat asupra lui.

— Din profil ies mai bine, îi sugeră debitantul.

Îl fotografie și din profil.

— Să începem cu începutul, rostil solemn bătrînul. Azi nu mi-au adus „Belomor". Obosisem tot răspunzînd „n-avem".

— Mai la subiect ! îl rugă anchetatorul.

— Ascultă, tinere, graba n-are ce căuta în meseria dumitale. „Belomor"-ul constituie o probă pentru anchetă. Şi el a cerut „Belomor", dar pe urmă a cumpărat „Drug". Treizeci de copeici pachetul, cu un cățel pe etichetă. Stăteam şi mă gîndeam : de ce-o fi nervos ? Vă interesează ?

— Foarte, îi răspunse Podberezovikov.

— E înalt şi adus de spate. Are o figură obişnuită, chiar simpatică. Umblă cu servietă şi cu pălărie. Cine-i fumător de „Belomor", nu fumează ţigări cu cățel pe etichetă. Sînt mai scumpe şi-ţi dau altă dispoziţie. Iar ăsta-i complicele, arătă el spre grăsun. S-au sfătuit, apoi a urcat şi el în automobil. Voiau să fugă împreună !

— Nu-s complice ! se tîngui victima. Sînt pur şi simplu un ghinionist, un nefericit. Îmi pierd biletul de odihnă la Soci ! Bondocului îi intrase frica-n oase. Pricepea că, în loc de mare, pleacă la închisoare.

CAPITOLUL 7

în care „Volga" bej este atacată din nou

A doua zi, după slujbă, Detocikin se învîrtea ca de obicei prin staţie. Cînd opri troleibuzul mult aşteptat, se urcă pe uşa din spate, ca toată lumea. Deşi era în amor cu şoferiţa, Detocikin nu-şi permitea să meargă fără bilet. Îndeplini conştiincios toată procedura legată de călătoria fără încasator şi ajunse la cabina Liubei.

— Staţia următoare — piaţa Puşkin ! anunţă Liuba la microfon, privindu-l chiorîş pe Detocikin.

— Liuba, vreau să-ţi spun ceva !

Liuba tăcea.

— Liuba, am venit să ne-mpăcăm !

— Păi, nu ne-am certat, îi răspunse ea cu răceală. Era atentă dacă s-au urcat toţi pasagerii.

— Poţi pleca ! îi îngădui Detocikin. Au urcat şi au coborît toţi.

Troleibuzul porni mai departe.

— De ce să ne certăm, Liuba ? Doar ţinem unul la altul.

Liuba zîmbi amar :

— Oamenii care ţin unul la altul ştiu tot unul despre altul. Însă tu îmi ascunzi tot timpul ceva. Erai şofer, şi deodată te-ai făcut agent de asigurări. Pe urmă, deplasările astea... pe nepusă masă... Ce fel ? De ce ?

Lui Detocikin îi era silă s-o mintă pe Liuba, dar nu îndrăznea să-i spună adevărul.

— Ai să înţelegi într-o bună zi, însă... cu cît mai tîrziu, cu atît mai bine...

— Ai venit să-ţi baţi joc de mine, Iuri Ivanovici Detocikin ? Liubei i se făcuse lehamite de secretele-lui. Nu mă mai scoate din răbdări, că acuşi calc pe vreunu ! şi fu cît pe ce să-şi îndeplinească ameninţarea.

— Va să zică, nu ne-am împăcat, rezumă Detocikin situaţia, şi o frînă bruscă îl aruncă cu capul de parbriz.

— Staţia următoare — piaţa Maiakovski, pronunţă jalnic Liuba. Luaţi bilete, vă rog !

Detocikin ajunse la Casa de cultură fără să-şi fi reglementat relaţiile cu Liuba. Era foarte apreciat la ansamblu, deoarece natura îl dăruise cu înnăscute înclinaţii actoriceşti. Apărea firesc şi convingător pînă şi în cele mai neverosimile situaţii dramatice.

Atmosfera din sala de repetiţii era supraîncărcată. Cu o zi înainte, „Spartak" nu putuse învinge pe „Dinamo" şi regizorul parcă era în transă. Actorii cunoşteau slăbiciunea fotbalistică a maestrului şi stăteau spăsiţi.

— Fiecare jucător trebuie să-şi cunoască rolul ca pe Tatăl nostru ! îi spunea el enervat lui Podberezovikov, care încurcase o replică. Jucătorul nu trebuie să alerge fără noimă pe scenă, ci să joace cu capul ! Şi fără scandal ! îl ţistui el pe vinovat, care încerca să se justifice. Altfel te scot de pe teren, vreau să zic din repetiţie !

Jucătorii, adică actorii, ieşiră în pauză să fumeze.

Detocikin scoase un pachet şi-i oferi lui Podberezovikov.

— Ce ţigări ai ? se interesă acesta.

— „Drug", îi răspunse naiv Detocikin.

Podberezovikov îi luă din mînă pachetul cu ghinion:

— Mda... „Drug"... cu cățel pe etichetă... treizeci de copeici...

— În general fumez „Belomor", îi explică Detocikin, cu sinceritatea ce-l caracteriza. Dar n-am găsit.

— Ai dreptate, nu se găseau „Belomor". De aceea a cumpărat și el țigări „Drug".

— Care el? întrebă Detocikin, la fel de senin.

— Infractorul!

Detocikin se simți brusc pe marginea prăpăstiei. Ar fi bătut în retragere, dar avea zidul în spate, iar el nu se pricepea să treacă prin ziduri, nici chiar prin tencuială. Își ridică disperat ochii la cer. Pe tavanul albastru păşeau vioi niște colhoznice perfect realiste, cu snopi de grîu în mînă. Regreta că nu se află în mijlocul lor. Acum nu mai avea încotro s-o apuce.

— Ce in-frac-tor?

Anchetatorul luă spaima prietenului său drept obișnuitul interes al cetățeanului față de încălcarea legilor.

— Unul modern, cult. Aș zice chiar un infractor de tip nou. Știi ce uitau înainte hoții la locul infracțiunii?

— Ce? o făcu Detocikin pe curiosul.

— Mucuri de țigări, șepci... Dar acum, poftim! Și Podberezovikov îi arătă volumul lui Shakespeare, uitat de „Cineva" în mașină.

Detocikin tresări și sări ca ars din fața cărții.

— Nu te teme, zîmbi Podberezovikov. N-are pete de sînge!

— Dumneata ești anchetator?

Podberezovikov îl răsfoia pe Shakespeare.

— N-a lăsat amprente. Infractorul operează totdeauna cu mănuși de ață. Nu e nici vreo ștampilă de bibliotecă, nici numele posesorului — știi, unii se iscălesc pe cărți...

— Știu... dar eu nu mă iscălesc! îl încredință Detocikin.

— Cercetez furturi de automobil, continuă Podberezovikov, însă pe dumneata probabil că nu te interesează.

— Mă interesează la culme! Detocikin spunea adevărul adevărat.

— Am să comit o indiscreție față de dumneata, coborî glasul anchetatorul. Află că în oraș operează o bandă. Fură mașini particulare. Într-un singur an au fost furate patru mașini în același raion.

— Trei, îl corectă mașinal Detocikin.

— Ai auzit și dumneata ? Adevărat, cu a patra nu le-a mers. Dar foarte curînd o să le venim de hac, îi dădu el speranțe lui Detocikin.

— D-de ce ?

— Ieri l-am prins pe unul din membrii bandei !

— P-pe cine ? Detocikin era uluit — nici nu bănuia că „Cineva" cu ochelari negri are complici.

— Un inginer la o fermă de stat, dacă poți să-ți închipui ! Nevastă-sa e doctoriță și au doi copii. Abia a primit locuință în cartierul Sud-vest și să se pretexte la una ca asta !

— Și c-cum ar-ată ? se sperie Detocikin.

— Mărunțel și plinuț.

— L-ai arestat ? Detocikin încetase chiar să se bîlbîie. De ce atîta strășnicie ?

Podberezovikov zîmbi din nou.

— Se pregătea să fugă într-o stațiune, dar l-am pus să semneze că nu pleacă nicăieri.

— Și dacă totuși nu-i complice ? interveni călduros Detocikin. Inginer, om respectabil, iar dumneata îl privezi de binemeritata odihnă.

— Și nasul meu îmi spune că nu-i vinovat, rosti gînditor anchetatorul, însă treaba se lămurește în cîteva zile. Acum cunosc semnalmentele șefului bandei : un tip înalt, cu figură obișnuită, chiar simpatică, umblă cu servietă și ce-i mai important, e nițel gîrbovit.

Fără să observe Maxim, Detocikin își îndreptă spinarea.

— Și cum ai să-l prinzi ?

Podberezovikov nu apucă să răspundă, căci în vestibul se ivi regizorul, cu un fluier de arbitru atîrnat la gît :

— Vă rog să poftiți la repriza a doua !

Marele Repin organiza la Kuokkala „miercuri" artistice, *Literaturnaia Gazeta* organizează „marțea" literară

pe Bulevardul Ţvetnoi, iar Semiţvetovii organizau „lunea" lor în apartamentul numărul 397, la două săptămîni o dată, deoarece Dima nu se îndura să cheltuiască în fiecare săptămînă cu musafirii.

Erau invitaţi oameni folositori, „umblaţi prin lume", ceea ce-l făcuse pe Sokol-Krujkin, cu spiritul său de observaţie, să boteze aceste reuniuni „umblători". El nu fusese niciodată invitat, însă o dată totuşi apăruse, se amestecase în toate discuţiile, trăsese o porţie zdravănă de coniac şi începuse să strige că Dima e un escroc după care plînge codul penal. Oaspeţii, prudenţi, nu riscaseră să mai vină şi „lunea" următoare.

Sortimentul de azi era foarte select. Veniseră unii care puteau face rost de materiale plastice pentru vilă, de pardesie din jerseu, de cizmuliţe de antilopă, de bilete la Casa filmului şi de multe altele, la fel de necesare.

Venise şi un poet, încărcat de lauri şi de mătreaţă. Poetul nu prezenta nici un avantaj real, dar fără el serata ar fi fost ca nunta fără lăutari. Oaspetele de onoare absolvise Institutul de lingvistică şi devenise poet. Cu acelaşi succes ar fi putut să termine Facultatea de medicină şi să devină medic — totuşi mai bine că era aşa...

Se afla aici şi folositorul Filip Kartuzov. La nevoie, în „Berăria" lui se putea găsi un separeu unde să mănînci bine şi să discuţi liniştit despre afaceri.

Serata avea o alură intelectuală. Se povesteau anecdote de obscenitate medie, se comunicau ultimele ştiri la capitolele „cine cu cine trăieşte" şi „ce şi unde se dă". Cînd îi veni rîndul lui Kartuzov, le relată cum i s-a furat maşina. El însuşi, pasămite, se aruncase sub roţi, ca să forţeze hoţul să frîneze, dar avea o maşină atît de minunată încît n-a vrut să-şi calce stăpînul : a sărit peste el şi a fugit ! Piroanele tăiate de Kartuzov avură succes la musafirii chercheliţi.

— Asta se cheamă hiperbolă ! explică poetul, care le citise îndelung din versurile sale, fără a se lăsa rugat.

„Lunea" se dovedea reuşită. Inna circula între bucătărie şi cameră, etalîndu-şi şoldurile ademenitoare. Acom-

paniindu-se la chitară, Dima îi zicea sfîşietor cîntece de ocnă.

Uite-mă tuns chilug, hăinuţa mi-au luat,
Cu ţoale de la zdup acuma-s înfăşat.
Pe cerul depărtat, doar o steluţă albă
Luceşte printre gratii, ca o nădejde slabă...

behăia lacrimogen Semiţvetov, ascunzînd în suflet spaima că tema ar putea deveni autobiografică.

În seara asta nu se uita pe fereastră. Nu se temea pentru „Volga" lui, şi avea motive temeinice.

Dar jos, în bezna nopţii, după ce-şi trăsese preţioasele sale mănuşi, un bărbat adus de spate descuia cu îndemînare „Volga" bej. Lecţia din ajun nu fusese zadarnică. Ridică capota şi deconectă foarte calm semnalul secret. Pe urmă se aşeză la volan, îşi puse alături servieta cu instrumente şi introduse cheia de contact, o întoarse, dar maşina tăcea mîlc! Ca s-o bage în viteză pipăi cu piciorul pedala ambreiajului şi... scoase un urlet de durere!

Hoţul n-avea de unde să ştie că, imediat după prima încercare, Dima cumpărase de la un magazin pentru vînători o capcană de lup, iar prietenul său electricianul o montase la ambreiaj.

Capcana se declanşase şi Detocikin era prins!

Da, dragă cititorule! N-ai ghicit, desigur, că Detocikin fură maşinile! Şi dacă totuşi ai ghicit, dragă cititorule, atunci — vorba lui S.I. Stulov — bravo!

Pe Detocikin îl seca la inimă de durere. Omul care n-a căzut într-o capcană nu-şi poate închipui ce-nseamnă asta, iar lupii nu povestesc niciodată. Detocikin nu strigă după ajutor. Învingîndu-şi durerea, încercă să descleşteze fălcile de metal. Dar capcana era făcută pentru fiare sălbatice, iar el n-avea destulă putere. Atunci îşi descheie geanta salvatoare, scoase un firez şi începu să taie fierul cît e cald...

„Lunea" luase sfîrşit, Semiţvetovii, politicoşi, îşi conduceau oaspeţii. Ca să nu se împotmolească cumva vreunul, ieşiseră împreună cu dînşii. În frunte păşea-poetul, făcînd eforturi disperate să-şi amintească numele gazdei.

La vederea „Volgăi" bej se înveseliră toți și mai tare.

— Îmi place să mă plimb noaptea ! chirăi nevasta celui care făcea rost de material plastic la modă.

Toată trupa înconjură mașina. Detocikin se făcu ghem, încetă să taie și se prelinse de pe banchetă.

— Semițvetov, mașina ta e blondă ! făcu spiritual cel cu biletele la Casa filmului.

— Dima, du-ne undeva, îl rugă ăl cu pardesiele de jerseu.

La aceste cuvinte, lui Detocikin, țintuit pe loc, îi veni să urle ca un lup veritabil.

Musafirii fură cuprinși de entuziasm.

— Hai, Dima !

— Convinge-l tu, Innocika !

Dima respingea hotărît atacurile :

— Nu, prieteni, nu ! Cînd beau, nu mă sui la volan.

— Nu fi laș, Dima ! strigă cel cu pardesiele, care avea mare poftă de plimbare.

— Nu, nu ! își susținu Inna soțul. Acum au inventat un fel de bășică. Miliția te pune să sufli-n ea și se vede cînd ești băut, cît ai zice pește ! Dacă ai băut, adio carnet !

Oaspeții se împrăștiară dezamăgiți.

Dima ocoli mașina și-i încercă portierele, pentru orice eventualitate. Una, cea din față în stînga, se deschise ușor, apoi se trînti la loc, smulgîndu-se din mîna lui.

Dima rămase cu gura căscată. Trase încă o dată, însă portiera nu se mai deschise, fiindcă Detocikin o ținea ca într-o menghine.

— Zdravăn m-am afumat, își zise Dima. Innocika, se adresă el neveste-si, trebuie să trec la orizontală !

După dispariția soților Semițvetov, Detocikin termină de tăiat capcana și se rostogoli pe caldarîm împreună cu nedespărțita lui servietă. Hoțul ghinionist se ridică și se îndepărtă șchiopătînd de perfidul automobil...

Liuba sări speriată din pat. O trezise soneria, care zbîrnîia alarmant. Își aruncă pe umeri capotul și ieși în vestibul, presimțind o nenorocire.

— Cine-i acolo ?

— Eu sînt, Liuba. Vocea era așa de jalnică, de nefericită, încît fata deschise îndată.

În ușă se găsea rănitul, privind-o pe Liuba ca pe o ultimă speranță.

Inima ei bună, de femeie, tresări la vederea lui.

— Ce-ai pățit, Iura ?

— Of, au pus capcane peste tot...

Liuba avea impresia că aiurează. Îl luă pe după umerii pleoștiți și-l duse înăuntru...

— Capcană la oameni ! strigă furios Maxim Podberezovikov soților Semițvetov, care alergaseră la el a doua zi dimineață. Să-ți vină în minte una ca asta ! Știți că vă putem trage la răspundere ?

— Cum așa ? se indignă Dima. Banditul a vrut să ne fure mașina ! A tăiat capcana, proprietatea mea ! Încercați să găsiți la Moscova o capcană de lup. N-o cumperi cu tot aurul din lume !...

— Mai ușurel, îl sfătui anchetatorul, și Dima, amintindu-și unde se află, se potoli pe dată.

— Păi, dumneavoastră vreți să mă sancționați, încheie smerit Dima. Halal legalitate !

Podberezovikov îi mai aruncă o privire și Dima tăcu.

— Infractorul a încercat de două ori să fure aceeași mașină... rațională Podberezovikov. Nu poate fi o simplă coincidență. Cred că a vrut să fure mașina dumneavoastră, și nu alta.

— Adevărat. Și eu m-am gîndit la asta, declară Dima timid.

— De ce s-o fi oprit tocmai la ea ? continuă anchetatorul.

— Pe mine mă întrebați ?

— Dar pe cine ? i-o întoarse Maxim, cu prefăcută naivitate. Nu bănuiți pe nimeni dintre cunoscuții dumneavoastră ?

— Cunoscuții noștri sînt oameni respectabili, interveni Inna, jignită.

În sinea lui, Dima se întreba : nu cumva într-adevăr o fi unul de-al casei ?

— Nu vă invidiază nimeni ? își continuă anchetatorul întrebările.

— Ce-ar avea de invidiat ? Avem o situație modestă, salarii mijlocii, ducem o viață liniștită...

Podberezovikov apăsă un buton și în cabinet intră Tania, ca totdeauna plină de solicitudine.

— Tania, întreabă pe la policlinici dacă nu s-a prezentat cineva cu un traumatism la picior.

— Bine, încuviință Tania privind cu duioșie în ochii cenușii ai anchetatorului.

Sună telefonul. Podberezovikov ridică receptorul și auzi vocea blîndă a lui Detocikin.

— Salut, Iuri Ivanovici, zîmbi radios Podberezovikov. Cum, nu poți veni ? Vezi să nu-ți dicteze regizorul o lovitură de pedeapsă.

Rîseră la ambele capete ale firului.

— Mă doare un picior, anunță Detocikin.

— Atunci mai bine stai la pat, lasă piciorul să se odihnească... Toate cele bune... i se adresă Podberezovikov și închise telefonul.

— Al cui picior ? se alarmă Dima.

— Al cui trebuie ! îi răspunse Podberezovikov iritat, dar fără să vrea făcu și el o legătură. Pe urmă izgoni această idee, nedemnă de un prieten, și îl sfătui pe Dima : Ei bine, telefonați-mi !

— Cînd ?

— Cînd o să vă fure mașina !

CAPITOLUL 8

consacrat fluieratului artistic

Sfîrșitul trimestrului se apropia cu pași repezi, și la Inspectoratul raional de asigurări începeau zile agitate. Planul trimestrial trebuia îndeplinit și depășit.

Şeful Inspectoratului, Iakov Mihailovici Kvocikin, îşi adunase subalternii la un miting-fulger, să le insufle elanul necesar pentru efortul final.

— Mă voi duce eu însumi să fac turul locuinţelor, declară şeful, antrenîndu-şi colectivul prin exemplul său personal, dar asta nu-i destul. Ia să vedem, n-a luat cumva fiinţă în ultima lună vreo instituţie nouă ?

Şi au văzut : fusese creată Direcţia fluieratului artistic ; hotărîră să trimită acolo pe cel mai bun agent.

Se ştia, din experienţă, că în timpul haosului organizatoric salariaţii — care n-au apucat încă să intre în ritm — nu se pot apăra cu succes împotriva marilor maeştri ai asigurărilor.

Şchiopătînd uşor, Detocikin se îndreptă spre D.F.A.

Ani îndelungaţi, fluieratul artistic se aflase în stare de anarhie. Nimeni nu se ocupase de el, nimeni nu-i dăduse o mînă de ajutor. Artiştii fluierau fiecare cum îi se năzărea ; acum situaţia fusese pusă la punct.

Direcţia izbutise să pună mîna pe o fostă casă boierească situată în fundătura Fluieraş. Însuşi numele fundăturii avea ceva simbolic.

Cînd intră în casă, Detocikin abia scăpă nestropit cu alb de zinc. Bineînţeles că Direcţia îşi începea activitatea creatoare cu zugrăvirea faţadei.

Tîrîndu-şi piciorul stîng, Iuri Ivanovici Detocikin străbătu un coridor lung, uitîndu-se la tăbliţele indicatoare. Pe o uşă înaltă, cu două canaturi, tapisată cu percal negru şi capitonată cu vată scria „Consiliul artistic superior". Pe alta, acoperită cu dermatină de calitate mai proastă şi fără izolaţie fonică, se lăfăia mica firmă „Consiliul artistic principal". Intrarea următoare era de sticlă mată, ca la toaletă. Ca să nu se producă vreo confuzie, tăbliţa glăsuia : „Consiliul artistic". În afara uşilor cu indicatoare, se aflau şi numeroase uşi orfane de nume.

Pe lîngă Detocikin treceau muncitori şi femei de serviciu, cărînd mobila nouă în birouri. Firește că nu se putea lucra cu spirit inovator, avînd mobilă veche.

Detocikin se zăpăcise. Nu ştia cu cine să înceapă, aşa că pînă la urmă intră la nimereală. Era cabinetul preasimpaticului Sogreşilin. Văzîndu-l pe Detocikin, îi zîmbi

radios, îl luă pe după umeri şi-l conduse la un fotoliu de piele. El se aşează într-unul identic, aflat în faţa primului.

— Nu te-am ascultat încă, dragul meu, dar trebuie să-ţi spun ceva dinainte.

Detocikin nu pricepea o iotă.

— Desigur că repertoriul dumitale conţine ceva... îi zîmbi Sogreşilin prietenește.

— Eu nu fluier. Detocikin începea să înţeleagă cum stau lucrurile.

— Dar ce faci ? Cloncăni ca gotcanii, uhăi ca bufniţa, şuieri ca graurii, cîrîi ca berzele sau bocănești ca ciocănitoarea ?

— Eu sînt cu asigurarea, dădu să-nceapă Detocikin, dar Sogreşilin îl întrerupse :

— A, înţeleg. Eşti textier. Vrei să ne propui o temă despre asigurare ? Dar recunoaşte, dragul meu, ce nevoie ar avea omul nostru de aşa ceva ?

— E vorba de asigurările de stat, preciză Detocikin.

— De stat ? căzu pe gînduri Sogreşilin. Începea să se teamă că a făcut o gafă. În general, desigur, e o temă...

— Se pot încheia asigurări pentru caz de moarte... îi propuse Iuri Detocikin.

— De moarte nu-i nevoie, interveni prompt Sogreşilin. Fluieratul artistic trebuie să fie optimist.

— Aş vrea să clarificăm situaţia, insistă Detocikin. Eu nu fluier şi nu imit păsări.

— Ba o să fluieri ! declară convins stăpînul cabinetului. Aici toţi fluieră !

— Dacă nu vreţi pentru deces, vă pot asigura pentru accident. Detocikin scoase din servietă o hîrtie cu antet.

— A, eşti agent de asigurări, se dezmetici în sfîrşit Sogreşilin.

— Eu completez imediat formularul, şi dumneavoastră îl semnaţi.

— Scumpule ! Sogreşilin se uită la el ca la cel mai bun prieten. Îmi place stăruinţa dumitale. În principiu nu sînt împotrivă, însă ai vrea să-mi pun semnătura aşa, de-o-dată, pe un act ? Vai-vai-vai, dar asta-i lipsă de răspundere !

Rutina profesională nu i-a ajutat lui Detocikin. Un ceas întreg a stat pe capul lui Sogreşilin şi tot nu l-a putut convinge să semneze.

Îşi continuă peregrinările din birou în birou. Toţi erau de acord să se asigure, dar nimeni nu voia să semneze!

Obosise şi-l durea piciorul. Se aşează în hol pe un scaun în stil modern, care nu oferea decît un echilibru relativ. În jur domnea liniştea. Doar ţăcănitul maşinilor de scris din biroul dactilografelor tulbura calmul acela solemn. Se băteau referate negative la toate melodiile de muzică uşoară. Din dialogul lor se înfiripa motivul unui antimarş, executat cu bravură şi voioşie, aşa cum o cere epoca noastră.

Maşinile tăcură brusc, iar în locul lor răsună un bocănit de tocuri. Salariaţii ţîşneau de prin birouri şi alergau în aceeaşi direcţie. Sogreşilin păşea în primele rînduri.

Din biroul cu tăbliţa „Director" ieşi S. I. Stulov, călcînd cu gravitate. Văzînd o figură cunoscută, i se adresă lui Detocikin în surdină:

— Aici lucrezi acum? Stulov era deprins cu umflarea nestăvilită a schemelor; ştia, din experienţă, că în schimb ai de unde tăia după aceea.

— Astăzi, da, răspunse Detocikin.

— Bravo! îl încurajă Stulov şi se îndreptă, în urma hergheliei, spre sala de audiţii. După ce directorul se instală comod pe un divan moale, mecanicii porniră magnetofonul stereofonic.

În timpul serviciului, salariaţii direcţiei audiau în colectiv programele frivole ale unor varieteuri deocheate din occident, ca nu cumva să se strecoare în arta autohtonă a fluieratului vreo urmă de imoralitate. Se considerau atît de virtuoşi, încît nu se temeau de influenţa nefastă a twistului sau a fluieratului burghez.

Detocikin se plictisea singur în hol.

„Dacă i-aş asigura pentru pierderea postului, s-ar face o coadă kilometrică", se gîndea el furios.

Audiţia luă sfîrşit o dată cu ziua de lucru, la ora cinci fix.

Detocikin porni spre ieşire, amestecat în torentul salariaţilor. Pentru prima oară în toată cariera sa nu reuşise să încheie nici măcar o singură asigurare.

CAPITOLUL 9

de aventuri, în care Detocikin este urmărit

S-a mai scurs o săptămînă...

Inspectoratul raional depăşise planul trimestrial. Agenţii de asigurare dăduseră o sută unu virgulă zero şase procente.

Piciorul lui Detocikin se vindecase. Relaţiile cu Liuba evoluau în spiritul unei înţelegeri reciproce. Detocikin se ducea regulat la repetiţii şi de fiecare dată îl întreba pe Maxim Podberezovikov dacă a reuşit să-l prindă pe şeful bandei. Avea o stare de spirit excelentă, deşi îl obseda gîndul că tot n-a izbutit să şterpelească automobilul soţilor Semiţvetov.

Bănuind că „Volga" lui Dima va fi atacată din nou, Podberezovikov o pusese pe frumoasa de culoare bej sub observaţie. Dar răufăcătorul nu dădea semne de viaţă. Poate că trecuse în adîncă ilegalitate, poate că-i tăiase capcana cheful. Cînd Dima şi-a instalat în curte un garaj metalic şi l-a încuiat cu lacătul japonez, anchetatorul a rămas derutat. Era clar că maşina nu poate fi furată noaptea, şi era puţin probabil ca hoţul, trecut o dată printr-o amară experienţă, să mai încerce ziua. Urma infractorului se pierduse. Din lipsă de probe directe, rotofeiului i se anulase interdicţia şi acesta plecase cu avionul la Soci, să-şi vină în fire. La secţia judiciară Podberezovikov începuse a fi luat în balon ; numai Tania îl apăra cum putea mai bine. Şi păgubaşii îşi pierduseră încrederea în noul anchetator.

— ...berezikov ăsta nu nea ...splătit ...crederea ! îi spunea Penocikin lui Filip Kartuzov.

Era iarăşi — a cîta oară ? — o noapte întunecoasă. Detocikin, cu nelipsita-i servietă, se apropie de garaj. În urma instalării garajului, Podberezovikov suspendase supravegherea peste noapte, lucru pe care Detocikin îl aflase la o repetiţie. Iuri Detocikin examină fortăreaţa şi găsi că garajul e frumos. Nici vechea lui cunoştinţă, lacătul japonez, nu arăta rău.

— M-da, își spuse Detocikin în sinea lui, bastionul ăsta nu poate fi cucerit decît cu aparatul de sudură. Dar ce bătaie de cap ! Tub de oxigen, tub de hidrogen, furtun, aparat de sudat... S-ar putea, firește, și cu dinamită... însă ce zgomot... martori ! Da, din garajul ăsta n-o mai scoți. Dormi în pace, scumpe Semițvetov. Și Detocikin plecă bătînd din buze.

Au mai trecut douăzeci și patru de ore. Noaptea rămăsese aliat credincios — era beznă adîncă.

Scumpul Semițvetov dormea în pace alături de nevastă-sa. Visa un gard, care ascundea de ochii invidioșilor o vilă trecută pe numele lui...

Pe strada pustie mergea o automacara, zdrăngănind ușor din încheieturi. Coti, intră în curte și se opri lîngă garaj. Din cabină sări vioi Detocikin, apucă cîrligul și-l vîrî pe sub lacătul japonez.

— Vira ! comandă el.

Cablul se întinse și corpul garajului săltă ușor în văzduh. Automobilul bej stătea pe podeaua de cărămidă, lipsit de apărare.

Priveliștea garajului plutind deasupra „Volgăi" avea ceva fantastic. Păcat că o vedeau numai doi oameni — Detocikin și șoferul automacaralei. Detocikin îi turnase la baliverne cu nemiluita : că trebuie să aștepte pe cineva la gară, că e cineva bolnav, iar cheia se află la altcineva, la vilă. Înfățișarea și toate vorbele lui erau așa de sincere, încît macaragiul nu avusese nici o îndoială și-i sărise în ajutor.

Detocikin descuie „Volga" cu îndeminare, controlă dacă nu-i vreo capcană ori altă invenție, deconectă semnalul de alarmă și deplasă mașina.

— Maina ! comandă el, și macaraua coborî lin garajul la locul său.

În același moment se trezi Dima, presat de o nevoie. Pe jumătate adormit, fără să deschidă ochii, ajunse pe dibuite în baie. La întoarcere se apropie de geam, își ridică pleoapele grele și se uită la garaj... În curte nu era nimeni. Dima se băgă în pat și se cufundă pe dată în somn...

Dar Detocikin nu-și pierdea timpul degeaba. Dusese „Volga" într-o uliță cotită, unde era conservată sub prelată o daradaică plină de rugină, fost autoturism în depăr-

tata sa tinerețe. Convingîndu-se că nu-l vede nimeni, ridică prelată și demontă cu dibăcie numerele. Nu e greu de imaginat că peste cîteva minute „Volga" bej 49—04—MOT se recomanda drept „82—14—MOP".

Soneria Liubei țîrîi în miez de noapte.

— Cine-i ? întrebă ea somnoroasă.

— Eu sînt, Liuba !

Fata deschise ușa, speriată :

— Ce este ? Altă capcană ?

— Nu, de data asta a mers, oftă Detocikin, dar nu riscă să intre. Am venit să-mi iau rămas bun, plec în deplasare...

— Acum, noaptea ? Liuba se străduia să discute calm.

— Ce să-i faci ?... N-aș putea să-i telefonez mamei de la tine ? Detocikin trecu pragul.

— Pleacă, pleacă la Tbilisi ! țipă Liuba și se retrase în cameră.

— De ce la Tbilisi ? Mai sînt și alte locuri ! îi strigă din urmă îndrăgostitul hoț de automobile.

Intervenția rămase fără ecou.

Telefonul era în antreu, și Detocikin formă numărul de acasă.

— Mamă, începu el drăgăstos, cînd bătrîna ridică, în sfîrșit, receptorul. Zău că n-am nici o vină, dar trebuie să plec imediat în deplasare...

Îndepărtă receptorul de ureche, să nu audă răspunsul.

— Mă întorc peste cîteva zile. Mamă, nu fi îngrijorată ! încercă el să spună la urmă, însă era de prisos — bătrîna închisese telefonul.

Detocikin zgîrie la ușa Liubei, însă ea pusese zăvorul. Împrejurările impuneau urgență și Detocikin plecă, sfîșiat între dragoste și datorie.

Liuba, de la fereastră, văzu uluită că Iuri al ei se urcă într-o „Volgă" luxoasă și pornește pe un itinerar necunoscut.

A doua zi, Semițvetovii se sculară devreme. Dima luase în ajun înțelegere cu un mecanic, să-i facă o revizie generală la mașină. Soții gustară ceva în grabă și coborîră la garaj.

Mecanicul îi aștepta.

— Salut ! strigă Dima pe un ton umil. (Şoferii amatori, mai ales începătorii, se linguşesc întotdeauna pe lîngă mecanici, care ştiu ce are maşina pe dinăuntru.)

— Se înţepeneşte volanul pe stînga, i se plînse Inna.

— Om vedea ! spuse mecanicul.

— Cînd schimbi vitezele, face „boc-boc-boc"... adăugă Dima.

— Om asculta ! spuse mecanicul.

— Şi se încălzeşte roata dreaptă din faţă, continuă Dima.

— Om pipăi-o...

— Alaltăieri a mirosit toată ziua a benzină, îşi aminti Inna.

— Om mirosi-o ! zise ironic mecanicul, care îi trata de sus pe ageamii în ale tehnicii. Deschideţi odată garajul.

Dima luă din buzunar o cheie care semăna cu o hieroglifă, descuie lacătul, îl scoase, trase zăvorul şi deschise primul canat.

Maşina nu era în garaj !

Dima încremeni. Nu-i venea să-şi creadă ochilor. Deschise al doilea canat. O rază de soare irupse în garaj, luminînd locul gol.

— Şi unde-i maşinuţa ? întrebă mecanicul, cam lipsit de tact.

Dima şi Inna se uitau tîmpiţi la podeaua de cărămidă. Aseară, înainte de culcare, trăseseră „Volga" în garaj şi încuiaseră cu mîna lor lacătul japonez. Lacătul era întreg, garajul pe loc, iar maşina — nicăieri !

— Ce-aţi amuţit aşa ? se supără mecanicul. N-am venit pentru bancuri !

Zăpăciţi de dispariţia mistică a automobilului, Semiţvetovii amuţiseră. Nu erau în stare să scoată măcar un sunet şi aveau aceeaşi privire fixă îndreptată spre podea. Podeaua de cărămizi era neatinsă, aşadar maşina nu intrase în pămînt.

— Boc-boc-boc, îl zădărî mecanicul pe Dima, ciocănindu-se elocvent cu degetul pe frunte, după care plecă...

...Cîte nu afli cînd pleci la drum ! Şoferul nu trebuie să admire fără noimă peisajul din jur, el are datoria să-şi

lărgească orizontul, să-şi ridice nivelul intelectual şi din mers. Tocmai de asta au fost înfipte pe marginea şoselelor felurite reclame :

„Crimeea este cel mai bun loc de odihnă !"

„Caucazul este cel mai bun loc de odihnă !"

„Litoralul de la Riga este cel mai bun loc de odihnă !"

„Avionul este cel mai bun mijloc de transport !"

„Taxiul este cel mai bun mijloc de transport !"

„Vasele cu aripi subacvatice sînt cel mai bun mijloc de transport !"

„Rapid, avantajos, comod ! (Aeroflotul.)

„Sigur, avantajos, comod !" (Casa de economii.)

„Gustos, avantajos, simplu de preparat !" (Calcanul.)

„Beţi şampanie sovietică !" (Special pentru şoferi, ca să nu bea la drum.)

„În dragile oraşe sovietice
Să răsădim grădini estetice !"

Îţi vine să te dai jos şi să te-apuci de răsădit.

„Celui mai bun constructor, dreptul la primul salt !" (La o trambulină în construcţie.) Sărmanul de el, cel mai bun constructor !

Citind panourile pe lîngă care trecea, Detocikin se sustrăgea gîndurilor negre. Cu tot numărul schimbat, se putea aştepta la neplăceri la fiecare kilometru de şosea.

Deodată se ivi în zare, la marginea drumului, pata de un verde ţipător a unei motociclete, neizbutit vopsită la culoarea frunzei : motocicleta miliţiei. La vederea inspectorului de circulaţie, Detocikin reduse viteza, impuls caracteristic tuturor şoferilor. O discuţie cu inspectorul nu intra în planurile lui, aşa că îşi îndreptă privirea drept înainte, ca să nu dea ochii cu primejdia.

Dar inspectorul ridică autoritar mîna, făcîndu-i semn să oprească. La fel ca pe panourile din drum, prin cap i se perindau gînduri laconice, dar expresive :

„De ce m-a oprit ?"

„Ce n-am respectat ?"

„Ştie sau nu ştie ?"

„Probabil că da".

„Fuga-i ruşinoasă, dar e sănătoasă !"

„Motocicleta însă e cel mai bun mijloc de transport !"

Şi Detocikin frînă. Visînd să scape cu o amendă nu se ştie pentru ce, strînse în mînă o rublă mototolită şi, cu picoarele ţepene, porni în întîmpinarea pieirii.

— Tovarăşe şef ! scînci Detocikin, cu vocea jalnică a infractorului.

— Salut ! îl întîmpină prietenos sergentul de miliţie. Nu mai era tînăr şi se săturase de capriciile motocicletei de un verde ca otrava. Văd că sînteţi singur. Dacă nu vă grăbiţi, ajutaţi-mă să pornesc hîrbul ăsta. Fără ajutor, nu mă descurc.

— S-o pornim ? strigă Detocikin, stăpînindu-şi cu greu dorinţa de a-l săruta pe miliţian. Mă dau în vînt după pornit ! Îşi puse rubla în buzunar, îl trase pe sergent la o parte şi apăsă puternic pe pedală.

Motocicleta nici măcar nu strănută.

— S-a uzat acumulatorul, se plînse inspectorul. De cînd mă tot rog să-mi dea alta !

— Da, asta nu-i viaţă, cu un acumulator vechi, îl compătimi Detocikin. Un, doi — hop !

Au împins motocicleta pe asfalt.

— Urcaţi, îl invită Detocikin.

Inspectorul se urcă în şa.

— Avanti ! comandă Detocikin şi începu să alerge pe şosea ca o tînără mamă fericită care împinge căruciorul copilului. Dar motocicleta tot nu dădea semne de viaţă.

Detocikin era o apă, însă continua să fugă.

— Stop ! spuse sergentul, trecînd la familiarul „dumneata. Văd că eşti sleit. Hai să te împing eu.

— N-are rost.

— Atunci, uite ce-i, îşi dădu inspectorul cu părerea, s-o agăţăm de „Volga". Ai un cablu ?

— Cine ştie ce-oi fi avînd ? îi scăpă lui Detocikin, dar se corectă imediat : Nu-mi aduc aminte. Mă uit îndată.

Sări la „Volgă", deschise portbagajul, scoase un cablu metalic gros şi începu să-l agite triumfător.

— Gata remorcajul !

Sergentul şi Detocikin îşi uniră eforturile ca să agaţe motocicleta de „Volgă". Detocikin se aşeză la volan, miliţianul sări iar în şa şi o porniră la drum, legaţi cu acelaşi cablu. În sfîrşit, nesupusul mustang chihăi şi porni. După puţin timp, opriră şi Detocikin desprinse cablul.

— Mulţam, prietene ! îi spuse miliţianul mişcat. M-ai descurcat.

— Ce să mai vorbim ! Detocikin îşi desfăcu mărinimos braţele. Toţi oamenii sînt prieteni...

— Exact, confirmă inspectorul. Am dat de un bucluc şi m-ai ajutat ; de-o fi să dai şi dumneata de unul, te-oi ajuta şi eu...

— Iar împreună slujim cauza comună, se însufleţi Detocikin. Fiecare în felul său...

Urmă un schimb de zîmbete.

— Spune-mi, frăţioare, îl întrebă Detocikin, este vreun oficiu poştal prin apropiere ?

— Ţine-te după mine ! îi propuse inspectorul, instalîndu-se în frunte.

Acum mergea sergentul înainte pe motocicletă, iar în urma lui, Detocikin pe „Volga" furată. În această ordine ajunseră la un motel.

Motelul este un fel de hotel, unde se acordă grijă mai întîi automobilelor, iar apoi oamenilor. Dar, oricît ar părea de ciudat, omul e mulţumit de situaţie. Aici maşina e spălată, se odihneşte, îşi tratează beteşugurile, iar stăpînul ei stă confortabil şi încîntat în compania semenilor săi. Inima conducătorului auto, neobişnuită cu gingăşiile, se topeşte de încîntare şi începe a crede că e bine să ai maşină. Seara poţi participa, în hol, la un concurs cu tema „Regulile de circulaţie", iar pe terenul de sport poţi juca popularul joc cultural de masă „Nu te-ai asigurat, nu depăşi !" Cei cărora nu le plac jocurile şi preferă viaţa tihnită pot viziona filmul de ştiinţă popularizată „Dacă nu schimbi faza, te pîndeşte accidentul !

Lui Detocikin i s-a dat un loc de parcare şi o cameră cu balcon, însă le-a refuzat. Era grăbit să ajungă la poştă, de unde i-a trimis tovarăşului Kvocikin o telegramă tragică : „Rog lacrimi ochi concediu cinci liniuţă şase zile fără salariu cauză boală gravă nepot iubit mulţumiri anticipate Detocikin."

Alături, în cabina telefonică, sergentului de miliţie i se comunica să reţină o „Volgă" bej 49—04—MOT, dacă apare în sectorul său.

Detocikin și inspectorul ieșiră o dată, îndreptîndu-se către parcarea unde erau îngrămădite mașini de toate mărcile și culorile. Observînd un bărbat corpolent și cărunt care se urca la volanul unei „Volge" bej, exact ca cea a lui Detocikin, inspectorul îl lăsă pe acesta în voia soartei.

— Actele mașinii, vă rog ! auzi Iuri Ivanovici Detocikin.

— Poftim ! și bărbatul cărunt, care purta la rever o insignă de laureat, întinse mîna după acte.

Detocikin simți că nu miroase a bine și se grăbi spre fosta mașină a soților Semițvetov. Tocmai pornea motorul, cînd îl văzu în retrovizor pe milițian îndreptîndu-se spre el.

Cînd n-ai acte, iar miliția are de gînd să ți le controleze, atunci chiar că fuga-i sănătoasă ! Fără să piardă o clipă, Detocikin smuci mașina din loc.

Startul fulgerător al „Volgei" bej i se păru suspect inspectorului. Alergă la motocicleta lui și apasă pedala. Motorul porni imediat. Mulțumindu-i în gînd lui Detocikin, inspectorul plecă în urmărirea lui.

Urmărire ! Care roman polițist se poate dispensa de ea ? În timpul urmăririlor orice e posibil ! Poți călări o mîrțoagă și poți ajunge din urmă un tren accelerat, ca să sari din fugă pe acoperișul vagonului de dormit ! Poți, pur și simplu, să sari de pe un zgîrie-nori pe altul ! Poți să treci cu mașina pe sub nasul unei locomotive, deși în realitate bariera se coboară cu mult înainte de trecerea garniturii ! Poți să te agăți de coada unui avion cu reacție, să sari la locul cuvenit în ocean și să-l înhați pe criminal ud !

Unul fuge, altul îl ajunge ! Asta e legea de fier a genului. Romanul polițist fără urmărire e ca viața fără amor.

Detocikin scotea dintr-o „Volgă" de serie tot ce putea da. Și inspectorul scotea dintr-o motocicletă de serie viteza maximă. Mergeau cam la fel, așa că distanța dintre ei nu scădea. Îi despărțeau cei două sute de metri pierduți de sergent la start.

Goneau monoton, fără să se întîmple nimic. În drum nu se iveau piedici, motoarele funcționau normal, benzină aveau din belșug, nervii alergătorilor nu cedau.

Nu se știe cît ar fi durat asta și cum s-ar fi terminat, dacă ochii lui Detocikin n-ar fi căzut pe un indicator de

circulație : „Atențiune, copii ! „Alături, alt indicator : „Viteza 20 km !“ Și, în sfîrșit, un panou uriaș : „Conducători auto ! Fiți atenți ! Aici se află o tabără de pionieri !“

Detocikin iubea copiii. Frînă brusc, acul vitezometrului coborî și se fixă la cifra „20“. Figura lui Detocikin luase o expresie de martir : îl vedea pe milițian apropiindu-se cu viteză amenințătoare.

Strîngînd din dinți, Detocikin continua să meargă cu douăzeci pe oră, inspectorul era foarte aproape. Infractorul înțelese că asta înseamnă sfîrșitul și vru să închidă ochii, dar se temea să nu calce vreun pionier.

Milițianul ajunse la granița fatală și văzu indicatoarele.

Iubea și el copiii, iar ca noblețe sufletească nu stătea mai prejos decît Detocikin. Deși acum nu mai era o problemă să ajungă „Volga“ bej, sergentul frînă brusc și, la rîndul său, începu a se tîrî cu douăzeci pe oră ! Fața i se strîmbă dureros, dar se ținu tare și continuă să meargă în ritm de dric.

În schimb, Detocikin, mișcat de atitudinea inspectorului, se însufleți.

Acum se aflau la vreo douăzeci de metri distanță unul în urma celuilalt. Pe amîndouă laturile șoselei se vedeau clădiri albe, înecate în frunzișul des. În jurul lor se zbenguiau pionierii, cărora le era strict interzis să iasă în șosea.

Detocikin ajunse primul la capătul zonei infantile. Oftă ușurat și țîșni ca ars, cu toată viteza. Inspectorul continua să meargă încet, în timp ce „Volga“ se depărta.

Dar iată că și milițianul scăpă la larg și se avîntă într-o goană turbată. Acum îl despărțeau de „Volgă“ aceleași două sute de metri : totul începuse de la capăt !

Șoseaua pe care goneau era întretăiată de o autostradă. Întretăierea alcătuia o construcție ultramodernă cu două nivele, cu bucle betonate pentru viraje. După cum se știe, partea superioară arată că o frunză de trifoi cu patru foi, sau ca două opturi gigantice.

Detocikin se gîndi să profite de împletirea complicată a drumurilor ca să scape de sergent. În acest scop coti la dreapta.

Inspectorul, care la rîndul său intenționa să-l păcălească, viră la stînga, să-i iasă în față.

Începu o goană sălbatică. Amețiți de atîta goană și pierzînd orice orientare, ba săgetau în direcții diferite, ba veneau unul în întîmpinarea altuia, ba milițianul se găsea înaintea lui Detocikin și aceasta accelera, mai-mai să-l prindă, ba făceau schimb de locuri. Pe scurt, o aiureală, de-ți era mai mare dragul.

Detocikin văzu deodată un tractor, care trăgea o platformă lungă, goală, și îi veni o idee îndrăzneață. Urcă „Volga" din mers pe platformă și puse frîna.

Milițianul trecu pe lîngă el ca fulgerul, întrebîndu-se unde o fi dispărut cel urmărit.

Tractoristul mesteca liniștit o chiflă cu salam, fără a bănui nimic. Detocikin își continuă plimbare pe platformă pînă se plictisi, puse mașina în marșarier, coborî pe șosea și... văzu alături motocicleta verde.

— Te-ai ars, frate! pronunță triumfător inspectorul.

— Mda... m-am cam ars, încuviință Detocikin.

— De miliție n-ai scăpare... Și, cum se întîmplă, în aceeași clipă motocicleta strănută și amuți.

Detocikin se aplecă pe geam și constată uimit că motocicleta rămîne în urmă, apoi se oprește de tot. Opri și el „Volga", dar la distanță respectabilă.

Inspectorul descălecă.

— Hei, stai, nu pleca! Știi, iar acumulatorul.

— Te-am prevenit, i-o întoarse Detocikin. Asta nu-i viață, cu un acumulator vechi.

Inspectorul începu să se apropie, dar Detocikin apăsă ușor pe accelerator și restabili distanța. Discuția continuă pașnic, de parcă inspectorul de circulație ar fi ieșit pe șosea să-l petreacă, dîndu-i din mers ultimele sfaturi prietenești.

— Întotdeauna m-am temut, recunoscu inspectorul, c-o să mă lase în pană tocmai cînd voi avea un caz important. De ce naiba nu mi-or fi dînd alta?

— Regret, oftă Detocikin. N-ai avut noroc!

— În schimb, tu ai.

— Trebuia să aibă unul din noi, observă logic Detocikin.

— Dar de ce ai fugit de mine? îl întrebă miliţianul pe neaşteptate.

— Din obişnuinţă, îi răspunse Detocikin. Dumneata mă urmăreşti, eu fug.

— Şi eu am un obicei, susţinu sergentul gluma. Tu fugi, eu te urmăresc. Mai bine te-ai da jos, prietene, şi m-ai ajuta să pornesc rabla. S-o remorcăm cu „Volga", ca data trecută...

Deşi maşina lui Detocikin avea alt număr, nu 49—04—MOT, inspectorul îşi dădea perfect seama că aici nu-i lucru curat.

— O, nu, fîrtate, zîmbi Detocikin. Acuma am văzut care ţi-e recunoştinţa... Rămîi sănătos, şi nu mă pomeni de rău!

Şi Detocikin o luă din loc.

CAPITOLUL 10

în care anchetatorul află cine fură maşinile

De îndată ce ajunse la garajul soţilor Semiţvetov, Maxim Podberezovikov îşi formulă ipoteza profesională: singura explicaţie ar fi o automacara. Orice ipoteză se cere confirmată, aşa că s-a procedat la aşa-numita reconstituire.

A fost adusă o automacara. Ce-i drept, nu aceea care lucrase în cursul nopţii, dar asta n-avea importanţă pentru expertiză.

Maxim îl rugă pe Semiţvetov să încuie garajul cu lacătul, apoi repetă întocmai manevrele nocturne ale hoţului şi, spre marea bucurie a numeroşilor gură-cască ce umpluseră curtea, macaraua ridică garajul în aer fără nici o greutate.

Maxim juboila, Tania era mîndră de anchetatorul ei. Numai Dima, devenit centrul atenţiei, nu se simţea în apele lui.

Din clipa cînd infractorul izbutise să fure „Volga" familiei Semițvetov, Podberezovikov ajunsese extrem de popular la secția de anchete. Colegii săi făcură o colectă ca să-i cumpere un cadou frumos.

Cînd, venind împreună cu ajutoarea de la locul infracțiunii, s-a apucat să supună unei analize minuțioase lanțul evenimentelor fatale, ușa s-a deschis pe neașteptate și în cabinet a intrat zumzăind o jucărie, o „Volgă" bej. Avea fixat pe ea un număr de carton, 49—04—MOT.

Deși din coridor îl urmăreau douăzeci de perechi de ochi curioși, Maxim Podberezovikov nu se pierdu cu firea, sări la mașină, o înhăță și o strînse la piept cu amîndouă mîinile.

— Tania ! strigă el încîntat. Am pus mîna pe ea ! Tot colectivul mi-a sărit în ajutor, ca un singur om. Putem scrie raportul către șef !

— De ce să scrii ? îi strigară cei de pe coridor, care voiau să aibă ultimul cuvînt. Poți raporta verbal. Chiar te cheamă !

— Asta-i o glumă nesărată, pară Maxim.

— În schimb adevărată, urmă imediat răspunsul.

Sună telefonul. Tania ridică receptorul : într-adevăr, Maxim era chemat la șef.

Podberezovikov îi dădu Taniei jucăria.

— Încui-o în casa de fier ! ordonă el cu voce tare, ca să audă cei din coridor. Și pune o sentinelă, altfel te pomenești că pezevenghiul o șterpelește și de-aici !

Și se îndreptă spre cabinetul șefului, însoțit de privirile aprobatoare ale tovarășilor, care-i apreciaseră sîngele rece.

Așteptîndu-se pe bună dreptate la o săpuneală, Maxim trecu nervos pragul cabinetului lui Gheorghi Sergheevici Kalujski. Șeful se ridică din spatele biroului, în toată înălțimea lui de doi metri.

— Ai să te miri, Maxim, dar află că te invidiez ! Niciodată nu puteai ghici ce întorsătură iau gîndurile șefului, și Podberezovikov aștepta încordat urmarea. Capcană de lupi, continuă șeful vesel, lacăt japonez, automacara — ce romantic ! Toți te invidiază. Ce-i drept, nu-l poți prinde pe hoț, însă asta e un amănunt fără importanță. În schimb, ai ocazia să urmărești cu interes cum se desfă-

şoară evenimentele. Spune drept, nu-i aşa că-ţi place potlogarul ăsta original ? Îţi serveşte mereu cîte ceva nou. O fi talentat ? Mai talentat decît dumneata ?

— Foarte posibil... încuviinţă Maxim abătut.

— V-aţi aranjat minunat, continuă Kalujski pe acelaşi ton ironic. El va continua să fure, iar dumneata să primeşti salariu !...

— Să vedeţi, Gheorghi Sergheevici... făcu smerit Podberezovikov, simţindu-se idiot de-a binelea.

— Gluma ca gluma, îl întrerupse Kalujski, dar istoria asta a devenit scandaloasă. Te-am numit în locul lui Ciulanov, care n-a scos-o la capăt, tocmai pentru că promiteai. Ajunge însă cu promisiunile, vreau să văd infractorul !

Simţindu-se vinovat, Podberezovikov tăcea.

Kalujski îl întrebă, dîndu-i lovitura de graţie :

— Ia spune, Maxim, ce culoare urmează să aibă maşinuţa pe care ai s-o primeşti în dar data viitoare ?

Podberezovikov se întoarse amărît la el în birou. Tania nu mai rezistă şi se hotărî să-l salveze pe omul iubit.

— Vă iubesc, Maxim Petrovici ! declară ea categoric.

Declaraţia rămase fără efect. După cum era de aşteptat, Podberezovikov o înţelesese greşit.

— Nu-i nevoie să mă consolezi. Şi eu te iubesc, dar hai să ne gîndim mai bine la pasiunea bizară a prietenului nostru pentru maşina soţilor Semiţvetov.

Tania suportă resemnată această nouă lovitură. Ştia că asta-i soarta ei — să sufere.

Ca să găsească răspuns la întrebarea care-l obseda, Podberezovikov luă hotărîrea să studieze mai profund persoana păgubaşului.

Mai întîi l-a căutat pe administratorul imobilului. S-a dus de trei ori la ceasurile de primire indicate în anunţ, dar a găsit uşa încuiată.

Pînă la urmă a reuşit să-l prindă pe instalator, care l-a consolat spunîndu-i că locatarii aleargă după administrator cu lunile şi încă n-a murit nimeni... De altfel, oricum administratorul nu-i bun de nimic...

Maxim nu încercă să-l contrazică. Urcă cu liftul la ultimul etaj, cu intenţia să-i viziteze pe vecinii Semitvetovilor.

— Ce, mă bănuiți de furt? îl întrebă de-a dreptul Erohin, de la 398.

— Doamne păzește! se miră Maxim Podberezovikov. Voiam numai să vă întreb dacă nu suspectați pe cineva.

— Nu m-ați angajat detectiv! Erohin nu era dispus să continue discuția.

— Dar mașina a fost furată! insistă Maxim. Trebuie s-o găsim!

De data asta Erohin nu-și mai ascunse antipatia față de vecini. Și avea motive — nu putea suferi paraziții.

— Nu-i duc eu grija lui Semițvetov, își cumpără el alta! Și trecu la atac împotriva anchetatorului. Uf, ce meserie mai aveți — să tragi de limbă, să dai de urmă...

— După dumneavoastră, îi răspunse Podberezovikov pe același ton, hoții ar trebui lăsați să-și vadă de treabă?

— Oricum fură. Ba își mai fac și vile! Iar dumneavoastră le căutați mașinile, stimate tovarășe anchetator!

— Vreți să spuneți că Semițvetov e necinstit?

— Nu, îi replică Erohin, declarațiile nu-s specialitatea mea.

— Am înțeles. La revedere.

— Adio! îl corectă antipaticul Erohin.

La consignație domnea obișnuita îmbulzeală. Dima nu se zărea în spatele tejghelei; îl prinsese într-un colț cumpărătoarea cea mustăcioasă, cu bust impunător.

— Dimocika, îi șoptea ea drept în față, cu voce de bas, m-ai sunat și uite-mă!

— Am un „Gründig", o puse Dima la curent, încercînd zadarnic să se elibereze. Stereofonic, în stare excepțională. Elegant! Exact ce vă trebuie!

— Fă-mi bon, te rog, încuviință mustăcioasa, fără măcar să se uite la magnetofon. N-am uitat... îi sugeră ea cochet.

Dima se hotărî pe loc să facă o modificare. Își răschiră cele cinci degete de la o mînă și mai adăugă trei de la cealaltă.

— Dar ne-am înțeles că cinci! gemu cumpărătoarea.

— S-a schimbat situația, i-o servi Dima impasibil. Într-adevăr, se schimbase: Dima începuse să strîngă bani pentru altă mașină.

Nu mai apucară să încheie afacerea, căci Semițvetov îl văzu deodată pe anchetator, care se apropia de tejghea. Îl trecu un fior de gheață. O înghionti brutal pe cucoană și o zbughi la locul de muncă.

Vînzătorul nu știa că Podberezovikov trecuse pe la directorului magazinului, care-i făcuse o caracterizare excelentă :

— Semițvetov e mîndria comerțului de consignație. Întruchiparea atenției și a bunăvoinței. Chintesența cunoașterii producției și a sondării sufletului consumatorilor. E însăși noțiunea de fotografie pe panoul fruntașilor !

— Constat că Semițvetov e slăbiciunea dumneavoastră, zîmbi Maxim Podberezovikov.

— Semițvetov e forța mea ! îi declară mîndru directorul, convins de purtarea ireproșabilă a vînzătorului.

— Bună ziua, tovarășe Semițvetov, îl salută anchetatorul, mirîndu-se că într-o persoană așa de anostă încăpeau atîtea virtuți. Aș vrea să vă vorbesc, cînd vă faceți liber.

— Sînt liber ! bîigui Dima, adăugînd în sinea lui : „Deocamdată !" Era convins că Podberezovikov auzise discuția cu fiara mustăcioasă.

Anchetatorul continuă, confirmîndu-i parcă presupunerea :

— Terminați întîi cu cetățeana !

Cu mîinile tremurînd de spaimă, Semițvetov completă bonul pentru faimosul „Gründig". Cucoana se duse la casă, în timp ce Podberezovikov examina cu interes magnetofonul scump.

— Aveți cumva nevoie de unul ? îl întrebă Semițvetov cu nădejde în glas.

— Mulțumesc, nu.

În momentul acela se petrecu lucrul de care Dima se temea cel mai mult.

— Dimocika, poți veni o clipă ? și mustăciosul grenadier încercă din nou să-l înghesuie într-un colț. Lui Podberezovikov nu-i dădea nici o atenție, habar n-avea că e anchetator.

— Vă rog să luați marfa ! se apără Dima cu îndîrjire.

Văzînd că nu se lasă prins la colţ, cucoana se culcă pe tejghea şi încercă să-i strecoare şperţul.

— Nu-mi jigniţi demnitatea de vînzător sovietic ! se indignă tunător Semiţvetov.

— Păi, cum... aşa nu se poate... se fistici cumpărătoarea, apoi adăugă, într-o şoaptă trădătoare : Doar ne-am înţeles !

Pe Podberezovikov începu să-l intereseze scena.

— Cu cine şi în ce privinţă v-aţi înţeles ? întrebă Dima, tot prea tare. Se trăda şarjînd jocul, iar Podberezovikov nu degeaba era actor.

Femeia se zăpăcise de-a binelea şi mustăţile i se pleoştiseră. Apucă în braţe magnetofonul greu şi părăsi magazinul, acoperită de ruşine.

— Mă umilesc, mă tratează ca pe-o slugă, mă calcă în picioare, spuse Dima plîngăreţ, căutînd sprijin la anchetator.

— Vă compătimesc, observă Podberezovikov sarcastic. Şi maşina vi s-a furat... Sînteţi un ghinionist !

— Exact, încuviinţă vînzătorul.

— De ce nu mă întrebaţi ce se mai aude cu „Volga" ? se interesă Podberezovikov cu sadism.

— N-am apucat, se dezvinovăţi naiv Dima. Aveţi ceva noutăţi ?

— Nu, răspunse Podberezovikov sec.

— Aţi... aţi venit să mai aflaţi ceva ?

— Mulţumesc, am aflat.

Şi anchetatorul ieşi din magazin.

Dima chiar avea ghinion. Cînd se întoarse acasă în ziua aceea tragică dădu peste Sokol-Krujkin.

— M-am ars ! le spuse el din prag. M-au dibuit ! Şi le povesti de vizita anchetatorului.

— Înfunzi puşcăria ! i-o servi vesel socrul. Să te-nveţi minte !

— Nu uita că eşti în casa mea, se oţărî Dima.

— Casa ta e ocna ! hohoti Sokol-Krujkin.

— Tată, se amestecă Inna cu hotărîre. Glumele tale cazone nu-şi au rostul azi.

— Ce mă fac ? Ce mă fac ? Dima nu-şi găsea locul.

— Pregăteşte-ţi legăturica ! îl sfătui călduros socrusău.

— Să-l ungem pe anchetator, propuse practica Inna.

— Ai căpiat ! se cutremură soţul.

— Să-i dăm mult, şi atunci o să ia, zise Inna.

— Gura ! se amestecă Sokol-Krujkin. Drepţi ! Nu admit ! Ruşine !

Inna îl opri.

— Mai bine, tată, ţi-ai păstra morala pentru la piaţă !

— Eu vînd căpşuni cultivate cu mîinile mele ! şi Semion Vasilievici Sokol-Krujkin îşi arătă palmele trudite. Iar pentru mită sînt gata să-mi fac praf nu numai ginerele, ci şi fiica !

Dima izbucni în plîns.

Plîngea, pentru că în postura de genist călcase pe o mină, pentru că pierduse optzeci de ruble, pentru că trebuia să-i dea ciubuc anchetatorului şi se temea, pentru că socru-său era un ticălos şi, în general, pentru că hoţilor nu le merge bine în ţara asta.

Sokol-Krujkin îşi privi cu dispreţ ginerele care urla şi-i spuse, aşezîndu-se la masă :

— Nu-i nimic, las' că te reeducă ei la puşcărie. Peste vreo zece ani te întorci alt om !

Dima a purtat trei zile în buzunar o sumă considerabilă, pusă într-un plic cu desen idilic, dar nu s-a putut decide să-l atace pe anchetator. În ziua a patra, Inna l-a îndesat cu forţa într-un taxi şi l-a cărat la procuratură.

În timp ce urca scara, îi veni greaţă de spaimă, iar pe coridor începu să sughiţă şi să meargă săltăreţ, în ritmul sughiţurilor.

Era aşa de agitat, încît năvăli în biroul lui Podberezovikov fără să bată la uşă. Cînd îi întîlni privirea, simţi intuitiv că dacă-i dă plicul nu mai iese de-acolo fără escortă.

Şi deodată se produse lucrul cel mai îngrozitor : îl părăsi darul vorbirii.

— Salut ! îl întîmpină nedumerit Podberezovikov, care nu se aştepta la vizita asta.

Dima ar fi vrut să răspundă, dar nu putea. Se mărgini la un gest vag.

— S-a mai întîmplat ceva ? întrebă anchetatorul.

Dima clătină din cap.

— Ce-i cu dumneavoastră, vă simţiţi rău ?

Dima recurse iar la un gest primitiv. În materie de mimică, era departe de Marcel Marceau.

Maxim Podberezovikov turnă apă într-un pahar şi i-l întinse mutului.

Dima clătină iar din cap. Tot nu era în stare să-şi aducă aminte măcar o vorbă.

Situaţia începea să-l amuze pe Maxim.

— De ce aţi venit ?

Răspunsul la această întrebare era o problemă prea complicată pentru un mim începător. Ceva îl împiedica să facă mişcarea de dragul căreia venise — să scoată plicul şi să i-l întindă anchetatorului. Înlemnise ca un idol, clipind stupid din ochi.

— N-am timp să mă joc de-a v-aţi-ascunselea ! se răsti Maxim.

Dima se învioră. I se ivea, în sfîrşit, prilejul să părăsească încăperea fără însoţitori înarmaţi. O porni de-a-ndărătelea spre uşă. În prag, presimţind libertatea, limba i se dezlegă :

— Am plecat...

„Plecarea" se transformă pe coridor în fugă.

Ieşi glonţ în stradă, trecu ca fulgerul pe lîngă nevastă-sa şi dispăru după colţ.

Ca să ajungă evadatul, Inna recurse din nou la ajutorul taxiului.

— Ei ? şuieră ea, cînd îl înhăţă pe alergător. Ce goneşti ca nebunul, te urmăreşte cineva ? A luat, da ?

— Eşti o idioată ! Era prima oară cînd Dima Semiţvetov îi spunea neveste-si pe numele ei adevărat...

Maxim Podberezovikov trăia zile grele. Ca orice om de talent, avea şi el, firește, un spirit autocritic exagerat. Îşi adresa sie însuşi cele mai ofensatoare epitete, numai că asta nu-l ajuta la rezolvarea cazului.

Singura lui mîngîiere rămîneau serile cînd se ducea la Casa de cultură şi se împărtăşea din geniul lui Shakespeare, însă ultimele două repetiţii fuseseră umbrite de lipsa partenerului său, Detocikin.

Podberezovikov îi făcu o vizită la domiciliu, ca să vadă despre ce-i vorba.

— Sînt de la Teatrul popular, se prezentă el mamei lui Detocikin.

Antonina Iakovlevna îl primi cu inima deschisă. Se plictisea şi era bucuroasă de orice musafir.

— Sînt foarte fericită că Iuri joacă la teatru. Cred că are talent. Nu pot să-i sufăr deplasările, continuă ea fără nici o legătură, ca de obicei. Mereu se scoală în timpul nopţii şi dispare. Are dreptate Liuba cînd zice că e ceva la mijloc...

— Cine-i Liuba ? apucă Maxim să arunce şi el o vorbă.

— Logodnica lui Iuri. Fiul meu e cam de modă veche, îi face curte de nu ştiu cînd. Ea e şofer de troleibuz, o fată foarte bună ! S-au cunoscut cînd s-a dus s-o asigure. Ce deplasări poate avea un agent de asigurare ? De ce se întoarce nervos ? Iar de data asta i-a spus Liubei că nu se mai duce la Tbilisi, ci în altă parte. Poate-mi spui dumneata ce-nseamnă toate astea. Ce meserie ai ?

— Anchetator. Maxim ascultase cu îngrijorare crescîndă monologul vorbăreţei mame.

— Ei, atunci lămureşte-te, îi replică Antonina Iakovlevna. Cînd eram tinerică îmi făcea şi mie curte un anchetator, dar m-am măritat cu un ostaş din Armata Roşie.

— Şi cînd a plecat Iuri Ivanovici ? întrebă Podberezovikov, cu o speranţă ascunsă.

— La nuntă a petrecut tot regimentul. Am cîntat *Locomotiva noastră zboară, oprirea-i în Comună*, îşi continuă ea amintirile. Cunoşti cîntecul ?

— *„O altă cale nu mai e, şi-avem o puşcă-n mînă“*, încheie Maxim. Totuşi, cînd a plecat ?

— Acum trei zile, noaptea, spuse Antonina Iakovlevna. Şi dacă-ţi poţi imagina, minunea minunilor : s-a dus să-şi ia rămas bun de la Liuba cu o „Volgă“ !

— O fi fost un taxi. Anchetatorul trebuie să fie, prin structura lui sufletească, un om care se îndoieşte tot timpul.

— Nu, era chiar el la volan.

— Dar ce, Iuri Ivanovici ştie să conducă ?

— Ba bine că nu! îi răspunse mîndră bătrîna, fără a bănui că dezlănţuie o catastrofă. A lucrat zece ani ca şofer, pînă a făcut un accident. A suferit o comoţie cerebrală şi a fost internat la Sklifosovski. Am stat şi eu cu el în spital. Medicii l-au sfătuit să-şi schimbe meseria o vreme şi s-a făcut agent de asigurare. Temporar, firește. Tare-aş vrea să se însoare! Visez să am un nepot, ori o nepoată, mi-e totuna.

Maxim prinse un moment favorabil, o salută în grabă şi plecă.

Descoperirea îl cutremurase.

Îşi depăna amintirile, iar amintirile îl frigeau la inimă.

„Detocikin manifestase o curiozitate maladivă faţă de mersul anchetei...

Pe Detocikin l-a durut piciorul exact a doua zi după povestea cu capcana...

Detocikin îl apărase cu patimă pe grăsanul acela...

Detocikin fumează «Belomor», iar atunci avea ţigări «Drug»...

În sfîrşit, Detocikin dispăruse în noaptea cînd fusese furată maşina lui Semiţvetov...

Dovezi sau simple coincidenţe?

Nu, dovezi, dar indirecte!"

Ajuns la punctul acesta, Maxim, care se plimba prin oraşul înserat, îşi opri paşii. Vedea aievea ochii blînzi, plini de încredere şi trişti ai lui Iuri Ivanovici Detocikin, privindu-l cu reproş. Şi Maxim se condamnă pentru bănuielile sale meschine, pentru că acceptase prima versiune, superficială, pentru că întinase sentimentul prieteniei.

„Iuri Ivanovici Detocikin e un truditor modest, nu se lăfăieşte în lux, iubeşte arta. Ce formidabil e la repetiţii, cît e de veridic şi de firesc!"

„Nu, bineînţeles, nu fură el automobile! Dar dacă toate astea sînt numai un paravan?"

Maxim porni iar pe stradă, grăbind pasul.

„Sigur, Detocikin se preface. Nu e actor numai la Teatrul popular, ci şi în vîltoarea vieţii poporului. Chiar eu i-am spus că am renunţat la supravegherea automobilului familiei Semiţvetov, iar el s-a folosit cu neruşi-

nare de sinceritatea mea. Nu eu întinez prietenia, Detocikin o tîrăşte în noroi !"

Maxim alerga într-una prin Moscova adormită, simţind că se sufocă. La un moment dat se opri şi îmbrăţişă un stîlp de felinar.

Podberezovikov putea servi drept model de anchetator ros de îndoieli, ceea ce era foarte bine.

Se părea că toate firele duc la Detocikin, dar Podberezovikov se lupta îndîrjit cu logica. Îi spunea lui inima că treaba nu-i aşa simplă.

„Dacă greşesc ? se chinuia el. Dacă m-am lăsat influenţat de pălăvrăgeala unei bătrîne ? Trebuie să mai cîntăresc totul, cu grijă. Mă lasă nervii. Sînt gata să-mi bag prietenul la zdup. Iuri Detocikin nu trebuie să fie vinovat !..."

Şi Maxim s-a întors acasă, dar n-a închis ochii toată noaptea. Gîndurile i se încîlceau. Se stăpînea din toate puterile să nu tragă concluzii pripite. Confrunta faptele, le combătea. Umbla prin cameră, bea cafea.

„Orice infractor acţionează cu un scop anume, nu de dragul distracţiei. Ce nevoie are Detocikin să fure maşini ? Ce face cu atîţia bani ? Îi strînge ? Nu pare ! Se ţine de chiolhanuri ? Şi asta e puţin probabil.

Nu, Iuri Ivanovici Detocikin nu-i infractor !"

Dimineaţa, anchetatorul dădu o fugă la Inspectoratul raional de asigurări, tot mai nădăjduind că Detocikin a fost trimis în delegaţie cu automobilul instituţiei, însă Iakov Mihailovici Kvocikin îl demască definitiv pe agentul său :

— Omul ăsta are o sumedenie de neamuri betege. De data asta i s-a îmbolnăvit un nepot iubit.

Ceva se rupse şi se prăbuşi în sufletul lui Maxim. Se afla într-o situaţie disperată : vina lui Detocikin era indiscutabilă.

Silindu-se să-şi stăpînească emoţiile, Podberezovikov trecu la îndeplinirea datoriei. Spre sfîrşitul zilei avea în buzunar mandatul de arestare, semnat de procuror, împotriva lui Detocikin Iuri Ivanovici, acuzat de furtul mai multor automobile.

CAPITOLUL 11

în care hoțul se grăbește să scape de mașina furată

Marea vuia surd. Turiștii care luaseră de bună ce glăsuia reclama, cum că litoralul de la Riga e cel mai bun loc de odihnă, clănțăneau din dinți pe țărmul nisipos și nu îndrăzneau să intre în apa înghețată. Toți erau fericiți, fiindcă astăzi cel puțin nu ploua. Un vînt pătrunzător scutura pinii seculari, făcîndu-i să răspîndească în jur o mireasmă sănătoasă.

De plajă se apropie o „Volgă" bej, chiar aceea despre care era vorba. Spre deosebire de alte automobile din care săreau vizitatori pe jumătate despuiați, din asta nu ieși nimeni.

Așezat lîngă Detocikin în față, un bărbat elegant cu figura prosperă și părul rar, dat cu briantină, număra niște bani.

— Zece, unsprezece, douăsprezece, treisprezece... Foșneau calm hîrtiile de o rublă.

— Să-ți iei lumea-n cap, nu alta ! se enervă Detocikin. Ce, aveți numai de cîte-o rublă ?

— În bani vechi sînt zece ruble. Și, mă rog matale, rubla nu-i ban ? Paisprezece, cinsprezece, șaisprezece...

— Asta nu-i cinstit ! se scandalizează Detocikin. Cum să mă car cu un maldăr de bani ?

— Vă rog să nu mă încurcați, altfel voi fi nevoit s-o iau de la început. Șaptesprezece, optsprezece...

Detocikin se resemnă și tăcu. Alt cumpărător n-avea. Se împlineau trei zile de cînd colinda Riga și împrejurimile ei pitorești, însă nimeni nu voia să cumpere un automobil fără acte. Situația devenise disperată, cînd apăruse acest individ.

Continuă să numere multă vreme. La cîțiva pași, vizitatorii rebegiți jucau volei cu îndîrjire. Unii găsiseră altă metodă de încălzire — sorbeau din termosuri ceai sau altceva mai tare.

Cumpărătorul număra înainte, dar părea că se apropie de sfîrșit. Detocikin îi mulțumi în gînd că n-a adus mărunțiș.

— Cinci mii patru sute nouăzeci și opt, cinci mii patru sute nouăzeci și nouă, cinci mii cinci sute! termină de numărat vocea indiferentă. Gata!

— De ce aveți numai bani de-o rublă? nu se lăsă Detocikin. E ceva suspect, nu-i bine!

Noul stăpîn al „Volgăi" îl privi ironic.

— Sînteți procuror? Eu nu v-am întrebat de unde aveți mașina și de ce îi lipsesc actele.

— Pot să vă răspund, îi spuse Detocikin fără să se tulbure cîtuși de puțin. Am furat-o. Vă pot spune de la cine și de ce...

— Bine, rîse cumpărătorul, hai să vă fac jocul. Eu sînt pastor, iar rublele acestea sînt daniile enoriașilor mei. Pentru Domnul! Dar ceva tot mi-a mai rămas și mie...

— Credeți în Dumnezeu? se interesă Detocikin.

— Toți oamenii cred, zîmbi pastorul. Unii cred că există Dumnezeu, alții că nu există. Și o ipoteză și cealaltă nu pot fi demonstrate... Vreți să-i numărați și dumneavoastră?

— Da! Și Iuri Ivanovici Detocikin trecu la îndatoririle de casier.

Ziua de vară era pe sfîrșite. Vilegiaturiștii, îmbrăcați cu pulovere mițoase ori cu pardesie, trecuseră la alt mod de odihnă. Mulțimea se plimba pe țărm, intrînd în nisip pînă la glezne. Cîțiva țicniți mai erau în costume de baie, luptînd bărbătește împotriva frigului.

Detocikin coborî din „Volgă" cu servieta doldora de ruble.

Pastorul porni mașina cu toată viteza și plecă să predice, iar Detocikin o luă iavaș-iavaș spre haltă, să aștepte trenul electric.

Ajuns la Riga, se duse la poștă și trimise la Metelsk un teanc de bani, din partea lui Piotr Petrovici Petrov. Înainte de asta făcu un calcul straniu: din suma de 5 500 de ruble scăzu 16, costul biletului de întoarcere cu vagonul de dormit, 13 ruble, bani de deplasare, cîte 2 ruble și 60 de copeici pe zi, și 8 ruble și 10 copeici costul

benzinei de la Moscova la Riga. Rămaseră astfel 5 462 de ruble și 90 de copeici, din care opri costul mandatului poștal, 109 ruble și 25 de copeici. Suma finală, 5 353 de ruble și 65 copeici o trimise la Metelsk.

Urcîndu-se apoi într-un vagon al rapidului Riga-Moscova, Detocikin jură să pună capăt la asemenea treburi. N-o să se mai atingă de mașini străine cîte zile o avea! După fiecare aventură automobilistică, decidea că aceasta e ultima.

Aproape de Moscova, Detocikin și-a pus actele în ordine. A scos din servietă un formular pentru cheltuieli de deplasare și, la rubrica „nume", a scris citeț „Detocikin I.I." ; la rubrica „zile" a trecut „5", a semnat de primirea banilor, apoi a anexat biletul de tren și chitanța de la poștă. Formalitățile erau respectate.

Duminică dimineața trenul ajunse la destinație. Detocikin coborî cu fereală, uitîndu-se ca de obicei în jur. Nimeni nu se apropie și nu strigă „Mîinile sus"!

Căută un telefon și formă emoționat numărul de acasă.

— Eu sînt, mamă, făcu el cu veselie forțată. Chiar adineaori am sosit. Sînt bine. Făcu o scurtă pauză. Acasă e pace ? N-a venit nimeni ?

— Ai făcut-o de oaie la teatrul tău popular, îl bucură ea. Te-a căutat un anchetator !

CAPITOLUL 12

în care anchetatorul și infractorul își lămuresc relațiile

— Cînd a fost anchetatorul ? întrebă Detocikin imediat ce trecu pragul casei.

— Alaltăieri, îi răspunse bătrîna, întinzîndu-i obrazul s-o sărute. Ai pierdut la televizor un meci teribil. Iașin a apărat ca un zeu !

Detocikin o sărută.

— Ce voia să știe despre mine ?

— În biblioteca „Ogoniok" a apărut Melnikov-Pecerski. Acum îl citesc cu alți ochi. N-a întrebat nimic.

— Și tu ce i-ai spus ? Detocikin cunoștea firea comunicativă a maică-si.

— Am tăcut, ca totdeauna. Nici n-am deschis gura, îi răspunse ea, convinsă că așa a făcut.

— De ce a venit ? insistă Detocikin. Era neliniștit din cauza repetițiilor, sau avea și alte motive ?

— Ce, există motive să te caute vreun anchetator ?

— Mamă, sînt fiul tău !

— În fiecare zi aflu cîte ceva senzațional, zîmbi Antonina Iakovlevna.

Ca toate mamele, nu se îndoia că fiul ei este de o puritate cristalină, aproape un sfînt. Toată viața îi insuflase dragostea pentru dreptate, calul ei de bătaie. Acum, o dată ieșită la pensie, se consacrase în întregime slujirii acestei nobile idei. Dacă se lovea de unele neajunsuri, Antonina Iakovlevna nu le ocolea și lupta cu succes împotriva lor prin scrisori la ziare. În timp ce Detocikin se răfuia cu „Volga" lui Semițvetov, maică-sa procedase la o operație tot atît de grea : obținuse închiderea unui bufet, lăcaș de viciu și perdiție, iar în încăperea eliberată se instalase secția raională de tir sportiv.

— Totdeauna vii întors pe dos din deplasare, observă ea. Calmează-te. Du-te și trage la țintă !

— Cred că azi n-aș nimeri, spuse Detocikin. Se simțea mai degrabă țintă decît trăgător.

Toată ziua de duminică și-a pierdut-o în meditații dureroase — să se ducă seara la repetiție, sau să evite întîlnirea cu Maxim ?

„M-o fi bănuind, sau a venit numai în calitate de coleg ?" Detocikin nu mai putu suporta blestemata asta de incertitudine, își luă inima-n dinți și plecă la Casa de Cultură să pună punctul pe i.

Cînd își făcu apariția în sala de spectacol, regizorul îl primi cu scandal. Zbieră la el că duce de nas toată trupa, că-i așteaptă un joc decisiv, adică o premieră, și că o să-l treacă pe banca rezervelor. Ca încheiere îi puse

în mînă o spadă lungă şi-l goni în scenă, să se bată cu primul ieşit în cale.

Cînd veni Maxim, se alese şi el cu o săpuneală. Primi la rîndul său o spadă şi fu trimis pe scenă să se bată cu Detocikin, după cum era şi piesa.

Aşa s-au întîlnit, cu spadele în mînă.

— În gardă, stimabile ! îi spuse Maxim ameninţător. Era prima oară cînd proceda la un interogatoriu pe o scenă luminată şi cu pană la pălărie.

— La dispoziţia dumitale, îi răspunse Detocikin în ton, încercînd să citească pe faţa lui ce soartă îl aşteaptă.

Figura anchetatorului era de nepătruns. Luă poziţia de luptă şi simţi cum foşneşte mandatul de arestare în buzunarul de la piept.

Detocikin luă şi el poziţie.

Spadele se încrucişară !

— Am cinstea să te atac ! făcu Maxim nemilos. Unde ai dispărut ?

— Ei, drăcie, strigă Detocikin ascunzîndu-şi tulburarea. Nu ştia că anchetatorul fusese pe la asigurări, şi făcu o gafă : Am fost într-o deplasare.

În vîrtejul luptei nu-şi dădeau seama că joacă mai degrabă ca în Dumas decît ca în Shakespeare. Regizorul nu-şi mai revenea din uimire.

— Cum se simte nepotul iubit ? îl întrebă necruţător anchetatorul, atacînd în plin.

— Care nepot ? se încăpăţînă Iuri, fără nici o noimă.

— Şi capcana ? Şi piciorul ? Şi ţigările „Drug" ? îi dădea Maxim o lovitură după alta.

Punctul pe i fusese pus, şi încă ce punct !

Iuri Detocikin înţelese că e pierdut.

Văzu negru înaintea ochilor. La rîndul său, Podberezovikov înţelese că a venit timpul să treacă la actul următor, în care rolul principal avea să-l joace mandatul amintit.

— Terminaţi cu aiurelile ! ţipă regizorul ca turbat. Pe vremea lui Shakespeare nu existau ţigări „Drug". Şi apoi, de ce aţi trecut la proză ?

Detocikin, care continua din inerţie să agite arma, se sperie şi-şi lovi adversarul în cap. Bietul Maxim se prăbuşi, de parcă l-ar fi cosit.

— Spadele în teacă, domnilor, spadele în teacă ! se trezi regizorul pe neașteptate. Trebuie să spunem că nu montase scena duelului nici după Dumas, nici după Shakespeare, ci după schema la modă în fotbalul brazilian : patru-doi-patru.

Se repezi la Podberezovikov și se convinse că mai suflă. Îl ridică ajutat de Detocikin, care-și tot cerea scuze, și-l duse pe un divan.

Maxim își veni repede în fire. Liniștit, regizorul îi lăsă pe inamici singuri. Iuri puse o cîrpă udă pe fruntea anchetatorului.

— Cum te simți ? întrebă el, privindu-și victima cu simpatie.

— Cum m-ai aranjat dumneata ! îi răspunse Maxim ironic.

Detocikin îi schimbă compresa de pe frunte.

— Tocmai pe dumneata n-aș fi vrut să te lovesc, chiar și din întîmplare.

— Da, înțeleg, observă sarcastic Maxim.

— Nu înțelegi nimic ! făcu Detocikin cu amărăciune.

În sinea lui, Podberezovikov îl credea. Într-adevăr, mai erau lucruri neînțelese. Conștiința nu-l lăsa să scoată mandatul de arestare fără a ajunge la fondul problemei : ce l-a împins pe Detocikin pe calea asta ? Anchetatorul își înfrîna sentimentul de simpatie pe care, în ciuda situației, i-l trezea Detocikin cu stîngăcia lui puțin ridicolă.

Aruncă compresa de pe frunte și se ridică.

— Trebuie să stăm de vorbă.

Detocikin încuviință trist.

— Trebuie.

Au ieșit în stradă și au pornit-o alături, ca atrași de un magnet.

Nici unul nu se hotăra să înceapă discuția decisivă. Trecură pe lîngă o berărie.

— Intrăm ? rupse tăcerea infractorul.

— Intrăm, aprobă jalnic anchetatorul.

Berăria semăna cu o baie turcească : zăpușeală cumplită, pereți din plăci de faianță albă și mese din cioburi de marmură. Fumul des de țigară înlocuia perfect aburul, spuma de bere pe cea de săpun, berea curgea ca apa

(şi într-adevăr avea apă destulă), dar mai ales vuietul surd al glasurilor completa asemănarea.

Cînd intrau în berărie, clienţii căutau instinctiv cu ochii pe băieşul care te freacă pînă-ţi ia pielea. Şi avea cine să-i jupoaie — o haită întreagă, în frunte cu Filip Kartuzov.

Podberezovikov şi Detocikin căutară o masă liberă, apoi comandară bere şi raci. Nu trecu nici un minut pînă să fie serviţi. Kartuzov le pretindea chelneriţelor o viteză ca la curse. Să n-apuce clientul să se dezmeticească. Comenzile erau onorate cît ai bate din palme, ceea ce-i aducea pe consumatori, nu prea obişnuiţi cu răsfăţul, într-o stare de spirit excelentă. Sorbeau bere diluată şi se bucurau.

Din cînd în cînd apărea Filip Kartuzov, plin de importanţă şi inaccesibil. Îşi examina baia cu ochi de stăpîn, şi după ce se convingea că întreprinderea lucrează din plin, producînd metodic sunători pentru buzunarul său, se depărta măreţ.

Detocikin şi Podberezovikov nu băgau în seamă mediul înconjurător. Nu-şi luau ochii unul de la altul, restul căzînd în afara razei lor vizuale.

— Cum de-ai ajuns aici ? se interesă Maxim. Ai o mamă atît de bună, cîntă despre locomotivă. Îi aruncă lui Iuri Detocikin o privire bănuitoare. Nu-ţi fie cu supărare, nu cumva eşti ţicnit ?

— Nu, am şi certificat...

— Artist ! Halal artist ! Întotdeauna am spus că un pungaş adevărat e, de obicei, şi artist adevărat ! Dar eşti prudent, continuă Podberezovikov, ai furat numai de la cei pe care-i consideri coţcari. De mult mi-am dat seama.

Detocikin nu negă.

— Ţi-ai închipuit că asta va fi pentru judecători o circumstanţă atenuantă. Poate chiar că au să-ţi dea un an mai puţin...

Detocikin tăcea, timid.

— Cum de-ai ajuns aici ? Explică-mi şi mie.

— Bine, zise Detocikin, strîns cu uşa. Să-ţi povestesc cum a început...

Şi Iuri Ivanovici Detocikin îi istorisi cum, abia ieşit din spital, se angajase la garajul unei baze comerciale. La această instituţie de stat înflorea iniţiativa particulară, lucru care-i displăcuse. Crescut în spiritul dragostei pentru dreptate, se revoltase. Însă banda de afacerişti abili îi făcuse vînt pentru „incompetenţă". Detocikin se înfuriase. Rămăsese în pom şi trebuia să cîştige ceva. Se oferise să conducă în provincie un automobil nou. Să conducă, nu să-l fure! În timpul drumului, pe stăpînii maşinii i-a luat gura pe dinainte şi el şi-a dat seama că are de-a face tot cu nişte delapidatori, ca şi cei de la bază. Unul era mare „specialist" în materiale de construcţii, fura cu vagoanele. Prietenul său distribuia bilete de odihnă şi n-o ducea rău nici el. Iuri Detocikin fierbea. A oprit motorul ca din întîmplare, şi-a dat jos pasagerii şi le-a spus să împingă „Volga" pînă o porni. „Particularii" se executară cu sîrguinţă. Împinseră zdravăn, „Volga" porni şi Detocikin dus a fost, lăsîndu-i pe pungaşi în drum.

— Am auzit legenda asta, dar nu ştiam că dumneata erai eroul, spuse Maxim.

— Eu, încuviinţă legendarul Detocikin.

— Cîte maşini ai vîndut? i se adresă oficial Podberezovikov.

— Patru.

— Să zicem că patru. Anchetatorul socotea repede în minte. În bani vechi, aşa ajunge aproape la un sfert de milion.

Detocikin tăcea.

— Frumoşi bani! îl tortură Maxim.

Detocikin tăcea.

— S-ar putea spune o adevărată avere! continuă Podberezovikov.

Detocikin tăcea.

— Unde îţi ţii capitalul?

Întrebarea nu putea rămîne fără răspuns şi Detocikin îi arătă servieta.

— Aici!

Servieta stătea fără grijă pe un scaun. Lui Maxim nu-i venea să creadă că a avut atîta noroc. Găsise nu numai infractorul, ci şi banii. Întinse mîna fără să vrea spre

proba materială. Detocikin zîmbi indulgent și Maxim își retrase mîna imediat.

În clipa aceea se apropie vajnic Filip Kartuzov. Într-unul din turneele sale împărătești prin local îl văzuse pe anchetator, iar acum îl saluta bucuros :

— Cu tot respectul ! De ce nu mi-ați spus că sînteți aici ? Vă rog să poftiți cu prietenul dumneavoastră într-un separeu.

— Mulțumesc, nu-i nevoie, îl refuză Maxim și trase o gură de bere, fără să piardă servieta din ochi.

Văzînd ce bea anchetatorul, Filip îi luă cu dibăcie halba din mînă și strigă :

— Raecika, Lidocika !

Înțelegătoare, chelnerițele se năpustiră asupra mesei și, cu o îndemînare de tîlhari înveterați, le luară marcanților oaspeți berea și racii dinainte. Maxim era atent să nu dispară în învălmășeală prețioasa servietă.

— Vă aducem îndată bere proaspătă. Chiar acum a sosit, îi lămuri dolofanul. Și alți raci.

— Chiar acum i-ați prins ? întrebă răutăcios Detocikin. Vederea unui dușman prosper îl făcea să turbeze de furie.

— Aveți un prieten spiritual ! spuse Kartuzov netulburat. Figura agentului de asigurări nu i se fixase bine în memorie.

Raecika și Lidocika aduseră o bere extra și niște crustacee pe alese.

— Poftă bună ! Filip Kartuzov își stăpîni dorința de-a se interesa de mașină și se topi în fumul de țigară.

— Hai să plecăm ! propuse Maxim, fără să atingă produsele de calitate superioară.

— Să las bunătățile astea ? se opuse Detocikin. Pentru nimic în lume ! Cred că la pușcărie n-o să am parte de asemenea tratație.

Filip Kartuzov se întorsese în cabinetul directorial și se cufundase într-un fotoliu, sprijinindu-și bărbia în palme, ca babele.

„Ce-o fi căutînd anchetatorul ? medita el încet, pe măsura posibilităților cu care-l înzestrase natura. Nu-i Podberezovikov omul care să colinde crîșmele degeaba."

Maxim Podberezovikov şi Iuri Detocikin şedeau tăcuţi faţă-n faţă. Pauza era penibilă. Maxim ar fi vrut să deschidă servieta, însă presupunea pe drept cuvînt că un bar nu e locul nimerit ca să dai la iveală atîţia bani.

Detocikin îl înţelegea perfect şi nu voia să-l mai chinuie. Luă servieta pe genunchi şi o deschise. Podberezovikov îi urmărea încordat mişcările. Iuri scoase un teanc ordonat de hîrtii şi-l puse timid pe masă.

— Ce-i asta ? rămase Maxim nedumerit.

— Acte, chitanţe... bîlbîi Detocikin.

— Ce chitanţe ? făcu uluit Maxim, care în loc de bani vedea nişte hîrţoage. Luă iritat actele şi începu să le răsfoiască. Deodată se făcu roşu ca racul. Ceea ce citea era mai tare decît o lovitură de spadă, îi venea să intre în pămînt de ruşine că l-a bănuit pe Detocikin.

Văzuse din chitanţe că Iuri Ivanovici Detocikin trimitea banii luaţi pe maşini la Casa copilului din oraşul Metelsk !

— Dumneata cît ţi-ai oprit ? îl întrebă Maxim distrus.

— Nimic. Numai bani de drum şi alocaţia de deplasare...

Da, dragă cititorule, Detocikin nu-şi oprea nici un ban ! Hoţ-hoţ, dar era dezinteresat, cinstit. Şi trimitea sumele la Metelsk pentru că în vremea războiului, cînd mama lui se înrolase în miliţia populară, fusese crescut acolo.

Raecika dădu buzna în cabinetul lui Kartuzov.

— Au întins pe masă nişte acte contabile !

Filip nu mai avea nici o îndoială. Pricepuse că e vorba de o revizie contabilă şi se hotărî să adoarmă vigilenţa anchetatorului.

În bătăliile titanice duse împotriva controlorilor folosea o combinaţie diabolică, de invenţie proprie. La gust băutura nu se deosebea de bere, dar îl aducea cu succes pe revizor în situaţia numită în procesele-verbale „stare de ebrietate avansată".

— Amestecul numărul unu ? întrebă descurcăreaţa Raecika, înţelegînd tăcerea şefului.

— Eşti fată deşteaptă, încuviinţă Kartuzov.

Înaripată de laudă, chelneriţa aduse în galop băutura cifrată.

Maxim şi Detocikin erau trişti. Îşi dădeau seama că s-a abătut o nenorocire pe capul lor şi nu ştiau ce să facă.

Deodată Maxim simţi cît se poate de limpede că nu va fi în stare să dea curs mandatului de arestare.

Detocikin se întreba dacă maică-sa o să-l înţeleagă şi ce avea să zică Liuba. De bătrînă era aproape sigur, ea o să priceapă. Ar fi vrut s-o vadă imediat pe Liuba şi să-i spună că iar a nimerit într-o capcană, însă una pe care n-o mai poţi tăia cu firezul!

Maxim se gîndea ce articol salvator i s-ar putea aplica lui Detocikin şi recunoştea cu durere că nu există nici unul.

— Prima n-am vîndut-o, îi spuse Detocikin, cu intenţia să-l consoleze oarecum. Am lăsat-o în faţa miliţiei din Kursk. I-am lipit de parbriz un răvaş cu explicaţii amănunţite şi m-am întors la Moscova cu trenul.

Acum tăcea Podberezovikov...

— Cu a doua s-a făcut o nedreptate, îşi continuă Iuri declaraţiile sincere. Am dus-o la miliţie şi am lăsat iar o lămurire, cum că e maşina unui potlogar. Dar — ce să vezi? — i-au dat-o înapoi. Atunci m-am hotărît să le vînd...

Şedeau tăcuţi faţă-n faţă, sorbind din băutura nr. 1. Viclenia medievală a lui Filip cel Gras reuşi pe deplin. Maxim înţelese brusc: nu se află pe lume un om la care să ţină mai mult ca la Detocikin. Cît despre Iuri, îşi pierduse de tot autocontrolul.

— Habar n-ai cît ţin la tine! rosti Maxim. Ia să vezi ce-o să fac!

— Ce? se interesă la iuţeală Detocikin.

Podberezovikov scoase din buzunar faimosul mandat şi i-l arătă. Detocikin îl studie atent: era prima dată cînd ţinea în mînă o hîrtie atît de preţioasă.

— Acu dă-l încoace.

Iuri îi înapoie supus documentul.

— Iar acu am să-l rup! declară triumfător anchetatorul. Poftim!

— Stai ! Detocikin sări la el. Iţi aprinzi paie-n cap !

Se încinse o mică încăierare. Infractorul ieşi cu mare greutate învingător, îi smulse propriul său mandat de arestare şi-l ascunse în buzunar.

— Bine ! Maxim era pornit pe concesii. Păstrează-l ca amintire !

— Mulţumesc !

Au achitat nota împărţind frăţeşte şi au ieşit în stradă. Mergeau la braţ şi cîntau :

De-oi cădea la pat, doctori să nu-mi vie,
Doar prieteni — nu credeţi c-o spun la beţie...
Stepa să-mi aştearnă polog de neguri la picioare,
Iar la căpătîi să-mi pună o stea căzătoare...

— Ascultă, prietene, îl rugă Detocikin, să nu mă arestezi pînă la premieră.

— În general, n-o să te arestez, du-te cu Dumnezeu...

— Înţelegi... cu un rol ca ăsta nu te întîlneşti de două ori în viaţă.

— N-ai decît să joci şi la premieră, şi pe urmă, îl îmbărbătă sincer Podberezovikov.

— Mă duc la Liuba, îi mărturisi Iuri şi se îndepărtă, ducînd servieta cu toate actele.

— Să nu te calce vreo maşină, îi strigă din urmă Maxim părinteşte.

CAPITOLUL 13

în care Detocikin tot nu se linişteşte

Detocikin luase un taxi şi mergea pe itinerarul cunoscut. Era seară tîrziu, taxiul depăşea fără greutate troleibuzele pe jumătate goale. În sfîrşit, apăru maşina Liubei. Bucuros, Detocikin îl rugă pe şofer să tragă la

bordură, dar pînă să plătească, troleibuzul plecase din stație.

Atunci porni în urmărire. Ajunse fugarul și se agăță de scara care duce la acoperiș.

Dorința de a o vedea pe Liuba era atît de mare, încît nu mai așteptă următoarea stație. Se cățără pe trepte și, cu riscul vieții, se tîrî pe acoperiș proptindu-se în coate. Ajuns în față, se aplecă fără teamă în jos și, așa atîrnat, bătu cu pumnul în geamul șoferiței.

Liuba scoase un țipăt și frînă. Sări din cabină, ca să-și descopere cu groază ursitul pe acoperișul troleibuzului.

— Eu sînt, Liuba ! o anunță Detocikin de sus. M-am întors.

— Jos de-acolo ! îi comandă fata buimăcită.

— Nu mă certi ? o întrebă trist Iuri, care tot mai era afumat. M-am grăbit să vin să te văd.

— Ce, ți-ai pierdut mințile ? se înfurie Liuba. Dă-te jos imediat.

— Nu, mai bine merg aici, se încăpățînă el.

— Acum îți fac vînt de-acolo ! îl amenință fata și se îndreptă spre scară, cu intenții clare.

Detocikin capitulă. Sări jos și încercă s-o sărute, însă Liuba nu-și permitea nici un fel de intimități în timpul lucrului. Ca să-i evite îmbrățișările înfocate, se ascunse în cabină. Detocikin o urmă, cîntînd cît îl ținea gura :

— Mă urc din mers în troleibuzul Liubei, ca ultimul din călători, întîmplător...

Liuba porni brusc și Detocikin căzu pe scaunul de dermatină, fără să-și dezlipească de pe chipul ei privirea de cîine credincios.

Explicația a fost furtunoasă.

Liuba l-a făcut cu ou și cu oțet, fără milă. I-a spus că are s-o termine rău, că s-a înhăitat cu o bandă și s-a făcut huligan, că pleacă în deplasări dubioase cu mașini suspecte, că foarte curînd o să devină un bețivan înveterat și că așa-i trebuie.

Detocikin n-a mai suportat ofensele nemeritate și i-a povestit tot, impresionînd-o profund.

Liuba tăcea, iar troleibuzul gonea prin Moscova noptatecă spre garajul său. Era ultima cursă.

Noaptea, în garaj, troleibuzele goale stăteau aliniate cu troleele lăsate, ca niște drapele.

Liuba și Detocikin păşeau tăcuți pe cărăruia îngustă dintre mașini. Ajunseră la capătul ei, cotiră pe o alta și defilară iar printre troleibuzele care păreau fără număr...

— Te porți ca un copil, zău așa... îi spuse Liuba calm. Păi, ai să intri la închisoare, pricepi au ba ?

— Pricep...

— Am să te-aștept, Iuri, oricît o fi. Un an, doi, zece !

— Cu zece ai cam întrecut măsura, observă Detocikin abătut.

— Iar dacă se poate merge cu tine, am să merg... doar trăiesc oamenii și în Kolîma, ori naiba mai știe pe unde...

Cei doi umblau mai departe printre troleibuze. Sute de mașini se adunaseră aici, să se odihnească peste noapte înainte de muncă.

Detocikin se întorcea de la slujbă de-a lungul rîului Moscova. Măreţul rîu își purta fără grabă apele curate spre Oka. Razele zorilor, oglindite de valuri, jucau pe fața îngîndurată a lui Iuri. De data asta era ferm hotărît s-o rupă cu trecutul, și pentru totdeauna. Scoase din servietă pălăria și mănușile de bumbac și le zvîrli fără milă în rîu. Pe urmă aruncă cheile franceze, șperaclurile, sticla cu ulei de floarea-soarelui și cartoteca cu evidența pungașilor. Instrumentele se scufundară, în timp ce pălăria și cartoteca pluteau spre Oka.

Detocikin se însenină. Strălucea de bucurie și, mai ales, se simțea liber.

Dar chiar atunci, ca un făcut, văzu o „Volgă" în două culori, cu numărul 49-49-MOT și-și aminti că stăpînul ei, Stelkin, e un șperțar. Se întunecă la față și căzu pe gînduri. N-ar fi vrut să înșele încrederea lui Podberezovikov și, pînă la urmă, își dădu seama ce are de făcut.

Alergă de-a lungul țărmului pînă ajunse la cartoteca ce nu apucase, din fericire, să plutească pînă la Oka. Se aplecă peste parapet, riscîndu-și viața...

Peste cîteva minute, „Volga" bicoloră, furată, se amestecă în torentul circulației.

Detocikin se apropie de o întretăiere, dar nu apucă să treacă. Apăru lumina roșie, „Volga" se cutremură, mormăi supărată și se opri la stop.

Cu ochii la semafor, Detocikin se gîndea ce surpriză o să-i facă lui Maxim Podberezovikov. Nu băgă de seamă că alături se ivise un troleibuz plin de pasageri.

Ar însemna să ne purtăm necinstit cu cititorii dacă troleibuzul ar fi un troleibuz oarecare, fără legătură cu subiectul nostru. Din fericire toate s-au potrivit ca la carte! În fața volanului imens trona Liuba, care încă nu-și venise în fire după mărturisirea din ajun a lui Detocikin. Și deodată... îl văzu pe cel ce putea fi învinuit de frămîntările sale. Ședea la volanul unei „Volge", degajat, de parcă ar fi fost stăpînul ei!

Lumina semaforului se schimbă, și „Volga" o luă urgent din loc.

Liuba începu să acționeze fără să gîndească, ascultînd numai de chemarea inimii. Troleibuzul o porni ca din pușcă. Pasagerii de pe culoar căzură unii peste alții.

Troleibuzul prindea viteză. Pesemne că șoferița avea intenții foarte hotărîte. Trecu printr-o stație ca rapidul printr-o haltă. Pasagerii începură să strige după ajutor.

— Calm, tovarăși! încercă unul mai brav să restabilească ordinea. Șoferiței i s-au rupt frînele.

Troleibuzul se strecura printre mașini fără a-și reduce viteza. Trecătorii se salvau cu fuga, încurcînd circulația celorlalte autovehicule.

Numai Iuri Detocikin, care provocase toată harababura, gonea în frunte, fără să se uite îndărăt și fără să bănuiască măcar ce se petrece în spatele său. Coti calm și intră din magistrală pe strada unde avea treabă.

Troleibuzul urmă același drum, luîndu-și rămas. bun de la cabluri. Troleele prinseră a se bălăbăni frenetic într-o parte și-n alta, făcînd zob felinarele de pe stîlpi și cîteva ferestre de la mezanin. Pe urmă, lipsit de curent, troleibuzul se opri neputincios. Liuba izbucni în plîns, în timp ce „Volga" bicoloră se pierdu în depărtare. De-

tocikin era nerăbdător să ajungă la Maxim. Iată-l trecînd pe sub arcada unei porți, trăgînd mașina în curte sub ferestrele procuraturii și... plecînd !

În aceeași dimineață, Maxim Podberezovikov intră în birou vesel și agitat.

— Tania, strigă el, omul ăsta e un tip straşnic !

— Cine ? întrebă ea nedumerită.

— Al de fura mașinile !

— Un hoț nu poate fi „tip straşnic", declară Tania fără drept de apel. Așa ceva n-am învățat la institut !

Podberezovikov își privi ajutoarea ca un redactor o greșeală de tipar.

— Ba poate, spuse el antipedagogic. Pe lîngă asta, e prieten cu mine !

— A, acum înțeleg ! exclamă fata bucuroasă. Ca să-l puteți prinde cu mîța-n sac, v-ați împrietenit cu el. Sînteți un mare anchetator !

Podberezovikov se fîstîci și iar nu pricepu nimic.

Așa o să-și trăiască viața, fără să afle că alături, în același birou, bate la unison o inimă devotată.

Cineva ciocăni la ușă.

— Intră ! strigă Podberezovikov.

În prag apăru un individ ciufulit, cu o servietă ca a lui Detocikin, și se grăbi să-i facă anchetatorului o bucurie :

— Mi s-a furat mașina ! Ziua-n amiaza mare ! În centrul orașului ! Asta-i pur și simplu bătaie de joc !

— Luați loc, vă rog, îl invită Podberezovikov. Cum vă numiți ?

— Legostaev, Vladimir Stepanovici. Poftiți actele. În timp ce se așeza, îi întinse anchetatorului cartea mașinii.

Maxim nu-și pierdu vremea cu actele.

— Ce profesiune aveți ? îl întrebă el, aflîndu-se evident sub influența ideilor lui Detocikin.

— Ce importanță are ?

— Foarte mare ! îi răspunse cu toată seriozitatea anchetatorul, gîndindu-se cu groază dacă nu cumva a greșit păsuindu-l pe Iuri Ivanovici Detocikin.

Ciufulitul ridică din umeri.

— Sînd doctor în ştiinţe fizico-matematice. Conduc un laborator.

— Dar de fapt ? întrebă Maxim maşinal.

Savantul se holbă la el.

— În general, fac spionaj pentru Uruguay. Ce, se cunoaşte chiar aşa bine, tovarăşe anchetator ? La drept vorbind, cu ce vă ocupaţi dumneavoastră ?

— Înseamnă că nu-i el ! oftă anchetatorul şi încetă să se mai gîndească la Detocikin.

Doctorul în ştiinţe se foia pe scaun. Acum era limpede că n-avea să-şi mai vadă maşina.

Peste cincisprezece minute, Podberezovikov sosea împreună cu păgubaşul la locul infracţiunii. Fireşte că maşina furată nu se afla acolo.

Cînd se întoarse la direcţie, Tania îi raportă că l-a căutat un oarecare Detocikin. Maxim ciuli urechile. Iuri n-avea nici un motiv de îngrijorare pînă la premieră, n-c fi totuşi amestecat în afacerea asta ? Şi, cînd sună telefonul, se repezi la el.

— Ia spune — Detocikin luă taurul de coarne — ai aflat că azi s-a furat o maşină ?

Maxim scăpă receptorul din mînă. În cabina telefonică, Detocikin aştepta răbdător să-şi vină în fire.

— Unde dă fereastra cabinetului dumitale ? îl întrebă Iuri, cînd îi auzi din nou respiraţia în aparat.

Maxim deschise fereastra, se uită în curte şi oftă din adîncul rărunchilor. Chiar sub el se găsea o „Volgă" în două culori, cu numărul 49-49-MOT

— De ce-ai făcut asta ? hîrîi Maxim în receptor. De cînd te-ai apucat să furi maşinile oamenilor cinstiţi ? Unde ţi-s principiile ? !

— Ba nu, protestă Detocikin, e maşina lui Stelkin, iar Stelkin e un sperţar !

— Ce-mi tot dai zor cu Stelkin ? fierbea Maxim. E maşina unui savant cunoscut, doctor în ştiinţe. Adineauri a fost aici, am actele maşinii în mînă.

— O clipă ! nu se lăsă Detocikin, cu o insistenţă de maniac. Stai să controlez în cartotecă.

Scotoci în servietă, controlă şi-l anunţă :

— Nu, e mașina lui Stelkin.

Podberezovikov turba de furie și, pentru că tăcea, Detocikin își dădu deodată seama că s-a produs o greșeală catastrofală.

— Nu se poate... bîigui el. Oare să mă fi înșelat ?

— Te poftesc să duci imediat „Volga" la stăpînul ei ! Notează adresa și raportează-mi de executare ! Îi dictă coordonatele lui Legostaev și încheie : Unde-ai ajuns, Detocikin ! La un furt banal !

Zguduit, Iuri agață receptorul.

„Cum s-o fi întîmplat ? Cum de-am putut comite o asemenea gafă ?" își reproșa el eroarea de neiertat.

Da, dragă cititorule, Detocikin trecuse un număr greșit în cartotecă. Comisese o eroare elementară, dar cui nu i se întîmplă ? Un proverb străvechi spune că tot omul e supus greșelii.

Oare nu s-a înșelat Jacques-Heliasen-François-Marie Paganel, Secretarul Societății geografice din Paris, cînd a învățat portugheza în loc de spaniolă ?

Să ne amintim de Columb, care a descoperit America din greșeală !

Oare nu greșesc medicii ?

Și nu e o greșeală să-l numești tot timpul pe S.I. Stulov în posturi de conducere ?

Un alt proverb, modern, spune că omul are proprietatea de a-și recunoaște greșelile.

Maxim stătea la geam și aștepta ca Detocikin să-și repare greșeala. Peste puțin timp Iuri Detocikin își făcu apariția, gîfîind. Fără a îndrăzni să-și ridice ochii, se urcă la volan și porni.

Și-a îndeplinit exemplar misiunea dată de anchetator. A condus „Volga" în fața clădirii Institutului de cercetări și a sunat de la poartă laboratorul, rugîndu-l pe profesorul Legostaev să coboare urgent. Doctorul în științe fizico-matematice i-a strîns mîna îndelung. Era entuziasmat de operativitatea secției judiciare.

— Spune-i șefului dumitale că de-o fi — ferească Dumnezeu ! — să mi se mai fure vreodată ceva, numai lui mă adresez !

— E un anchetator foarte talentat, susținu Detocikin reputația prietenului său.

— La început nu prea mi s-a părut, îi spuse confidențial profesorul. Dar îmi recunosc bucuros greșeala! După cum se vede, greșesc și doctorii în științe.

Detocikin și Legostaev s-au despărțit prietenește. Iuri își cerea scuze, profesorul îi mulțumea.

Iuri Detocikin se duse la cel mai apropiat telefon public, îi raportă anchetatorului că a înapoiat mașina și, simțindu-se vinovat, îl întrebă cu teamă ce să facă mai departe. În fundul sufletului nădăjduia că Maxim o să-i spună: „Pregătește-te pentru premieră".

— Te sfătuiesc foarte insistent, îi răspunse apăsat Podberezovikov, să te prezinți la mine, cum se zice, cu bocceaua.

— Dar spectacolul? îi aminti timid Detocikin.

Anchetatorul se uită la portretul lui Stanislavski și-i spuse nemilos:

— Spectacolul se suspendă!

Peste un ceas, Detocikin se apropia cu moarte-n suflet de procuratură, purtînd sub braț nedespărțita servietă. De pe arcada de la intrare îi făcea cu ochiul o firmă electrică roșie: „Atenție la mașini!"

Citi cu băgare de seamă inscripția fatală, intră pe poartă, căută cabinetul lui Podberezovikov și ciocăni timid la ușă.

— Poftim, se auzi glasul lui Maxim.

Detocikin se strecură într-o dungă, străduindu-se să nu întîlnească privirea prietenului său. Maxim își feri și el ochii. Amîndoi se simțeau penibil, numai Tania se holba fără jenă la hoțul pe care anchetatorul ei îl socoate om cumsecade.

Detocikin deschise geanta, scoase un dosar gros și declară, tot fără să se uite la Podberezovikov:

— Aici e raportul meu de activitate!

Pe urmă îi înmînă un document important, amintind sec:

— Mandatul meu de arestare!

CAPITOLUL 14

închinat ultimului triumf al lui Detocikin

Pe străzile oraşului trecea o maşină, numită de cetăţeni „corbul", deşi nu mai are de mult culoarea neagră. Înăuntru se găseau Detocikin şi doi miliţieni. Iuri se afla într-o stare de maximă agitaţie.

Maşina se apropie de Casa raională de cultură şi trase la intrarea de serviciu. Detocikin intră în culise însoţit de miliţieni.

Da, dragă cititorule! Cu toate că interpretul rolului principal era sub stare de arest, totuşi premiera avea loc! Maxim obţinuse de la şeful său aprobarea, şi acuzatului i se dăduse posibilitatea să-şi joace ultimul rol.

Spectacolul provocase o frămîntare nesănătoasă în cercurile judecătoreşti şi miliţieneşti. Toţi veniseră să-l vadă pe individul care fură maşini şi-l joacă pe Hamlet. Da, rolul prinţului Danemarcei, cel mai bun din repertoriul mondial, era deţinut de Iuri Ivanovici Detocikin.

Sala era plină pînă la refuz, spectatorii se îngrămădiseră şi pe culoare. Un rînd întreg era ocupat de salariaţii Inspectoratului de asigurări, în frunte cu Iakov Mihailovici Kvocikin. În primele fotolii şedeau mama lui Detocikin şi Liuba, care începură să plîngă înainte de ridicarea cortinei. În sală se şoptea că în rolul principal joacă un puşcăriaş, însă multora nu le venea a crede.

Începu spectacolul. Prima scenă, de lîngă castelul Elsinore, se juca în faţa cortinei. Hamlet nu apare în ea, aşa că a fost primită cu destul calm. Ca de obicei, publicul tuşea şi strănuta, deşi era vară.

Cînd se ridică cortina şi apăru Detocikin costumat în Hamlet, în sală izbucniră ovaţii. Dar Detocikin nu le auzea. Era departe, în castelul Elsinore din Danemarca, era prinţul Hamlet şi trăia viaţa personajului. Uitase că numai temporar s-a transformat din arestat în prinţ de neam mare, că ieşirile din culise sînt păzite, că îl aşteaptă judecata şi sentinţa.

Fostul șofer, agent de asigurări și hoț de mașini, se dovedi un Hamlet admirabil. Era un actor înnăscut, care vrăjea publicul. Toți uitaseră de biografia lui scandaloasă și urmăreau cu emoție destinul zbuciumat al prințului. Iar cînd își începu celebrul monolog „A fi sau a nu fi", regizorul fericit izbucni în lacrimi.

În finalul spectacolului, cînd între Detocikin-Hamlet și Podberezovikov-Laertes se încinse un duel pe viață și pe moarte și amîndoi muriră pe scenă, toată sala bocea în frunte cu mama și Liuba.

Premiera avu un succes imens. Regizorul și actorii fură chemați la rampă în nenumărate rînduri.

Escorta îl sărută pe infractorul arestat și vărsă lacrimi în prezența șefilor ei, veniți în culise și care îl felicitau emoționați pe Detocikin, iar Tania îi solicită un autograf acestei stele în ascensiune.

Sala nu se mai liniștea, începuse să aplaude ritmic. La ieșire îl așteptau admiratoarele proaspăt convertite.

Pe scurt, triumf deplin !

Detocikin s-a întors în celulă cu buchete de flori și simțindu-se ca în paradis. Erau multe flori, arestatul nu le putea duce singur, așa că gardienii cărau și ei buchetele.

CAPITOLUL 15

juridic

Iuri Ivanovici Detocikin măsura îndurerat dintr-un colț în altul o celulă din închisoarea X. Se apropia ziua judecății, iar el știa că orice judecată se încheie cu o sentință.

Profitînd de postul pe care-l ocupa, Maxim Podberezovikov își vizita deseori prietenul. Amîndoi tăceau bărbătește. Maxim îl privea pe Detocikin cu ochii demenți ai lui Ivan cel Groaznic după ce-și ucisese fiul iubit, iar

Iuri se uita la anchetator mirat, ca atotiertătorul adolescent din tabloul lui Nesterov.

Pe Maxim îl schimbau Liuba şi mama. Nenorocirea le unise pe cele două femei, făcîndu-le nedespărţite. Îngrijorată de starea Antoninei Iakovlevna, Liuba se mutase la dînsa ; la rîndul ei mama, înţelegînd starea logodnicei lui Iuri, n-o mai părăsea nici în troleibuz : ieşea din cabină numai ca să-şi ia bilet pentru cursa respectivă.

Îi făceau amîndouă colţunaşi cu brînză, care erau slăbiciunea lui, şi-l priveau emoţionate cum îi înfulecă.

Mama şi Liuba doreau să angajeze un avocat — pe cel mai bun, firește — dar Detocikin se împotrivise. Era hotărît să-şi apere singur libertatea.

Şi iată ziua judecăţii de apoi. Din acuzat, Detocikin se transformase în inculpat. Ca şi la premiera cu *Hamlet*, sala era plină. Cel ce violase legea şedea singuratic pe o bancă de lemn. Procurorul îşi răsfoia amenințător hîrtiile, cu figura severă pe care o au toţi procurorii.

Se auzi strigătul : „Curtea !" şi apăru un judecător însoţit de doi asesori populari.

La tradiţionala întrebare dacă inculpatul îşi recunoaşte vina, Detocikin răspunse că nu.

Procesul a durat cîteva zile.

Liuba şi mama stăteau din nou în primul rînd, amîndouă cu inima strînsă. Liuba fusese nevoită să-şi ia concediu fără plată. La Inspectoratul raional de asigurări nu lucra nimeni. Toţi salariaţii, în frunte cu Iakov Mihailovici Kvocikin, nu părăseau sala tribunalului, luînd parte la suferinţele colegului lor.

Colegii lui Maxim şi ai Taniei veniseră împreună cu ei, lăsîndu-şi baltă anchetele, în timp ce infractorii rămaşi neprinşi se zbenguiau în libertate.

Pe lîngă persoanele interesate, în sală se îngrămădiseră o mulţime de oameni, şi nimeni n-ar fi putut spune de ce nu se află la lucru.

Sokol-Krujkin îşi întrerupsese muncile de toamnă şi se găsea în sală, împreună cu fiică-sa. Dima nu era cu ei. Conform regulilor familiei, Inna îi dăduse procură s-o reprezinte în justiţie, şi Semiţvetov era închis în

camera martorilor, laolaltă cu ceilalţi păgubaşi. Pentru ei timpul se scurgea nespus de greu. Penocikin propusese o partidă şi scosese din buzunar două pachete de cărţi. Ca să le treacă de urît, jucau la miză mare, aplicînd toate subtilităţile jocului. Dima n-avusese noroc nici de data asta — pierduse şaizeci şi trei de ruble.

Între timp, procurorul îl interoga pe Detocikin, îndelung şi pătimaş :

— Cine v-a dat dreptul să le luaţi maşinile, să vă substituiţi statului ?

— Nu m-am substituit statului, ci l-am ajutat.

— Aţi întocmit rapoarte pentru fiecare automobil. Ştiaţi, aşadar, că veţi fi tras la răspundere ?

— Desigur, confirmă Detocikin cu naivitate, şi procurorul îl prinse imediat în capcană.

— Înţelegeţi că în felul acesta vă recunoaşteţi vina ? Atunci cînd aţi negat-o, aţi mînţit !

— Iuri nu minte niciodată ! protestă mama cu glas tare, sărind de pe scaun.

Judecătorul o chemă la ordine.

Procurorul începu să-l strîngă pe Detocikin cu uşa, torturîndu-l cu întrebări sadice. Era foarte curios din fire procurorul ăsta. Îşi băga nasul peste tot, îl interesau toate. Îi întindea curse, se străduia să-l încurce. Urmărea un scop precis — să dovedească faptul că Detocikin e un individ periculos.

Reprezentantul acuzării stoarse toată vlaga din Iuri Detocikin. Mama şi Liuba fierbeau de ură, iar Maxim suferea că nu-şi poate ajuta prietenul.

— Tipul ăsta îl bagă la zdup ! aprecie Sokol-Krujkin cu voce tare.

Cînd tribunalul a trecut la audierea păgubaşilor, situaţia lui Detocikin s-a agravat. Martorii îl urau, şi nu fără motiv. Dădeau cu piatra în inculpat, zădărînd împotriva lui şi publicul, şi tribunalul.

Filip Kartuzov, chemat primul, stăruia în afirmaţia că dispariţia maşinii sale e un furt prin efracţie. Trebuia cercetată mai adînc biografia spărgătorului, poate că are pe conştiinţă cine ştie cîte case de fier.

După Filip a depus mărturie pastorul.

— Banii mei s-au dus, declară inteligentul prelat cu glas linguşitor, dar au servit unei cauze nobile, plăcute Domnului, întrucît inculpatul i-a dăruit copiilor. N-am nici un fel de pretenţii faţă de el.

În schimb, martorul Penocikin avea pretenţii. Sugeră tribunalului ideea că nu se ştie încă ce sumă s-a lipit de buzunarul hoţului după vînzarea maşinilor. Da, a trimis banii unei case de copii, dar... ca să pună ancheta pe un drum greşit.

— Cu ...îţ a ...îndut de ...apt ...aşinile ? dădea din mîini Penocikin. N ...ci un om ...ormal nu ar ...ace ...reaba asta ...egeaba ! ...seamnă că s-a ...icopsit !

Detocikin tăcea absent. Se simţea ca un grăunte de nisip în deşertul legii.

— De ce taci, Iuri ? îi strigă mama.

Judecătorul anunţă o pauză.

Maxim pătrunse pînă la Detocikin şi-l făcu cu ou şi cu oţet pentru pesimismul său. Mama şi Liuba şedeau de o parte şi de alta a inculpatului, mîngîindu-i genunchii slabi şi ascuţiţi. Mama îi mîngîia genunchiul stîng, Liuba pe cel drept. Şi Detocikin, ca Anteu, prinse iar puteri !

După pauză, centrul atenţiei deveni Dima Semiţvetov, căruia, precum se ştie, nu-i prea plăcea reclama.

— Acest individ a violat tot ce avem mai sfînt, declama Dima patetic, constituţia, care consemnează dreptul tuturor oamenilor la proprietate personală. Legea apără această proprietate, fiecare se bucură de dreptul de a avea maşină, vilă, cărţi, bani... Banii, tovarăşi, încă nu i-a desfiinţat nimeni. De la fiecare după puterile lui, fiecăruia după munca lui, în numerar...

Procurorul se ridică şi făcu o comunicare importantă :

— Organele de anchetă aduc la cunoştinţa tribunalului că împotriva martorului Semiţvetov s-a deschis o acţiune penală !

Dima se făcu galben ca ceara.

— De mult era cazul ! tună vocea de bariton a lui Sokol-Krujkin. Nu vom admite ca alături de noi toate leprele să-şi învîrtească afacerile !

Inna izbucni în plîns.

— Nu-i nimic, o mîngîie taică-su. Las' că-ţi găseşti tu altul, mai cinstit!

— De ce numai eu? Semiţvetov, într-o criză de disperare, îşi dădea arama pe faţă. Ce, martorii ceilalţi sînt mai breji?

— N-ai grijă, le vine şi lor rîndul, îl linişti socru-său.

Semiţvetov făcu cîţiva paşi şi căzu pe bancă lîngă Detocikin. Iuri sări ca ars.

— Tovarăşe judecător, nu vreau să stau alături de el!

— Lăsaţi teatrul! îl întrerupse judecătorul, şi Detocikin se aşează cît mai departe de Semiţvetov, la capătul băncii. Iar dumneavoastră, cetăţene Semiţvetov, nu anticipaţi cursul evenimentelor!

Dima făcu un salt de pe bancă şi o zbughi din sală. Dacă viitorul său se contura acum destul de clar, soarta lui Iuri Ivanovici Detocikin rămînea încă nebuloasă.

La sfîrşit, tribunalul îl chemă la bară pe cel mai important martor, Maxim Podberezovikov. În vederea momentului solemn, Maxim îmbrăcase uniforma de miliţian.

— Stimaţi tovarăşi judecători, luă Maxim cuvîntul. La început am condus această anchetă, dar cînd am aflat că acuzatul mi-e prieten, am renunţat la cercetarea cazului şi mă prezint acum numai în calitate de martor. Înţeleg, tovarăşi judecători, că aveţi de rezolvat o problemă complicată: Detocikin a călcat legea, dar cu intenţii nobile. A vîndut maşinile, însă banii i-a dăruit copiilor... Desigur că e vinovat, dar — Podberezovikov abia îşi stăpînea lacrimile — de fapt nu-i vinovat. Fiţi îngăduitori, tovarăşi judecători, e un om foarte cumsecade...

— Şi un foarte bun funcţionar! strigă Kvocikin de la locul său, apoi se năpusti asupra unui vecin care nu suflase o vorbă: Dumneata n-ai habar, aşa că te poftesc să taci!...

Tribunalul procedă apoi la audierea părţilor. Se dădu cuvîntul procurorului.

— Astăzi se judecă o cauză ieşită din comun. Inculpatul ar putea stîrni mila şi chiar compasiunea unor oameni care nu văd prea departe. În realitate, avem în

față un infractor periculos, care a pornit pe o cale vicioasă și idealizează hoția ! Dacă ar fi să adoptăm filozofia infractorului, am putea să furăm mașini, să incendiem vile, să jefuim locuințe ! Faptele lui Detocikin ar putea îndemna și pe alții să-l imite. Statul și-a asumat sarcina să lupte împotriva delapidatorilor și nu era nevoie de asemenea servicii. Insist să i se aplice cea mai severă pedeapsă inculpatului, ca individ periculos pentru societate!

— Monstrule ! țipă mama, care nu se mai putea stăpîni.

— Femeia din primul rînd să fie evacuată din sală, dispuse judecătorul.

Antonina Iakovlevna se ridică și se îndreptă mîndră spre ușă. Ajunsă în prag, strigă din nou, ca o adevărată susținătoare a fiului ei :

— Huo, judecătorul !

Liuba nu mai rezistă nici ea :

— Nu-l condamnați, nu-i vinovat !

În sală se crease agitație. Toți începuseră să sară de pe scaune. Strigînd din răsputeri, judecătorul acoperi gălăgia :

— Liniște, sau evacuez imediat sala !

Amenințarea își făcu efectul.

— Inculpatul are ultimul cuvînt, anunță președintele.

Detocikin se ridică în picioare.

— Tovarăși judecători, sînt fericit că toate astea s-au încheiat. În vremurile noastre nu mai merge s-o faci pe Don Quijote sau pe Robin Hood. Credeți că asta-i viață ? Încercați și dumneavoastră să furați o mașină, tovarăși judecători ! Credeți că-i simplu ? Dar s-o mai și vinzi ! Unui om cinstit nu-i vinzi o mașină pe sub tejghea, așa că poftim absurditate : furi de la un hoț ca s-o vinzi altuia !... De ce m-am ocupat numai de mașini ? Vilele n-au roți, n-ai cum să le furi și eu voiam să iasă cît mai bine ! Poate că am greșit, dar am făcut-o cu inima curată. Știți că se fură — și încă cum ! — iar eu nu mă pot împăca cu gîndul ăsta. Am vrut să vă ajut, tovarăși judecători, de asta a ieșit așa... Vă rog dați-mi drumul ! N-am... n-am să mai fac... pe cuvîntul meu...

De data asta, din ochii lui Maxim se rostogoliră cîteva lacrimi.

Liuba strînse din dinți.

— Libertate lui Iuri Detocikin ! răsună în sală apelul înflăcărat al lui Sokol-Krujkin.

Tribunalul se retrase în grabă pentru deliberare. Judecătorii se găseau în fața unei dileme irezolvabile : pe de o parte, Detocikin furase ; pe de alta, nu profitase de pe urma asta ! Erau descumpăniți, și zău că n-aveai de ce să-i invidiezi !

Dragă cititorule, ce-ar fi să dai chiar dumneata verdictul ? Tribunalul nu se opune să treacă răspunderea pe umerii dumitale. La fel ca imensa majoritate a populației, nu cunoști codul penal, așa că ți-e mai ușor să formulezi sentința. Dacă ești bun la inimă, o să-i ușurezi soarta lui Iuri Detocikin. Dacă nu, hai ! aruncă-l după gratii !

Cînd vei stabili gravitatea pedepsei, ține seama că, în timpul anchetei, Detocikin a fost supus unei expertize medicale și a fost declarat normal din punct de vedere psihic.

CAPITOLUL 16

și, după cît se pare, ultimul

Printr-o ironie a soartei, manuscrisul nuvelei *Atenție la mașini !* a nimerit la Direcția fluieratului artistic. Ce-i drept, niciodată nu poți ști unde ți se discută manuscrisul.

Între timp D.F.A.-ul se consolidase, crescuse, se procedase la reduceri de personal și, pe cît se pare, cei 497 de salariați salvați nu mîncau pîine degeaba. Fluieratul artistic era în plin avînt, ba chiar pătrunsese în unele domenii vecine ale artei.

Discuția s-a desfășurat în Consiliul artistic principal, prezidat de S. I. Stulov în persoană. S-au întrunit 43

de membri, dintre care 34 nu citiseră manuscrisul, ceea ce nu i-a împiedicat să-şi spună părerea. În mod excepţional au fost invitaţi şi autorii.

Tonul discuţiei a fost extrem de binevoitor. Toţi vorbitorii s-au exprimat corect, politicos, n-au făcut economie de cuvinte elogioase.

Încîntătorul Sogreşilin a fost deosebit de amabil :

— Scumpii mei ! Eu aş face un fleac de modificare în această drăgălaşă compoziţie. Nepreţuiţii mei ! De ce să fure Detocikin maşini ? Nu-i frumos. Eu aş zice-aşa : vigilentul Detocikin prezintă o declaraţie acolo unde trebuie. În declaraţie se arată că Semiţvetov, Kartuzov şi... mai cine încă ?... da, Penocikin sînt nişte pungaşi. Urmează arestarea, judecarea şi condamnarea lor. Aşa ar ieşi o nuvelă utilă şi, mai ales, hazlie.

— Bravo ! îl lăudă Stulov pe orator.

— Adoraţii mei ! continuă Sogreşilin, încercînd să-i cuprindă pe amîndoi autorii într-o singură îmbrăţişare. V-aţi gîndit oare ce exemplu oferă Detocikin ăsta al vostru ? Păi, cînd or citi cartea, toţi au să se pună pe furat automobile !

— Bine, sări unul din autori, dar Othello o sugrumă pe Desdemona pe toate scenele lumii, precum şi la cinema ! Ce, bărbaţii geloşi se apucă pe urmă să-şi ucidă soţiile ?

— Bravo ! strigă în culmea emoţiei Stulov, care-şi iubea nevasta.

Sogreşilin îl puse la punct pe autor :

— Sufleţelule ! De ce să te compari cu Shakespeare ? E cel puţin lipsă de modestie...

— Vă rog să ne înţelegeţi, tovarăşi ! îl susţinu o femeie frumuşică, cu studii umanistice superioare. Doar vă simpatizaţi eroul, iar el e un hoţ ! În fond, încurajaţi hoţia.

De data asta sări celălalt autor :

— Dar Detocikin e total dezinteresat !

— Nici un om normal, i-o tăie Sogreşilin, n-ar da banii din mînă. Nu-i tipic.

— Şi de aceea, zîmbi seducător frumuşica, e de neînţeles ce urmăreşte povestirea.

— Cum de neînțeles ? zbierară autorii în cor. Povestirea e îndreptată împotriva celor de teapa lui Semițvetov. Împotriva faptului că mai există în țara noastră. Împotriva atitudinii tolerante față de ei. Cît despre faptele lui Detocikin, ele sînt un procedeu literar, un fundal umoristic. Cartea e totuși umoristică, ba chiar, s-ar putea spune, satirică.

Cuvîntul „satirică" provocă o tăcere plină de jenă. Discuția intrase într-un impas. Nimeni n-avea chef să aprobe povestirea. Știau cu toții că e mai sigur să nu aprobi. Pentru un astfel de „nu" nimeni n-a fost pedepsit vreodată. Dar nici nu le venea la îndemînă să n-o aprobe în scris. Cum-necum, ar fi rămas un document. Sogreșilin găsi pe neașteptate o portiță de scăpare :

— Scumpii mei ! Nu înțeleg, în general, de ce discutăm un lucru neterminat. Autorii îl bagă pe Detocikin la închisoare sau nu ? Întîi să-i hotărască ei soarta, și pe urmă reluăm și noi discuția.

— Detocikin trebuie închis ! se pronunță unul dintre directorii-adjuncți.

— Bravo ! aprobă Stulov.

— Detocikin nu trebuie înschis ! protestă categoric alt director-adjunct.

— Bravo ! aprobă iar Stulov.

Autorii se găseau într-o situație fără ieșire.

În acest moment ușa se deschise și în sala de ședințe a Consiliului artistic principal intră eroul, însoțit de gardieni.

— Bravo ! se bucură Stulov ca un copil, cînd îl văzu pe Iuri Detocikin. Știi că te cunosc ?

Cu un zîmbet șăgalnic, Detocikin se prezentă autorilor și făcu următoarea declarație :

— M-am săturat să tot aștept. Nu-mi pasă ce s-o întîmpla cu manuscrisul, dar îmi pasă ce-o să fie cu mine !

— Să decidă autorii ! Noi nu ne impunem punctul de vedere ! făcu Stulov bilanțul dezbaterilor.

— Ne descurcăm noi, interveniră autorii, care erau obișnuiți cu de-alde astea.

Discuțiile le-au prins bine, și au scris „un epilog fericit".

UN EPILOG FERICIT

A trecut un timp. Cît, nu se știe, dar probabil că nu prea mult.

Detocikin mergea pe stradă fără escortă.

Se îndreptă spre o cabină telefonică, intră și formă numărul de acasă.

— Eu sînt, mamă, spuse el cu gingășie în glas.

— De unde telefonezi, de la închisoare ? se miră bătrîna.

— Nu, de la un telefon public. Mi-au dat drumul...

— Pesemne că li s-a făcut lehamite de tine !

Pe urmă i-a telefonat lui Podberezovikov.

— Salut !

— Salut ! răspunse Maxim, recunoscîndu-i vocea.

— Cum merg treburile ?

— Normal.

— La revedere.

— Pe curînd, precizâ Maxim.

Peste cîteva minute, o siluetă niței gîrbovită se profila într-o stație de troleibuz. La apropierea mașinii visate, Iuri Ivanovici Detocikin se puse în mișcare. Făcu ocolul troleibuzului, își scoase șapca din cap și se uită în cabina șoferului.

— Liuba ! șopti îndrăgostitul, care era tuns chilug. Bună, Liuba ! M-am întors !

Sfîrșit

P.S. Pe fiul lor, soții Detocikin l-au botezat Maxim.

ZIGZAGUL NOROCULUI

27 DECEMBRIE,

ziua

Cea mai importantă profesiune pe pămînt e aceea de fotograf. Pentru că oamenii mor, dar fotografiile lor rămîn. Pe la neamuri.

Dacă omenirea ar fi avut mai multă previziune, ar fi inventat fotografia încă din epoca primitivă. Aşa s-ar fi păstrat dovezi incontestabile că munca a ridicat maimuţa pe treapta existenţei umane.

Lipsa documentelor fotografice subminează atît încrederea în istorie, cît şi în ştiinţă.

Nimeni n-ar mai fi discutat azi dacă Cristos a existat sau este un mit. Dacă fiul Domnului a fost om, înseamnă că nimic din ce este omenesc nu-i era străin. Aşadar, Isus Cristos n-ar fi rezistat tentaţiei, ar fi intrat într-un atelier fotografic, şi ne-ar fi lăsat ca amintire imaginea lui nemuritoare.

Nu s-ar mai fi iscat discuţia cine a descoperit America. Nici Cristofor Columb, nici vikingii, nici japonezii din vechime, n-ar fi putut ridica vreo pretenţie. Căci amatorul fotograf din secolul şapte, care s-ar fi vîrît pe gîtul expediţiei, l-ar fi imortalizat pe marele explorator necunoscut în istoricul moment cînd acest compatriot al nostru — firește, cine altul vreţi ? — descoperea America, să ne batem capul cu ea !

Strămoşii noştri nici nu bănuiau ce mizerabilă e viaţa fără fotografii.

Cavalerii care galopau în cruciade n-aveau, pur şi simplu, posibilitatea să ascundă sub armură imaginile preafrumoaselor doamne. Astăzi lucrul acesta nu mai reprezintă o problemă pentru cei care pleacă în deplasare.

Contemporanii lui Ivan cel Groaznic, de pildă, nu puteau ţine pe birou fotografia ţarului lor iubit ; nici măcar

nu exista. În zilele noastre un sculptor a fost nevoit să-i deschidă mormîntul şi să-i dezgroape ţeasta, ca să poată reconstitui după ea portretul de care aveam cu toţii cea mai urgentă nevoie. Contemporanii artistului afirmă că portretul seamănă.

Ei, să fi existat fotografia pe vremea lui Ivan ! Ţarul ar fi chemat un fotograf la vila lui ca să-l pozeze, plătind cu viaţa ; în schimb, portretul autentic al monarhului ar fi împodobit manualele şcolare.

Înainte de apariţia fotografiei viaţa era scumpă. Cît trebuia să te coste portretul făcut de un oarecare Rafael, Rembrandt sau Kiprenski, faţă de preţul scumpului tău chip format 18x 24, comandat în zilele noastre !

Din fotografie s-au născut cinematograful, televiziunea şi pictura noastră contemporană. Dar în timp ce artiştii plastici ascund cu grijă că-s fotografi, fotografii declară că sînt artişti...

Atelierul „Portretul tău" se afla pe strada principală a unui oraş principal dintr-o regiune secundară. Salariaţii „Portretului tău" îşi iubeau meseria, dar în momentul acela n-o prea puneau în practică : nimeni nu venea să se fotografieze ! Era sfîrşit de decembrie, ceea ce în traducere modernă înseamnă sfîrşitul lunii, sfîrşitul trimestrului şi, mai rău de toate, sfîrşitul anului, cînd trebuie să prezinţi raportul, iar tu n-ai nimic de raportat.

Kirill Ivanovici Polotenţev conducea „Portretul tău" de douăzeci de ani şi era obişnuit cu situaţiile disperate. Ba, se poate spune chiar că ele deveniseră ceva obişnuit în viaţa lui. Dacă stai să te gîndeşti, directorii nu sînt oameni care conduc, ci care caută ieşiri din situaţii grele. Toţi aceşti douăzeci de ani Polotenţev luptase vitejeşte cu planul şi în unele bătălii ieşise chiar biruitor. Kirill Ivanovici ştia că oamenii au nevoie de fotografii, mai ales în momentele cruciale ale vieţii. Tocmai de aceea îşi trimitea meşterii în haiducie pe la oficiile de stare civilă şi maternităţi, la aeroporturi, gări, înmormîntări şi în cartierele de locuinţe noi. Dar acum, la sfîrşit de an, toate aceste mijloace încercate nu salvau situaţia şi trebuia născocit ceva nou, proaspăt. Vajnicul Polotenţev n-avea chef să fie trimis la fier vechi înainte de vreme.

Ştia bine : cu cît sînt mai grele împrejurările, cu atît colectivul e mai unit.

— Renumele fotografiei noastre este în pericol ! anunţă el emoţionat, pe înţelesul tuturor. Aştept propuneri.

La adunare participau unsprezece oameni. Al doisprezecelea era în concediu, iar al treisprezecelea, Vladimir Antonovici Oreşnikov, fusese reţinut de întîmplări neprevăzute, sau mai exact întîrziase, întrucît nu era şef.

Vladimir Antonovici se uita la vitrina magazinului „Articole tehnico-artistice", în care îşi etalau frumuseţea aparate de filmat pentru amatori, aparate de proiecţie şi de mărit, teleobiective şi multe altele, la fel de îmbietoare.

Nu-şi lua ochii de la noul aparat fotografic „Zenit-112", cel mai bun din lume, pe care îl compromitea doar eticheta cu un preţ inaccesibil pentru punga sa. Aparatul ăsta era visul de fiecare zi al tînărului fotograf. Era convins că atunci cînd splendoarea asta va intra pe mîna lui talentată, o să poată cuceri chiar şi coperta revistei *Ogoniok*. Lui Oreşnikov i se făcuse lehamite să fotografieze numai pentru buletine, legitimaţii şi bilete sezoniere. Ar fi vrut să pozeze aspecte din torentul vieţii, pentru revistele subţiri şi ziarele groase. Aspira la glorie, ceea ce nu e de loc condamnabil.

Îl distrase de la vitrină o fată care lipea afişe. Tocmai dădea cu bidineaua peste unul :

„Pentru prima oară în oraşul nostru ! La 29 decembrie are loc tragerea obligaţiilor de 3% cu cîştiguri. Cetăţeni ! Cumpăraţi obligaţii !"

Oreşnikov nu ştia că acest afiş modest avea să joace un rol de seamă în viaţa lui.

Oftă şi se grăbi spre slujbă. Intră în birou, îşi scoase paltonul şi rămase într-un pulover negru. Purta pantaloni strîmţi, dar evazaţi în dreptul gleznei. Îşi potrivi în faţa oglinzii bretonul scurt, ca al patricienilor romani de pe vremuri (astăzi se piaptănă aşa elevii din clasa întîi şi scriitorii la modă), împinse draperia şi apăru în atelier, de unde numai el mai lipsea.

Colectivul tăcea monolitic, în căutarea unei ieşiri din labirintul plano-financiar. Într-o clipită Oreşnikov cumpăni lucrurile.

— Dragi prieteni, spuse el răspicat. Oamenilor nu le arde acum de fotografii. Sînt ocupaţi. Se spală, se tund, cumpără brazi, şampanie şi mandarine. Trebuie să-i înţelegem, iar a înţelege înseamnă a ierta. Tocmai de aceea m-am gîndit la o mică iniţiativă colectivă.

— Împărtăşeşte-ne ideea ta, Volodea ! se însufleţi Polotenţev.

— Ce fac ăia de la teatru cînd n-au piese ? întrebă Vladimir Antonovici.

— Nu ştiu... răspunse laborantul Iura. Mai mult ca sigur că nu fac nimic...

— Răspuns incorect ! spuse Oreşnikov. În asemenea cazuri, actorii îşi scriu singuri piesele... Şi ce fac cei de la Salvare cînd nu-şi îndeplinesc planul de beţivi ?

— Se matolesc ei ! exclamă, bucuros că ghicise, retuşorul Petea, care avea toată stima pentru respectiva instituţie.

— Deştept băiat ! îl încurajă Oreşnikov. Dar ce fac la maternităţi, cînd nu-şi îndeplinesc planul ? Pardon, n-am găsit cel mai fericit exemplu, îşi tăie oratorul aripile fanteziei. Dacă n-avem pe cine fotografia, ne vom poza noi înşine !

Se aşternu iar liniştea, apoi izbucni un hohot de rîs. Era fotografa Lidia Sergheevna, care, ştiindu-se nurlie, îşi permitea cam multe.

Polotenţov o chemă la ordine :

— Lidia Sergheevna, consider că rîsul dumitale constituie o jignire. Vladimir Antonovici a făcut o propunere interesantă, care merită să fie discutată.

Primul ecou al iniţiativei veni din partea preşedintei comitetului sindical, Alevtina Vasilievna, o femeie tînără, energică, nemăritată şi, din păcate, bucăţică ruptă din tatăl ei, bărbat ceva mai frumos decît dracul. Alevtina îşi consuma în activitatea obştească toată gîngăşia ei feminină neconsumată.

— Tovarăşi ! strigă ea cu patos. Nu vom prelucra şi, cu atît mai mult, nu vom sili pe nimeni. Totul se face pe bază de voluntariat. Ni se prezintă o nouă ocazie să ne

manifestăm simțul de răspundere. Ca totdeauna, fiecare va acționa din îndemnul inimii și conform datoriei cetățenești. Eu, de pildă, mă fotografiez în trei poziții : anfas, din profil și întreagă. Ira, înscrie-mă !

Laboranta Ira, care făcea procesele-verbale la toate ședințele, inaugură cu numele Alevtinei lista de voluntari, apoi îi aruncă lui Iura o privire întrebătoare. Cu cinci luni în urmă se îndrăgostiseră unul de altul. Intriga amoroasă decurgea în bezna laboratorului, și în această perioadă „Portretul tău" dăduse un număr apreciabil de rebuturi.

— Ne pozăm și noi, eu și cu Ira, dar în trei poziții nu ne dă mîna, oftă Iura.

— Ce, sînteți mai săraci ca alții ? trecu la atac Alevtina, care mai adineaori făcuse elogiul democrației.

— Să ne punem în situația lor, se amestecă Oreșnikov în dispută. Oamenii strîng bani pentru locuință. Nu pot să-și dureze o familie pe vînt. Și pentru construirea fericirii îți trebuie bani.

Alevtina rămase neînduplecată :

— Ira vrea să se mărite și noi să nu îndeplinim planul din cauza asta ?

— Bine, cedă Ira, o să ne fotografiem în trei poziții.

— Tare-aș vrea să-mi explice cineva care-i deosebirea între voluntar și silit, replică Oreșnikov. Dar, nu se știe de ce, tocmai aceste cuvinte nu atraseră atenția nimănui.

— Eu o aduc pe mama să se pozeze, făgădui retușorul Petea.

— Strașnică idee ! se însufleți directorul. Hai să ne cărăm aici neamurile, copiii, bunicii, prietenii, toți pe care putem pune mîna...

— Mi-e teamă că primele pentru îndeplinirea planului, rînji Lidia Sergheevna, n-or să ne acopere cheltuielile.

— Dar nici nu ne gîndim la avantaje personale, o certă blînd Alevtina Vasilievna. Respirăm într-o atmosferă de avînt fără precedent ! De altfel, Lidia Sergheevna, nu te obligă nimeni.

— Pozează-te, Lidia Sergheevna, spuse împăciuitor Oreșnikov, care știa să aprecieze frumusețea feminină. Să fie cel puțin o poză la care să te-uiți cu plăcere.

— Să începem cu o fotografie în grup, rezumă directorul.

Propunerea fu susținută cu plăcere. Fiecare nutrea o simpatie profundă față de celălalt. Colectivul nu era sfîșiat de neînțelegeri; dimpotrivă, se baza pe prietenie. Făceau sărbătorile împreună, petreceau împreună la onomastici, luau parte împreună la manifestări culturale și organizau excursii cu schiurile.

Adunarea avea loc în atelier. Femeile se așezară pe scaune, iar bărbații, printre care și Oreșnikov, se rînduiră în picioare la spatele lor, formînd un grup pitoresc. Kirill Ivanovici apăsă cu mîna lui pe autodeclanșator, parcă ar fi tăiat o panglică purpurie, apoi alergă să se așeze pe un scaun liber, între Lidia Sergheevna și Alevtina Vasilievna.

Mașinăria se declanșă cu un zgomot șuierător și imediat răsună o voce străină:

— Mai trăiește careva pe-aici? O băbuță foarte bătrînă dădu în lături perdelele.

— O clipită! o rugă Alevtina Vasilievna să aștepte. Tovarăși, mai avem un punct pe ordinea de zi. Kostea e în concediu, așa că trebuie să strîngă altcineva cotizațiile la casa de ajutor reciproc.

Nu se găsi nici un amator. Nimeni nu voia să-și ia balamuc pe cap, întrucît, precum se știe, stoarcerea cotizațiilor e o muncă de ocnă.

Casele de ajutor reciproc au fost organizate pentru ca să-i scutească pe membri să facă apel la prieteni în momentele grele ale vieții, înveninînd astfel raporturile dintre ei, și să se adreseze casei, adică lor înșiși.

Dacă un membru ia bani și nici nu-i trece prin cap să-i înapoieze, i se reține din salariu. Măsura e foarte umană. Cîndva, datornicii înfundau pușcăria, iar un trib indian are și acum obiceiul să le ia dreptul de a purta un nume.

Casa de ajutor reciproc e democratică. Cotizațiile se fixează după salariu, iar împrumuturile se dau după nevoi.

Oreșnikov ieși din nou în primul plan.

— Dragii mei concetățeni! Mi-a mai venit o idee. Îmi pun candidatura pentru postul de casier, în locul lui

Kostea, care era un liberal și nu se pricepea să scoată banii de la noi.

Toți se uitară uimiți la nătărăul de activist benevol. Dar, așa cum se va vedea curînd, era el activist, însă nătărău nicidecum!

— E cineva contra candidaturii tovarășului Orești-kov? întrebă chiar el.

Firește că n-a fost nimeni.

— Prin urmare, sînt ales. Alevtina, dă-mi, te rog, cheia de la seiful sindicatului. Haideți, oameni buni, ieșiți cu gologanii!

La ușă se produse o busculadă, dar Oreșnikov își și pusese ochii pe prima victimă.

— Kirill Ivanovici, de cîte luni n-ați mai dat cotizația? îl atacă el pe director, prinzîndu-l în prag.

Alevtina Vasilievna, care pe lîngă funcția de președintă a comitetului sindical se mai ocupa și de luarea comenzilor, ieși grăbită în întîmpinarea clientei.

— Trageți în poză pentru cimitir? se informă băbuța. Așa, ca o farfurioară?

— Pe ceramică vreți să spuneți, o corectă Alevtina. Vă trebuie pentru un monument?

— Dacă l-or pune, răspunse enigmatic bătrîna. Deși li s-au lăsat bani prin testament.

— Aveți la dumneavoastră fotografia decedatului?

— Nu, trebuie făcută.

— Și unde se află decedatul? se interesă Alevtina, ca să treacă adresa pe chitanță.

— Decedatul sînt eu! o informă băbuța, ca ceva de la sine înțeles. Numai că n-am dat încă ortul popii.

Alevtina se cutremură.

— Ce-ți închipui, fătuco, spuse bătrîna, nebănuind cîtă dreptate are, că dacă mor au să mai comande poză? Tot eu trebuie să le fac pe toate. Și spune-i fotografului să mă scoată mai tînără. Cui îi place să se plimbe prin țintirim ca să se uite la babe?

— Lidia Sergheevna, ocupă-te de tovarășa, strigă Alevtina Vasilievna și astfel o salvă, căci Oreșnikov încerca să obțină cotizația de la nurlia sa colegă.

— Lidia Sergheevna, țipa Oreșnikov. Ești cel mai rău platnic din cîți mi-a fost dat să văd ! Asta-i lipsă de conștiință. Doar e casa noastră de ajutor reciproc, ba putem spune, chiar de dragoste reciprocă.

— S-a văzut omul înălțat în grad și pe dată i s-a urcat la cap ! i-o tăie Lidia Segheevna. Ar trebui să te-nsori, Volodea !

— De acord, dar n-am cu cine. Brigitte Bardot a luat nu știu ce milionar neamț, iar Sophia Loren pe unul italian. Din orașul ăsta te-aș alege cu plăcere pe dumneata, însă ești de asemeni măritată.

— Iar dumneata de asemeni nu ești milionar. Lidiei Sergheevna nu-i plăcea să rămînă datoare la vorbă.

— Eu am totul înainte, spuse Oreșnikov cu subînțeles.

— Lidia Sergheevna, ești aștcptată, îi aminti Alevtina enervată.

— Așadar, nu plătești ?

— Nu. Lidia Sergheevna zîmbi fermecător și plecă s-o imortalizeze pe băbuță. Să fi știut ea cum o să se-ntoarcă roata, ar fi alergat după Oreșnikov și l-ar fi rugat în genunchi să-i încaseze cotizația pe toată viața.

Cîte nu colecționează oamenii ! Dacă-s timbre, se cheamă filatelie ; dacă-s ilustrate — filocartie ; dacă-s etichete de chibrituri — filuminie ; dacă-s etichete de valize — cofrocartie ; dacă-s monede vechi — numismatică ; dacă-s monede noi — cupiditate. Un singur lucru nu se știe : cum se numește colecționarea cotizațiilor la casa de ajutor reciproc.

Oreșnikov se apropie de Alevtina Vasilievna :

— Alevtina, ar fi cazul să dai exemplu !

— Acum n-am bani, recunoscu președinta comitetului sindical.

— Împrumută ! îi ceru neînduratul perceptor.

— De la cine să-mprumut ?

— De la mine ! Și Oreșnikov bagă mîna în buzunar.

După ce adună cu greu dania oamenilor muncii, îi puse pe toți să semneze în borderou, își adăugă obolul

şi semnă ultimul. Pe urmă puse banii într-un plic, deschise casa de fier, încuie banii şi începu să aştepte cu nerăbdare sfîrşitul zilei de lucru. Cu puţin timp înainte de închidere, Oreşnikov făcu un gest ciudat, care le scăpă colegilor. Trecînd pe lîngă fereastra ce dădea în curte, îi trase cremona.

La încheierea activităţii, salariaţii atelierului porniră grăbiţi spre casă, la familii şi televizoare.

Oreşnikov o zbughi o dată cu ceilalţi, dar peste vreun sfert de ceas fu înapoi. Trecu agale pe lîngă vitrinele stinse, cu aerul unuia care taie frunze la cîini, intră ca din întîmplare în curte şi se opri lîngă fereastra pe care o lăsase cu bună ştiinţă neasigurată.

Ajuns aici, favoritul colectivului îşi dădu arama pe faţă. Dacă toţi oamenii şi-ar da din cînd în cînd arama pe faţă, cine ştie ce s-ar întîmpla ! Dar oamenii sînt vicleni, prefăcuţi, nu degeaba tocmai din rîndurile lor se recrutează actorii şi diplomaţii.

Vladimir Antonovici zîmbi sarcastic şi sări pe fereastră, apoi o închise în urma lui, să nu-i fie frig.

Se comporta calm, ca un adevărat spărgător, dar la drept vorbind nu prea se simţea în apele lui.

Se opri şi trase cu urechea. În laborator susura apa dintr-un robinet. Se duse şi îl închise, ca să nu-i picure pe nervi. Se pregătea să iasă, cînd zări într-un cotlon întunecos două siluete care se sărutau cu foc. Cînd se uită mai bine, descoperi că erau Iura şi Ira.

— Ei ! strigă Oreşnikov. Ziua de lucru s-a terminat.

Laboranţii fără cămin săriră ca arşi. Ira începu să-şi aranjeze părul cu un gest obişnuit, în timp ce Iura spunea :

— Mulţumesc, Volodea. Ce repede trece timpul...

— La revedere, insinuă Oreşnikov.

— La revedere, şopti Ira

— La revedere, repetă Iura.

Şi, în sfîrşit, plecară.

O dată scăpat de martori, Oreşnikov se apropie fără grabă de seif. În imaginaţie se strecura pe vîrfuri, după ce se descălţase.

Scoase cheia din buzunar, o vîrî în broască şi deschise neglijent uşiţa. În imaginaţie transpirase, trăsese perdelele la ferestre, stinsese lumina şi-şi pusese mănuşi, ca să nu lase amprente.

Vladimir Antonovici scoase plicul cu bani şi, fără să şovăie, îl trecu din buzunarul obştesc în cel personal. Pe dinafară arăta calm, dar pe dinăuntru era ca o zdreanţă.

În clipa aceea i se năzări că s-a trîntit uşa de la intrare.

— Au! ţipă el, atît cu vocea lăuntrică cît şi cu cea exterioară. Pentru orice eventualitate acoperi cu spatele deschiderea seifului, însă alarma se dovedi falsă: cineva trîntise portiera unei maşini, în stradă.

După ce se linişti, Oreşnikov se comportă şi mai ciudat. În loc să fugă cît îl ţineau picioarele, se aşeză la o masă şi începu să mîzgîlească ceva pe o foaie de hîrtie. Cînd sfîrşi treaba, intră indiferent în cabinetul directorului, luă ştampila rotundă, suflă în ea şi o aplică pe hîrtia care din momentul acela deveni document.

Pe urmă se înapoie la seiful văduvit şi puse documentul misterios în locul sumei însuşite.

Dacă am putea pătrunde în seif şi am citi hîrtia, unele lucruri s-ar lămuri. Din păcate, e imposibil să pătrunzi pe cale legală într-un seif încuiat, să recurgi la şperaclu e imoral, iar cheia o pusese în buzunar fotograful Oreşnikov.

Terminase operaţia şi se simţea bine. În imaginaţie îşi scoase mănuşile, aprinse lumina, dădu la o parte perdelele şi-şi încălţă ghetele pe care de fapt nu şi le scosese. Apoi — nu numai în imaginaţie, ci şi aievea — ieşi pe fereastră în ger, străbătu curtea şi dădu în strada principală, scăldată de luminile marelui oraş.

Firește că Oreşnikov ar fi putut să renunţe la spectacolul cu săritul pe fereastră şi jefuirea seifului a cărui cheie o poseda; era foarte simplu să scoată plicul cu bani la sfîrşitul zilei de lucru, dar aşa n-ar fi fost interesant.

Acum îşi purta banii şi picioarele cît mai departe de atelierul fotografic, iar ninsoarea îi acoperea urmele.

După ziua de lucru, orice colectiv se desface în părţile sale componente. Oamenii care lucrează împreună trăiesc, slavă Domnului, separat. Şi grijile lor sînt cu totul diferite.

Iura şi Ira, speriaţi de Oreşnikov, alergară într-un suflet pînă la o străduţă îngustă, ticsită de lume. Pe zăpada de un galben murdar tropăiau sute de oameni. Se băteau cu palmele peste şolduri, îşi suflau în degetele înţepenite, se mutau de pe un picior degerat pe altul. De jur împrejur, pe zidurile caselor, pe trunchiurile copacilor, pe ţevile de apă şi chiar pe cutiile de gunoi — nici un locşor liber. Pretutindeni erau lipite bileţele cu texte ademenitoare.

Ira scoase din poşetă două cartoane prinse cu sfoară, atîrnă unul de gîtul lui Iura, iar cu celălalt se împodobi ea. Pe urmă o porniră la plimbare, înainte şi-napoi, printre alţi orăşeni înjugaţi la fel ca ei.

Neiniţiaţii n-ar fi în stare să priceapă ce-i asta — tîrg de vechituri, sau club de conspiratori ?

Nici una, nici alta !

E greu să găseşti un om mulţumit de locuinţa lui. Toţi vor să facă schimb, şi de aceea în toate oraşele există birouri speciale. Iar în faţa birourilor de schimb e un adevărat talcioc, spre disperarea celor care locuiesc în apropiere.

Cartoanele purtate de laboranţi glăsuiau : „Schimbăm cameră 12,1 m.p. într-un apartament cu cinci camere, toate dependinţele, telefon, contra două camere de cel puţin 10 metri fiecare".

Tinerii fură atacaţi mai întîi de un tip straniu, boţit zdravăn, pare-se după un chiolhan. Era şi el decorat cu un anunţ :

„Schimb cameră 5,77 m.p. casă de lemn. fără dependinţe, contra ceva asemănător".

— Nu merge ? îl întrebă el pe Iura. Acesta clătină din cap, şi se despărţiră.

— Bună seara, se adresă Irei un apartament de trei camere, care se voia schimbat cu unul de patru. Apartamentul apărea sub forma unei creaturi înfofolite, din cap pînă-n picioare, în blănuri și pături.

— Salut, se bucurară îndrăgostiții. De mult nu v-am mai văzut!

— Am fost bolnav, răspunse apartamentul de trei camere. Am răcit pe locul ăsta blestemat! Văd că sînteți îmbrăcați cam ușurel. Fără pîslari, în loc de schimb nimerești la spital!

— N-avem pîslari, mărturisiră Ira și Iura. Cum vă merge?

— De patru camere nu se construiesc. Cică nu-i nevoie. Aveți de gînd să dați filodormă?

— Doamne păzește! De unde bani? Vrem să ne căsătorim și n-avem unde sta. La părinții Irei stau și-așa claie peste grămadă, iar eu locuiesc cu frate-miu în doisprezece metri.

— Asta-i camera pe care o schimbați?

— Mda!

— Fără filodormă n-o ia nimeni!

— Poate s-o găsi cineva...

— Așa tîmpiți, mai rar!

— Și totuși există, interveni Ira cu nădejde în glas.

Spre deosebire de Ira și Iura, Kirill Ivanovici Polotențev avea un apartament de șapte camere, poate cel mai mare din oraș.

Ca să i se asigure spațiul lui Kirill Ivanovici, au trebuit comasate două apartamente de trei camere. Kirill Ivanovici și soția lui, Vera Fominicina, își găsiseră adăpost într-o bucătărioară din care se obținuse, scoțînd plita și chiuveta, o cameră excelentă de șase metri, cu geam. Două băi și două toalete fuseseră menținute, fiindcă altfel s-ar fi făcut coadă.

Explicația este că directorul atelierului fotografic, om în general pașnic, avea zece copii. Populația apartamentului număra șaisprezece suflete: Kirill Ivanovici cu soția, cei zece copii amintiți, dintre care băiatul cel mare, Seva, era însurat, iar fiica cea mare, Natașa, măritată; Seva și nevastă-sa, Muza, izbutiseră să se pricopsească cu un fiu, Levocika; încă mai trăia și-și băga

nasul în toate mama Verei Fominicina, căreia toți îi ziceau bunicuța Katia.

Kirill Ivanovici se întorcea de la slujbă. Cînd intră în curte dădu cu ochii de Levocika, nepotu-său, care avea respectabila vîrstă de patru ani și stătea la taclale cu un prieten din vecini.

— Mie mi-a luat tata un elicopter cu arc! se lăuda prietenul.

— Iaca na! Mie mi-a promis bunicul o rachetă cu arc, i-o întoarse Levocika.

Prietenul se gîndi o clipă cum să-l înfunde și, în sfîrșit găsi :

— Mie mi-a murit bunicul!

Levocika nu se dădu bătut :

— Iaca na! Nici bunicu-meu n-o mai duce mult.

Kirill Ivanovici se opri și simți clar o împunsătură în inimă. Nepoțelul îl întîmpină vesel :

— Ce mi-ai adus, bunicule?

Pentru evitarea haosului în colhozul Polotențev, Vera Fominicina făcuse o listă cu obligațiile de serviciu, afișată în coridor lîngă cuier.

Astăzi îndeplinea sarcina de dispecer Kolea, al optulea copil în ordine cronologică, elev în clasa a treia.

— Raportul! îi ceru Polotențev-senior, încercînd să-l dezbrace pe Levocika, în ciuda opoziției lui înverșunate.

— Va să zică, așa, începu Kolea. Muza a plecat la dentist, iar Seva s-a dus cu ea, fiindcă zicea că i-e frică. Mama e la congresul metalurgiștilor. Am ajutat-o să-și scrie cuvîntarea. Ghena a încasat un doi la algebră, în schimb Liuba a luat examenul.

— Care? întrebă Polotențev-senior.

— De analiză spectrală, răspunse promt copilul modern. Iar Natașa e însărcinată... Și, înainte ca taică-su să-și vină în fire, ofițerul de serviciu își încheie raportul : Am adus rufele de la spălat, iar profesorul de la atelier zice că-mi trebuie șevalet.

Kirill Ivanovici venea totdeauna acasă cu inima cît un purice. Cele zece odrasle aveau veșnic nevoie de cîte ceva, și neapărat!

— Ce, acu nu mai poți fără șevalet?

— Toți spun că am talent. Și ție îți place să te lauzi : să vezi ce strașnic pictează Kolea al meu...

— Nu-s bani ! rosti părintele sfîntul adevăr.

Încearcă să îmbraci, să încalți și să hrănești ciurda asta dintr-o leafă de director la un atelier fotografic !

— Uite o cerere în scris, și Kolea îi întinse hîrtia. Te rog s-o ai în vedere cînd împarți salariul și alocația pentru copii.

Între timp se întoarse de la congres Vera Fominicina, șefa colhozului. Era singura mamă-eroină din oraș și, în calitate de monument al naturii locale, o tîrau la toate adunările, ședințele și mitingurile. Să laude o inițiativă, să citească un salut sau să-i înfiereze pe imperialiști devenise pentru ea un fleac, în timp ce copiii creșteau după principiul autoservirii. Și creșteau bine !

Cu toate acestea, Vera Fominicina domnea în familie, iar Kirill Ivanovici avea la curte o situație modestă, ceva cam de ministru fără portofoliu.

Vera Fominicina intră, se opri în prag și depuse pe podea sacoșa în care se aflau șaisprezece prăjituri, cîte una de cap.

— Kolea are nevoie de șevalet, o înștiință Kirill Ivanovici.

— Firește. Iar lui Petea îi trebuie o cămașă albă.

— De ce n-o pune pe a lui Lioșa ?

— Nu poate. Acum nu se mai poartă gulere de-astea.

— Natașa e gravidă !

— Cine ți-a spus ? zîmbi Fominicina. Familia lor era totdeauna bucuroasă de noi rezerve.

— Eu i-am spus, interveni Kolea, trăgîndu-se lîngă cutia cu prăjituri. Eu sînt azi de serviciu.

— Lui Lioșa îi trebuie bicicletă de curse, își aminti mama.

Bicicleta de curse era o lovitură sub centură. Polotențev nu găsi ce să-i răspundă.

— Nu trebuia să ne încurcăm cu atîția copii, recurse Vera Fominicina la gluma tradițională.

— Tot timpul au nevoie de cîte ceva. Asta-i fără sfîrșit, iar eu nu-s milionar.

— Bogăția ta sînt copiii.

Kolea compromise această scenă înduioşătoare. I se făcuse poftă de prăjitură. Luă din cuier trîmbiţa pionierească şi sună semnalul „Lingura şi strachina!" Pe toate uşile năvăliră în sufragerie Polotenţevi de felurite sexe şi vîrste.

În timp ce familia lui Kirill Ivanovici îşi lua zgomotos cina, Lidia Sergheevna se întorcea acasă.

Chiar cea mai frumoasă femeie încetează să mai semene a femeie dacă după o zi de lucru foloseşte serviciile transportului orăşenesc. Cînd a fost îmbrîncită din tramvai, devenise pur şi simplu de nerecunoscut. Semăna cu o găină pe care cineva s-a apucat s-o jumulească, dar s-a oprit la jumătate, şi sufla ca o brigadă de hamali pe vremea cînd n-aveau cărucioare. Aşa apăru acasă, în starea asta jalnică.

— Cine te-a boţit în halul ăsta? o întîmpină acru soţul ei.

Lidia Sergheevna căzu pe un scaun, însă el n-o lăsă să-şi vină în fire şi o luă la rost, ca de obicei:

— Pe unde-mi hoinăreşti?

Nimeni nu cunoştea numele acestui bărbat anost. Toţi îi spuneau „soţul Lidiei Sergheevna". Alături de nevastă-sa era la fel de şters ca o salată orientală lîngă un leopard.

— E gata masa? întrebă ea obosită. Sînt tare flămîndă.

— Ştiu că te-ai măritat cu mine ca să colind magazinele, să gătesc şi să spăl vasele! Da, am o mutră banală, nu-s fotbalist celebru, nu-s poet la modă şi nici general. Sînt un simplu radiolog. Stau toată ziulica-n întuneric...

— Taci odată, că m-am săturat! Te iubesc. Numai pe tine. Calmează-te.

— Ştiu c-ai să mă părăseşti! nu se lăsă gelosul. În altă ordine de idei, am făcut piftie. Dar tu de ce-ai venit aşa tîrziu?

— Ştii, am vrut să-mi fac manichiura, însă în ajun de Anul nou e imposibil să răzbaţi la vreun salon de coafură, se justifică Lidia Sergheevna cu glas monoton.

— Şi în timpul serviciului n-ai putut să te duci? sări soţul, care ştia că de obicei nevastă-sa îşi rezolvă treburile personale în orele de lucru.

— N-am putut. Am avut şedinţă.

— Şedinţă ! Gîndeşte-te puţin înainte de a minţi !

— Ştii, nu ne-am făcut planul, începu ea să povestească ce se întîmplase, şi am hotărît să ne fotografiem noi înşine. N-ai vrea să vii şi tu să te pozezi ?

Asta era prea de tot. Bărbatul începu să urle...

Urla pentru că nu putea să aibă încredere într-o soţie frumoasă. Urla pentru că se temea să n-o piardă. Urla pentru că o iubea. Iar în timp ce el urla, Lidia Sergheevna mînca piftie.

Dar dacă viaţa de familie a Lidiei Sergheevna putea fi socotită destul de aşezată, cu Alevtina Vasilievna lucrurile erau mult mai complicate.

Cînd s-a întors acasă, maică-sa a întîmpinat-o în hol şi i-a şoptit la ureche :

— Ţi-a venit un logodnic.

Alevtina se îmbujoră la faţă şi fugi să se schimbe. Apăru în sufragerie îmbrăcată cu rochia cea mai bună, împodobită cu o fundă bogată care-i înlocuia bustul absent.

Aşezat la masă, bea ceai cu dulceaţă un logodnic de vreo cincizeci de ani, iar într-un colţ se ascundea după fumul de tutun tatăl Alevtinei, Vasili Alexandrovici, căruia peţitul îi provoca greaţă.

În ultimii zece ani, după o serie de tentative neizbutite, pretenţiile Alevtinei faţă de candidaţii la postul de soţ scăzuseră vertiginos. Tocmai de aceea logodnicul nu i se păru respingător. La drept vorbind, nu era nici cocoşat, nici chior, nici nu purta aparat auditiv. Persoana rosti clar, fără să sîsîie şi fără să se bîlbîie :

— Ei, bună ziua !

— Bună ziua, răspunse Alevtina, întinzîndu-i mîna făcută căuş.

Logodnicul nu se sculă de pe scaun şi nu-i sărută mîna.

— Mă cheamă Ivan Stepanovici Kalacev. Da pe tine ?

— Alia, răspunse ea, aşezîndu-se fistichie pe marginea scaunului.

— Bea-ţi ceaiul, Ivan Stepanovici, se amestecă mama în discuţie. Dulceaţa e făcută de Alia, cu mîna ei.

Ivan Stepanovici se uită la logodnică şi înfăţişarea ei nu-i plăcu. Să se scoale şi să plece imediat n-ar fi stat frumos, aşa că deschise o conversaţie politicoasă :

— Va să zică, lucrezi la un atelier fotografic ?

— Da... şopti Alevtina.

— Ei, nu face nimic. La noi orice muncă-i onorabilă.

Tatăl tuşi înecîndu-se de fum şi de furie.

— Văd că ştii să faci dulceaţă... Ivan Stepanovici n-avea de loc intenţia s-o jignească — doar nu era ea vinovată că arăta cum arăta.

— Alia găteşte minunat, continuă mama să-i dea ghes. Uite, cînd ai să vii data viitoare, o să-ţi facă o plăcintă cu mere.

— Nu ştiu zău cînd oi mai scăpa, oftă Kalacev. Am o muncă zbuciumată, doar sînt director de autobază... Se uită la ceas şi exclamă fals : Oho, dar ştiu c-am stat. E timpul să plec. Mulţumesc pentru ceai.

— Cară-te ! îi strigă Vasili Alexandrovici. Şi să nu te mai prind pe-aici !

— N-ai nici o grijă ! îi răspunse demn ginerele ratat, ieşind pe coridor.

Alevtina era roşie ca racul, iar funda i se pleoştise.

În timp ce logodnicul îşi punea galoşii, mama încercă să salveze situaţia.

— Din cauza ta, îi spuse ea soţului, fata n-o să se mărite niciodată. Hai, condu-l ! se răsti ea la Alevtina.

— Nu mă duc !

— Să ştii că nu mai am puteri de căutat logodnici ! Şi Alia se supuse.

— Vă conduc, îi spuse ea lui Ivan Stepanovici, ieşind în hol şi stăpînindu-şi plînsul.

— Dă-i drumul ! îi îngădui fostul logodnic.

Ajunşi în stradă, Kalacev începu să-l judece aspru pe părintele Alevtinei :

— Da clonţos mai e taică-tu ? Militar, desigur ?

— În rezervă.

— Îşi permite cam multe.

— I-e silă de tot peţitul ăsta.

— Dar ţie ?

— Şi mie.

Kalacev o privi cu interes.

— Atunci de ce-ai ieşit să mă conduci ?

— M-a trimis mama.

— Şi ce zici, îţi plac ?

— Nu eşti de loc simpatic, mărturisi deschis Alevtina, înţelegînd perfect că n-are ce pierde şi nefiind dispusă să se umilească.

— Nici tu nu eşti o podoabă, i-o servi Kalacev fără menajamente.

— De ce vrei să te mai însori la vîrsta asta ? îl întrebă Alevtina cu subînţeles. Ai nevoie de servantă ?

— Păi, tu nici nu eşti bună de altceva ! nu-i rămase dator Kalacev.

Alevtina îi aruncă o privire tristă :

— Dumneata crezi, Ivan Stepanovici, că-s urîtă. Nu-i aşa. Pur şi simplu n-am destui bani. Ei, dac-aş putea să-mi cumpăr pantofi cu toc cui, ciorapi ajuraţi, rochie de jerseu şi palton la modă, m-ar lua oricine de nevastă ! Şi n-aş umbla c-o buleandră ca dumneata !

Terminînd ce avea de spus, Alevtina se întoarse şi plecă fără să se mai uite înapoi.

Ivan Stepanovici privi în urma ei şi se gîndi intrigat : „Chiar aşa. Poate că, dac-ai dichisi-o niţel, ar merge."

În timp ce se uita după Alevtina, pe lîngă el trecu Oreşnikov, purtînd în minte un proiect îndrăzneţ, iar în buzunar banii colectivului meniţi să ducă la îndeplinire acest proiect.

Vladimir Antonovici ajunse la casa de economii nr. 5288/0331 şi împinse uşa turnantă de la intrare, fără să ştie că acest gest îi va schimba destinul în modul cel mai neaşteptat.

Funcţionara de la casa de economii, Olia, era mică de statură. Ca să poată fi văzută de public, îşi punea dedesubt două tomuri din Marea enciclopedie sovietică. De altfel, merita să fie văzută. Deşi toată viaţa ei conştientă numărase şi răsnumărase banii altora, fizionomia ei drăgălaşă nu purta amprenta ividiei. Fetele nostime din magazine, frizerii sau case de economii aşteptau altădată un prinţ din basme ori, în cel mai rău caz, un milionar. Acum aşteaptă cosmonauţi sau, în cel mai rău

caz, actori de cinema. Olia visa că într-o bună zi o să se deschidă uşa şi o să intre din întîmplare, ca să schimbe o sută, chiar Rîbnikov în persoană. Dînd cu ochii de ea, are să-i spună :

— Mă lepăd de a mea soţie, actriţa Alla Larionova. Pe tine te-am aşteptat toată viaţa !

Dar zilele treceau, prefăcîndu-se în luni şi în ani, iar Rîbnikav nu mai venea.

În schimb, chiar în momentul închiderii, se ivi Vladimir Antonovici Oreşnikov, îşi băgă prin ferăstruica ghişeului figura simpatică, o văzu pe Olia, scoase un „ah !" în surdină şi întrebă :

— De ce n-am avut niciodată libret de economii ?

Ochii li se întîlniră şi Olia înţelese că, în sfîrşit, prinţul sosise !

— Vreţi să vă faceţi un libret de economii ? i se adresă ea cu glas tremurat.

— Nu ! răspunse Oreşnikov, fără să-şi dezlipească ochii de pe chipul ei.

— Atunci de ce-aţi venit ? întrebă Olia, simţind cum se îndrăgosteşte.

— Am venit, spuse Oreşnikov în timp ce se îndrăgostea şi el, să cumpăr o obligaţie la împrumutul de trei la sută.

— Poftiţi ! spuse Olia.

— Numai să-mi daţi, vă rog, obligaţia care va ieşi cîştigătoare cu zece mii ! Şi Oreşnikov îi întinse banii furaţi.

— Luaţi ! Mînuţa norocoasă a Oliei trase obligaţia dintr-un teanc şi i-o întinse lui Oreşnikov.

— Ca să vezi ! exclamă patetic Vladimir Antonovici. Dacă n-aş fi jefuit azi o casă de bani, nu ne-am fi întîlnit niciodată !

Olia zîmbi şi zîmbetul ei îl dădu gata pe străjerul casei de ajutor reciproc.

— Te cheamă Olia, spuse Oreşnikov pe neaşteptate.

— De unde ştii ? se miră fata.

— Telepatie, pesemne. Doar şi mata îmi ştii numele, nu ?

— Volodea... pronunţă nesigur Olia.

— Exact ! confirmă Oreşnikov. Şi hai să plecăm de-aici !

Olia îşi îmbrăcă ascultătoare paltonaşul, şi-o porni după Oreşnikov.

În stradă, Cenuşăreasa modernă îl întrebă sfioasă :

— Încotro, Volodea ?

— Tare-aş merge undeva unde-i mai multă căldură şi-s mai puţini oameni, răspunse prinţul modern, zgribulindu-se. Ca să intri la o cofetărie trebuie să faci coadă, la cinema nu se găsesc bilete, muzeele s-au închis, în biserici nu se face foc, iar metrou nu există în oraşul nostru. Şi totuşi, Olia, ai avut noroc întîlnindu-mă. Să mergem !

În artă, ca şi în sport, nu contează recordurile, ci caracterul de masă. Important e să facă sport cu toţii, de la academician pînă la colhoznic. Şi e la fel de important ca toţi să scrie piese, de la colhoznic la academician. Dramaturgia va atinge adevărata ei înflorire atunci cînd piesele vor fi scrise de mase, nu de cîţiva parveniţi. Pe calea dezvoltării dramaturgiei — ca şi pe celelalte căi, de altfel — s-au şi obţinut realizări. Numărul autorilor creşte de la un an la altul. Avem cam tot atîtea piese cît, să zicem, ministere, adică foarte multe — cine le mai ţine socoteala ? Iar teatrele n-au ce pune în scenă !

Au apucat să ajungă la teatrul orăşănesc tocmai cînd urma să înceapă spectacolul. Se juca o piesă cîrpăcită de un actor local, în scopul îndeplinirii planului.

Bilete erau, dar Oreşnikov se duse la ghişeul administratorului :

— Bună seara, Mark Iakovlevici.

— Salut, Volodea, îi zîmbi administratorul. Cum îi merge lui taică-tu ?

— E în convalescenţă, mîine vine la repetiţie. N-aţi avea două locuri la parter ?

Mark Iakovlevici îi dădu cu plăcere două locuri în rîndul al nouălea.

Au urcat scara de marmură spre foaier, unde atîrnau portrete de artişti pozaţi în prima tinereţe. Oreşnikov conduse fata pe parchetul ceruit pînă la bufet, băură cîte o cupă de şampanie, mîncară cîte un ecler şi cavalerul

mai cumpără și bomboane, să aibă ce ronțăi în timpul spectacolului.

— Știi, Olia, am jucat și eu la teatrul ăsta, și am făcut o carieră formidabilă Am început cu soldatul numărul opt și am ajuns pînă la replica : „Ai noștri au luat orașul !" Asta a fost culmea creației mele !

Olia izbucni în rîs.

Răsună al treilea gong și intrară în sală.

— Aici e cald, zise Olia așezîndu-se, iar fotoliile-s moi...

— Și, mai ales, putem spune că sîntem singuri, remarcă Oreșnikov. Uită-te în jur !

Olia se uită. Afară de ei, la parter mai erau șase perechi răzlețe. Alte două se pitiseră la balcon, iar unii de la galerie se și sărutau, fără să mai aștepte stingerea luminilor.

Dar iată că lustra imensă de cristal își pierdu treptat strălucirea. Orchestra, alcătuită din șapte muzicanți triști, atacă o uvertură festivă. Cortina se ridică. Decorurile reprezentau un sat contemporan, cu blocuri de cinci etaje. O mulțime de colhoznici, îmbrăcați după ultima modă, inspirată din revista franceză „Vogue", se uitau la erou și la eroină. Dacă stăteai să numeri, erau mult mai mulți actori pe scenă decît spectatori în sală. Eroul se lansă fără zăbavă în vîltoarea conflictului :

— Bagă de seamă, nu-ți părăsi satul natal !

— Satul nu-mi satisface năzuințele spirituale ! se îndărătnici eroina.

— Curînd vom trage linie de troleibuz pe ulița mare ! îi făgădui eroul. Și-un staul-turn o să trîntim, de douăzeci și șapte de etaje !

— Da cum s-or cățăra vacile așa sus ? îl împunse eroina.

Actorii rîseră în cor, deoarece în intenția autorului era o replică umoristică, după care trebuie să rîzi.

— Le vom ridica cu liftul ! O, nu pleca, tu, lumina ochilor mei, nu-mi frînge inima... își începu el plîngăreț recitativul.

Oreșnikov și Olia nu-și luau ochii unul de la altul. Se simțeau minunat. Numai actorii îi deranjau, fiindcă vorbeau tare.

A doua zi, salariaţii atelierului se jertfeau pe altarul hotărîrii luate de adunarea generală. Cei şaisprezece Polotenţevi veniseră în grup, umplînd atelierul de larmă, îşi aduseseră aportul, scoţîndu-le sufletul ambilor fotografi, şi se împrăştiaseră prin oraş.

Cînd veni rîndul Alevtinei să-şi facă datoria, era plină de entuziasm.

— Pleacă-ţi capul ! o rugă Vladimir Antonovici, fără să ştie că dă o lovitură de moarte unei sfinte porniri.

După ce îşi puse cărămida la temelia clădirii planului anual, Alevtina se întoarse la locul de muncă. Aici o aştepta un musafir nepoftit. Avea paltonul descheiat, iar sub el se vedeau un costum de zile mari, o cămaşă albă şi o cravată cu nodul de mărimea unui ou dietetic din categoria „extra". Într-o mînă îşi ţinea pălăria, în cealaltă, o floare.

Cînd îl văzu, Alevtina roşi.

— Salut, Alia, pronunţă Ivan Stepanovici Kalacev.

— De ce-ai venit ? îl întîmpină ea ostilă.

— Să mă pozez, zîmbi Kalacev.

— Ce, nu mai sînt alte ateliere în oraş ?

— Al vostru e cel mai bun.

— Vrei să te fotografiezi cu floarea în mînă ? îl luă Alevtina peste picior.

— Nu mă lua în balon ! îi spuse Ivan Stepanovici cu reproş. Floarea e pentru tine. Şi află că iarna florile-s scumpe !

— Dar ce-ţi veni să fii aşa galanton ?

Kalacev se gîndi că a sosit momentul favorabil, că destul a întins coarda, că e timpul să ia taurul de coarne :

— Înţelege-mă, Alevtina ! N-am închis ochii toată noaptea, am chibzuit, am cîntărit. O nevastă mai potrivită n-am să găsesc. Nici eu nu mai sînt tînăr, nu arăt strălucit, îmi creşte burta, iar pe cap invers. Noi doi sîntem o pereche potrivită. Nici eu n-am să te înşel, nici tu pe mine ; cine-ar rîvni la tine ?

Alevtina nu mai auzise asemenea lucruri, niciodată și de la nimeni. La drept vorbind, Kalacev stabilise un adevărat record !

— Cum s-o iau ? șopti Alevtina descumpănită. Ca o declarație de dragoste ?

Ivan Stepanovici pricepu că sărise peste cal.

— Dar ce-am spus ? începu să se dezvinovățească logodnicul, animat de intenții serioase. Am să te iubesc și am să-ți dau toată leafa, pînă la ultima copeică ! Alta nu s-ar mărita cu mine.

Alevtinei îi sări mustarul :

— Ivan Stepanovici, e drept că vreau să mă mărit ! Tot timpul mă gîndesc numai la asta, dar mai bine mor fată bătrînă decît să trăiesc cu un om care mă umilește !

— De ce te aprinzi ? îi zise Ivan Stepanovici, cu maximum de gingășie pe care i-l permitea inima. Am venit cu sufletul deschis. Îmi place și firea ta, ești dreaptă. Iar eu, înțelegi, sînt văduv. Nu pot trăi fără gospodină. Vrei să mergem diseară la cinema ? Ei, ce zici ? încheie el cu nădejde. Batem palma ?

Alevtina găsi o ieșire din situație.

— Vladimir Antonovici, a venit un cetățean să se fotografieze. Ocupă-te de el, te rog.

Și ieși.

Cînd îl văzu pe Ivan Stepanovici cu floarea în mînă, Oreșnikov căzu pe gînduri și-și privi modelul cu un ochi creator.

— Vom face o compoziție, îi spuse el inspirat. Bărbatul și trandafirul !

— Nu-i nevoie, refuză Kalacev.

— Lăsați-vă în grija unui artist !

— Pentru nimic în lume ! În cine, în necine, dar numai în artiști nu poți avea încredere !

Ivan Stepanovici se așeză și privi țintă la obiectiv.

— Hai, fără scamatorii și fără abstracționisme.

În clipa aceea se apropie retușorul Petea, plimbîndu-și limba pe cerul uscat al gurii :

— Iartă-mă, Volodea. Dă-mi trei ruble.

Petea era un pîrlit, așa că-și plătea întotdeauna datoriile.

— N-am bani.

— Dă-mi din casa de ajutor reciproc, în mod oficial. (Setea îl făcea inventiv.)

— Păi, banii ăia i-am şi cheltuit, spuse Oreşnikov adevărul, însă Petea nu-l crezu, se supără şi plecă.

Ca să nu dea ochi cu Kalacev, Alevtina întîrzia în biroul directorului. Îşi trecea vremea sfătuindu-se cu Kirill Ivanovici într-o problemă importantă.

— Nimeni n-are parale. Înainte de Anul nou toţi au rămas lefteri, se tînguia Polotenţev.

— Nu putem călca tradiţia. Sîntem ca o familie, şi asemenea acţiuni contribuie la întărirea colectivului, insistă preşedinta sindicatului.

— N-am nimic împotrivă, cedă Kirill Ivanovici, dar de unde bani ?

— De la casa de ajutor reciproc.

Polotenţev deschise uşa şi-l chemă pe Oreşnikov :

— Volodea, deschide sipetul şi adă cotizaţiile.

— Pentru ce ? se posomorî Vladimir Antonovici.

— Trebuie ! spuse Alevtina.

— Ce, v-aţi coalizat toţi împotriva mea ? se răzvrăti Oreşnikov.

Ieşi valvîrtej din cabinet, trîntind uşa, străbătu încăperile şi descuie seiful scrîşnind din dinţi, scoase hîrtia pe care o pusese în locul banilor, se înapoie şi o băgă sub nasul directorului :

— Eu am împrumutat primul cotizaţiile. Poftim chitanţa !

Polotenţev şi Alevtina se holbară uluiţi la documentul acela fără seamăn.

— Ce ne facem ? se întristă sincer Alevtina. Ne adunam împreună în fiecare ajun de An nou...

Oreşnikov era şi el mîhnit :

— Dacă ştiam că e pentru cauza sfîntă a unei petreceri între noi, nu-i cheltuiam nici să mă pici cu ceară.

— Bine, Volodea, zise directorul împăciuitor, înapoindu-i chitanţa. Aranjăm noi ceva.

— Şi pe ce i-ai cheltuit ? Pe Alevtina n-o îmboldea doar curiozitatea feminină, ci sentimentul datoriei cetăţeneşti.

— Am cumpărat o obligaţie, declară optimist Oreşnikov. Trebuie să cîştig patru sute douăzeci de ruble.

— De ce patru sute douăzeci ? se informă Polotenţev amuzat. De ce nu zece mii ?

— Vreau să-mi cumpăr un aparat „Zenit-112".

Polotenţev izbucni în rîs, însă Alevtina se încruntă.

— Mîine dau banii înapoi, le explică Oreşnikov. Din cîştig.

La aceste vorbe, Kirill Ivanovici hohoti şi mai tare. Alevtina continua să nu vadă nimic hazliu în comportarea lui Oreşnikov.

— Asta-i o faptă antisocială ! Colectivul ţi-a încredinţat banii, iar dumneata i-ai cheltuit în interes personal.

— Dar e vorba numai de cîteva zile, se justifică Vladimir Antonovici. Dacă am ghinion, fiindcă admit şi posibilitatea asta, depun obligaţia, înapoiez banii şi nu mai încerc niciodată jocul ăsta de noroc !

— Nevastă-mea e în comisia de tragere, îşi aminti Polotenţev, rizînd într-una. Du-te, Volodea, de vezi cum cîştigă alţii. Pentru o treabă atît de importantă îţi dau liber. Succes ! Ai grijă să te învîrteşti de-o sumă cît mai mare...

În ziua aceea nu s-a mai petrecut nimic interesant la atelier. Partea nostimă a început după lucru, cînd Lidia Sergheevna, prinsă în îmbulzeala generală, a pornit-o prin magazine. Azi avea parte de o porţie mai zdravănă ca de obicei.

Cu toate că anul de muncă se încheiase, cetăţenii mai păstrau multe forţe necheltuite. Pîlcuri netunse de oameni ai muncii luau cu asalt frizeriile, de parcă în timpul anului n-ar fi avut vreme să se tundă. Pîlcuri nespălate atacau băile, de parcă n-ar fi avut timp să se spele înainte. Pîlcuri treze asediau magazinele de băuturi, de parcă în tot cursul anului n-ar fi găsit destule pretexte să tragă la măsea.

În piaţa de brazi, unde orăşenii frenetici îşi smulgeau unul altuia brăduţii sfrijiţi, Lidia Sergheevna pierdu două ceasuri încercînd să cumpere unul. În sfîrşit, cîş-

tigă prin luptă un molift pe care bine făcuseră că-l tăiaseră, pentru că nu era de loc o podoabă a pădurii.

O dată cumpărăturile terminate, Lidia Sergheevna se tîrî pînă la uşa casei. Nu mai avea putere să scoată cheia din geantă, de altfel mîinile îi erau ocupate. Bătu în uşă cu picioarele. Soţul nu-i deschise.

Atunci, Lidia Sergheevna sprijini de perete jordiapom de iarnă, puse sacoşele pe jos, scoase cheia şi deschise uşa.

— Scumpule ! striga ea. Am făcut rost de brad şi de *roquefortul* care-ţi place ţie !

Soţul nu reacţionă nici măcar la mirosul *roquefortului*.

Lidia Sergheevna începu să se neliniştească. Bărbatu-său trebuia să fie de mult acasă. Tîrînd pomul după dînsa, intră în cameră.

În cameră nu era nimic !

Pe faţa Lidiei Sergheevna apăru expresia pe care o au femeile de obicei cînd sînt tunse chilug.

Puţin probabil să existe cineva căruia să-i placă, atunci cînd se-ntoarce acasă, să-şi găsească locuinţa curăţată.

Cînd îşi veni în fire observă că hoţul acţionase ciudat. Luase toată mobila, afară de toaleta cu oglindă. Şi cărase toate lucrurile, minus cele de damă. Înainte de-a fura şifonierul, scosese din el rochiile şi, ca să nu se şifoneze, le pusese pe umeraşe şi le atîrnase de mînerele ferestrelor. Rufăria Lidiei Sergheevna era aşezată teanc pe jos, dar cu un ziar întins sub ea, iar pantofii erau înşiraţi lîngă perete. Hoţul dispreţuise ostentativ articolele de damă. Fără îndoială că era misogin. Mai mult, lăsase un bilețel. Se lăfăia pe parchet, în centrul camerei, fixat cu un pantof negru, de lac.

Textul răvaşului era laconic :

„N-am luat nimic de la tine !"

Lidia Sergheevna pricepu şi izbucni în plîns. Un simplu furt n-ar fi făcut-o atît de disperată. La fel ca toate femeile din lume, ar fi preferat să fie jefuită decît s-o părăsească soţul. Încă nu ştia că foarte curînd se va îndrăgosti de Oreşnikov, şi de aceea plîngea cu sughiţuri.

Între timp viaţa îşi urma cursul. În amurg, Oreşnikov o conduse pe Olia pînă la atelierul „Portretul tău". Intrară în curte, Vladimir Antonovici deschise geamul şi rosti galant :

— Poftim.

Olia avea încredere în iubitul ei şi sări pe geam, fără să-i treacă prin cap că ar comite o imprudenţă. Oreşnikov se căţără în urma ei, închise fereastra ca să nu mai intre cineva şi să-i deranjeze şi rămaseră amîndoi în beznă. Însă Oreşnikov nu se purtă aşa cum se poartă în asemenea situaţii partea cea mai numeroasă, dar şi cea mai infectă, a populaţiei masculine de pe mapamond. Nu profită de împrejurări şi nu-i făcu fetei avansuri. O luă de mînă, o invită în atelier şi aprinse lumina.

— Ascultă, Olia. Eu sînt un artist mare, şi toţi marii artişti lasă urmaşilor portretele iubitelor. Stai pe scaunul ăsta să te fotografiez. Şi îşi puse în cap o cîrpă neagră, prăfuită.

Olia era zguduită de noblețea alesului inimii ei. Începu să-l iubească şi mai tare, deşi încă de ieri îl iubea din toate puterile.

— Capul puţin mai la stînga, o rugă Oreşnikov.

Olia îşi întoarse capul la stînga.

— Nu, nu aşa. Oreşnikov ieşi de sub cîrpă şi, atingîndu-i mîngîietor obrajii, îi întoarse capul în direcţia cerută de artă. Apoi se înapoie la aparat, potrivi reflectorul, se uită la ea prin sticla mată şi, ca orice maestru exigent, rămase iar nemulţumit.

Îi atinse din nou obrajii cu degetele, dîndu-i înclinaţia dorită. De data asta procedura dură ceva mai mult, iar Oreşnikov se întoarse cu mai puţină plăcere la aparat.

Cînd se apropie de Olia pentru a şasea oară, nu mai avu puterea s-o părăsească. E cu totul de neînţeles cum s-a întîmplat, dar s-au sărutat.

Faptul se petrecuse ca de la sine. Oreşnikov visa într-adevăr să-i facă portretul, şi nu era el vinovat că nu izbutise.

Dragostea se dovedise mai puternică decît arta !

— Întoarce aparatul, îl rugă Olia. Se uită la noi

29 DECEMBRIE,

ziua

Tragerea avea loc pe scena teatrului orășenesc și înlocuia cu succes matineul. Era prima tragere în acest oraș, iar sala se umpluse pînă la refuz cu amatorii de cîștiguri. În fundul scenei trona comisia de tragere, alcătuită exclusiv din persoane cinstite. Printre ei se găsea, după merit, mama-eroină Vera Fominicina Polotențeva. În față erau instalate două urne rotative, pline cu hîrtiuțe. Hîrtiuțele, strîns înfășurate, ca niște tubulețe, ascundeau numerele obligațiilor și numerele seriilor. Conform tradiției, înalta cinste de a trage numerele norocoase era acordată unor pionieri. Oamenilor mari nu li se încredințează niciodată treaba asta. Oamenii mari se țin de matrapazlîcuri, pot să facă o mișcare dibace la momentul oportun și să scoată din miile de hîrtiuțe tocmai pe aceea care le trebuie. Iar în cazul de față, prin mîinile copiilor, ca și prin gura lor, grăiește adevărul.

Oreșnikov apăru chiar la începutul ritualului.

Înainte de a părăsi atelierul, trecuse pe la toți salariații și insistase să-i țină tovărășie, însă nici unul nu poseda obligații. Toți îi uraseră succes. Numai Alevtina Vasilievna tăcuse, dar pe urmă o strigase pe laboranta Ira, o rugase să-i țină locul, își pusese paltonul și se luase pe urmele lui Vladimir Antonovici.

Oreșnikov se așeză în rîndul al șaptelea, pe locul numărul treisprezece, dar sări în sus îngrozit și trecu alături, la paisprezece. Să nu fi făcut asta, precis că obligația lui n-ar fi ieșit cîștigătoare.

Oamenii se îndeletnicesc din copilărie cu jocuri de noroc. „Ce-i viața noastră!" sună o replică dintr-o foarte populară operă, iar răspunsul nu se lasă așteptat: „Un joc!"

În altă operă, nu mai puțin populară, se afirmă: „Oamenii pier de dragul arginților!"

Vladimir Antonovici Oreșnikov tocmai se găsea în pragul pieirii.

— Urmează tragerea pentru cîştigul de zece mii de ruble ! anunţă la microfon preşedintele comisiei.

Urna prinse a se învîrti. Iar cînd se opri, o pionieră cu figură de înger scoase o hîrtiuţă răsucită şi i-o întinse preşedintelui. Acesta o desfăcu şi citi numărul obligaţiei.

— Zero-zero-treizeci-şi-cinci-patruzeci-şi-trei !

Oreşnikov băgă mîna în buzunar, scoase obligaţia şi se uită la ea. Acesta era numărul.

O clipă, inima i se opri în loc.

Un pionier cu figură de arhanghel trase din altă urnă altă hîrtiuţă şi o dădu preşedintelui. Preşedintele o desfăcu şi pe asta, apoi anunţă numărul seriei :

— Zero unu !

Lui Oreşnikov îi stătu iar inima, din fericire nu pentru totdeauna. Şi numărul seriei corespundea.

În locul lui, un om normal ar fi procedat aşa : ar fi privit hoţeşte în jur, ar fi ascuns bine obligaţia şi s-ar fi făcut nevăzut în vîrful picioarelor, străduindu-se să nu atragă atenţia.

— Aici ! urlă Oreşnikov de răsună teatrul şi o zbughi pe scenă. Iaca obligaţia !

Desfăşurarea calmă a tragerii fu întreruptă.

Întreaga sală se ridică în picioare şi începu să-l aplaude cu invidie.

Membrii comisiei îi strînseră mîna pe rînd fericitului cîştigător.

Vera Fominicina Polotenţeva îl recunoscu pe fotograf şi-şi trase microfonul în faţă.

— Dragi tovarăşi, rosti ea cu voce solemnă. Un cetăţean din oraşul nostru, un modest truditor, fotograf, tovarăşul Oreşnikov, a cîştigat premiul cel mare ! Să-l felicităm !

Sala începu să aplaude mai abitir decît înainte. Oreşnikov era în al nouălea cer. Îşi dădea seama că a fost născut pentru glorie şi pentru bani. Nu se fîstîci şi începu să facă reverenţe ca o prim-balerină. Îi venea să danseze, dar nu era muzică.

Alevtina intră alergînd în sală şi-l văzu pe scenă, în torentul de aplauze. Nu pricepea nimic, însă o presimţire neagră i se strecură în suflet.

— Să trecem la cîştigul următor, de cinci mii de ruble! Preşedintele comisiei încercă astfel să-i liniştească pe jucătorii aţiţaţi, dar eroul principal nu se dădea dus :

— Nu vă supăraţi, cu mine cum rămîne ?

— Cum adică ? se miră preşedintele.

— Aştept.

— Ce ?

— Banii, răspunse Oreşnikov simplu.

Sala întîmpină favorabil insistenţa eroului. În clipa aceea, Alevtina avu revelaţia adevărului.

— Stimate tovarăşe, i se adresă politicos lui Oreşnikov. Înţeleg cît de mare este bucuria dumneavoastră. O împărtăşim şi noi. Sincer, adăugă el, pentru orice eventualitate. Vă puteţi încasa premiul la orice casă de economii.

— Ura ! zbieră fericit cîştigătorul. Îşi aminti că Olia lucrează la o casă de economii.

Preşedintele bătu în retragere :

— Să nu vă duceţi chiar acum. Achitarea premiului se face după publicarea rezultatului oficial în ziare.

Oreşnikov sări la pionieră şi o sărută pe obraz. Pe urmă se repezi la pionier şi-l pupă pe frunte. Apoi se înapoie la preşedinte şi-l tratâ ca pe un prunc : începu să-l gîdile sub bărbie, scoţînd un chirăit dezmierdător.

Comisia de tragere se distra laolaltă cu publicul. Sala teatrului nu cunoscuse niciînd atîta veselie.

Oreşnikov părăsi scena în salturi şi o văzu pe Alevtina. Ca pe toţi oamenii fericiţi, nu-l preocupa decît propria sa persoană, şi nu observă dispoziţia ei sumbră.

— Poţi să mă feliciţi, Alevtina Vasilievna ! Am cîştigat zece mii !

Însă ea nu-l felicită, iar Oreşnikov nici nu observă.

— E obligaţia aia, ţii minte ? continuă să trăncănească îmbogăţitul imprudent. Uite ! şi-i întinse Alevtinei obligaţia.

În jurul lor începea să se strîngă lume. Numărul curioşilor creştea mereu şi curînd se formă un cerc gigantic şi agitat, al cărui epicentru era obligaţia. Normal. Nici unul dintre oamenii aceştia, dintre neamurile, prietenii sau cunoscuţii lor nu văzuseră nicăieri şi niciodată un

petec de hîrtie care să poată fi schimbat pe o sumă atît de astronomică.

Oreşnikov le-o prezentă pe Alevtina.

— Prieteni, asta e preşedinta comitetului nostru sindical. O femeie pe cinste! A venit să mă susţină. S-o felicităm şi pe ea!

Ce-i drept, numai el bătu din palme.

În jur izbucniră hohote de rîs, dar Alevtina suportă şi această încercare.

Acum nimeni nu mai dădea atenţie unui fleac de cinci mii, cum era cîştigul următor.

— Omul ăsta ne împiedică să continuăm acţiunea, se adresă preşedintele membrilor comisiei.

Situaţia a fost salvată de Vera Fominicina Polotenţeva, care chemă un miliţian.

— Ia-l, te rog, pe tovarăşul cîştigător şi condu-l unde-o vrea. Altfel, zevzecul ăsta riscă să rămînă fără obligaţie.

Miliţianul îi dădu la o parte pe curioşi, se apropie de Oreşnikov, văzu că obligaţia se află în mîna Alevtinei şi se răsti:

— Dă-i-o înapoi! Ia te uită cine-mi eşti!

Alevtina fu nevoită să se supună reprezentantului ordinii publice.

Miliţianul îl conduse spre ieşire pe Oreşnikov care agita obligaţia şi striga:

— Doamnelor şi domnilor, cumpăraţi obligaţii la împrumutul de trei la sută cu cîştiguri! Mulţumesc pentru atenţie! Păstraţi-vă banii la casa de economii! Beţi suc de roşii! Încheiaţi asigurări de viaţă! Plătiţi-vă la timp cotizaţiile!

'S-a liniştit abia la ger.

— Unde vreţi să mergeţi? îl întrebă miliţianul.

— La atelierul fotografic „Portretul tău". Ziua de lucru nu s-a terminat şi am fost învoit numai pentru tragere. Oreşnikov era nerăbdător să-şi împărtăşească bucuria tovarăşilor de muncă.

Micul detaşament o porni în jos. Ca să nu se întîmple vreo dandana, miliţianul îl luase pe Vladimir Antonovici la braţ. Alevtina se tîra cu un pas în urma lor, în chip de supliment gratuit.

Văzîndu-l pe Oreşnikov sub escortă, salariaţii îşi părăsiră treburile şi se adunară ciotcă în birou.

— Cine-i şef aici ? întrebă escorta.

— Eu, răspunse Polotenţev. Da ce-a făcut ?

— Ceva ce nici n-aţi visat, răspunse nebulos miliţianul. Vi-l predau viu şi nevătămat, cu întregul conţinut !

Împlinindu-şi datoria, miliţianul se îndreptă către uşă. Bocănitul cizmelor sale potcovite răsună solemn în liniştea care se lăsase.

Oreşnikov le aruncă colegilor o privire plină de mîndrie.

Cînd uşa se închise în urma miliţianului, Alevtina ieşi în faţă. Ea era cea pe care Oreşnikov o invitase cu deosebită căldură la tragere, ei îi arătase obligaţia norocoasă, pe ea o prezentase publicului cu atîta simpatie.

Alevtina rosti, cu o voce care nu prevestea nimic bun :

— Tipul ăsta a cîştigat zece mii cu cotizaţiile noastre.

Peste atelier se pogorî o tăcere de mormînt. Numai Oreşnikov îşi ţinea coada sus. Îi sîcîia pe unul şi pe altul, nu pricepea că nu-i de loc momentul.

Literatura universală s-a opus din totdeauna influenţei nefaste a banilor, dar — vai ! — n-a reuşit să facă mare scofală. Părerea foarte răspîndită că arta influenţează raţiunea este mult exagerată.

Pentru salariaţii necîştigători, timpul se scurgea greu. Fiecare îşi mistuia singur amărăciunea.

Cînd jalea atinse punctul culminant, apăru bătrînica îngrijorată de viaţa ei transcendentală.

— Ei, gata ? o întrebă ea pe Alevtina, arătîndu-i chitanţa. N-am vreme să aştept. Ştii, nu aduce anul ce aduce ceasul...

Alevtina scoase în tăcere un oval de ceramică cu portretul clientei.

— Cin'să fie frumuşica asta ? se bucură băbuţa. Se instalase comod pe scaun, cu intenţia vădită să nu-l părăsească repede. Eu, oare ? Tînără... Păi aşa, o mai duc mult ! Mulţumeşte-i fotografului din partea mea. Parcă văd cum au să vină oamenii la cimitir, au să se uite la mine şi-au să zică : ce tînără s-a stins ! Ce păcat de ea, sărmănica...

Alevtina nu sufla o vorbă.

Bătrînica scoase din sacoşă şervetul pregătit, învelí cu grijă portretul şi, în sfîrşit, se ridică :

— Acu, de nu l-aş sparge pînă la-nmormîntare ! spuse ea în chip de rămas bun. Ar fi semn rău.

Oreşnikov îşi făcu apariţia lîngă Alevtina.

— Ia gîndeşte-te, Alevtina Vasilievna : am cîştigat zece mii !

Tupeul lui Oreşnikov, care nu voia să înţeleagă că s-a îmbogăţit pe socoteala altora, o făcu să turbeze.

— Am văzut cu ochii mei.

— Mai întîi şi-ntîi, îmi cumpăr un „Zenit-112". Plec de la atelier şi mă fac corespondent de presă. Va trebui să-mi cumpăr maşină. Ce zici, să-mi iau „Volgă", ori să aştept un „Fiat" ?

— Ia-ţi un camion !

Lui Oreşnikov îi plăcu ideea că şi-ar putea permite să cumpere un camion.

— Oare cît o fi costînd, mai scump decît un autoturism ?

— Nu ştiu, nu m-am interesat.

— Ce părere ai avea, continuă Oreşnikov să arunce cu banii în dreapta şi-n stînga, dacă mi-aş cumpăra un iaht ? E drept că n-aveam mare în oraş, nici prin apropiere. Ce-ar fi să mă mut în Crimeea şi să-mi iau şi vilă ? Nu, o să-nceapă acoperişul a curge şi o să-mi iasă peri albi cu reparaţiile. Nu-i genul meu, să-mi bat capul cu cîrpeli...

Faptul că Oreşnikov putea, dar nu voia să-şi cumpere vilă pe litoralul Mării Negre o dădu gata pe Alevtina. O zbughi pe uşă în ger, fără palton.

Vladimir Antonovici o urmări cu o privire nedumerită şi începu căutarea ţintei următoare. Îi pică în mînă retuşorul Petea.

— Petea, am cîştigat zece mii şi nu ştiu ce să cumpăr. Nu-s pregătit pentru asta !

— Mă bucur pentru tine, îi spuse Petea sincer. Am făcut şi eu un calcul. Poţi cumpăra 3 484 de jumătăţi, să-ţi mai rămîn 92 de copaci pentru gustărică. Dacă bei cîte-un chil pe zi...

— Cîte-un chil ? făcu Oreşnikov uluit.

— Atunci ţi-ar ajunge cinci ani. Şi dacă vinzi sticlele...

— Uite, ideea asta originală nu mi-a dat prin cap. Să mă mai gîndesc. Mulţumesc, încheie Oreşnikov şi trecu în laborator, la Ira şi Iura, pe care întîmplarea îi zguduise într-atîta încît nici nu se mai sărutau.

— Copii, am cîştigat zece mii şi vreau să mă-nsor!

Tînăra pereche nu catadicsi să-l felicite. În laborator lumina slab o lampă roşie, iar feţele nu se vedeau.

— Dacă-i fac logodnicei mele cadou o „Volgă" şi un apartament — de două camere, firește, continuă Oreşnikov să pălăvrăgească fără a ţine seama de alţii, şi dacă facem în călătoria de nuntă turul Europei cu un vapor alb...

— Ai pofti să strig „ura" ? se înfurie Iura.

— Ne voalezi filmele ! izbucni Ira în plîns.

Şi Oreşnikov îşi luă tălpăşiţa din laborator, fără să înţeleagă că spectacolul fericirii lui ilegale nu face plăcere nimănui.

Vladimir Antonovici se întoarse în atelier, unde Lidia Sergheevna stătea tristă lîngă un aparat fotografic mare, model 1915.

— Primadono, îi strigă el familiar, sînt aproape milionar !

Lidia Sergheevna se uită la colegul alături de care lucrase un an întreg şi descoperi brusc faptul că nu arată de loc rău. E şi inteligent, şi spiritual, are farmec şi, în general, e un om minunat. Cu atît mai mult cu cît soţul o părăsise, iar colegul cîştigase zece mii.

— Volodea, spuse ea cu glas provocator. Te felicit ! Şi dumneata poţi să mă feliciţi : m-am despărţit de bărbatu-meu, l-am trimis la toţi dracii. Ştii, e un om de nimic, un scandalagiu...

Oreşnikov îşi dădu seamă că începuse să-l placă pe el, fapt care îl măgulea.

— Dumneata, Volodea, ar trebui s-o termini cu viaţa de holtei ! declară hotărît Lidia Sergheevna. Ţi-au crescut şansele.

— Te joci cu focul, Lidia Sergheevna! o avertiză Oreşnikov.

— Noi doi avem aceeaşi fire! (Lidia Sergheevna nu se temea că se arde.) Numai noi sîntem aici spirite creatoare...

— Dar Petea? Oreşnikov nu găsise momentul cel mai potrivit ca să-şi apere tovarăşul.

— Petea e a cincea roată la căruţă! observă retuşoarea. Noi doi trebuie să sărbătorim cîştigul. O putem face la mine. Îţi notez imediat adresa...

— Data întîlnirii o precizăm mai tîrziu. Oreşnikov băgă în buzunar hîrtiuţa şi o părăsi cu aerul degajat al cuceritorilor de inimi.

— Kirill Ivanovici, zise Oreşnikov oftînd, după ce dăduse buzna în cabinetul directorului, fără să bată la uşă. Dacă stai să te gîndeşti, zece mii nu-s decît un fleac. „Zenitul-112" costă 420 de ruble. Atîta îmi pot permite, însă o „Volgă", de exemplu, e cinci mii jumătate — pur şi simplu jecmăneală. Automobilul, apartamentul, iar pentru mobilă trebuie să mai împrumut.

— Volodea, nu stîrni gîştele! Polotenţev îl privea cu reproş. În cazul de faţă, gîsca sînt eu!

29 DECEMBRIE,

seara

Oreşnikov o aştepta pe Olia la intrarea în parcul oraşului. În parc uruia, fierbea şi se zbuciuma bîlciul de Anul nou.

Olia întîrzia, Oreşnikov suferea. Fericirea din el dădea năvală şi n-avea asupra cui s-o reverse.

Cînd apăru fata, se simţi în al nouălea cer. Fu lîngă ea dintr-un salt, se aplecă la urechea ei şi strigă vesel:

— Ia ghiceşte ce mi s-a întîmplat!

— Cum să ghicesc? zîmbi Olia.

— Să-ți dau un punct de reper. Am o obligație. Ții minte că am cumpărat-o de la tine și te-am rugat să-mi alegi un număr norocos. Azi a fost tragerea. Ei, ai ghicit ?

— Ai cîștigat patruzeci de ruble !

— Mai mult !

— O sută ? ridică Olia miza.

— Mai mult !

— Cinci sute ? se hazardă ea.

Oreșnikov repetă misterios :

— Mai mult !

— Doar n-o fi o mie !

— Mai mult !

— Ai cîștigat două mii cinci sute, pronunță fata în șoaptă.

Oreșnikov zîmbi condescendent.

— Mai mult !

— Cinci mii ! Oliei i se învîrtea capul.

Oreșnikov îi spuse duios :

— Olia, să nu fim meschini !

Se produse pauza fatală. Olia nu îndrăznea să pronunțe cifra următoare.

— Hai, o îmbărbătă Oreșnikov. Curaj !

— Imposibil, își luă Olia inima în dinți. Să fi cîștigat zece mii ?

— Cum te văd și cum mă vezi ! pronunță el triumfător, parcă ar fi fost meritul său.

Olia deveni radioasă.

— O, Volodea, cît mă bucur pentru tine ! și-l sărută în văzul întregului bîlci.

Oreșnikov se însufleți.

— Acum înțeleg care-i rostul vieții ! Rutina cenușie de fiecare zi mă astenizează ! Pînă azi n-am avut noroc, maximum ce-am obținut a fost să ajung asistent de regizor la studioul regional de televiziune. Dar și atunci am scăpat în eter nu știu ce drăcovenie, și uite-mă fotograf !

— Ai făcut destul de mult, Volodea. Fata îl privea cu ochi îndrăgostiți. -

— Vrei să spui că destul de mult n-am făcut. Am douăzeci şi opt de ani, bătuţi pe muchie. Trebuie să recîştig timpul pierdut. Ne mutăm la Moscova, Olia !

— Cu tine merg şi la capătul lumii !

— Am impresia că nu sînt mulţi ca noi pe-acolo...

— Mare lăudăros mai eşti !

— Asta-i originalitatea mea ! nu se lăsă Oreşnikov, căruia banii i se urcaseră la cap. La Moscova or să mă ia fotocorespondent la revista *Ogoniok*.

— De unde ştii ?

— Telepatie, îi aminti el.

Au izbucnit în rîs, au intrat în parc şi s-au contopit cu puhoiul ce se îmbulzea în bazar. Pe o estradă în aer liber se desfăşura reprezentaţia de Anul nou, sub conducerea lui Moş Gerilă, înfofolit într-un costum de-o tonă. În jurul său se veseleau furtunos tinerii orăşeni care mai credeau în basme.

— Asta-i tata ! spuse Vladimir Antonovici cu duioşie.

— Eşti fiul artistului Oreşnikov ? se miră Olia. L-am văzut de multe ori la teatru.

Au intrat în hora copiilor, cîntînd şi ţopăind împreună cu ei.

Uite bradul, măi prieteni,
Cu o sută de lumini,
Pocnitori atîrnă-n cetini
Şi o stea ca din minuni !

cîntau cei doi tineri cu entuziasm.

Printre numeroşii copii străini, Moş Gerilă îşi văzu odrasla şi simţi o căldură în inimă, deşi băiatul depăşise de multişor graniţa copilăriei.

Fiul o arătă din ochi pe Olia şi schimbă cu tatăl său o privire complice.

Steguleţe colorate,
Păsărele argintate,
E şi Moş Gerilă, iată,
Cu mustăţile-i de vată !

cînta corul.

— Iaț acum veniți aici, strigă Moșul, la cadouri mari și mici !

Și toți copiii, afară de Olia și de Oreșnikov, se repeziră după daruri.

Oreșnikov îi făcu tatălui său un semn de rămas bun, Moș Gerilă dispăru după culise, iar el o conduse pe Olia spre gherete, ca să-i facă de Anul nou un dar pe măsura averii sale.

Vladimir Antonovici se purta ca un nabab.

— Va să zică, ne facem un apartament de două camere și dăm bani peșin, ca să nu ne stea pe urmă ratele-n gît ! Știi cumva să conduci ?

— Nu ! se întristă Olia.

— Ai să-nveți, o asigură Oreșnikov protector.

— Sigur că da !

Se strecurau prin trecerea îngustă dintre gheretele cu mărfuri.

— Și acum, Olia, facem banii praf. Ce-i drept, încă nu i-am primit, dar asta n-are importanță. O să fie ca un fel de repetiție generală. Ne uităm la toate, ochim ce ne trebuie, ne socotim... Ia hai aici ! Și Oreșnikov o trase într-un pavilion de placaj, pe care se lăfăia firma „Blănuri". Paltonașul tău e prea modest. Aveți ceva elegant ? întrebă el. Mi-ar trebui o blană pentru nevastă-mea.

Fata zîmbea recunoscătoare.

— Și nu vreo parșivenie de nylon, se dezlănțui Oreșnikov. Blană naturală !

— Avem, de nurcă, îi răspunse vînzătoarea.

— Ia încearc-o !

Olia îmbrăcă haina, care-i venea grozav de bine, și îi șopti roșind :

— Splendidă !

— Cît costă ? se interesă Oreșnikov.

— Două mii patru sute, pronunță calm vînzătoarea.

Oreșnikov rămase cu gura căscată.

— În bani vechi sau noi ?

— Noi.

— Douăzeci și patru de mii pentru niște șobolani de apă ?

— Vidra e una și nurca alta, se indignă vînzătoarea și scoase blana de pe Olia.

— Mda, nu ne dă mîna ! se întristă fata.

— Da asta cît e ? Oreșnikov arătă un palton de caracul.

— O mie două sute.

— Și la prețuri normale n-aveți nimic ?

— Avem. Vînzătoarea își pierduse interesul față de cumpărători. Urson.

— Zdrențe de astea nu luăm nici pe degeaba !

Îi întinse Oliei paltonul ei ponosit.

— Și cu el îmi placi !

Unii nu rezistă la glorie, alții la putere, alții la bogăție. Dar gloria e trecătoare, puterea poți s-o pierzi, banii se pot duce pe apa sîmbetei... Sînt oameni care nu mai pot reveni la starea lor normală, alții însă reușesc. Ce se va întîmpla cu Oreșnikov ?...

Au ieșit din magazin.

— Și ăsta se numește comerț de Anul nou ! se indignă Vladimir Antonovici. Pur și simplu n-ai de unde alege un cadou !

Olia abia își stăpînea lacrimile. Din cauza blănii n-ar fi plîns, dar Oreșnikov o dezamăgise. Idolul își dăduse el singur brînci de pe postament și se spărsese în cioburi mic-burgheze.

— Să mergem după mobilă, îi propuse Vladimir Antonovici gospodărește, fără a bănui că-și jignise logodnica. Pentru apartamentul nostru.

— Nu vreau !

— Ai dreptate, se bucură el. E prea devreme să cheltuim pe mobilă.

Trecură pe lîngă un cărucior cu înghețată.

— Dă-mi un eschimos ! Vladimir Antonovici se hotărîse, în sfîrșit, să facă o cumpărătură. Și-i întinse Oliei înghețata. Nu te supăra, Olia. Să știi că nu-s cîrpănos, ci numai chibzuit.

Fata aruncă înghețata în zăpadă.

— Să nu te mai văd în ochi ! Niciodată ! și o luă la sănătoasa.

Oreșnikov se simți jignit.

— Ian te uită, îi strigă el din urmă, fără să se urnească din loc. N-ăi fi tu buricul pămîntului. Nu eşti chiar aşa, ruptă din soare!

Se aplecă, ridică îngheţata, desfăcu foiţa de staniol şi o mîncă.

Terminînd cu Olia şi cu îngheţata, Oreşnikov plecă să cineze. N-a găsit loc la autoservire. Se fîţîia printre mese cu tava în mînă. N-avea unde se aşeza, iar să mănînci omletă şi chefir ţinînd tava în mîini e incomod. În sfîrşit, se eliberă un loc într-un colţ al sălii şi Oreşnikov îl văzu primul. Puse mîncarea pe masă, se descotorosi de tavă şi se aşeză.

Soarta îi rezervase loc la o masă unde molfăia mohorît sardele un personaj anost, pînă ieri considerat soţul Lidiei Sergheevna.

Oreşnikov nu-l văzuse niciodată, iar soţul Lidiei Sergheevna nu-l întîlnise vreodată pe Oreşnikov. Fiecare din ei avea ce împărtăşi unui necunoscut, faţă de care e mult mai uşor să te spovedeşti decît în faţa unui cunoscut.

— Iaca, am plecat de la nevastă-mea, începu fostul soţ. Parcă n-ar fi aşa rău, numai că sînt silit să mănînc sardelele astea imposibile.

— Pesemne că soţia gătea bine, susţinu Oreşnikov discuţia.

— Nu, eu găteam!

— Eu am vrut să-i cumpăr azi la a mea o haină de blană. Altceva decît nurcă nu-i de nasul dumneaei!

— Toate-s aşa! îi ţinu isonul fostul soţ şi se simţiră cuprinşi de simpatie reciprocă.

— Uite, a mea, continuă fostul soţ să caute compasiune, niciodată nu venea la timp acasă. Hoinărea naiba ştie pe unde. Zilele trecute a venit tîrziu, am întrebat-o unde a întîrziat şi m-a minţit de la obraz: cică la coafor.

— Eu i-am luat azi o îngheţată eschimos şi a zvîrlit-o în zăpadă! Nu mănîncă decît casată!

— Toate-s aşa! repetă întunecat proaspătul holtei.

— Şi, în general, ascultă, i se adresă Oreşnikov prietenesc, ştii ce fel de nevastă îmi trebuie mie? Cînd merg cu ea pe stradă, să întoarcă toţi capul.

— Eu, dimpotrivă, aș prefera o femeie liniștită, modestă, spuse radiologul, sătul pînă peste cap de frumusețea nemaipomenită a neveste-si.

— De ce-om fi lîncezind aici? Cunosc eu una, o femeie fermecătoare. Tocmai și-a gonit bărbatul! îi destăinui Oreșnikov amănuntul esențial. E un om de nimic, un scandalagiu.

— Și asta se poate, conveni interlocutorul său.

— Am adresa. Să mergem la ea, propuse Vladimir Antonovici. Îți fac eu cunoștință.

— Hai, se învoi bucuros noul cunoscut al lui Oreșnikov. Numai să iau niște vin.

Oreșnikov nu-l contrazise. Fostul soț alergă la „Gastronom", cumpără o sticlă de porto „Trei șeptari" și Oreșnikov îl conduse la fosta lui soție, lucru pe care celălalt nu-l bănuia deocamdată.

Primele semne de neliniște i s-au strecurat în sufletul nostalgic atunci cînd au ajuns pe strada de unde cărase mobilele cu o zi înainte. Pe urmă s-au apropiat de casa unde era trecut în cartea de imobil, și neliniștea lui spori. Deși blocul avea patru intrări, au intrat chiar pe intrarea lor. Fostul soț mai trăgea nădejde că au să urce la alt etaj. Nădejdea i se spulberă. Radiologul era iritat la culme, dar pe palier dădeau ușile a patru apartamente. Nefericitul aștepta o minune, însă minunea nu s-a produs.

Implacabilul Oreșnikov, care nu bănuia nimic, sună la ușa cu pricina. Ușa se deschise. În prag se afla chiar soția fostului soț.

Lidia Sergheevna l-a văzut întîi numai pe Oreșnikov.

— Noroc, Volodea, se bucură ea. Ce bine că... și-i rămaseră vorbele în gît, fiindcă-l observase pe al doilea bărbat, cunoscut și el.

— Lidia Sergheevna, iartă-mă că vin așa tîrziu. Am adus un prieten, ciripi senin Oreșnikov.

— Cine-i ăsta? întrebă fostul soț, arătînd spre concurentul său. Cine-i Volodea ăsta? De ce-și aduce prietenii noaptea la tine?

Lidia Sergheevna nu găsea ce să răspundă, iar Oreșnikov pricepu îngrozit pe cine adusese.

— Să nu facem scene de familie pe palier ! Vladimir Antonovici încerca să cîştige timp ca să găsească o ieşire din această situaţie idioată.

Intrară în locuinţă. Casa avea de toate, afară de mobilă.

— Şi pe ce se stă aici ? Oreşnikov se uita mirat în jur.

— Unde-ai dus mobila ? Lidia Sergheevna se întoarse furioasă către cel care furase mobilierul.

— E mobila mea ! răspunse neînduplecat radiologul. Din lucrurile tale n-am luat nimic. Şi nu încerca să mă duci cu vorba, spune imediat cine-i ăsta !

— Sîntem colegi, se grăbi să-l liniştească Vladimir Antonovici, temîndu-se că soţul ar putea sări la bătaie. Lui Oreşnikov nu-i surîdea perspectiva de a lovi un om în propria-i locuinţă şi în faţa neveste-si. Se hotărî deodată să facă cunoştinţă. Cum te cheamă ? întrebă el.

— N-are importanţă, i-o tăie soţul.

— Dragul meu, am cîştigat zece mii ! Am vrut să sărbătoresc evenimentul împreună cu Lidia Sergheevna şi te-am invitat şi pe dumneata, să ne distrăm împreună.

— Tu ai cîştigat zece mii şi eu am plătit vinul ! izbucni radiologul.

— Termină cu zbieretele ! îl atacă Lidia Sergheevna. Unde crezi că te afli ?

— Acasă ! răspunse maşinal gelosul şi continuă furios : Mă aflu chiar în casa din care m-ai gonit, fiindcă sînt un om de nimic şi un scandalagiu, după cum m-a informat fantele tău !

— Eu nu-s fante, protestă Oreşnikov. Eu sînt coleg.

— Nu eşti coleg, nici fante, ci un intrigant ! ţipă înverşunată Lidia Sergheevna, îşi înhăţă blana şi o zbughi pe uşă.

Rivalii rămaseră singuri.

— Ce-mi cauţi noaptea aici ? nu se lăsă stăpînul casei.

— Doar n-am venit singur, îi spuse Oreşnikov împăciuitor, te-am adus şi pe tine. Ia gîndeşte-te : dacă aveam o întîlnire, ce nevoie aş fi avut de tine ?

Muntele de gelozie se rostogoli de pe umerii fostului soţ, care începu să zîmbească idiot.

— Adevărat.

— Ar trebui să te împaci cu ea, îl sfătui Vladimir Antonovici. Unde găsești una mai bună ?

— Mai bună ca ea nu există ! declară provocator omul al cărui nume Oreșnikov tot nu-l aflase. Să bem în sănătatea ei !

— Hai, încuviință Oreșnikov.

Lidia Sergheevna nu știa că Oreșnikov bea în sănătatea ei. Acum îl ura, iar ura, precum se știe, e prima treaptă de pe scara dragostei. Lidia Sergheevna voia să se răzbune. Își făcuse un plan, așa cum numai o femeie modernă poate concepe. N-avea de gînd să-l ucidă cu pumnalul, să-l otrăvească, ori să trimită pe cineva ca să-l provoace la duel. Nu. Răzbunarea ei era în spiritul epocii, și avea nevoie de complici.

Seara, tîrziu, Lidia Sergheevna dădu buzna în casa Alevtinei.

— Alevtina Vasilievna ! Vin la dumneata, ca președintă a comitetului sindical !

30 DECEMBRIE,

ziua

Fericirea nu stă în bani, dar nici fără bani nu e bine. Nu există om care ar vrea să primească un salariu mai mic decît are, deși, după cum se știe, nu lucrează de dragul banilor. Firește, banii nu sînt lucrul cel mai important, însă omul fără un sfanț în buzunar e aidoma unei păsări care nu zboară, adică aidoma unei găini. Asta se referă, bineînțeles, la oamenii străini de mentalitatea noastră, fiindcă oamenii noștri sînt totdeauna avîntați în zbor.

E greu să accepți că pe capul unui om care nu-i cu nimic mai bun decît tine, ba poate-i chiar mai rău, s-a revărsat o ploaie de aur. Cei răsfățați de soartă n-au nici un fel de circumstanțe atenuante — inteligență sau talent, să zicem. Nedreptatea, cînd miza este cîștigată de

cel nedemn, poate să-l scoată din minți chiar pe un om bun.

Cînd Oreșnikov s-a prezentat dimineața la lucru, a găsit un anunț scris nu se știe de cine :

La 30 decembrie va avea loc o ședință sindicală.

Ordinea de zi:
1. INTRECEREA CU ATELIERUL „BUREVESTNIK".
2. CAZUL LUI V. A. OREȘNIKOV.

Ședința începe la ora 12.

Prezența nu este obligatorie.

Trăsătura fundamentală care-l deosebește pe om de animal e dragostea pentru ședințe. Posibilitatea de a aproba ordinea de zi, de a lua cuvîntul la discuții, de a respecta regulamentul, de a alege comisia de cenzori, de a striga din sală, de a adopta rezoluții și de a ști dinainte în timpul cărei cuvîntări trebuie să dai fuga în sală și cînd la bufet — toate acestea ridică ființa umană mai presus de restul lumii animale. Necuvîntătoarele au numai cirezi, herghelii, cîrduri, roiuri și așa mai departe, însă niciodată ședințe.

Nu poți decît să te întristezi la gîndul ce s-ar fi întîmplat cu civilizația și dacă ar fi existat în general, în cazul cînd ședințele nu s-ar fi încetățenit la timp în viața noastră de toate zilele. Cina cea de taină, masa rotundă a regelui Arthur și vecea de la Novgorod sînt predecesoarele consfătuirilor noastre de astăzi. Precum se știe, toate hotărîrile pozitive din istoria omenirii s-au luat în colectiv. Și e foarte înțelept, pentru că o personalitate eminentă, dar izolată, poate să ducă lucrurile naiba știe unde și să învîrtească naiba știe ce !

Nu încape îndoială că hotărîrea forumului l-a inspirat pe Nero să dea foc Romei. Conform unei rezoluții adoptate de catolici a fost pusă la cale acea operă de caritate cunoscută sub numele de noaptea sfîntului Bartolomeu. Cîndva, s-a hotărît în unanimitate să se ridice pe malul

rîului Moscova catedrala Mîntuitorului. Pe urmă, tot în unanimitate, s-a hotărît dărîmarea ei.

Da, şedinţele sînt o forţă. E straşnic mai ales faptul că orice participant poate urca la tribună şi poate spune tot ce gîndeşte, stenografiindu-i-se fiecare cuvînt. Şi nu i se întîmplă nimic !...

Alevtina scoase din sertarul biroului tăbliţa cu „Închis pentru inventar", o fixă pe uşa de intrare, iar pe dinăuntru întoarse cheia în broască.

Totul era pregătit.

Primul punct, întrecerea cu „Burevestnik"-ul, a fost lichidat în doi timpi şi trei mişcări.

— Trecem la al doilea punct de pe ordinea de zi, anunţă Alevtina.

Dar iată că cineva bătu violent în uşă, tulburînd liniştea ce se lăsase.

Retuşorul Petea, care şedea mai aproape de ieşire, plecă în cercetare.

— Avem inventar, îi explică el politicos necunoscutului. De ce credeţi că am pus tăbliţa ?

— Nu mai pot eu de tăbliţă ! răspunse bădăranul. M-am pozat, daţi-mi fotografiile.

— O clipă, făcu Petea şi se duse să ceară sfatul celorlalţi. Un bandit a venit după fotografii.

— Zece minute pauză ! nu-şi pierdu cumpătul Kirill Ivanovici. Împrăştierea !

Salariaţii alergară care încotro.

Alevtina deschise şi îşi văzu ursitul.

— Ce-s chestiile astea ? pronunţă Kalacev în loc de salut. Parc-aţi surzit cu toţii.

— E inventar, se fistîci Alevtina.

— Nu pare ! Ivan Stepanovici se uită în jur cu aer de cunoscător. Cînd se face inventar e dezordine. Am venit după poze şi, cu ocazia asta, să te văd.

— Chitanţa, vă rog, îi ceru sec Alevtina.

— Na !

Alevtina scotoci într-un sertar, găsi plicul şi i-l întinse.

— Poftiţi. Asta-i tot ?

— Stai să mă uit. Ivan Stepanovici deschise plicul şi scoase fotografiile. Oho ! Fotogenic, nu glumă... Pot să

mă fac actor de cinema, glumi el și rîse singur. Chiar că-s simpatic în poză...

— Poate le admirați acasă, eu sînt foarte grăbită.

— Vezi ? Acu te porți grosolan cu mine ! îi spuse Kalacev cu reproș. Și eu care am de gînd să-ți dau o fotografie ! Cu dedicație !

— Altă dată. Diseară de pildă. Alevtina se jertfea ca să-i facă vînt curtezanului. Accept să ne întîlnim.

— Dă-mi un stilou ! porunci Kalacev.

Salariații apăruseră ca din întîmplare și se uitau fără echivoc la plicticosul vizitator.

— Ce se holbează așa la mine ? se miră Kalacev, ținînd stiloul în mînă și pregătindu-se să scrie dedicația. Aha, despre asta-i vorba ! (Se întîmplă să vadă tocmai atunci anunțul ședinței.) Întrecere ! citi el. Bun, just ! Al doilea punct, cazul... care-i Oreșnikov ăsta ?

— Un fotograf. Alevtina răspundea printre dinți.

— Și ce poză a făcut ?

— Nu vă privește ! se amestecă Lidia Serghcevna, pe care n-o mai țineau nervii. Ne stingheriți, tovarășe ! Ați primit fotografiile ? Nu aveți nici o reclamație ? Atunci nu ne mai răpiți timpul !

Kalacev tresări.

— Da tu cine ești ?

Iura sări în ajutorul Lidiei Serghcevna.

— Fiți politicos, tovarășe ! Și plecați de aici, altfel chemăm miliția.

Ivan Stepanovici nu se pierdu cu firea :

— Ia dați-mi condica de reclamații ! Ia te uită, cu cine am de-a face !

— Ivan Stepanovici ! porni iar Alevtina la luptă. E închis. V-am servit numai din amabilitate.

— Halal amabilitate ! Las' că v-arăt eu vouă ! Unde-i directorul ?

— Cînd e închis, nu se dă condica de reclamații, spuse retușorul Petea.

— Dar ședințe în timpul producției se țin ? îl încolți Ivan Stepanovici.

Auzind zgomot, Oreșnikov intră și el.

— A, pe tine te cunosc ! se bucură Kalacev. Tu m-ai pozat.

— Sînteţi mulţumit ? îl întrebă Vladimir Antonovici, cu politeţe profesională.

— Extra ! îl lăudă Kalacev. Ia spune-mi, cui i se freacă ridichea ?

— Mie, îi comunică vesel Oreşnikov. Am cîştigat zece mii, şi-s invidioşi cu toţii.

— Ce, vor să-ţi înhaţe banii ? raţionă la moment Ivan Stepanovici. Să nu-i dai !

— Păi, nici nu-i dau !

În birou se ivi Kirill Ivanovici.

— Ce s-a întîmplat, cetăţene ?

— S-a întîmplat, răspunse Ivan Stepanovici răspicat, că vreau să particip şi eu la şedinţă ! Şi-i curpinse într-o privire triumfătoare. Sînt şi eu membru de sindicat !

— Imposibil, se opuse directorul. E o chestiune internă a colectivului nostru.

— Sindicatele, continuă Kalacev să se umfle-n pene, n-au secrete faţă de oamenii muncii ! Tu eşti directorul pesemne.

— Just ! dădu glas deodată Oreşnikov. Să ia şi tovarăşul parte la şedinţă !

— Vorbeşti prostii ! sări Alevtina.

— Taci, Alevtina ! ţipă la ea Kalacev, parcă i-ar fi fost soţ. Eu nu permit nimănui nici un fel de maşinaţii ! Aţi atîrnat anunţul „Închis pentru inventar", înşelaţi clienţii şi — arătînd spre Oreşnikov — vă bateţi joc de băiatul ăsta !

— Toţi sînt contra mea, se plînse Vladimir Antonovici.

— Toţi contra unul, nu-i cinstit ! îl susţinu Kalacev. Unde se ţine şedinţa ? Condu-mă acolo.

Şi Oreşnikov, luîndu-şi la braţ avocatul picat din cer, îl duse înăuntru.

— Staţi lîngă mine, îl pofti el.

— Nu-i las eu să te calce pe bătături, îi promise Kalacev şi se aşeză.

Cei rămaşi în birou tăceau uluiţi.

— Nu trebuie lăsaţi singuri, dădu glas Alevtina în culmea enervării.

Polotenţev se scărpină în ceafă. Situaţia era stupidă — n-avea de loc chef să procedeze la o operaţie aşa deli-

cată în prezența unui străin. Dar... în momentul acela Lidia Sergheevna păși hotărîtă spre atelier.

— Așteaptă, Lidia Sergheevna, încercă Alevtina s-o oprească.

— Ce să aștept ? se oțărî frumoasa și dispăru după perdea.

Gestul ei a fost ca un semnal. Kalacev îi întîmpină prietenos pe cei care intrau :

— Sîntem cu toții ? Putem începe ?

Nu le rămînea altceva de făcut.

— Dragi tovarăși, începu Polotențev cu elan, trase cu coada ochiului spre Kalacev și o porni pe drumul bătătorit. Trăim într-o epocă minunată, cînd întregul nostru popor se pregătește, ca un singur om, să întîmpine cu cinste Anul nou. Pe fondul succeselor pe care le-am obținut pînă la această dată solemnă, apare deosebit de rușinoasă comportarea unor fățarnici și renegați, agenți ai ideologiei de mic proprietar privat ! Ei, acești agenți, compromit rîndurile noastre.

Polotențev se așeză. Oreșnikov îl împunse pe Kalacev cu cotul.

— Asta-i aluzie la mine.

— Tovarăși ! sări Lidia Sergheevna de la locul ei. În cuvîntul său strălucit și plin de conținut, tovarășul Polotențev i-a țintuit la stîlpul infamiei pe acei care pîngăresc morala societății noastre, care s-au vîndut... aici se poticni, întrucît nu știa exact cui s-a vîndut Oreșnikov, dar se descurcă repede. Pe scurt, nu permitem ! strigă Lidia Sergheevna în concluzie.

— Uite ce-i, copii, le ceru Kalacev autoritar. Să n-o mai facem pe proștii, doar sînt și eu omul vostru. Logodnicul Alevtinei. Și, ca să zicem așa, o iubesc !

Toți se uitară la Alevtina, care se îmbujoră la față și-și plecă ochii în jos. Era încîntată. Pentru prima oară în viață i se făcea o declarație de dragoste, și încă în public.

— Alevtina Vasilievna, mă bucur sincer pentru dumneata, o felicită Oreșnikov. Și pentru dumneavoastră, se întoarse el către Kalacev. În clipa aceea, ceva îl făcu să-și amintească de Olia și simți o ușoară strîngere de inimă.

— Ei, dacă-i de-al nostru, spuse Polotenţev — şi un oftat de uşurare străbătu atelierul — să lăsăm jena la o parte.

Petea se sculă în picioare şi vorbi agitat :

— Îţi dai seama ce-ai făcut, Volodea ? Nu ţi-e ruşine ? Toţi te iubim.

— Dar ce-am făcut ? se apără Vladimir Antonovici. Ce vină am eu că ideea asta fericită mi-a venit mie, şi nu vouă ? Dacă vă ceream oficial, îmi dădeaţi banii ! Doar nu i-am furat, am lăsat chitanţă.

Alevtina încercă să apeleze la conştiinţa lui :

— Kirill Ivanovici are zece copii. Petea e plin de datorii. Ira şi Iura au nevoie de locuinţă. Eşti un egoist, Oreşnikov.

— Nici nu ţi-a trecut prin cap că n-ai cîştigat singur, ci împreună cu noi toţi, zise Iura cu reproş.

Polotenţev puse capăt discuţiilor.

— Volodea, predă obigaţia ! Cîştigul aparţine tuturor !

— N-o dau ! se răţoi Oreşnikov.

— Obligaţia e un bun comun ! ţipă colectivul.

— Nu, e a mea !

Şedinţa intrase în impas.

Kalacev urmărea cu interes dezbaterile. Nu pătrunsese încă în miezul problemei.

În aceste împrejurări critice, Lidia Sergheevna dădu dovadă de o perspicacitate uimitoare.

— Ştiu că eşti cavaler, Volodea, şi că n-ai să ofensezi o femeie.

Oreşnikov începu să se alarmeze. Lidia Sergheevna se apropie de el, zîmbind fermecător. Oreşnikov sări de pe scaun şi bătu în retragere. Lidia Sergheevna înainta implacabil. Oreşnikov simţi în spate peretele. Mai departe nu se putea retrage. Lidia Sergheevna ajunse lîngă dînsul, îşi suflecă mînecile şi începu să-i descheie haina.

— Ce faci ? strigă Vladimir Antonovici cuprins de panică.

Toţi urmăreau operaţia, cu sufletul la gură.

— Strașnică muiere ! grohăi admirativ Kalacev.

Lidia Sergheevna îi scotoci buzunarul de la piept, scoţînd un pieptene, un nasture şi un pix cu pastă.

— Nu-i frumos să umbli prin buzunarele altora, o mustră Oreşnikov. Copiii sînt dezvăţaţi de obiceiul ăsta încă din fragedă pruncie !

— Cînd e în interesul societăţii, lucrurile se prezintă cu totul altfel ! Lidia Sergheevna puse la loc pieptenele, nasturele şi pixul, apoi trecu la explorarea altor buzunare.

Apropierea Lidiei Sergheevna îl ameţea pe Oreşnikov.

— Ajutor ! Hoţii ! spuse el duios, şi adăugă : Aş prefera să mă percheziţionezi în *tête-à-tête*, adică între patru ochi.

Kalacev se porni pe nechezat.

Cu degetele ei fine, create pentru mîngîieri şi pentru clape albe, Lidia Sergheevna extrase din buzunarul drept obligaţia sacră. Kalacev i-o luă din mînă şi o strecură în buzunar :

— Deocamdată să stea aici...

— Mulţumesc. Oreşnikov întinse mîna după obligaţie, considerîndu-l pe Kalacev drept aliat, însă acesta îl opri şi se uită la el bănuitor.

— Nu te grăbi. Încă nu m-am lămurit pe deplin, dar încep să înţeleg cîte ceva...

Acesta a fost momentul de cotitură în comportarea lui Oreşnikov. A priceput că trebuie să salveze măcar ce se mai putea salva.

— Vă rog să-mi daţi cuvîntul. Dragi prieteni, am fost nedrept şi colectivul m-a îndreptat. Firește, cîştigul trebuie împărţit la toţi. Şi, cu toate că am iniţiat afacerea cu obligaţia, nu pretind o retribuţie suplimentară. Propun să împărţim în mod egal.

— Eu am altă propunere, exclamă Petea cu o figură inspirată. Hai să nu mai împărţim nimic, să organizăm un zaiafet gigantic şi să bem banii ăştia amăgitori. În schimb, o s-avem ce ne aminti toată viaţa !

Nimeni nu-i luă în seamă propunerea.

— Cum adică egal ? se trezi Lidia Sergheevna. Eu am salariu mai mare decît, să zicem, Alevtina. Şi dau cotizaţie mai mare la casa de ajutor reciproc. Fiecare dă unu la sută din leafă. Prin urmare, mie mi se cuvine mai mult !

Lidia Sergheevna nu înțelegea că își sapă singură groapa, în care avea să cadă acuși-acuși. Femeile frumoase sînt totdeauna proaste. În orice caz, așa cred femeile urîte, iar asta le servește drept consolare.

Alevtina se folosi cu istețime de gafa nurliei.

— Vladimir Antonovici, spuse ea mieros. Cînd ai strîns cotizațiile, m-am împrumutat de la dumneata. Poftim, ia-ți banii înapoi. Și-i înapoie datoria, cu un aer solemn.

— De ce te grăbești? întrebă Vladimir Antonovici, care nu pricepea încotro bate Alevtina. Aceasta îi zîmbi și se întoarse către Lidia Sergheevna, cu o figură triumfătoare:

— Așadar, primești mai mult decît mine, Lidocika. Dar ai uitat, Lidocika, că nu ți-ai plătit de patru luni cotizația. Așa că partea dumitale nu era în casă. Propun excluderea Lidiei Sergheevna din casa de ajutor pentru neplata cotizațiilor! Cine e „pentru", rog să ridice mîna!

În aceeași clipă țîșniră în sus nouă mîini. Votaseră Polotențev, Alevtina, Ira, Iura și cinci salariați anonimi, a căror personalitate n-a fost înregistrată de istorie.

— Cine e contra?

Singur Oreșnikov ridică mîna.

— Cine se abține?

Acum ridică mîna Petea.

— Propunerea s-a adoptat în unanimitate! rezumă din obișnuință Alevtina.

— Nu-i corect, nu-i just! încercă Vladimir Antonovici să întoarcă roata Fortunei. Să împărțim între noi toți, și neapărat în părți egale. Așa va fi drept!

Într-adevăr, așa gîndea acum. Pierzîndu-și cea mai mare parte din avere, devenise din nou om.

Tocmai atunci Petea avu o nouă revelație.

— Tovarăși, strigă el, și fața îi deveni iar inspirată. Dacă nu vreți un chef, hai să ne luăm toți concediu fără plată, s-o ștergem în Caucaz, în munți, la *șașlîk* și la vin.

— Mai taci, Petea! îl opri Polotențev istovit.

— Lidia Sergheevna! Alevtina întorcea ședința pe făgașul ei. Te rog să părăsești sala!

Așa a pedepsit-o Dumnezeu, dacă o fi existînd, pe Lidia Sergheevna, pentru că în noaptea din ajun urzise un complot.

Lidia Sergheevna se sculă de pe scaun și o porni împleticit către ușă.

— Nu pleca ! țipă Oreșnikov. Ce faceți, oameni buni ? Doar ați învățat la școală : Omul — ce mîndru sună acest cuvînt !

— Mai bine uită-te la dumneata ! îi replică Iura, iar Ira adăugă :

— Nu uita că ai încercat să pui laba pe toți banii !

— Mi-e rușine să-mi aduc aminte ! recunoscu Oreșnikov. M-am purtat urît, cum vă purtați și voi acum.

Lidia Sergheevna era zguduită. Bărbatul pe care îl trădase fusese singurul care-i ținea partea.

Agățată de perdeaua de pluș care despărțea atelierul de restul lumii, Lidia Sergheevna se uita la Oreșnikov, iar privirea ei afirma limpede că dragostea e mai prețioasă decît banii. Da, în clipa aceea tragică ura se prefăcuse în dragoste !

Își desprinse cu greu privirea pătrunzătoare de la Oreșnikov și plecă.

Iar Kalacev elucidă, în sfîrșit, fondul evenimentelor.

— Aha, va' zică ce pramatie mi-ești ! îl apostrofă el pe Oreșnikov. Faci speculă cu banii colectivului ! Și eu, naivul, ți-am luat apărarea ! Tovarăși ! li se adresă el cu înflăcărare. Trebuie să-l excludeți și pe dînsul !

Toți știau aritmetică și nu era de loc greu să ghicești ce soartă îl aștepta pe Oreșnikov.

Banii îl pervertesc pe om și îl vor perverti multă vreme. Firește că salariații „Portretului tău" se purtaseră incorect. Din niște oameni buni, cumsecade se transformaseră în oameni cu trăsături de caracter urîte. Dar să nu-i judecăm prea aspru. Vorbind cinstit, fără ipocrizie, e greu să te stăpînești și să nu-ți piezi capul atunci cînd ți se flutură prin fața ochilor o sumă respectabilă. Și totuși salariații atelierului ar fi trebuit să adopte altă atitudine. Comportarea lor a fost nedemnă, prin urmare netipică, măcar și prin faptul că omul nu se trezește prea des cu bani mulți picați din senin.

Exclus, Oreșnikov își compuse o ieșire de efect, nu ca Lidia Sergheevna. Știa să piardă cu demnitate, căci descindea în linie directă din d'Artagnan, Gérard Philip și tripleta de înaintași a echipei de hochei „Spartak". Se ridică și glăsui, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic:

— Dragi prieteni! Părăsind ședința, îmi permit să vă dau cîteva sfaturi practice.

Primul: cînd încasați banii, nu uitați să restituiți casei de ajutor douăzeci de ruble, cum aș fi făcut eu.

Al doilea: cînd veți fi întrebați unde ați cumpărat obligația, să știți că e de la casa de economii Nr. 5288/0331. M-ați exclus din joc și sînt dezolat, dar Kipling a spus: „Și dacă întîmpini fără să clipești atît norocul cît și nenorocirea, care nu-s decît două fețe ale aceluiași lucru, atunci ești om, fiul meu!"

Încheindu-și discursul puțin afectat, Oreșnikov se îndreptă spre ieșire.

Nervii ascultătorilor n-au mai rezistat.

— Bătrîne, mi-e milă de tine! strigă mișcat retușorul Petea. Am o propunere care să le convină tuturor — și fața îi redeveni radioasă. Dacă nu vreți zaiafet și nu vă plac munții, hai să cumpărăm un autobuz, plătind frățește, și să plecăm dumineca la iarbă verde, să prindem pește, să bem vin...

— Petea! zise Ira cu reproș. Nu poți să te mai gîndești și la altceva?

— Nu! recunoscu el cinstit și-i aruncă lui Oreșnikov o privire vinovată. Bătrîne, aș vrea să se simtă toți bine...

— Iartă-ne, Volodea, spuse Polotențev, dar dumneata singur ești vinovat.

— Volodea, te iubim foarte mult! îl încredință Alevtina, cu ochii la Kalacev.

— Vino la inaugurarea casei! îl invitară Ira și Iura, care în vis își și cumpăraseră apartamentul.

Kalacev se sculă de pe scaunul prezidențial și-i întinse mîna.

Toți îl compătimeau, tuturor le era milă de el, era însă o milă gratuită.

Oreșnikov răsuci mînerul ferestrei, sări în stradă și se topi în viforniță.

Reapăru din viscol pe lîngă casa de economii nr. 5288/0331. La ghișeul Oliei se aflau cîțiva oameni. Oreșnikov se așează la coadă. Olia nu-l observase și se fistîci cînd el își vîrî pe neașteptate capul prin ferestruică.

— Bună ziua, o atacă Oreșnikov cu tupeu, ca și cum nu s-ar fi certat niciodată. Cum mai merge ?

Olia își reveni la iuțeală.

— Mulțumesc, bine.

Cînd doi tineri își vorbesc prea politicos, înseamnă că-s certați.

— Supărăcioase mai sînt unele fete ! zise Oreșnikov degajat. Nici nu-i trecea prin cap să-și ceară scuze și evita stăruitor atît pe „tu", cît și pe „dumneavoastră".

— În timpul serviciului, îi răspunse Olia sec, nu pot să discut cu clienții în particular.

Oreșnikov se întoarse : nu era nici un om în spatele său.

— Nu încurc pe nimeni.

— N-are a face !

— Adevărat, consimți rece fotograful. Am venit oficial.

— Poftim.

— Cînd o să aduc obligația aceea, casa de economii îmi poate da banii pe loc ?

— Întrucît e vorba de o sumă mare, obligația trebuie trimisă la expertiză.

— Și durează mult ?

— Va trebui să așteptați o zi.

— Mă aranjează.

Într-adevăr, întîrzierea asta îi convenea lui Oreșnikov.

— N-am acum obligația la mine, așa că o să trec mai tîrziu.

— Dacă obligația n-o fi falsă, cum s-a întîmplat în cîteva rînduri, casa de economii vă va elibera suma de zece mii, îl lămuri Olia pe un ton de gheață.

— Dacă omul e în timpul serviciului, nu înseamnă că are dreptul să jignească solicitatorii. Oreșnikov încerca să transforme totul într-o glumă, dar Olia n-avea chef să glumească.

— Puteți face reclamație.

— Trebuie să-ţi spun, Olia — Oreşnikov nu mai rezistă şi începu s-o tutuiască — că purtarea ta mă mîhneşte, deşi nu înţeleg nici eu de ce.

Şi cu aceste cuvinte, plecă. Olia nu alergă după el, însă izbucni în plîns. Ce-i drept, Oreşnikov n-avea cum să ştie. Acum nu se mai gîndea la fată. Mintea lui era preocupată de un plan, a cărui realizare necesita un ajutor. Singurul candidat putea fi Lidia Sergheevna, care fusese şi ea exclusă de la împărţeală. Vladimir Antonovici s-ar fi dus la ea acasă, dar se temea să nu dea peste radiologul gelos, care să-i facă o scenă şi să strice toată treaba.

Şi oropsita Lidia Sergheevna se gîndea la Oreşnikov. În timp ce mergea spre casă, sentimentele ei pentru Vladimir Antonovici creşteau într-una, luînd proporţii nemaivăzute.

Căută maşinal cheia, descuie uşa, şi scoase paltonul, îl atîrnă în cuier, trecu în cameră, se aşeză pe divan şi o podidiră lacrimile. Plîngea fiindcă rămăsese fără bani, iar Oreşnikov nu era alături, s-o mîngîie. Nu observă că în cameră reapăruseră divanul, şifonierul, masa şi restul mobilei, în frunte cu soţul ei.

Radiologul stătea la fereastră şi aştepta s-o vadă bucurîndu-se, dar nu-l răbdă inima şi izbucni :

— M-am întors, am adus lucrurile, şi tu boceşti ! Înseamnă că nu eşti mulţumită de întoarcerea mea !

Auzind glas de bărbat, Lidia Sergheevna se cutremură.

— A, tu erai ! îngăimă ea, cînd îl recunoscu.

— Da, eu ! şi soţul făcu să i se simtă imediat prezenţa. De ce vii aşa devreme ?

— Am avut şedinţă.

— Şedinţă ! zbieră el. Raţionează puţin înainte de a minţi !

— M-au exclus din casa de ajutor reciproc...

— Şi de asta plîngi ? Vezi să nu te cred !

Dar Lidiei Sergheevna nu-i ardea acum de scene familiale. Formă un număr de telefon şi Oreşnikov ridică imediat receptorul : tocmai se pregătea s-o sune pe Lidia Sergheevna.

— Dumneata eşti, Volodea ? îi auzi el glasul. Vin îndată...

Soţul îi auzise şi el cuvintele şi începu să bată furios din picior.

Lidia Sergheevna aşează receptorul în furcă :

— O să-ţi explic mai tîrziu. Acum n-am timp.

Se îmbrăcă şi plecă la Oreşnikov.

Bărbatul încetă să bată din picior. Luase o hotărîre şi acţionă energic. Sări ca ars în stradă şi opri primul camion ieşit în cale.

— Tovarăşe şofer ! se rugă gelosul. Nu m-ai putea ajuta să transport urgent nişte mobilă ?

Între timp, evenimentele se precipitau. Deţinătorii obligaţiei plecaseră s-o schimbe în bani peşin.

În frunte mergea Kalacev, la braţ cu Alevtina. Mergeau încet, fiindcă aveau o discuţie amoroasă, iar despre dragoste nu se vorbeşte în fugă.

— Să ţii seama, Alevtina, că nu te iubesc pentru bani. Mi-ai căzut cu tronc înainte, cînd nu ştiam de cîştig.

— Ţin seama. Numai că eu nu m-am îndrăgostit încă de dumneata, deşi încep să-mi schimb părerea în bine.

— Schimb-o mai repede ! continuă Kalacev s-o curteze. De mult ţi-a venit vremea să te măriţi.

— Iaca, acu o să mă-mbrac, cochetă Alevtina, şi n-o să arăt mai rău decît Lidia Sergheevna.

— M-am obişnuit cu tine şi în forma asta, îi şopti el duios la ureche.

Alevtina zîmbi recunoscătoare.

La casa de economii, Ivan Stepanovici scoase obligaţia, o întinse controloarei prin ferăstruică şi-i spuse :

— Fato ! Uite, ăştia pe care i-am adus au cîştigat zece mii. Ai bani destui ?

În timp ce Olia căuta numărul obligaţiei în tabel, Kalacev se pregătea să plece.

— Nu mai aveţi nevoie de mine.

Toţi îi erau recunoscători, se minunau de noblеţea şi de dezinteresul său.

— Am să dau pe la tine diseară, îi spuse el intim Alevtinei.

— Te aştept, îi răspunse iubita.

Între timp Olia se convinse că aceasta e obligaţia cîştigătoare. Ştia prea bine că premiul cel mare îl cîştigase

biletul pe care i-l trăsese ea lui Oreşnikov, cu mîna ei iubitoare — de asta şi avusese noroc.

În mintea ei se născu o bănuială cumplită ! „O bandă de tîlhari a tăbărît pe Volodea al meu, deşi nu-l mai iubesc, şi desigur că l-au ucis !"

— De unde aţi luat obligaţia asta ? îi întrebă ea pe ucigaşi, frămîntîndu-şi creierul în căutarea unei soluţii : să cheme miliţia, să ceară ajutorul casierei, sau să se răfuiască singură ?

— Am cumpărat obligaţia aici, la casa de economii nr. 5288/0331, răspunse un cor de glasuri.

Bănuiala Oliei se transformă în certitudine.

— Prin urmare, aţi cumpărat-o de la mine. Cînd anume ?

Toţi îşi aminteau ziua cînd strînsese Oreşnikov cotizaţiile :

— Acum trei zile !

„L-au torturat înainte de a-l omorî şi i-au smuls toate amănuntele", se gîndi Olia îngrozită.

— Buletinele dumneavoastră ! le ceru curajoasa fată, convinsă că vor scoate pistoalele. Cînd gangsterii începură a se căuta ascultători prin buzunare, Olia îşi reţinu cu greu un ţipăt.

Poiotenţev strînse buletinele şi i le întinse.

Olia luă actele şi concepu la iuţeală un plan genial.

— Aşa... obligaţia o trimit la expertiză, poate că-i falsă. Totodată vom controla şi buletinele, poate nici ele nu-s autentice !

— De acord, răspunse corul.

— Veniţi mîine, continuă isteaţa Olia. Am să comand banii şi o escortă înarmată, continuă ea cu subînţeles.

— Mulţumim frumos ! ziseră criminalii şi plecară supuşi.

Olia ascunse bine obligaţia, îşi puse buletinele în poşetă şi o sperie pe casieră :

— Plec. E ceva în legătură cu un jaf şi cu o crimă !

Îşi îmbrăcă paltonaşul vechi, se strecură pe vîrfuri pînă la ieşire, deschise prudent uşa şi se uită în toate părţile. Sceleraţii nu se aflau prin apropiere. Făcu un salt într-o parte şi dispăru, ducînd cu ea buletinele lor...

Cine crede că nobil este omul care săvîrșește fapte nobile se înșală amarnic. Nobil este omul care nu săvîrșește fapte ignobile.

E ușor să procedezi principial și fără compromis în problemele mari, de anvergură: cum să se dezvolte relațiile de bună vecinătate cu Noua Zeelandă, cînd să se facă recensămîntul populației și încotro să pornești mai întîi, spre Uranus sau spre Neptun? Mult mai greu e să fii la înălțime în cazurile mărunte, obișnuite, de fiecare zi.

Dacă, de pildă, unul dintre bărbații care stau jos în metrou vede o femeie și nu-și bagă nasul în ziar, ci se scoală și-i cedează locul, înseamnă că e un exemplar neobișnuit și merită să fie trimis ca mostră la Expoziția realizărilor economiei naționale.

Dacă, să zicem, cineva n-a scris în viața lui o anonimă, ci, dimpotrivă, a rezistat tentației, omul acesta e un model de cinste și merită să fie dat ca exemplu în public.

Dacă un norocos găsește un portofel și nu-și bagă conținutul în buzunar, este un om de onoare și trebuie lăudat în ziar, la rubrica „Așa procedează oamenii sovietici".

Vera Fominicina Polotențeva avea o bază etică fermă, nu-și pierdea capul pentru nici o sumă de bani, cît ar fi de mare.

— V-ați distrus profilul moral! îi spunea ea soțului, după ce terminară cina și se retraseră în cămăruța transformată din bucătăria de prisos.

— Avem atîtea găuri în buget, se apără Kirill Ivanovici. Trebuie astupate cu bani!

— Noi nu ne trădăm principiile, îi replică mama-eroină, cu glas de beton armat. Mi-e rușine pentru colectivul vostru. Nu trebuia să-i excludeți.

— Și ce trebuia să facem? întrebă Polotențev.

— Să-i luați sub tutelă și să-i reeducați! Da, stăm prost cu banii. Da, copiii sînt un sac fără fund, însă nu vom face compromisuri cu convingerile noastre!

Vera Fominicina strălucea prin integritatea caracterului ei.

— Te iubesc, Vera ! nu se putu stăpîni Polotenţev.

— Şi eu te iubesc ! mărturisi ea.

— Ce să facem concret în povestea asta cu cîştigul ? Şi Polotenţev îşi sprijini fruntea ostenită de umărul solid al nevestei.

— Hotărîţi voi singuri, îi spusè tovarăşa de viaţă şi-l mîngîie pe cap.

Polotenţev se duse hotărît şi încuie uşa ca să nu-i deranjeze vreunul dintre copii.

Lidia Sergheevna plecase la Oreşnikov cu intenţii serioase. Cînd frumoasa femeie ieşi din lift cuprinsă de pasiune, inima îi bătea atît de tare, încît Oreşnikov o auzi şi deschise uşa.

— Volodea, îi spuse ea cu vocea întretăiată, mă simt atît de vinovată faţă de dumneata ! Eu sînt cea care am pus totul la cale...

— Să nu mai pomenim de cc-a fost. Intră !

— Nu îndrăznesc să trec pragul casei dumitale !

— Trece-l ! îi îngădui Vladimir Antonovici mărinimos. Acum sîntem tovarăşi de nenorocire, doar şi pe mine m-au exclus !

Înţelegînd ce lovitură financiară îi dăduse omului iubit, intriganta se muie şi începu să-şi piardă cunoştinţa. Oreşnikov cuprinse în braţe minunata povară şi o duse în camera lui. În timp ce el gîfîia din cauza greutăţii, Lidia Sergheevna se topea de fericire.

— Volodea ! pronunţă ea numele scump şi-şi întredeschise pleoapele. Am venit să-ţi fac o propunere.

— Ce anume ?

Naivitatea îi făcea cinste. .

— Aia !

— Fă-o !

Femeia se ridică şi se înclină ceremonios :

— Îţi cer mîna !

— În ce sens ? se minună Oreşnikov.

— În sensul propriu ! îi sugeră Lidia Sergheevna. Vreau să fii soţul meu !

Vladimir Antonovici nu găsi ce să-i răspundă.

Între timp, soneria începu să țiriie. Cum ei nu-i dădeau nici o atenție, Oreșnikov-senior deschise ușa.

— Aici locuiește artistul Oreșnikov ? întrebă Olia cu voce tragică.

— Da, eu sînt, recunoscu prudent actorul, temîndu-se că-i vreo admiratoare țicnită. Figura fetei i se părea cunoscută, dar nu-și amintea de unde.

— Unde-i fiul dumneavoastră ?

Bătrînul nu știa de venirea Lidiei Sergheevna.

— Chiar adineaori era întins pe divan.

— Mort ? țipă Olia. Știam eu că l-au ucis și i-au furat obligația !

Pentru orice eventualitate, ca să nu dea de bucluc, bătrînul se trase un pas înapoi și o privi înspăimîntat.

— Nu cred... ba chiar sînt sigur că nu. E viu. Poate chiar prea !

— Asta-i tot ce-am vrut să știu ! strigă Olia enigmatic și fugi pe scară.

Oreșnikov-junior, ocupat cu defensiva, nu află de vizita Oliei.

— Dar ești măritată, se împotrivea Vladimir.

— Ce, ăsta-i bărbat ? oftă amar frumoasa.

— Păi, nici eu nu pot să mă însor cu dumneata. Aș face-o cu plăcere, dar am o logodnică. O cheamă Olia.

— Dă-i papucii ! se rugă Lidia Sergheevna, plină de iubire pînă-n gîtul ei de lebădă. Faci o greșeală de neiertat dacă te însori cu alta ! M-am îndrăgostit de dumneata, Volodea, și asta mi se întîmplă prima oară în viață. Pentru dumneata sînt în stare de orice. Am să colind magazinele și piețele, am să gătesc și am să spăl vasele. O să duc eu rufele la spălat, o să învăț să repar siguranțele, să calc pantalonii și să lustruiesc parchetul. Cînd ai să mergi cu mine pe stradă, toți au să întoarcă capul. Hai, te rog, însoară-te cu mine !

Oreșnikov era mișcat. Oamenilor le place să li se facă declarații de dragoste.

— Dar eu aveam de gînd să mă însor cu Olia ! își repetă el argumentul, ca un catîr.

— Unde-o fi Olia asta nu știu, dar eu sînt aici, alături, numai să întinzi mîna... pronunță nurlia în șoaptă.

Rezistența lui Oreșnikov scădea, și o rugă jalnic :

— Zău, Lida, nu trebuie...

Ofensiva părții atacante era atît de captivantă, încît Vladimir Antonovici era gata să cadă prizonier. Semăna cu un biet iepuraș, care se îndreaptă de bunăvoie spre îmbrățișarea pitonului. Iar pitonul, așa cum scrie în toate cărțile, e cel mai frumos șarpe de pe lume și de aceea e mai plăcut să te sufoci în îmbrățișarea lui decît în oricare alta.

Era o seară molcomă de iarnă. Fulgi albi, de Crăciun, se cerneau pe pămîntul păcătos.

Olia mergea grăbită. Cînd ajunse lîngă o casă veche, cu doi lei la intrare, scoase din poșetă unul dintre buletinele confiscate și controlă adresa. Pe urmă intră pe ușa principală și sună la primul etaj. Îi deschise Petea. Văzînd-o pe fata de la casa de economii, se sperie :

— Ce s-a întîmplat ? Obligația e falsă ?

— Nu, cred că e bună. Am ceva de vorbit cu dumneavoastră.

Petea o invită înăuntru și o ajută să-și scoată paltonul.

— Hai să luăm cîte una mică. Face bine cînd vii de la ger, se bucură Petea, căruia nu-i plăcea să bea singur.

— Spuneți-mi, vă rog, nu-i așa că obligația era a lui Volodea ?

Petea scotea din dulap sticla și pahărelele.

— Da, încuviință el și o privi mirat. Îl cunoașteți ?

— Îl cunoșteam... Dar cum a ajuns obligația asta în mîinile dumneavoastră ?

— Prin urmare, știți că a cîștigat zece mii ?

— Știu totul despre el, spuse Olia cu amărăciune.

Petea se uită la ea cu atenție.

— Va să zică, v-ați certat, ghici el.

Olia nu se putu reține și izbucni :

— Da !

— Să bem pentru împăcarea voastră ! și Petea ridică paharul.

— N-am să mă-mpac niciodată cu el ! Și Olia bău cu îndîrjire.

— Gustați ceva, o pofti Petea. Volodea e băiat bun, doar că-i cam lasă-mă să te las. Și să știți, o încredință

el, convins că aduce argumentul cel mai tare în favoarea prietenului său, nu bea, ca mine.

— Și totuși, de ce i-ați luat obligația ? îl întrebă Olia.

Iar Petea, rușinat, îi spuse toată povestea.

Acum Olia știa într-adevăr totul despre Oreșnikov, exceptînd faptul că se afla în captivitatea seducătoarei sale colege.

Lidia Sergheevna era întinsă pe divan, acoperită cu un pled, iar Vladimir Antonovici se așezase la picioarele ei.

— E tîrziu, Lida. Să mergem, te conduc. Cu oarecare întîrziere, Oreșnikov se căia de capitularea sa.

— Ce să mai fac acasă ? îi răspunse alene Lidia Sergheevna.

— Soțul tău o să fie îngrijorat... își urmă amantul linia.

— Nu mă goni ! Te iubesc și rămîn aici pe veci !

Oreșnikov înțelese că se afla într-o situație fără ieșire și că o merită. Trebuia să se descurce cumva.

— Vino-ncoace, îl chemă Lidia Sergheevna.

— Stai puțin, să mă gîndesc.

— La ce, scumpule ?

Oreșnikov se ridică și începu să măsoare camera în lung și-n lat.

— Oare e drept, întrebă el cu patos, să ne ia partea noastră ?

— Acum nu vreau să mă gîndesc la asta...

— Nu lăsa atîta bănet să se ducă pe apa sîmbetei ! continuă Vladimir Antonovici s-o atragă în cursă.

— Nu-l las, pur și simplu nu-l am. Lidia Sergheevna mușcase destul de repede din momeală. Dar asta-i o bătaie de joc, o samavolnicie !

— Ai dreptate, turnă Oreșnikov gaz peste foc. Trebuie să ne luăm partea ce ni se cuvine legal, iar tu ai să mă ajuți. Îmbracă-te !

Curînd după aceea, Oreșnikov și Lidia Sergheevna mergeau pe strada principală. Toți bărbații se întorceau și-l invidiau, însă lui nu-i făcea nici o plăcere. Își eliberă brațul vrînd să-și recapete libertatea, dar asta nu se po-

trivea cu interesele Lidiei Sergheevna. Îl luă ea la braţ şi Oreşnikov se simţi ca strîns în cleşte.

Pe aceeaşi stradă veneau din partea opusă Olia şi Petea. Cînd îl văzu, Olia îşi luă într-o clipită însoţitorul la braţ.

Cele două perechi s-au oprit faţă-n faţă. Oreşnikov se uita vinovat la Olia. Lidia Sergheevna îi surprinse privirea şi, pricepînd cu cine are de-a face, zîmbi triumfător. Olia se uita la ea cu dispreţ, iar pe Oreşnikov se străduia să nu-l vadă de fel. Petea se holba la toţi pe rînd, căutînd să înţeleagă ce se petrece.

Intuiţia feminină o făcu pe Lidia Sergheevna să simtă pericolul, şi-l tîrî pe Oreşnikov după ea. Olia îl trase imediat pe Petea, şi perechile se despărţiră, plecînd în direcţii opuse.

Oreşnikov nu se putu stăpîni şi întoarse capul. Olia nu rezistă nici ea şi întoarse de asemeni capul, aşa că, deşi distanţa dintre ei creştea, continuau să se uite unul la altul.

În dragoste, ca şi la loterie, nu se ştie niciodată dinainte cine va cîştiga. Alevtina aşteptase mult, dar trăsese în sfîrşit biletul cîştigător, sub forma lui Ivan Stepanovici. Kalacev îşi respectase promisiunea şi se prezentase la logodnică aducînd un tort uriaş, de nouă ruble.

Alevtina l-a condus în sufragerie.

— Bună seara, Vasili Alexandrovici şi Maria Petrovna, îşi salută el călduros viitorii socri şi instală tortul pe masă.

— De ce a venit? se minună Vasili Alexandrovici adresîndu-se fiicei, care îşi pusese cea mai bună rochie. Dacă nu mă înşală memoria, susţinea că n-o să mai pună piciorul în casa asta!

— M-am pripit, Vasili Alexandrovici! recunoscu Kalacev.

— Ce caută aici? urmă bătrînul, continuînd să nu-l bage în seamă pe Kalacev şi vorbind numai cu fata.

— Am intenţia să mă însor cu fiica dumneavoastră! i-o trînti Ivan Stepanovici. Vă cer consimţămîntul, iubiţi şi stimaţi Vasili Alexandrovici şi Maria Petrovna!

— Eu sînt de acord, răspunse mama în grabă, temîndu-se că logodnicul s-ar putea răzgîndi.

Vasili Alexandrovici se prefăcea cu încăpăţînare că nu observă prezenţa lui Kalacev.

— Ce logodnic mai e şi ăsta, Alia? Păi, ar fi cazul să iasă la pensie!

— Aici exageraţi! Ivan Stepanovici înţelegea că bătrînul îşi ia revanşa pentru întîlnirea trecută şi se hotărî să suporte umilinţa pînă la deznodămîntul victorios.

— Şi tu eşti de acord? o atacă direct Vasili Alexandrovici pe fiică-sa.

— Este! îl încredinţă Kalacev.

— Este! confirmă şi mama.

— Eu pe tine te întreb, Alevtina! se răsti bătrînul.

— Da, sînt! recunoscu Alevtina.

Logodnicul se simţea intimidat.

— Ce-ţi trebuie hodorogul ăsta? se miră sincer tatăl, care-şi iubea fata ca ochii din cap.

Mama se grăbi să intervină:

— Nu-l asculta, Ivan Stepanovici!

— Acum trebuie să-l ascult şi să-l stimez, vrei-nu vrei! zise Kalacev ca un adevărat fiu.

Alevtina îi aruncă bătrînului o privire rugătoare şi acesta, în sfîrşit, se dădu bătut:

— Faceţi cum vreţi!

— Uite că ne-am înţeles! se bucură Ivan Stepanovici. Mulţumesc, tăticule!

Şi, înainte ca Vasili Alexandrovici să-şi vină în fire, se repezi la el să-l sărute.

31 DECEMBRIE

E greu de înţeles de ce toţi oamenii se bucură de sosirea Anului nou şi chiar îl sărbătoresc, în loc să plîngă.

Dacă stai să te gîndeşti, sărbătoarea Anului nou e un eveniment jalnic în scurta noastră viaţă, căci ne mai apropiem cu un pas de graniţa fatală. Însăşi procedura

întîmpinării noului an accelerează procesul acesta de apropiere.

În loc să doarmă, întru menținerea sănătății lor, oamenii calcă toată noaptea regimul, făcîndu-și de cap cu bani adunați de la unul și de la altul: dansează, cîntă, zbiară, mănîncă, beau, se zbuciumă și flirtează.

În noaptea de Anul nou progresul stagnează. Savanții nu inventează explozibile, poeții nu fabrică rime, hoții nu fură, pedagogii nu dăscălesc, frizerii nu bărbieresc, groparii nu sapă, nimeni nu citește cărți, părțile beligerante nu trag una asupra celeilalte, pentru că mîinile tuturor sînt ocupate cu paharele...

Dar mai există și oameni bravi, care nici în noaptea de Anul nou nu trădează interesele societății și împing curajos progresul înainte. Sînt șoferii de autobuze, chelnerii, garderobierele, muzicanții, medicii de la Salvare și bucătarii. Mîinile lor nu sînt ocupate cu trîndavele pahare, ci cu activele volane, tăvi, paltoane, acordeoane, seringi și polonice.

În noaptea de Anul nou mai lucrează și televiziunea, dar asta n-are legătură cu progresul.

Așadar, a sosit ultima zi din anul vechi, 31 decembrie!

Înainte de închiderea casei de economii, salariații atelierului fotografic se îngrămădiseră la ghișeul Oliei. Oreșnikov și Lidia nu se aflau printre ei. Banii i-a încasat Kalacev, în calitate de persoană neutră și demnă de încredere.

Olia le-a adresat un mic discurs, răzbunîndu-se atît pe Oreșnikov, cît și pe Lidia Sergheevna.

— Stimați tovarăși! Vă felicit cu ocazia Anului nou și pentru cîștig. Sper că veți cumpăra și pe viitor obligații la împrumutul de trei la sută.

— Mulțumim frumos! Vă felicităm și noi, îi răspunseră veseli îmbogățiții.

În stradă, Alevtina nu reuși să meargă alături de logodnicul său. Pe Kalacev îl susțineau cu grijă, de-o parte și de alta, Kirill Ivanovici și Petea — nu cumva, ferească Sfîntul, să se-mpiedice, să cadă ori să dea peste el vreo mașină.

— Ascultați, spuse Petea fără să lase brațul lui Ivan Stepanovici. Ziua de azi trebuie sărbătorită.

— E tradiția noastră, încuviință Polotențev.

— Eu sînt pentru, adăugă Kalacev.

Procesiunea se opri în fața unui magazin alimentar. În timp ce fericiții cîștigători pustiau magazinul, Lidia Sergheevna se afla singură în apartamentul ei gol și avea o comportare mai mult decît stranie.

Ceasul arăta nouă seara. Toate femeile din oraș se găteau înfrigurate cu rochiile lor de bal, numai Lidia Sergheevna își punea un costum de schi. Ai fi putut crede că are de gînd să-și petreacă noaptea de Anul nou pe pîrtie.

Deodată se auzi scîrțîitul ușii. Lidia Sergheevna se repezi să vadă cine naiba a mai venit.

În prag, cu o sticlă de șampanie în mînă, stătea sfios soțul ei, în timp ce pe scară urcau niște hamali cu mobila.

Cînd o văzu, soțul se grăbi să-i explice :

— M-am întors definitiv ! Știu că te bucuri. Și eu sînt fericit. O să întîmpinăm Anul nou împreună !

Lidia Sergheevna tăcea. Era evident că soțul apăruse într-un moment inoportun.

— Am fost nedrept ! recunoscu el. N-o să mai fiu gelos. Am încredere în tine. Știu că mă iubești. De ce ți-ai îmbrăcat costumul de schi ?

Lidia Sergheevna înțelese că povestea o ia de la început și regretă că nu are în mînă măcar un băț de schi.

Hamalii o dădură la o parte și aduseră înăuntru șifonierul.

— Nici nu-ți închipui cît de scump e transportul mobilei ! se plînse gelosul. Și au zgîriat tot lustrul...

Telefonul a sunat exact la nouă și jumătate, cum fusese înțelegerea. Lidia Sergheevna o luă înaintea soțului și înhăță receptorul.

— Da, eu sînt, spuse eleganta schioară. Bine, vin !

— Unde pleci chiar cînd se apropie Anul nou ? se miră el. Ei, n-auzi ?

— Ai făcut-o fiartă tot jucîndu-te cu mobila ! catadicsi în sfîrșit Lidia Sergheevna să-i răspundă. M-am îndrăgostit de altcineva !

— Lida ! o imploră soțul. Dacă mă părăsești, mă arunc pe fereastră !

— Nu mai vorbi prostii ! îl repezi Lidia Sergheevna și o luă la fugă pe scări, cu grație sportivă.

Soțul țopăi în urma ei și strigă amenințător :

— Lida ! Nu uita că stăm la etajul șase !

— Știu ! îi răspunse ea de jos.

Radiologul intră grăbit înapoi și deschise larg fereastra. Aerul înghețat năvăli în cameră.

Bărbatul părăsit se cățără ager pe pervaz și așteptă să-i apară soția la intrarea blocului.

— Lida ! urlă nefericitul, cînd își văzu călăul pe trotuar. Acu sar !

Lidia Sergheevna își ridică ochii.

— Nu sta la fereastră, că răcești ! îi strigă ea grijulie și plecă la celălalt.

Cineva atinse piciorul radiologului, care sări speriat înapoi, ca să nu cadă de-adevăratelea.

— Înainte s-o ștergi pe fereastră, îi spuse un hamal, scoate gologanii, boierule ! Am terminat.

— Duceți-le pe toate înapoi, vă plătesc ! suspină radiologul.

— Nu mai ține ! Avem și noi neveste, se-apropie Anul nou !

Se făcuse ora zece. Orașul se așeza la masa de sărbătoare, ca să conducă anul vechi pe ultimul drum. Orașul se veselea și ciocnea pahare.

Numai biata Cenușăreasă Olia, cu mămica și cu tăticul ei, nu aștepta oaspeți. În micul apartament de la ultimul etaj, chiar sub acoperiș, era pusă masa pentru trei persoane.

Cenușăreasa era tristă. Împodobea un pomuleț de polietilenă, care se găsea mai ușor decît brazii adevărați.

— *„De la poale pînă-n vîrf*, cînta Olia melancolic, pe melodia unui marș funebru, în timp ce tatăl și mama se uitau la televizor, *uite bradul, măi prieteni ; cu o sută de lumini, pocnitori atîrnă-n cetini !...“*

Iar orașul pronunța toasturi, bea, mînca. Orașul începea să se cherchelească.

Și la atelierul fotografic masa era pusă.

În centru, alături de șampanie, într-o cuvă pentru developat negative, se aflau cele zece mii de ruble

La masă tronau cei zece cîștigători și Kalacev

Banchetul era în toi. Ivan Stepanovici ţinea o cuvîntare :

— Ridic acest pahar în cinstea colectivului vostru unit, care şi-a îndeplinit cu succes planul anual. Vă invit pe toţi la nunta noastră, la care colectivul meu de la autobaza nr. 3 va veni cu efectivul complet.

Toţi strigară „Mulţumim !" şi băură.

Alevtina se uită la ceas şi ţipă speriată :

— E timpul să facem împărţeala, altfel nu ajungem să prindem Anul nou acasă.

Atunci se ridică retuşorul Petea şi spuse cu sentiment :

— Insist în continuare să împărţim egal, inclusiv cu Oreşnikov şi cu Lidia Sergheevna. Altfel cum o să privim mîine în ochii lor ?

— Petea are dreptate, încuviinţă Kirill Ivanovici. Excluzîndu-i pe tovarăşii noştri, ne-am distrus profilul moral, repetă el cuvintele soţiei.

— Bine, consimţi Ira, să-l primim pe Oreşnikov înapoi.

— Şi pe ea ? întrebă Alevtina.

— Nu sîntem de acord, se indignă Ira la iuţeală, iar Iura adăugă :

— Nu şi-a plătit cotizaţiile.

Alevtina se ridică plină de măreţie.

— Prieteni ! Trebuie s-o primim, dădu ea glas, simţind privirea aprobatoare a lui Kalacev. Sărmana ! E o femeie singură. Soţul a părăsit-o, iar cînd nimeni nu iubeşte o femeie, singură i-e foarte greu. Cît despre cotizaţii, o să le dea.

Alevtina era în clipa aceea atrăgătoare. După cum se ştie, dragostea înnobilează femeia, o face frumoasă, ba chiar bună.

Dar, mai ales, Alevtina se simţea trumfătoare. În sfîrşit ea — pe care toţi, nu se ştie de ce, o considerau urîţică — putea să ocrotească o femeie pe care toţi, nu se ştie de ce, o socoteau frumoasă.

— Fără discuţie că Alevtina are dreptate, spuse Polotenţev mişcat. Of, banii ăştia ne-au luat minţile. E timpul să ne venim în fire ! Mă mîndresc de faptul că în colectivul nostru nu se fac compromisuri cu convingerile. Hai să votăm pentru amîndoi o dată.

Dar n-au mai apucat să voteze.

Perdeaua s-a dat la o parte şi în atelier a intrat solemn Moş Gerilă, dichisit ca la carte, purtînd în spate un sac în care, desigur, se aflau daruri.

— La mulţi ani, fruntaşi ai producţiei fotografice! îi felicită el pe colegii înmărmuriţi. Organizaţia orăşenească a luat valoroasa iniţiativă să împart chiar eu darurile în întreprinderile care au depăşit planul. Ura!

— Ura! răspunseră nesiguri cei de faţă.

— Straşnic! aprobă Kalacev iniţiativa.

— În numele şi din însărcinarea... continuă Moş Gerilă, vă felicit pentru depăşirea planului anual cu două zecimi la sută. Noi ştim că cele două zecimi v-au costat scump. Apreciem colectivul vostru pentru entuziasm, pentru abnegaţie şi pentru prietenia ce domneşte aici, pentru faptul că sînteţi toţi pentru unul şi unul pentru toţi! Şi acum, poftiţi la daruri!

Şi aruncă sacul din spinare.

Curios, dar nimeni n-avea chef să se scoale de la masă.

— Dacă trebuie, trebuie! porunci Kalacev sever. Duceţi-vă. Eu stau aici de pază.

În faţa lui Moş Gerilă se formă o coadă.

— Şi dumneata, tovarăşe! îl chemă stăpînul iernii pe Kalacev.

— Eu nu-s de-aici.

— Dar eşti tovarăşul Kalacev, directorul celei mai bune autobaze din oraş! Moş Gerilă se dovedea uluitor de bine informat.

Măgulit, Kalacev îşi părăsi postul de pază.

Spre groaza lor, magul stinse lumina şi începu a scoate darurile în beznă.

— Du-te acasă şi bucură-ţi nevasta! Tu primeşti un sfertuleţ! Şi Moş Gerilă înmînă primul cadou lui Polotenţev.

În timp ce se desfăşura ceremonia, o siluetă ademenitoare, în costum de schi, lunecă pe geam şi alergă spre masă. Răsună o bubuitură: căzuse sticla de şampanie.

Umbra o zbughi înapoi şi sări cu dibăcie.

Cînd îi veni cuiva în minte să aprindă lumina, firește că banii nu mai erau acolo.

— Ajutor ! Hoții !

Și începu învălmășeala.

Prin curte alerga o siluetă avînd ceva comun cu Lidia Sergheevna.

— Moș Gerilă e un pungaș ! ghici Kalacev primul.

— Sînt complici ! țipă Alevtina.

Moșul își smulse barba și toți îl recunoscură pe Oreșnikov.

— Iac-așa ! Ne-ați văduvit pe nedrept de partea noastră și am fost nevoiți să recurgem la această faptă urîtă !

Vladimir Antonovici lăsă în voia soartei sacul cu daruri, își ridică poalele halatului și o luă la sănătoasa.

Se știe, din cele mai vechi timpuri, că banul îl pervertește pe om ; dar lipsa banilor îl strică și mai rău. Cum s-o fi rezolvînd dilema asta ? Nimeni n-are habar !

Oreșnikov o ajunse în stradă pe Lidia Sergheevna și fugiră împreună, lăsînd în urmă pe trecătorii care alergau și ei, fiindcă pînă la Anul nou mai rămăseseră doar cîteva minute.

Din atelierul „Portretul tău" se revărsă gloata jefuitorilor și începu urmărirea.

Nu strigau : „Puneți mîna pe hoț !" Nu voiau să se dea în spectacol, și alergau tăcuți. În frunte se găsea conducătorul întreprinderii, iar plutonul de alergători era încheiat de Ivan Stepanovici Kalacev, care lua parte la urmărire în calitate de voluntar.

— Ești genial, Volodea, îi spunea Lidia Sergheevna din fugă. Te ador !

— Dă banii încoace, îi ordonă Oreșnikov fără a scădea ritmul. Pe dumneata ar putea să te ajungă, dar să mă-nhațe pe mine nu-i așa simplu.

În imaginație, Vladimir Antonovici ținea în mîini aparatul „Zenit-112".

Lidia Sergheevna îi dădu pachetul. Oreșnikov se mîră cît era de gros.

— De ce ai luat toți banii ? Ce, ți-ai pierdut mințile ? Oreșnikov se opri.

— N-am avut timp să număr, se justifică fugara, trăgîndu-şi complicele într-un gang. Urmăritorii trecură mai departe.

— Sîntem salvaţi ! suspină Lidia Sergheevna.

Oreşnikov numără din teanc partea care i se cuvenea lui şi Lidiei Sergheevna, apoi ieşi din gang şi strigă :

— Aţi apucat-o greşit ! Sîntem aici !

Urmăritorii se întoarseră în tăcere cu 180 de grade.

— De ce-ai făcut asta ? întrebă Lidia Sergheevna.

— Aşa trebuia !

Oreşnikov puse teancul de bani pe trotuar şi-l fixă cu o cărămidă.

— Luaţi-vă restul ! strigă el şi se îndepărtă la cîţiva paşi, atent să nu ia altcineva banii.

Polotenţev se aplecă şi ridică tezaurul.

— Cîţi sînt ?

— Cît vi se cuvine, răspunse Oreşnikov.

— Ce facem acum, tovarăşi ? întrebă Polotenţev.

— Să-i prindem, propuse Iura. Doar nu i-au dat pe toţi !

Urmărirea a fost reluată. Kirill Ivanovici, primul, rămase în urmă : începuse să gîfîie. Acum depăna mărunt din picioare, alături de Kalacev.

— Ca să vezi, se plîngea Polotenţev. Şi noi, care tocmai ne pregăteam să-i reprimim !

— Acum, pentru nimic în lume ! interveni Iura, care alerga în avangardă.

— Dar ei nu ştiau că aveam de gînd să-i primim, luă-Petea apărarea fugarilor. Şi tare-aş vrea să ştiu de ce-i urmărim, dacă şi-au luat numai partea lor !

— Petea are dreptate ! exclamă Polotenţev.

— Ar trebui să terminăm şedinţa, propuse Alevtina.

— Haideţi să aranjăm lucrurile oficial. Cum o hotărî poporul, aşa să fie ! Vă rog pe toţi să votaţi „pentru" şi să încetaţi urmărirea pînă cînd nu fac un infarct, se rugă Polotenţev. Cine e „pentru" ?

Votarea se făcu tot din fugă. Toţi ridicară mîinile.

— În unanimitate ! conchise preşedinta sindicatului.

— Volodea, Lida, opriţi-vă ! strigă Petea. V-am primit înapoi. Veniţi încoace.

Ambele grupe, urmăriți și urmăritori, se opriră din nou, suflînd din greu, și trecură la tratative pașnice.

Scena se desfășura în piața centrală, pustie. În timpul ăsta tot orașul destupa șampania, împușcînd cu dopuri.

— De ce toată tevatura asta? îi întrebă Polotențev, gîfîind. Nu vi-e rușine obrazului? Ați organizat jaful tocmai cînd ne hotărîsem să vă primim înapoi.

— Nu vă cred! exclamă Lidia Sergheevna. Asta o spuneți acum!

Petea îl privi pe Oreșnikov în ochi și-i trînti niște vorbe cumplite:

— Aș bea ceva, Volodea, dar cu tine n-aș face-o!

Oreșnikov se schimbă la față, înțelegînd că a subapreciat minunatele calități ale colectivului. Zîmbi trist:

— Mda, asta nu-i fapta cea mai lăudabilă din viața mea. Iertați-mă...

De obicei, omul care se consideră mai nobil decît ceilalți se înșală. Vladimir Antonovici recunoscuse toată profunzimea meschinăriei sale și asta a fost începutul salvării lui.

Orologiile orașului porniră să bată miezul nopții, vestind sosirea Anului nou. Toți tăcură, pătrunși de importanța momentului. Cînd orologiile își terminară treaba, strigară în cor: „La mulți ani și multă fericire! Ura!"

— După cîte văd, trebuie să-mi cer din nou scuze și să recunosc înfrîngerea mea morală, spuse Oreșnikov cu glas scăzut. Ați fost mai buni decît mine. Ei, nu-i nimic! Mă bucur!

— Kirill Ivanovici, împarte banii! rupse tăcerea Kalacev, pe care povestea începuse a-l plictisi. Împarte-i și termină bîlciul!

— Bine, hai să-ncepem, încuviință Polotențev, și se apucară să împartă averea în centrul pieței. Anul nou nu începea de loc prost pentru ei.

Oreșnikov și Lidia Sergheevna plecaseră, iar plecarea lor nu fusese observată de nimeni.

— Mergem la tine, Volodea. La mine nu se poate, că s-a întors radiologul.

— Grozav! se bucură Oreșnikov. Te conduc la el. Și, fiindcă mi-am adus aminte, ia-ți partea.

— Las-o la tine ! Tu ai să dispui de toate în familie ! Doar pornim în viaţă cot la cot !

— Ba porneşte fiecare pe drumul lui !

— Vrei să mă laşi, Volodea ? Vocea Lidiei Sergheevna tremura.

— Hai, o rugă Vladimir Antonovici, lasă-mă să plec la Olia. Te rog foarte mult !

— Te iubesc şi am să lupt pentru tine ! Femeile de soiul Lidiei Sergheevna nu se predau niciodată fără luptă.

Oreşnikov îi întinse banii, tăcut. Lidia Sergheevna îi luă. Mai stătură un moment alături şi se despărţiră. Schioara se tîrî spre radiologul ei, în timp ce Moş Gerilă se îndreptă vioi către Cenuşăreasă.

Moş Gerilă sări din lift şi sună la uşă.

Olia ieşi în antreu şi întrebă, fără să deschidă :

— Cine-i ?

— Moş Gerilă, îi răspunse o voce cunoscută. La mulţi ani !

— De ce ai venit ?

— M-am purtat ca un măgar ! Iartă-mă, te rog, şi dă-mi drumul înăuntru.

— Nici nu mă gîndesc, spuse principiala Cenuşăreasă, care totuşi se bucura de venirea lui.

— Atunci dă-mi ceva de mîncare, o rugă jalnic Moş Gerilă.

— Vezi să nu ! îi ghici Olia intenţiile fără greutate. Abia aştepţi să deschid uşa !

— Aştept ! recunoscu Oreşnikov.

Olia zîmbi.

— Păi, dacă deschid, intri.

— Intru !

— Şi pe urmă nu te mai scot pînă la ziuă !

— Nu mă scoţi, conveni Oreşnikov. Hai, deschide !

Olia deschise uşa şi izbucni în rîs cînd îl văzu costumat în Moş Gerilă.

— Vezi, chiar c-am descins dintr-o poveste de Anul nou !

— Mă bucur că ai venit, moşule ! îi spuse Olia sincer.

— Apropo ! Oreşnikov stătea tot pe palier. Trebuie să-ţi spun că de pe urma obligaţiei eu m-am ales cel mai cîştigat !

— Ce-ai cîştigat, prostuţule ?

— Pe tine, Olia !

Şi Oreşnikov trecu pragul care-l despărţea de fericire.

Poveştile de Anul nou sfîrşesc totdeauna cu bine. Altfel nici nu le-ar publica nimeni.

IANUARIE

Să faci rost de bani e numai jumătate de treabă, să-i cheltuieşti cu folos e o artă la fel de subtilă...

Kirill Ivanovici şi Vera Fominicina şedeau în sufragerie, la o masă cît toate zilele. Masa era plină cu cererile copiilor pentru diverse obiecte.

Vera Fominicina luă o cerere şi citi :

„Rog un şevalet. Kolea."

— Ar trebui aprobată, propuse Kirill Ivanovici, care-şi punea în Kolea mari speranţe.

Vera Fominicina dădu din cap, puse pe cerere o rezoluţie favorabilă şi dădu citire următoarei :

„Rog o bicicletă de curse. Lioşa."

— Bicicleta de curse e un dezmăţ ! se indignă tatăl.

— Băiatul vrea să devină campion ! încercă să-l apere mama, dar tatăl se zbîrli :

— Pe bicicletă nu dau bani ! Ai uitat că trebuie să ne luăm cu toţii bocanci ?

— Ai dreptate, încuviinţă Vera Fominicina. Dar ce-ar fi dacă în loc de toate şevaletele astea i-am înscrie pe Seva şi pe Muza pentru o garsonieră ?

— De ce lor tot, şi celorlalţi nimic ? Nu, nici aşa nu merge... Kirill Ivanovici era mîhnit. Mi se părea că am cîştigat o groază de bani, şi cînd colo ne ajung pentru te miri ce !

— Nu ne trebuiau zece copii ! glumi Vera Fominicina, ca de obicei.

Uşa se deschise şi în cameră apăru un puşti de vreo şapte ani, cu intenţii vădit agresive :

— Tată şi mamă, cumpăraţi-mi o tobă !

— Vitea ! se răsti tatăl. Ieşi imediat, şi închide uşa !
— Eu sînt Valerik, nu Vitea ! se supără copilul.

Spre deosebire de Polotenţevi, Ira şi Iura n-aveau de gînd să-şi cheltuiască banii pe fleacuri. Urmăreau un scop clar — locuinţa.

Se plimbau pe stradă, aranjînd în gînd mobila prin viitoarele camere. Tocmai treceau pe lîngă un magazin universal, însă nu intenţionau să intre: n-aveau ce face acolo.

— Hai să intrăm. Aşa, să ne mai uităm şi noi ! propuse Ira, care, ca orice femeie, adora îmbulzeala din magazine.

— Las'că te ştiu eu. N-ai să te poţi abţine, o să cumpărăm tot felul de aiureli şi nu ne mai rămîn bani de apartament, se împotrivi Iura.

— Numai să ne uităm, îţi dau cuvîntul.

Iura se supuse, trecură pragul magazinului, şi asta a fost greşeala lor fatală.

La început au dat peste raionul de articole electrice, care se afla chiar la intrare, parcă anume.

— Ce lampadar spendid ! se entuziasmă Ira. N-am mai văzut unul atît de frumos !

— Să mergem, să mergem ! o trase de mînecă nefericitul logodnic, cuprins de negre presimţiri.

— Dacă ne luăm numai lampadarul şi nimic altceva, ne ajunge ! se rugă Ira.

— Mai întîi să ne luăm apartament, observă logic Iura, şi pe urmă o să-l mobilăm.

— Da, dar pe urmă nu mai găsim asemenea lampadare !

Lampadarul a fost începutul căderii lor în păcat.

Iura cu lampadarul la subsuoară şi Ira cu abajurul în mînă trecură la raionul de televizoare, care — fatalitate ! — se afla alături.

— Ia te uită, un televizor „Vecer" ! exclamă mînaspartă. Nu se găseşte niciodată.

— Dacă mai cumpărăm acum şi televizor, adio apartament, îi aminti Iura. Dar era prea tîrziu : începuseră a se rostogoli pe pantă...

Prin fața magazinului universal se plimba Kalacev, așteptînd-o pe Alevtina, care-i dăduse acolo întîlnire. În sfîrșit, aceasta se desprinse din gloata cumpărătorilor și se repezi radioasă să-și întîmpine logodnicul.

Kalacev se cutremură.

Alevtina își văzuse, în cele din urmă, visul cu ochii. Într-un mantou fantastic, cu guler de vulpe argintie și garnisit la poale tot cu vulpe, plutea mîndră spre Ivan Stepanovici. Pe capul ei trona o pălărie modernă, care, împreună cu mantoul, o slutea cum nu se poate mai rău. Se dovedi astfel că pînă și Alevtina mai putea fi pocită.

Trecu prin fața lui Kalacev ca un manechin, își descheie mantoul și-i spuse :

— Fii atent la rochia de dantelă cu flori. Partea de sus e sac, în jos e strîmtă...

Rochia nu-i ajungea la genunchi, dezvăluind ciorapii ajurați. Alevtina își expuse un picior, îndoindu-l ușor.

Kalacev roși pentru prima oară în viață. Îi era rușine de trecători. Acum avea un pretext să fugă de logodnică o dată pentru totdeauna, dar dovedi că e bărbat adevărat și om cumsecade, iubitor.

— Îți vine foarte bine, Alia ! pronunță el deznădăjduit. Da, foarte !

— Lidia Sergheevna o să crape de invidie ! declară Alevtina triumfătoare.

— Sigur c-o să crape !

Kalacev o luă curajos la braț și o conduse în văzul tuturor.

Alevtina era așa de fericită că nu mai observa nimic, iar Ivan Stepanovici se străduia să nu privească în jur, ca să nu dea ochi cu vreun cunoscut.

Tocmai de aceea au trecut pe lîngă Ira și Iura, fără să-i vadă.

Zdrobiți de durere, risipitorii ședeau pe două fotolii noi. Fotoliile erau puse de-a dreptul în zăpadă. Alături se lăfăia lampadarul, iar pe o măsuță joasă se înălța cutia de carton cu televizorul „Vecer".

— Unde le ducem ? întrebă Iura cu glas pierit.

— Eu port toată vina, recunoscu Ira.

— Să le lăsăm la casa de bagaje ? căuta Iura o soluție.
— Ca să stea acolo pînă la moartea noastră ?
— Da, și pentru asta mai trebuie să plătim, oftă Iura.
— Am găsit ! se lumină Ira de speranță. Le dăm la consignație. Pierdem numai șapte la sută, și putem să ne înscriem la casă...

În timp ce colegii Lidiei Sergheevna își tocau banii, ea nu cheltuise nici o copeică. Păstra resursele materiale intacte pentru asaltul decisiv.

Se duse la casa de economii și o abordă imediat pe Olia, care trona pe tomurile Marii enciclopedii sovietice. Își vîrî capul pe ferăstruică și-i spuse fără echivoc :

— Olia, dă-mi-l pe Volodea !
— Nu-l dau ! îi răspunse Olia.
— Dă-l !
— Nu-l dau !
— Dar îl iubesc ! exclamă patetic Lidia Sergheevna, însă Olia zîmbi ironic :
— Și ce dacă ? Și eu îl iubesc !

Discuția se împotmolise.

— Olia, dumneata ești tînără, ai toată viața înainte, ai tot timpul să-ți afli fericirea, nu ca...

Întrucît Olia tăcea, o întrebă cu amărăciune :

— Deci, nu-l dai ?
— Pentru nimic în lume !

Lidia Sergheevna întoarse capul, se convinse că nu mai e nimeni, scotoci în poșetă, scoase un pachet voluminos și i-l întinse norocoasei rivale.

— Olia ! Aici sînt opt sute treizeci și trei de ruble ! Bani, nu glumă ! I-ai, și dă-mi-l pe Volodea !
— Ce, vrei să-l cumperi ?
— De ce așa brutal, Olia ? încercă Lidia Sergheevna s-o intimideze, dar fără nici un rezultat. Înțelese că s-a sfîrșit cu viața. Bine, îi zise ea. Atunci dă-mi obligații de toți banii.

Omul pe care tocmai intenționase să-l cumpere, dar nu fusese vîndut, nu putea evita mîna destinului, cheltuindu-și și el banii cu înfrigurare.

La bazarul de Anul nou, Vladimir Antonovici se opri în fața vitrinei unde își etala farmecele aparatul fotografic „Zenit-112" și se uită la el cu jind. Deși avea în buzunar destui bani ca să cumpere două aparate, zîmbi trist și trecu la pavilionul „Blănuri", unde se făcuse deunăzi de rîs în fața Oliei și a lui însuși.

— Salut, se adresă el vînzătoarei. Aș vrea un mantou de blană. Numărul patruzeci și șase, de opt sute treizeci și trei de ruble. Pe cît posibil, bun.

— Îl luați fără probă ? se miră vînzătoarea.

— A fost probat. Ajunge.

Epilog

Au trecut cîteva zile. Kirill Ivanovici ședea în cabinet, avînd ca fundal un steguleț roșu, pe care stătea scris : „Fruntașilor în întrecere". Tocmai le fusese înmînat pentru succesele în îndeplinirea planului anual.

— Trebuie să cinstim steagul ! îi spunea Alevtina lui Polotențev. Așa-i tradiția !

— Sigur că trebuie, dar de unde luăm bani ? Nu mai are nimeni !

— Să luăm de la Oreșnikov, de la casa de ajutor.

Oreșnikov fu chemat în grabă. Pe drum îl agăță Petea, care-și lingea buzele uscate.

— Volodea, dă-mi trei ruble !

— Ce, gata ? îl întrebă Vladimir Antonovici cu compătimire.

— Gata, oftă Petea.

— N-am bani ! și Oreșnikov intră în cabinetul lui Polotențev. Kirill Ivanovici îi arătă steagul :

— Trebuie să organizăm o agapă colegială ! Descuie-ți reciprocul.

— Ce, v-ați coalizat cu toții împotriva mea ? izbucni

Oreşnikov. Ioc bani! I-am cheltuit iar. Vladimir Antonovici se caută în buzunar şi scoase o obligaţie. Poate-o fi şi asta cu noroc. Pentru toţi, preciză el.

Viaţa îi învaţă totuşi cîte ceva pe oameni.

P.S. N-au mai cîştigat niciodată.

P.P.S. Nuvela n-a fost comandată de Ministerul Finanţelor.

CRIMA DIN BIBLIOTECĂ

Telefonul îl trezi pe anchetatorul Iacimenev exact la miezul nopții. Dacă nu-l trezea telefonul, discuția ce urmează n-ar fi avut loc și ne-ar fi venit foarte greu să începem această lugubră istorie.

— Tu ești, Iacimenev ?

— Cine-i la telefon ?

— Asasinul ! îi răspunse calm o voce necunoscută.

— Lasă glumele nesărate ! se înfurie Iacimenev, puse receptorul în furcă și se întoarse pe partea cealaltă. Telefonul se afla pe o măsuță lîngă pat, pentru ca în caz de nevoie anchetatorul să poată fi ușor trezit.

Dar impertinentului nu i-a fost lene să mai sune o dată.

— De ce-mi închizi telefonul în nas ? întrebă el aspru.

— Cine-i acolo ? repetă stupid Iacimenev.

— De fapt sînt o fantomă, însă cum tu ești marxist, n-ai să mă crezi !

— Și pe cine ai ucis, fantomă ? întrebă somnoros Gheorghi Borisovici Iacimenev.

— Pe cine se cuvine. Cadavrul zace aici, alături de mine. Și îți telefonez de la biblioteca Academiei de științe pedagogice, unde am săvîrșit fapta !

— Cine-i nefericitul ? se trezi de-a binelea anchetatorul. Necunoscutul îi răspunse prompt :

— Academicianul Zubarev.

— Serghei Ivanovici ? precizâ Iacimenev. Chiar el ?

— Chiar el !

— De ce ai ucis floarea științei noastre ? Iacimenev încerca să ghicească după voce care dintre prieteni se ține de șotii.

Răspunsul fu neașteptat :

— Pentru lipsă de principialitate. Ca să le fie și altora de învățătură !

Anchetatorul izbucni în rîs.

— Nu văd nimic hazliu ! se supără misteriosul interlocutor. Și te-am sunat ca să nu-ți bagi nasul tău is-

coditor în afacerea asta sîngeroasă ! Altfel n-o să-ţi fie nici ţie moale !

— Ai terminat ? Iacimenev rămăsese convins că e vorba de o farsă. Poate că aşa, din politeţe, ai să-ţi spui în sfîrşit numele ?

Răspunsul a fost un hohot sinistru.

— Hai, că m-ai plictisit ! Iacimenev nu se speriase şi voia să închidă aparatul, cînd auzi un glas cochet de femeie :

— Gheorghi, dă dispoziţie să se ridice cadavrul ! Mi s-a făcut silă de el !

— Lăsaţi-mă să dorm ! se rugă Gheorghi Borisovici. Mîine trebuie să fiu la serviciu dis-de-dimineaţă. De ce nu sînteţi oameni ?

— Nu putem fi oameni pentru că sîntem fantome !

Iacimenev îşi pierdu răbdarea, închise telefonul şi-şi puse perna pe cap. Dar nu izbuti să adoarmă. Nu fiindcă l-ar fi îngrijorat discuţia aceea absurdă din miez de noapte, nici nu-şi mai amintea de ea. Avea însă o fiică de nouăsprezece ani, singurul lui copil, motiv mai mult decît suficient ca să suferi de insomnie cronică. La fel ca multor fete de vîrsta ei, fiicei lui Iacimenev îi intrase în cap să se mărite, ceea ce nu-l bucura pe tată de loc. Gîndul că un om străin avea să devină pentru fată mai important decît părinţii, că se va instala în locuinţa lor şi se va bărbieri cu aparatul său electric — uitînd, firește, să scuture apoi firele de păr — îl făcea pe Iacimenev să turbeze.

— De ce crezi c-o să se bărbierească cu aparatul tău ? auzi el în imaginaţie vocea protestatară a soţiei, care de fapt dormea paşnic în patul vecin. Are şi el maşină de bărbierit.

— Nu-i vorba de maşină, ci de principiu, o contrazise Iacimenev. Nu vreau în general să se mărite fata. Întîi să-şi termine institutul !

— Dar se iubesc...

— Şi dacă mîine n-au să se mai iubească ?

Dialogul imaginar a fost întrerupt de soneria telefonului. Anchetatorul se uită la ceas. Era patru dimineaţa.

— Gheorghi Borisovici ! auzi el vocea alarmată a lui Zinovi Fomin, ajutorul său. S-a mai comis o crimă !

— Un asasinat ! se încruntă Iacimenev.

— Într-o bibliotecă a fost descoperit cadavrul unui bărbat ! raportă Fomin.

— Academicianul Zubarev, continuă anchetatorul, cu gîndul la faptul că, din păcate, căsniciile moderne se destramă repede.

— De unde ştiţi ? Fomin nu înceta să se mire de genialitatea şefului, dovadă că era un subaltern genial. Sînt ofiţer de serviciu pe oraş şi tocmai mi-a telefonat intendenta de la academie.

— Iar mie mi-au telefonat criminalii, acum patru ore ! Iacimenev se aşează pe marginea patului, căutîndu-şi pe dibuite papucii. Vin imediat, făgădui el, chinuindu-se să-şi îmbrace cămaşa fără a lăsa receptorul din mînă.

— Desigur că n-au spus cine sînt, se necăji Fomin.

— De ce nu ? îl contrazise anchetatorul, cu un zîmbet ironic. Au spus că-s fantome.

— Am înţeles ! Isteţul asistent încercă să formuleze din zbor prima versiune. Probabil că s-au înfăşurat în cearşafuri albe. Au mizat pe faptul că oamenii superstiţioşi îi vor lua drept fantome.

— Lasă, Zinovi, îl rugă Iacimenev. Mai bine trimite-mi maşina.

— N-avem maşină, îl înştiinţă Fomin amărît. A plecat la Bolşevo unde a fost spartă o dugheană !

— Se poate compara o spargere cu o crimă ? Iacimenev începuse să-şi tragă pantalonii.

— Din păcate, spargerea s-a produs înaintea crimei ! Lui Zinovi îi era milă de şeful său, dar n-avea ce-i face.

— Cheamă un taxi, îl plătim cu taloane.

— E sfîrşitul lunii şi taloanele s-au terminat ! îi spulberă Fomin ultima speranţă. Va trebui să faceţi rost singur de maşină.

— Contabilitatea n-o să-mi deconteze banii ! oftă Iacimenev. Bine, vin îndată !

Trecu în bucătărie să-şi facă o cafea. Cafeaua e băutura naţională a detectivilor, le dă vigoare şi-i acordează pe struna poliţistă. Gheorghi Borisovici Iacimenev era un demn coleg al unor detectivi ca Sherlock Holmes, dacă l-aţi citit pe Conan Doyle, ca Maigret, dacă l-aţi citit pe Simenon, şi ca Poirot, dacă aţi citit-o pe Agatha

Christie. Lăsa impresia că e moale la treabă, chiar leneș. Avea niște mîini mari, de muncitor, părul ca savanții — începuse să-i încărunțească și să se rărească — și ochi naivi, de colhoznic. Trecuseră nouăsprezece ani de cînd Gheorghi Borisovici curăța cu succes rîndurile societății de elementele indezirabile, dar tot mai avea de lucru.

Bea cafeaua și se gîndea cine-o fi avut interes să-l ucidă pe renumitul savant Serghei Ivanovici Zubarev. Acum cîteva zile îl văzuse la televizor, unde academicianul, om încă în puterea vîrstei, prezida juriul clubului „Veseli și isteți". Cînd își făcuse cumpărăturile în piață duminica trecută, carnea de vacă o primise învelită într-o pagină din revista *Ogoniok*, cu fotografia lui Zubarev. Academicianul, în haine negre, cu cămașă albă și cravată, zîmbea duios și strîngea mîna unui aborigen gol-goluț, dintr-un arhipelag al Oceanului Pacific. Alaltăieri, la „ultimile știri", auzise că Zubarev a inaugurat o expoziție internațională de desene ale copiilor, iar în *Vecerneia Moskva* de aseară, pe care o citise înainte de culcare, văzuse un interviu cu Zubarev asupra noii sale monografii despre Ivan cel Groaznic.

„Dacă ar fi fost specialist în tehnică, raționa Iacimenev, crima ar putea fi pusă în legătură cu acțiunile spionilor străini. Dar academicianul Zubarev era o autoritate în domeniul științelor umanistice, ceea ce nu prezintă interes pentru nimeni."

— Cine a fost ucis ? îl întrebă soția, care intrase în bucătărie în cămașă de noapte și, văzîndu-l că bea cafea, pricepuse totul.

— Un grangur mare, îi răspunse Iacimenev enervat. Nu mă aștepta cu masa. Acum o să mă ia la frecuș toți șefii !

— Cum să nu vii la masă ? explică ea. La ora trei ne ducem la Casa de căsătorii, apoi ne întoarcem să luăm masa cu părinții băiatului.

— Ce vină am eu că s-au apucat să-l omoare tocmai azi ?

— Dar alți anchetatori nu mai există ? Ai rămas singurul în toată Moscova ?

Iacimenev se îndreptă spre ieșire :

— Am să mă străduiesc, dar dacă întîrzii, începeţi fără mine.

— Încearcă numai să întîrzii, îi strigă ea din urmă...

Totul a început ca într-un preacinstit roman poliţist. Iacimenev ieşi în strada întunecată unde, bineînţeles, ploua cu găleata. Era o beznă să-ţi dai cu degetele-n ochi şi nu se zărea nici urmă de maşină.

Avu totuşi noroc. Prinse repede un taxi şi, peste treizeci de minute, plătind din buzunar bani pe care n-avea să-i mai vadă înapoi, se afla în stradela Krivobedrennîi şi se uită la o vilă cu etaj, care mai păstra pe alocuri urmele fostului stil „empire". Două bisericuţe, căsuţele fără caturi şi pavajul de bolovani dădeau un farmec deosebit acestui colţ din vechea Moscovă. Numai un bloc-turn cu opt etaje îi amintea lui Iacimenev că acţiunea nu se desfăşoară în 1913, anul de la care statisticii noastre îi place aşa de mult să-şi înceapă cronologia.

Pe uliţă era pustiu. Numai în cabina telefonică din faţa vilei se ascundea un individ mărunţel şi bondoc. Se rostogoli afară şi-i zîmbi radios anchetatorului.

— Permiteţi să raportez, Gheorghi Borisovici! Ţin sub observaţie această străduţă misterioasă, dar n-am descoperit nimic suspect. Toţi s-au ascuns în casă, ori pur şi simplu dorm.

Era Ivan Şalîto, al doilea ajutor indispensabil al lui Iacimenev.

Anchetatorul îşi iubea tinerii asistenţi. Poate că nu se puteau lăuda cu o profunzime a gîndirii, cu spirit fin de observaţie şi cu capacitatea de a se orienta fulgerător, în schimb acopereau din plin aceste lipsuri prin zelul şi devotamentul lor. În lipsa altor cadre, mai agere la minte, Iacimenev se străduia din răspunteri să-şi asigure urmaşi în persoana lui Ivan şi a lui Zinovi.

— Da Fomin unde-i?

— Păzeşte mortul! Tot acolo e şi restul trupei — expertul, fotograful şi doctorul.

Zgribulit de frig, Iacimenev zîmbi trist.

— Dacă eram un detectiv străin, intram în bistrou! de peste drum şi mă încălzeam cu un păhărel de pernot. Dar, Vanea, în primul rînd nu-s detectiv străin, iar în al doilea cel mai apropiat bufet e la trei kilometri de aici

și nu vinde vodcă pînă la zece dimineața. Înseamnă că n-am altă soluție decît să încep cercetările.

Cu aceste cuvinte, Iacimenev păși spre ușa principală, lîngă care se afla o tăbliță sub sticlă: „Academia de științe pedagogice. Sectorul de istorie a culturii", iar Ivan Șalîto se întoarse la cabina telefonică.

Ajuns în vestibul, Iacimenev se uită în jur, dar nu văzu nimic deosebit. La intrare erau niște coloane de ștuc, imitînd marmora. O scară largă, cu mochetă roșie, ducea la etaj. Pe pereți atîrnau reproduceri de tablouri ce reînviau pagini glorioase din istorie: *Ultima zi a orașului Pompei, Dimineața executării streliților și Prințesa Tarakanova.*

În stînga, pe un cuier, Gheorghi Borisovici văzu două mantale milițienești și paltonul doctorului. Se dezbrăcă, își atîrnă pardesiul de postav alături de gabardina doctorului și aprinse o țigară, trăgînd fumul cu nesaț. Cînd anchetatorii fumează, au aerul că gîndesc profund. Cine știe, poate că este chiar așa.

În vestibul era cald, Iacimenev se moleși și adormi. Dormea și fuma, fuma și dormea.

Zinovi Fomin, un lungan sfrijit, coborî în fugă.

— Permiteți să vă trezesc, Gheorghi Borisovici! se adresă el respectuos șefului.

— Nu dorm, îi răspunse Iacimenev fără să deschidă ochii.

— Permiteți să raportez că dormiți în picioare, ca un cal de artilerie!

Complimentul îl trezi pe Iacimenev, care trecu la subiect:

— Ei, ce-i acolo?

— Păi, nu urcați să vedeți cadavrul? se miră Fomin.

— Pe urmă, pe urmă... se apără Iacimenev.

De fapt, Gheorghi Borisovici nu se temea de nimic pe lume, afară de întuneric, de sînge și de cadavre. Dar astea erau singurele sale slăbiciuni.

— Doctorul spune, continuă Fomin, că moartea a survenit la unsprezece noaptea.

— Mai aproape de douăsprezece, îl corectă mașinal Iacimenev.

Fomin îl punea în temă vorbind cu zel:

— Fractură de craniu. Zubarev a fost lovit în cap cu un corp contondent.

— Obiectul n-a fost găsit, firește.

— Cum ați ghicit ?

— Dacă arma crimei ar fi fost descoperită, dumneata, Zinovi, mi-ai fi spus ce este ! Continuă !

— Cînd oi învăța și eu odată să raționez ca dumneavoastră ? se entuziasmă Fomin.

— Ai viitorul înainte, Zinovi ! îl consolă Iacimenev. La anii dumitale nici eu nu știam pe ce lume mă aflu !

— De ceas și de bani nu s-au atins. Jaful se exclude. Motivele crimei sînt neclare.

— Criminalul a încercat să mă convingă, îl întrerupse Iacimenev, că Zubarev a fost ucis pentru lipsă de principialitate. Dar dacă în ziua de azi s-ar ucide pentru atîta lucru, ar începe un masacru general.

— Bandiții au lăsat în bibliotecă o sumedenie de corpuri delicte, după care pot fi ușor identificați. Și Fomin le enumeră : O pereche de ochelari cu ramă de aur, o broșă tip camee, o batistă bărbătească mînjită cu ruj de buze, un bilet pentru azi la trenul Moscova-Kuibîșev, vagonul șase, locul treisprezece, și o sacoșă cu alimente. În ea se află o sticlă de chefir și trei sute nouăzeci de grame de salam cu șuncă. Desigur că a cumpărat patru sute, zece i-au dat lipsă la cîntar.

— Hm, Zinovi, cam prea multe suveniruri, își roti anchetatorul privirile. Asta nu-mi place. Iar afară e o vreme cîinească. Mă tem c-o să avem mult de furcă aici.

— Și încă un amănunt, cît pe ce să uit, un manuscris făcut ferfeniță !

— Lipiți-l ! ordonă Iacimenev. Și prin bibliotecă ce-i ? Nimic rupt, nimic spart ?

— Afară de capul academicianului, nimic ! raportă Fomin.

— Urcați la etaj, spuse Iacimenev, și rugați-l pe expert să ia amprentele digitale de pe receptorul telefonului. Criminalul mi-a declarat că vorbește chiar din bibliotecă. Și, afară de asta, expertul să-mi lase toate corpurile delicte.

— Am înțeles ! și Fomin zbură să-i execute ordinele.

Metoda lui Iacimenev — din cauza căreia nu putuse face carieră ani îndelungați — consta în aceea că, oricît ar părea de paradoxal, nu-i căuta pe vinovați. Se străduia totdeauna să se convingă de nevinovăția persoanelor suspecte. Cînd îi descoperea pe toți nevinovații, vinovații ieșeau singuri la iveală.

Gheorghi Borisovici nu-și trădă nici de astă dată principiile și porni să caute nevinovații. Începu cu intendenta care descoperise cadavrul.

Intendenta bea ceai în cămăruța de sub scară și citea un roman istoric, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic.

— Îmi dați voie ? întrebă anchetatorul crăpînd ușa.

— De ce mai întrebați, îi răspunse oțărîtă intendenta, dacă tot o să intrați ?

— Chiar așa, încuviință blajin Iacimenev ; intră și, pricepînd că nu poate fi vorba de invitație, se așeză singur pe un taburet de pluș.

Remarcă în sinea lui că bătrîna e solidă și ar putea foarte bine să dea o lovitură nimicitoare. Al doilea lucru pe care-l observă fu bărbia ieșită înainte, trădînd tărie de caracter. Îi displăcură în mod deosebit mustățile babei.

Dar anchetatorul era credincios principiilor sale, așa că-și învinse antipatia față de sinistra intendentă.

— Vă rog să lăsați cartea. Cum vă numiți ?

— Din cîte îmi amintesc, se burzului baba, bărbații trebuie să se prezinte primii.

— Vă rog să mă iertați ! Mă numesc Gheorghi Borisovici și sînt anchetator.

— Aha ! Iaca, eu nu izbutesc niciodată să citesc un roman polițist pînă la capăt. Știți, literatură de mîna a șaptea ! Pe mine mă cheamă Nadejda Dmitrievna.

— Ce citeați acum, Nadejda Dmitrievna ? Iacimenev încercă să-i cîștige încrederea.

— *Regina sugrumată*. E din seria *Regii blestemați*, de Maurice Druon. L-ați citit ?

— N-am apucat încă, recunoscu spășit Gheorghi Borisovici.

— Ce epocă de ignoranță, constată intendenta și îl sfătui condescendent : Citiți-l totuși. Autorul cunoaște bine materialul, deși scrie cam arid...

— Neapărat ! îi făgădui Iacimenev şi se gîndi uşurat că vocea ei nu seamănă cu şăgalnicul contralto, pe care-l auzise la telefon. Spuneţi-mi, Nadejda Dmitrievna, Zubarev era iubit la dumneavoastră ?

— Nu era mai rău decît alţii, dar cam bădăran Ce-i drept, acum toţi sînt bădărani !

— Chiar toţi ? o contrazise slab Iacimenev.

— Toţi, toţi... întări bătrîna.

— Şi aţi descoperit cadavrul la ora patru ?

— Nu m-am uitat la ceas.

— De mult lucraţi aici ?

— Din nouă sute şaptesprezece, cînd a venit puterea voastră... Asta-i tot, tovarăşe anchetator ?

— Deocamdată... Iacimenev se ridică.

— Slavă Domnului ! şi Nadejda Dmitrievna îşi vîrî din nou nasul în roman.

— Iertaţi-mă, Nadejda Dmitrievna, o întrerupse el din citit, aş vrea să vă pun o întrebare confidenţială. Casa asta, înainte de nouă sute şaptesprezece, n-avea o... legendă cu fantome, cu stafii care colindă noaptea prin ea ?

Nadejda Dmitrievni îl privi pentru prima oară cu interes.

— Vă întreb serios, insistă Gheorghi Borisovici.

— Pînă la catastrofă... spuse delicat Nadejda Dmitrievna, vila a aparţinut tatălui meu. Şi pot să vă asigur că n-am avut fantome în familie. La prietenii noştri, prinţii Beloselski-Belozerov, trăia o fantomă, însă aşa de blîndă şi drăgălaşă... Se distra turnînd sare în compot...

Iacimenev înţelese că s-a ales cu ce merita. Îi plăceau oamenii cu simţul umorului. Zîmbi ironic, îi mulţumi şi părăsi cămăruţa.

Ceasul din vestibul arăta ora 8 şi 17. Mantalele miliţieneşti şi paltonul de gabardină al doctorului dispăruseră de pe cuier. Desigur că stăpînii lor terminaseră de examinat locul crimei şi o luaseră din loc împreună cu cadavrul.

Iacimenev aruncă o privire în stradă şi văzu pe cabina telefonică un anunţ uluitor : „Închis pentru inventar".

— Vanea ! îşi strigă el ajutorul.

Şalito sări din cabină, scoase anunţul şi veni în grabă.

— De ce ai atîrnat anunțul ăsta idiot? îl întrebă sever Iacimenev.

— Pentru că vin tot timpul să dea telefoane! se justifică ajutorul. Sînt nevoit să eliberez cabina și mă mureazâ ploaia...

Pe lîngă detectivi treceau în grabă, spre academie, orfanii specialiști în istoria culturii. Iacimenev nu reuși să citească pe fețele lor dacă știu sau nu că au rămas fără părinte.

Gheorghi Borisovici oftă:

— Expertul nu mi-a transmis nimic?

— A zis că pe receptor nu sînt amprente. Și că ucigașul ori v-a telefonat din altă parte, ori purta mănuși atunci cînd v-a sunat. Ori... mă scuzați, Gheorghi Borisovici, dar expertul m-a rugat să vă transmit că ați visat!

— Du-te la laborator, Vanea, și spune-le că am nevoie urgentă de manuscris, lipit la loc.

După ce și-a expediat ajutorul, Iacimenev a intrat în cabină și a telefonat acasă.

— Eu sînt, îi spuse el soției. Ania s-a sculat? Ascultă, ce-ar fi să-i vorbești așa, ca mamă? Poate mai amînă... măcar o lună... cîte nu se-ntîmplă într-o lună... A, a și venit? La ce naiba s-a înființat așa devreme? Eu? Nimic... Păi, doar ți-am spus că am să încerc...

Iacimenev se întoarse în vilă.

În vestibul, împărțiți în grupulețe, salariații discutau pe șoptite. Erau vădit tulburați de senzaționala noutate. Pe cuier atîrnau impermeabile ude. Picături grele se scurgeau de pe ele, ca niște lacrimi. Părea că trenciurile îl plîng pe defunct. În afară de ele nu plîngea nimeni. Iacimenev urcă alene la etaj și, în sfîrșit, intră în bibliotecă.

Acum, nu era țipenie de om aici. Se uită în jur. Greu de găsit un loc atît de ideal pentru săvîrșirea unei crime. Lămpile de birou creau un semiîntuneric care te predispunea la încălcarea legii. Din labirintul format de stelajele cu cărți, agresorul se putuse ușor strecura spre victimă. Covorul gros și moale înăbușise zgomotul cadavrului în cădere.

Portretul Ecaterinei a II-a, opera unui maestru necunoscut din secolul al XVIII-lea, gravurile străvechi cu

vederi din Sankt-Petersburg, o acuarelă de Kuzmin din seria de ilustrații la *Evgheni Oneghin* și o copie după tabloul lui Repin *Ivan cel Groaznic și fiul său Ivan*, agățate pe pereții bibliotecii, nu puteau povesti amănuntele nopții sîngeroase, deși le văzuseră perfect. Iacimenev observă imediat că tabloul cu Ivan ce Groaznic, încadrat într-o ramă grea de bronz, atîrna strîmb.

Pe birou îl așteptau corpurile delicte culese de lîngă victimă. Se așeză pe scaun și se apucă să le examineze. Pentru început luă cameea.

„Imitație, stabili el imediat, și nu-i cizelată în sidef, ci ștanțată din plastic. Lucru de duzină. Șase, cel mult șapte ruble. Aparține unei femei drăguțe din zilele noastre și care, cum se întîmplă adesea, nu are bani pentru bijuterii veritabile.

Pe de altă parte, zîmbi maliții Gheorghi Borisovici, posesoarea cameei poate fi o femeie urîtă, care poartă podoabe ca să-și dreagă înfățișarea. Dar cameea ar fi putut aparține și unui bărbat, care intenționa să ofere fleacul ăsta unei femei."

Puse cameea la o parte și începu să studieze ochelarii. Îi încercă.

— Aproximativ plus trei, stabili anchetatorul. Prezbiție de vîrstă.

Își scoase ochelarii și privi rama cu atenție.

— Bărbătești... însă acum și femeile poartă cu predilecție lucruri bărbătești — ceasuri, pantaloni, pulovere. Ar putea purta cu tot atîta succes și ochelari bărbătești.

Acum veni rîndul unei batiste mare în carouri verzi, cu urme de ruj.

„Aparține unui bărbat din zilele noastre, rațională Iacimenev, probabil căsătorit. Înainte de a se săruta, a șters cu batista rujul de pe buzele femeii. Pe de altă parte, batista ar putea aparține și unei femei..."

Și, în sfîrșit, biletul pentru rapidul Moscova-Kuibîșev. Putea aparține atît unui bărbat cît și unei femei, tînăr sau bătrîn, criminal sau nevinovat. Biletul de tren dovedea fără putință de tăgadă că cineva intenționa să plece astăzi la Kuibîșev, nu se știe de ce.

Ultimul corp delict, sacoșa cu chefir și salam cu șuncă... dispăruse!

„Aceste obiecte, se socoti Iacimenev în gînd, puteau fi uitate aici înainte de crimă, în timpul crimei și după crimă. Le-au putut lăsa asasinii, cît și victima, precum și persoane străine de crimă. Mda... nu mi-a fost dat să fiu un detectiv celebru, care pînă acum ar fi descurcat de mult toate itele !"

Sună telefonul. „Începe !" își zise Iacimenev, recunoscînd vocea șefului.

Șeful îi atrase atenția asupra persoanei ucise, ce răspundere apasă pe umerii lui, ai lui Iacimenev, și ce se va întîmpla cu Iacimenev și cu el, șeful, dacă Iacimenev nu se va orienta rapid în afacerea asta.

Gheorghi Borisovici era pornit și împotriva șefului, și împotriva asasinilor și, nu se știe de ce, chiar împotriva victimei.

— Apreciez încrederea dumneavoastră, spuse el în receptor, făcînd-o pe prostul, și sînt încîntat că mi s-a încredințat mie această anchetă complicată.

Abia apucase să termine convorbirea cînd ușa se întredeschise și în bibliotecă își băgă nasul un tînăr cu înfățișare de star dintr-un film intelectual, ultramodern. Urîțel dar simpatic, cu buze groase dar cu picioare subțiri, adus de spate dar cu ținută sportivă, pozitiv dar negativ. Avea o mutrișoară deșteaptă, ca maimuțele de rasă.

— Intrați, intrați ! îl pofti Iacimenev. Ați uitat ceva aici ?

— Îmi închipui că sînteți anchetatorul, nu-i așa ?

Iacimenev dădu din cap :

— Mă numesc Gheorghi Borisovici.

— Iar eu, Anton Varlamov, cercetător științific stagiar. Am nevoie de niște materiale pentru necrolog.

Iacimenev îl măsură pe Anton cu o privire leneșă, luă batista cu carouri verzi și, ținîndu-și răsuflarea, i-o întinse :

— Luați-o. E a dumneavoastră...

Anton surîse, îi mulțumi scurt și vîrî batista în buzunar.

Anchetatorul răsuflă ușurat : „Cum am ghicit că-i batista lui ? Totuși nu-s perfect idiot..."

— Batista trebuie spălată, îl sfătui anchetatorul. E mînjit cu ruj!

— Aveți spirit de observație, aprecie Anton, cotrobăind prin sertarele biroului. O să vă urmez neapărat sfatul.

După ce-și găsi hîrtiile trebuincioase, cercetătorul științific stagiar se îndreptă spre ieșire.

— Nu vă supărați, îl opri Iacimenev, dar aș vrea să știu cum a nimerit batista dumneavoastră lîngă cadavrul lui Zubarev.

Anton nu manifestă nici mirare, nici teamă.

— Vă explic cu plăcere, începu el prietenos. Cînd am intrat în bibliotecă, era douăsprezece și jumătate noaptea și nu mă așteptam de loc să-l găsesc aici pe Zubarev, cu atît mai puțin mort. Surpriza m-a făcut să scap batista din mînă...

— Sună foarte convingător, îl luă peste picior Iacimenev. Mai rămîne să aflu ce căutați în bibliotecă la ora aceea.

— Sînt burlac! îl lămuri vesel cercetătorul științific stagiar.

„Iar eu sînt foarte subtil!. se gîndi Iacimenev. Am crezut că posesorul batistei e însurat."

— Vreți să spuneți că ați fost aici cu o femeie? observă Iacimenev, cu gîndul la faptul că îi telefonaseră doi — un bărbat și o femeie.

În bibliotecă apăru bătrîna intendentă.

— Anton, întrerupse ea interogatoriul, fără să se jeneze cîtuși de puțin. Dă-mi zece ruble.

— Pentru ce? se miră Anton.

— Pentru coroană.

— De ce așa mult? De obicei dăm cîte două.

— Depinde cine moare, pronunță filozofic reprezentanta fostei nobilimi. Fiecăruia după merit!

Neavînd nimic de obiectat, Anton îi dădu în silă o hîrtie de zece ruble.

— Semnează! Și Nadejda Dmitrievna îi întinse un borderou.

— Înțeleg să semnez cînd primesc bani, spuse Anton punîndu-și supus iscălitura, dar de ce trebuie să semnez cînd dau?

— Dacă-i sfeterisesc cu ? Şi bătrîna plecă.

— Să ne întoarcem la discuţia noastră, propuse Gheorghi Borisovici.

— Treaba mea cu cine-am fost, dădu glas Anton. Dar am să vă uşurez sarcina. Eu şi Zubarev ajunsesem în relaţii mizerabile. Şeful nostru avea în ştiinţă idei opuse alor mele. Mai bine zis, nici nu le avea. Era un om lipsit de principii !

Anton repeta teza criminalului. Intonaţia corespundea şi ea. Iacimenev se făcu numai ochi şi urechi.

— Pe lîngă asta, urmă Anton, Zubarev mi-a respins o carte şi avea de gînd să mă mătrăşească din academie. Cînd veţi binevoi să mă arestaţi, tovarăşe anchetator, vă stau la dispoziţie ! Lucrez în cabinetul numărul şapte.

— De ce vă autoacuzaţi ? întrebă Iacimenev, căruia tînărul suspect îi plăcuse.

— E mai bine s-o faci tu singur, decît să aştepţi pînă o fac prietenii tăi, spuse Anton. Iertaţi-mă, dar nu mai am timp. Trebuie să scriu necrologul carieristului ăstuia !

— Despre morţi nu se vorbeşte de rău !

— Atunci despre cine se vorbeşte ? zîmbi Anton. Despre morţi e necuviincios, despre vii e periculos...

După plecarea lui Anton, Iacimenev stătu o vreme cufundat în gînduri. Pe urmă, deşi parcă era singur în bibliotecă, întrebă :

— Ce zici, Fomin ?

— Chiar tipul ăsta l-a ucis ! se auzi vocea înăbuşită a lui Zinovi.

— În ce dulap eşti ? reluă anchetatorul, căutînd să se orienteze după direcţia vocii.

— În numărul paisprezece, unde-s Turgheniev şi literatura turcă.

— De ce te-ai băgat acolo ? întrebă Iacimenev obosit.

— Fiecare cu metoda lui, Gheorghi Borisovici. Anton ăsta a venit aici — ajutorul vorbea tot din ascunzătoare — fiindcă făptaşul se întoarce întotdeauna la locul crimei ! Daţi-mi drumul de-aici, Gheorghi Borisovici. Vă rog ! adăugă el cu glas plîngăreţ.

— Păi, de ce nu ieşi singur ?

— M-a încuiat cineva.

— Cine ? se minună Gheorghi Borisovici.

— În afară de dumneavoastră și de Anton n-a fost nimeni aici, spuse Fomin cu reproș.

Iacimenev se sculă, căută dulapul numărul paisprezece și încercă ușa, care nu se deschise. În broască nu era nici o cheie.

— Ia spune, Zinovi, întrebă Gheorghi Borisovici, nu cumva te-ai încuiat pe dinăuntru? Așa, ca să fie conspirația deplină?

— Știu că mă credeți tîmpit! îi răspunse trist ajutorul.

— Exagerezi, îl contrazise amabil Iacimenev, uitîndu-se prin sticla lăptoasă după care se vedeau volumele lui Turgheniev, iar în spatele lor licărea slab în beznă ochii detectivului întemnițat. Parcă nu țin minte să te fi încuiat, iar Anton nu s-a apropiat de dulap... Și sacoșa cu mîncare a dispărut...

— N-a dispărut, îl liniști Fomin. Am atîrnat-o eu la geam, afară, să nu se strice salamul.

Iacimenev se depărtă de dulap și luă din fereastră chefirul și cele aproape patru sute grame de salàm cu șuncă.

— Nu vrei să mănînci, Zinovi? întrebă șeful grijuliu. Salamul miroase foarte apetisant...

— Nu mănînc în timpul serviciului! îi răspunse Fomin cu mîndrie.

— În schimb, mi se pare că am să înghit eu aceste corpuri delicte! recunoscu anchetatorul, care la vederea mîncării simțise o criză acută de foame. Oricum, salamul tot n-o să țină pînă la judecată.

— Poftă bună! În vocea lui Zinovi era o nuanță de reproș la adresa șefului, care încălca disciplina.

„Sacoșa asta aparține unei femei al cărei bărbat călătorește peste hotare, își zise Iacimenev, atacînd gustarea gratuită. Sacoșa e străină... Pe de altă parte, la noi și bărbații umblă cu sacoșe..."

Ușa se deschise și în bibliotecă păși îndurerată o femeie palidă, îmbrăcată numai cu lucruri de import. Își fixă asupra lui Iacimenev ochii căprui și blînzi.

— De ce îmi beți chefirul și mîncați salamul pe care l-am cumpărat pentru cîine?

Prins în flagrant delict, Iacimenev roşi, iar Fomin îşi stăpîni în dulap un hohot răzbunător.

— Pardon, bălmăji anchetatorul înecîndu-se cu salam, eram tare flămînd. Vă cumpăr altul... chiar azi...

Femeia se aşeză sfioasă pe marginea unui scaun de lîngă uşă şi zise trist :

— O nenorocire nu vine niciodată singură... Nu-i destul că soţul meu a fost ucis, acum a rămas şi Athos fără salam...

— Aşadar, sînteţi soţia lui Zubarev ?

— Văduva, preciză vizitatoarea.

— Condoleanţele mele. Mare nefericire.

Văduva nu-l contrazise.

— Da mare nefericire. I-am povestit lui Athos. Dac-aţi şti cum a plîns... Au venit vecinii de sus să întrebe ce i s-a întîmplat cîinelui.

— Cîinii suferă adesea mai mult decît oamenii, remarcă Iacimenev, studiind-o atent pe văduvă. Spuneţi-mi, vă rog, cum a ajuns sacoşa dumneavoastră aici ?

— Foarte simplu, îl lămuri cu mîhnire văduva. Am venit să-l iau pe Serghei Ivanovici pe la miezul nopţii...

Lui Iacimenev i se tăie răsuflarea, iar în zăpuşeala din dulap Fomin şi-aşa abia mai sufla.

Interogatoriul a fost întrerupt iar de Nadejda Dmitrievna.

— Maria Nikiticina ! se adresă ea văduvei. Dă-mi zece ruble !

— Pentru ce ?

— Pentru coroană ! preciză impasibil intendenta, parcă n-ar fi ştiut cu cine stă de vorbă.

— De ce aşa mult ? se indignă văduva. Totdeauna am dat cîte două ruble ! Şi, afară de asta, îşi luă ea seama, eu şi-aşa sînt în pierdere ! Doar a murit soţul meu, nu al alteia !

— Adevărat. Nadejda Dmitrievna nu încercă să conteste evidenţa faptelor. Dar şi dumneata lucrezi aici. Cred că ar fi echitabil, ajunse ea la o concluzie surprinzătoare, să ţi se facă un rabat de cincizeci la sută !

Iacimenev îşi ridică ochii în tavan.

Maria Nikiticina dădu fără să crîcnească o hîrtie de cinci ruble şi semnă în borderou.

Cînd ușa se închise în urma intendentei, Gheorghi Borisovici își reluă interogatoriul.

— Bănuiam, începu a povesti stăpîna lui Athos, că Serghei Ivanovici nu-i singur...

— Erați geloasă? întrebă Gheorghi Borisovici cît mai delicat cu putință.

— Toată viața, mărturisi văduva, însă n-am avut niciodată vreo dovadă că mă înșală. Cînd am intrat azi-noapte și l-am văzut mort, în fotoliul de colo, am fost atît de zguduită încît am uitat plasa, am izbucnit în hohote de plîns și am fugit la Athos, să-i împărtășesc nenorocirea...

— Ce funcție aveți?

— Cercetător științific. Sînt profilată pe Gogol, Șcedrin și alții. Pe scurt, satira; însă în nici un caz după secolul al nouăsprezecelea.

— Înțeleg, zise Iacimenev.

— Pot să-mi iau sacoșa? întrebă femeia zdrobită de durere. A adus-o Serghei Ivanovici din Noua Zeelandă...

— Firește, îi răspunse anchetatorul, care în sinea lui se gîndea triumfător: „N-am greșit nici de data asta".

Văduva se ridică să plece, dar Gheorghi Borisovici o reținu:

— Cum se împăca Serghei Ivanovici cu Anton Varlamov?

— Îl iubea ca pe un frate mai mic. Pe toți îi iubea. Avea o inimă de aur.

După plecarea văduvei, Fomin dădu glas din dulap:

— L-a ucis împreună cu Anton! Fără-ndoială că se iubesc.

— De unde și pînă unde? exclamă Iacimenev, care acum termina netulburat salamul cîinelui. Văduva e mai bătrînă decît Anton cu vreo douăzeci de ani.

— Dumneavoastră nu știți ce-i pe lume, Gheorghi Borisovici! Și Zinovi își etală cunoștințele: Acum e foarte la modă ca unul din doi, femeia sau bărbatul, să fie mai mare cu douăzeci ori cu treizeci de ani. Apropo, ați observat că persoanei nici nu-i pasă de moartea soțului și vorbește numai despre cîine?

Acum veni rîndul lui Iacimenev să-și etaleze cunoașterea subtilă a sufletului omenesc:

— Oamenii îndoliați se comportă adesea altfel decît ar fi de așteptat. Uiți, Zinovi, că există un subtext. Textul acestei femei nefericite este cîinele, iar subtextul — pierderea soțului. Pe procedeul ăsta se bazează toată literatura modernă. Oamenii gîndesc una, spun cu totul alta, iar cititorul trebuie să ghicească.

— Eu tocmai îl răsfoiesc pe Turgheniev și văd că la el oamenii spun ceea ce gîndesc, i-o întoarse Fomin. Scoateți-mă de aici, Gheorghi Borisovici, că mă sufoc din lipsă de oxigen.

Iacimenev luă o cheie din primul dulap întîlnit în cale și o introduse în broasca ușii după care se perpelea Fomin. Peste o clipă, prizonierul era în libertate.

Primele cuvinte ale cetățeanului liber au fost :

— Dați-mi voie pîn-afară !

În momentul cînd Fomin închidea ușa după el, o vază de porțelan căzu de pe dulapul numărul șase, zbură la trei milimetri de capul anchetatorului, se izbi de parchet și încetă să mai existe ca operă de artă din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Iacimenev nu sări în lături, nu păli și nu-l trecură fiori de gheață. Se uită calm în sus, pe urmă își mută privirea asupra cioburilor de porțelan colorat și căzu pe gînduri.

Cînd se întoarse Fomin, căruia îi revenise buna dispoziție, Iacimenev îl întîmpină cu reproș :

— De ce trînteși ușa ? Uite, din zdruncinătură a căzut o vază. Cît pe ce să mă pocnească !

Fomin aprecie fulgerător situația :

— Eu nu trîntesc ușile niciodată. Am cei șapte ani de-acasă, și le închid totdeauna încet. Cred, Gheorghi Borisovici, că s-a comis un atentat împotriva dumneavoastră !

— Dar nu era nimeni în bibliotecă, replică Iacimenev.

— De unde știți ? își dădu Fomin cu părerea. Poate că există o ușă secretă. Criminalul a intrat, v-a răsturnat vaza în cap și a șters-o.

— S-ar putea să ai dreptate... aprobă Iacimenev. Doar m-au avertizat să nu mă amestesc în afacerea asta !

— Între altele — și Fomin se aplecă la urechea anchetatorului — la toaletă se ascunde un tip ciudat. Tremură ca varga, deși acolo e foarte cald.

— Nu pleca de-aici ! îi ordonă anchetatorul. Mă întorc repede. Și fii atent...

Fomin se sprijini cu spatele de ușă și scoase pistolul.

În drum spre toaletă, Gheorghi Borisovici o întîlni pe intendentă, care tot mai umbla de colo pînă colo cu borderoul.

— Iertați-mă că vă întrerup iar din activitatea obștească, însă mai am o întrebare confidențială. În bibliotecă n-a existat niciodată o intrare secretă?

Nadejda Dmitrievna se îndepărtă de anchetator la distanța maximă pe care i-o permitea lățimea coridorului. Înainte de a răspunde, făcu o pauză, apoi grăi cu toată seriozitatea :

— Din păcate, vila noastră n-a avut intrări secrete. În schimb, la prietenii noștri conții Belovejski-Pușcin exista un coridor subteran, care ducea direct în dormitorul contesei. Contesa avea o legătură amoroasă cu vărul ei, iar cînd contele pleca la departament, vărul, cuprins de patimă, alerga la ea prin coridorul secret. Și fiindcă veni vorba, tunelul familiei Belovejski-Pușcin a fost folosit la construirea liniei de metrou de sub strada Gorki, între stațiile „Bielorusskaia" și „Dinamo".

— Mulțumesc frumos ! spuse vesel Gheorghi Borisovici, care pricepuse că s-a mai ales o dată cu ce-a meritat.

— Cu plăcere, îi răspunse amabil Nadejda Dmitrievna. Cînd vă mai ciocniți de probleme dificile, puteți apela la mine fără nici o jenă.

Și s-au despărțit, simțind o profundă simpatie reciprocă.

Intrînd la toaletă, anchetatorul văzu lîngă fereastră un tip înalt și cărunt, îmbrăcat într-un costum ireproșabil de culoare închisă, cu cămașa albă și papion. Eleganța îmbrăcămintei contrasta cu obrajii nerași.

— Salut, îi aruncă Iacimenev, îndreptîndu-se către o cabină.

Fantele nebărbierit îi răspunse cu o bîiguială.

Cineva bătu la ușă.

— Intră, zise Iacimenev.

În pragul toaletei apăru Şalito, radios.

— Gheorghi Borisovici, îşi începu el raportul cu ochii pironiţi pe spinarea şefului. Permiteţi-mi să vă transmit...

— Hai, te ascult, zise Iacimenev, întorcîndu-se cu faţa.

— Laboratorul a reconstituit manuscrisul. Poftim!

Înţelegînd că are de-a face cu miliţia judiciară, omul de la fereastră căzu în genunchi.

— Nu l-am ucis eu!

Detectivii rămaseră stupefiaţi.

— Ridicaţi-vă, îl rugă Iacimenev. Pardoseala e rece. Să nu vă pricopsiţi cu un reumatism!

— Mai bine un reumatism decît închisoarea! îi răspunse necunoscutul, care se încăpăţîna să rămînă îngenuncheat pe ciment. Nu l-am ucis eu, tovarăşe anchetator! repeta el plîngăreţ, iar faţa-i căpătă aceeaşi nuanţă cu obiectele de faianţă din jur.

— Cine sînteţi? întrebă Gheorghi Borisovici. Văzuse multe în lunga sa carieră, dar pînă acum nimeni nu stătuse în faţa lui îngenuncheat la toaletă.

— Rostovski Kirill Petrovici. Custodele principal al bibliotecii unde a avut loc crima.

— Ridicaţi-vă, vă rog! Iacimenev se simţea stînjenit la vederea unui om mai în vîrstă decît el, care stătea într-o poziţie atît de anormală.

— Pentru nimic în lume! Custodele principal dovedea tărie de caracter.

— Poate aşa-i place, îi luă apărarea milosul Şalito. Poate suferă de slăbiciune la genunchi...

Nadejda Dmitrievna deschise uşa de la toaleta bărbaţilor, fără fasoane, şi, cîntărind situaţia, exclamă:

— Ce vremuri am ajuns să trăim! Se interoghează oamenii la closet! Şi eu, care vă căutam peste tot, Kirill Petrovici! Daţi-mi zece ruble.

— Pentru ce?

— Pentru coroană, interveni anchetatorul.

— Acu n-am! se agită Rostovski. Dă dumneata pentru mine, Nadejda Dmitrievna. Ţi-i înapoiez.

— Fie, se milostivi bătrîna. Semnează.

Rostovski semnă în borderou, fără să se ridice.

Cînd bărbaţii rămaseră singuri, Şalito îi înmînă anchetatorului manuscrisul :

— E vorba de Ivan cel Groaznic. Cică a fost foarte rău. Iar noi am învăţat la şcoală că a fost bun !

— Păcatul dumitale, Vanea — îl mustră anchetatorul — e că n-ai uitat încă ce ai învăţat la şcoală.

Dar Şalito nu pricepu aluzia.

— Într-un cuvînt, nu e manuscris, ci o aiureală cu pretenţii de ştiinţă.

Cînd auzi asta, Rostovski sări brusc în picioare.

— Cum aşa, aiureală ? Am fundamentat totul în mod strălucit !

— Dumneavoastră l-aţi scris, nu Zubarev ? se miră Iacimenev.

— Se cunoaşte că sînteţi străin de ştiinţă, spuse Rostovski cu reproş. Serghei Ivanovici era prea ocupat ca să scrie lucrări ştiinţifice. În schimb simţea ca nimeni altul pulsul timpului şi întorcea totdeauna cîrma ştiinţei în direcţia cuvenită.

— Şi de multe ori a întors-o ? îl întrebă Iacimenev.

— Se mai întîmplă, răspunse evaziv Rostovski. Ce, credeţi că-i uşor să dirijezi istoria culturii ?

— Păi ce, se poate dirija istoria ? se minună naivul Vanea.

— Nu numai că se poate, ci trebuie. Aşa considera Serghei Ivanovici.

— Haidem în bibliotecă, propuse anchetatorul, să stăm de vorbă. Aici nu-i locul potrivit.

— Eu mă tem de morţi, se înfioră Rostovski.

— L-au luat, îl linişti Şalito pe bibliotecar, şi plecară tustrei spre mezanin.

— În ce relaţii eraţi cu victima ? întrebă pe drum Gheorghi Borisovici.

— De stăpîn şi sclav ! răspunse Kirill Petrovici cu demnitatea sclavului. Eu i-am scris toate lucrările, chiar şi teza de doctorat !

— Nu se poate ! îi scăpă lui Iacimenev.

— Ba se poate... răspunse Kirill Petrovici, cu amărăciune, dar convingător.

— Unde aţi fost aseară, cam între unsprezece şi douăsprezece ? oftă anchetatorul.

— Acasă, răspunse interogatul fără nici o ezitare. M-am culcat devreme.

Iacimenev simțea totdeauna cînd e mințit, și-i aruncă o privire ostilă.

— Încă o întrebare. Spuneți-mi, vă rog, victima avea aici, la academie, cum să mă exprim mai bine... vreo pasiune?

Rostovski se învioră și-și recăpătă înfățișarea elegantă. Asta îi displăcu lui Iacimenev, pe care toate hainele atîrnau ca un sac.

— Să vedeți, dragul meu, Serghei Ivanovici era, cum se spune, un mare vînător de fuste...

Iacimenev se încruntă. Nu putea suferi vulgaritățile.

Custodele principal începu să dezvolte subiectul, cu vădită satisfacție:

— Nu demult, și-a făcut apariția pe aici o creatură superbă. Una Alla Grigorievna, profesoară de literatură. Își prepară disertația la noi. Asta se numește legătură între știință și producție. Vă dați seama că Serghei Ivanovici a acceptat cu plăcere să-i fie conducător științific. Are un subiect extrem de interesant: „Timpul liber al elevului și combaterea lui". Ideea de bază este ocrotirea copilului de influența vătămătoare a străzii și a părinților.

Iacimenev simți că-i îngheață sîngele în vine. Intrară în bibliotecă, unde Fomin tot mai stătea de strajă.

— Nu s-a petrecut nimic demn de remarcat, raportă Zinovi cu regret.

Rostovski se ițea nervos în jur, era evident că nu se simte în apele lui.

— Poftiți, luați-vă biletul pentru Kuibîșev, îl invită Iacimenev pe un ton indiferent.

Rostovski îl fixă, încercînd să citească ceva în ochii lui de nepătruns.

— Nu-i biletul meu, bîigui el în sfîrșit.

— Atunci iertați-mă, spuse Iacimenev simplu. Puteți pleca.

Și iar se gîndi în sinea lui: „Din nou am ghicit. E biletul lui. Ce-o fi cu mine astăzi?"

Rostovski spălă putina.

— Rostovski ăsta, declară solemn Gheorghi Borisovici, n-a înnoptat acasă. În primul rînd, nu-i bărbierit, iar

tipii ca el se rad în fiecare zi ; în al doilea, biletul pentru Kuibîşev nu poate fi decît al lui, simt asta ! Şi în al treilea, şi-a petrecut noaptea în gara Kazanski !

— De unde ştiţi ? strigară ajutoarele în cor.

— Rostovski mirosea a gară, şi anume a gara Kazanski. Iacimenev le dădu acest detaliu covîrşitor fără să pozeze cîtuşi de puţin. Fiecare gară are izul ei. Am consacrat problemei o groază de timp, şi e punctul meu forte. Gara Kazanski miroase a pepeni de Ciardjui, a piersici de Samarkand, a mere de Alma-Ata şi a saci. Şi gara Kurski miroase a fructe, dar trebuie să distingi aroma fructelor din Asia Mijlocie de cea a fructelor din Caucaz. În gara Kurski miroase a struguri „Isabella", a mandarine, a mimoze şi a privighetori de Kursk. Gara Kievski te duce cu gîndul la vişine, la castraveţi muraţi de Nejinsk, la slănină ţărănească şi la roşii bulgăreşti, în timp ce în gara Rijski pluteşte o aromă de heringi afumaţi şi de scrumbie letonă !

— Dar gara Paveleţki ? întrebă timid Şalito, în faţa căruia se dezvăluise o lume nouă.

— Acolo predomină harbujii de Astrahan şi ciupercile din împrejurimile Moscovei, întrucît locurile cele mai bogate în ciuperci sînt pe drumul către Paveleţki. Însă cel mai uşor e să determini mirosul gării Iaroslavki, care e îmbibată de lapte. În schimb, gara Bielorusski miroase mai complex : a găini daneze congelate, a lustre din R.D.G. şi a ouă poloneze. Gara Leningradski este eminamente intelectuală, miroase fin, abia sesizabil, a istoric şi artă.

— Dar gara Savelovski ? întrebă Fomin, care ştia că Moscova are nouă gări.

— Cu asta-i prost ! recunoscu Iacimenev abătut. N-are un miros specific. Tocmai de aceea s-a proiectat demolarea ei, ca inutilă !

Zeloşii învăţăcei tăceau, zguduiţi de nasul fantastic al dascălului.

— Dacă omul ăsta, îşi veni Fomin în fire, miroase a gara Kazanski, înseamnă că e şi el amestecat în crimă !

— Nu te pripi să tragi concluzii, îl struni Gheorghi Borisovici pe inimosul Fomin. Chibzui o clipă, apoi se îndreptă spre uşă, făcîndu-le semn să-l urmeze. Pe cori-

dor, îi şopti lui Ivan un ordin cu tîlc : „Ia manuscrisul, pune-l pe birou în bibliotecă, încuie uşa cu cheia, iar cheia bag-o în buzunar. Cît lipsesc eu, te rog să stai de pază în coridor şi să nu te depărtezi nici o clipă."

— Şi eu ce să fac ? întrebă Fomin invidios.

— Ce să faci, Zinovi ? se zăpăci Iacimenev. Habar n-am. Poate-ţi găseşti singur vreo ocupaţie. Doar ai o metodă proprie, nu-i aşa ?

— Aşadar, îmi daţi mînă liberă ? se bucură Fomin.

— Libertatea deplină nu se termină niciodată cu bine ! spuse zîmbind anchetatorul. Văd că vrei să-l urmăreşti pe Rostovski. Mă rog, n-ai decît să-ţi pierzi timpul de pomană.

Fomin dispăru, iar Gheorghi Borisovici plecă spre cabinetul lui Zubarev.

Aici, totul demonstra personalitatea excepţională a defunctului. Pe dulap se afla un bust mic al lui, modelat de un sculptor cunoscut. Pe un perete, alături de figurile unor pedagogi iluştri, atîrna portretul lui Zubarev, lucrat de un pictor cunoscut, iar pe birou, sub cristal, se găsea o şarjă prietenească la adresa lui Zubarev, făcută de un caricaturist cunoscut. Biblioteca era înţesată cu operele lui S.I. Zubarev, editate în diferite limbi.

Lui Iacimenev îi sări în ochi un album legat în mărochin, pus pe o măsuţă veche, lîngă birou. Luă albumul şi-l răsfoi. Cuprindea fotografii care-l imortalizau pe academician în momente solemne : Zubarev şi Charles Spencer Chaplin, Zubarev şi prinţesa moştenitoare a Olandei, Zubarev şi Pablo Picasso, Zubarev şi Niels Bohr, laureat al premiului Nobel, Zubarev şi Maia Plisetkaia, Zubarev şi Sophia Loren, Zubarev şi taurul medaliat Kuzka.

Un zvon de glasuri ce răzbăteau prin perete îi atrase atenţia.

— Hai să vedem necrologul, Anton Sergheevici, spuse cineva cu voce catifelată de bariton.

În romanele poliţiste detectivii surprind adesea diferite convorbiri, dar, bineînţeles, cu totul întîmplător. E un fel de fatalitate, pentru că, de fapt, nu vor să tragă cu urechea. Acest lucru le provoacă o repulsie profundă, însă n-au altă soluţie.

— „O crimă monstruoasă a smuls din rîndurile noastre..." citi Anton.

— O clipă... îl întrerupse baritonul catifelat. Ce crimă ? În zilele noastre nu se asasinează academicieni. Aştia pier de moarte naturală.

Iacimenev surprinse o notă ironică în vocea baritonului.

— Hai să scriem, propuse o voce pe care Iacimenev o recunoscu — era a lui Rostovski — că a căzut tragic la datorie.

Baritonul se amestecă iar.

— Să nu agităm opinia publică. Scrie, Kirill Petrovici : ştiinţa noastră a suferit o pierdere ireparabilă. A încetat subit din viaţă... nu... se poate şi mai bine.. Moartea nemiloasă l-a smuls din rîndurile noastre... pe eminentul om de ştiinţă academicianul Zubarev Serghei Ivanovici...

— „S-a născut, citi din nou Anton, în 1911, în familia unui pădurar".

Deşi Iacimenev nu vedea figura baritonului, simţi prin perete că se strîmbă :

— Ce pădurar ? În general, unde se află pădurile ?

— Cum unde ? se miră Anton.

Rostovski era mai perspicace :

— La ţară.

— Exact, Kirill Petrovici, continuă ironic baritonul. Scrie... S-a născut în anul cutare, într-o familie de ţărani săraci...

— De unde ştii că au fost săraci, Iuri Konstantinovici ? se revoltă Anton, care era prea dintr-o bucată pentru o treabă atît de subtilă.

Pesemne că baritonul Iuri Konstantinovici avea tact pedagogic.

— Aşa iese mai tipic : un om provenit dintr-o familie de ţărani săraci s-a ridicat pînă la gloria de academician. Şi mai trebuie să scriem că în copilărie a fost argat... şi mai ce încă ?... a păscut vitele...

— A cărat bălegar ! se băgă Anton.

— Cum nu ţi-e ruşine, Anton Sergheevici, să te gîndeşti la baligă în asemenea momente ? spuse baritonul în bătaie de joc.

— N-am poftă să iau parte la fabricarea unui fals! Şi Iacimenev auzi o uşă trîntindu-se.

— Nu-ţi bate capul, Iuri Konstantinovici, lasă că scriu eu tot ce trebuie, spuse Rostovski.

Necrologul se afla acum în mîini sigure.

Iacimenev îşi aminti că nu mai telefonase de mult acasă şi formă numărul.

Îi răspunse tot soţia.

— Ei, ce mai e pe la voi? Cum, se îmbracă? Cît timp îi trebuie ca să se îmbrace? Şi ginerele meu unde-i? Cum, la ea? Dar, pe cîte ştiu, nu s-au cununat încă. Eu nu admit!... Nu spun nici un fel de prostii!

Iacimenev ieşi din cabinet indispus.

După scurt timp călătorea cu troleibuzul, furios pe tot universul:

„De ce criminalii îşi înfăptuiesc nelegiuirile numai noaptea? Fără îndoială ca să ne facă-n ciudă, să nu dormim. Ce, le-ar fi greu să ucidă ziua, cînd luminează soarele, cînd sînt bine dispus şi în timpul programului legal?"

Pe urmă începu să se gîndească la lucruri fără legătură cu ancheta. Aşa fac toţi detectivii din romanele poliţiste moderne — în plină anchetă li se învîrtesc gîndurile naiba ştie pe unde. Iacimenev nu făcea excepţie. Acum se gîndea la viitorul omenirii.

„Curînd au să se construiască oraşe subacvatice, fiindcă pămîntul nu mai ajunge. Se zice că în Japonia au şi început să elaboreze proiectele. Aceste oraşe vor avea infractorii lor. Vor fi foarte greu de urmărit. Peste tot apă, nu rămîn urme. Bieţii Fomin şi Şalito! Va trebui să fie înlocuiţi cu doi delfini talentaţi. Dar cu mine ce se va întîmpla? Şi locul meu o să-l ia un delfin!... Curios, oare ce-o fi simţind un delfin cînd se măritâ fiică-sa?..."

Troleibuzul se opri în apropierea şcolii Nr. 1214 şi Gheorghi Borisovici ieşi la suprafaţă din visurile sale submarine.

Peste cîteva minute, directorul speriat de venirea anchetatorului, îl conducea în clasa a 8-a B, unde era torturat un poet sub pretextul lecţiei de literatură.

Elevii se ridicară cam în dorul lelii...

— Alla Grigorievna, permiteți-i tovarășului Iacimenev să asiste la lecția dumneavoastră, zise directorul și dispăru.

Iacimenev găsi un loc liber în ultimul rînd și își îngrămădi cu greu în bancă trupul mătăhălos.

La tablă se desfășura încleștarea crîncenă dintre profesoară și un elev, pe figura căruia împietrise o expresie de lehamite și dispreț.

— Nu-s de acord... spuse tărăgănat elevul.

— Cu ce nu ești de acord, Boroznin? insistă profesoara. Era așa de frumușică, încît Iacimenev îl înțelese pe defunctul Zubarev.

— Cu nimic nu-s de acord...

— Ce vrei să zici?

— Nu vă supărați, dar oricum n-o să pricepeți...

— Șezi, Boroznin! oftă Alla, ca să pună capăt conflictului în prezența unui străin.

— Vă temeți să mă ascultați în fața comisiei! îndrugă leneș Boroznin.

— Hai, vorbește! îi îngădui profesoara, pe un ton care nu prevestea nimic bun.

— Tatiana s-a măritat cu bătrînul Gremin, începu să turuie Boroznin, dar a continuat să-l iubească pe Oneghin. Oare-i frumos să iubești pe unul și să te mariți cu altul?

— Continuă, continuă! Alla trase cu coada ochiului la Iacimenev, care asculta cu vădit interes.

— Cînd, în sfîrșit, Oneghin s-a îndrăgostit de ea, Tatiana a rămas cu moșul din prostie. Orice puștoaică din clasa noastră ar fi fugit la Oneghin, și bine ar fi făcut!

În clasă izbucni un hohot de rîs inoportun. Era Gheorghi Borisovici, care nu se putuse stăpîni. Toți se întoarseră spre el, făcîndu-l să mormăie fistîcit:

— Scuzați...

— Iaca vezi, i se adresă profesoara lui Boroznin, ai ajuns de rîsul lumii. Șezi!

— Și ce-mi puneți?

— Trei!

Iacimenev pricepu că Alla nu vrea să-i pună notă proastă de față cu el.

— Îmi convine. Boroznin căscă cu desfătare şi se urni alene spre locul său. Se trînti alături de anchetator şi-i spuse fără fasoane :

— Toate-s baliverne !

Pedagoga încercă să şteargă impresia lăsată de acest incident, chemînd la tablă pe cel mai bun elev din clasă. Era o fată rumenă, zdravănă, cu înfăţişare de gimnastă. Statuile unor fete de genul ăsta, cu o vîslă în mînă, împodobesc parcurile şi stadioanele noastre.

Eleva se dezlănţui cu vioiciune, şi vecinul lui Iacimenev comentă :

— Turuie pe de rost din carte... Cuvînt cu cuvînt...

Premianta raporta aşa de rapid, încît Iacimenev nu reuşea să prindă sensul şi moţăia. Uneori mai ajungea pînă la el cîte o frază :

— Oneghin era rupt de solul naţional şi popular. Influenţa distructivă a înaltei societăţi l-a îndepărtat şi mai mult de popor...

— Oneghin ducea o viaţă tipică pentru tineretul de aur din vremea aceea — baluri, restaurante, plimbări pe bulevardul Nevski, teatru. Cu asta şi-a irosit opt ani...

— Oneghin n-a înţeles nici atunci profunzimea intereselor spirituale ale Tatianei...

Fetişcana încetă să mai dicteze din manual şi Iacimenev se trezi. Privi speriat în jur : n-o fi observat cineva că aţipise ?

— Notaţi-vă temele pentru acasă. Prima : De ce a fost Oneghin nedemn de Tatiana ? A doua : Ce s-ar fi întîmplat cu romanul *Evgheni Oneghin* dacă ar fi lipsit figura Tatianei ?

Auditoriul tăcea. Pe toţi, vorba ceea, îi durea în cot.

Sună clopoţelul şi clasa se goli cît ai clipi din ochi.

Iacimenev rămase între patru ochi cu profesoara. Se gîndea că n-a descoperit nimic criminal în timpul lecţiei, exceptînd calitatea predării. Se extrase căznindu-se din bancă :

— Trebuie să stau de vorbă cu dumneavoastră.

Profesoara îi interpretă cuvintele în felul ei şi începu să se justifice :

— Vă rog să nu-i dați atenție lui Boroznin, e un elev dificil. Incorigibil. În fiecare problemă are păreri personale.

Iacimenev îi arătă legitimația.

Alla izbucni în rîs :

— Și eu care-am scos-o la lecție pe Surdinkina ! Credeam că sînteți de la inspectorat !

— Aveți o profesiune nobilă, o luă Iacimenev pe departe, educați tînăra generație...

Dar pe Alla n-o puteai duce ușor.

— S-a întîmplat ceva ?

— Nimic grav. Iacimenev o studia cu ochi roentgen, adică pătrunzîndu-i în suflet. Alla zîmbi ironic :

— Îmi închipui că sub privirea asta și-au pierdut cumpătul mulți criminali, dar asupra mea n-are efect. De obicei, bărbații se uită la mine și mai ceva !

— Îi înțeleg, zise amabil Iacimenev, care aprecia frumusețea feminină.

— Spuneți-mi totuși, tovarășe anchetator, de ce ați venit ?

— Aș vrea să știu, Alla Grigorievna, ce s-ar fi întîmplat cu romanul *Evgheni Oneghin* dacă ar fi lipsit Tatiana ?

— Nu puneți întrebări stupide ! îl repezi nervoasă Alla.

— Dacă nu era figura Tatianei, ar fi ieșit, probabil, alt roman... raționă lent Iacimenev, începînd să semene cu elevul prost Anatoli Boroznin.

— Doar nu vă închipuiți că eu am născocit temele astea idioate pentru compuneri, se dezvinovăți Alla. Mi le trimit de la inspectoratul școlar, iar lor le trimite academia. Fiindcă veni vorba, să știți că tema a fost elaborată chiar de academicianul Zubarev.

Oricare alt anchetator ar fi încercat să facă presiuni asupra Allei, ca să afle dacă Anton Varlamov nu e îndrăgostit de ea, care-i nepermis de drăguță, și dacă nu el l-a ucis pe Zubarev, din gelozie.

În loc de asta, Iacimenev scoase cameea din buzunar și i-o întinse.

— Unde ați găsit-o ? exclamă Alla intrigată.

Iacimenev se felicită în gînd pentru noua sa victorie.

— Lîngă cadavrul lui Serghei Ivanovici Zubarev. De ce mă mai întrebaţi, dacă ştiţi foarte bine şi singură ?...

— Nu l-a omorît Anton ! strigă Alla. S-au certat înainte, încă de cu seară. Iar cînd am intrat cu Anton în bibliotecă la miezul nopţii, el l-a văzut pe Zubarev mort. Am ţipat şi am fugit.

Iacimenev nu auzea ce spune Alla, o asculta cum vorbeşte. Ca timbru, vocea ei amintea de aceea care-l rugase noaptea să ridice cadavrul.

Dar Iacimenev îşi ţinea bănuielile în frîu. Nu se grăbea niciodată, ba chiar inventase o zicală : „Verifică de şapte ori şi arestează o dată !"

Îşi ridică ochii la Alla, văzu că emoţia o făcea şi mai frumoasă, şi înţelese că e momentul să dispară. Altfel s-ar fi îndrăgostit în timpul serviciului, ceea ce regulamentul interzice categoric.

Dacă Fomin nu mînca niciodată în timpul lucrului, Iacimenev nu se îndrăgostea niciodată în timpul lucrului.

Spre deosebire de Iacimenev, Fomin îi suspecta pe toţi. Ştia de zicătoarea născocită de anchetator şi o parafrazase în maniera lui :

„Mai bine să arestezi şapte, decît să-ţi scape unul !"

Lăsat de capul lui, Fomin dovedea independenţă şi-l urmărea pe Rostovski fără a-l slăbi din ochi. În ce priveşte intuiţia, Fomin nu era mai prejos de Iacimenev. Atunci cînd Rostovski, terminînd necrologul, coborî scările în fugă, Zinovi ghici pe dată că avea să-i telefoneze soţiei de la telefonul public, ca să evite martorii nedoriţi. I-o luă înainte şi se căţără pe acoperişul cabinei. Nu greşise închipuindu-şi că Rostovski, extrem de surescitat, n-o să bage de seamă fleacurile, cum ar fi un detectiv cocoţat pe cabina telefonică. Ce-i drept, Fomin nu auzea nici un cuvînţel din ce vorbea Rostovski, însă asta îi întări şi mai mult bănuielile.

Cînd Kirill Petrovici ieşi în stradă şi se îndepărtă de academie, Fomin sări jos şi i se plasă în coadă. Îl urmărea pas cu pas, îi sufla în ceafă şi visa. Visa ca tocmi Rostovski să se dovedească asasinul lui Zubarev. În cazul ăsta, laurii pentru elucidarea crimei i-ar fi revenit lui, şi nu lui Gheorghi Borisovici, care şi aşa era acoperit de lauri.

Fomin își dădu curînd seama că Rostovski se îndreaptă spre casă. Avusese grijă să-și facă rost de adresa custodelui. Îl depăși, urcă la etajul trei și sună la ușă.

Îi deschise soția lui Rostovski. Zinovi n-avu cînd să vadă cum arată. Undeva, pe scară, se apropia gîfîitul lui Kirill Petrovici.

— De la gaze ! spuse Fomin și fu condus în bucătărie. Ce bine că aveți mașină cu patru ochiuri ! se bucură el.

— De ce ? se miră soția lui Rostovski.

— Într-una cu două n-aș fi încăput, o lămuri Fomin și se băgă în cuptor. N-a încăput cu totul, ce-i drept, însă capul nu i se vedea.

Femeia se uită uluită la ceea ce ieșea afară din cuptor și pronunță încîntată :

— N-am mai pomenit meșter atît de conștiincios !

— La întreprinderea noastră nici nu există altfel ! parveni din cuptor vocea lui Fomin.

Se auzi un țăcănit de broască și Rostovski intră în casă...

La aceeași oră, Iacimenev se întorcea la academie. Observă pe drum un magazin „Articole de sport" și-și zise că n-ar fi frumos să se ducă la Casa căsătoriilor fără un cadou pentru ginere-său.

După ce cumpără o rachetă de tenis, o întrebă ca din întîmplare pe vînzătoare dacă nu ceruse cineva în ajun vreun obiect de metal — o greutate, un ciocan, un disc ori o halteră. Vînzătoarea își aminti că înainte de închidere un tînăr agitat cumpărase o halteră, pronunțînd misterios :

— Dacă-i dai cuiva în cap cu asta, praful se-alege de el !

După semnalmente, Gheorghi Borisovici îl recunoscu pe Anton.

Anchetatorul luă pachetul și plecă. Poate că racheta de tenis fusese numai un pretext ca să intre în magazin, căci anchetatorii nu-și divulgă nimănui planurile, uneori nici chiar lor înșiși.

Cît lipsise Iacimenev, vestibulul academiei luase altă înfățișare. În centru se afla un portret uriaș în ramă

îndoliată, iar sub el se înălța un munte de flori. Gheorghi Borisovici urcă la etaj, luă cheia de la Șalito, descuie ușa și intră în blibiotecă.

MANUSCRISUL FUSESE RUPT DIN NOU !

Parchetul era presărat acum nu numai cu țăndări de porțelan, ci și cu petece de hîrtie.

— N-a intrat nimeni ! se scuză Șalito, zăpăcit de cele întîmplate. N-am părăsit coridorul. Am dat doar o fugă pînă jos, la bufet, mi-am cumpărat o ruladă cu cremă. Am lipsit exact două minute și jumătate, iar cheia a fost la mine.

— Trebuie să vedem, își dădu Iacimenev cu părerea, dacă nu se potrivesc și alte chei la ușa bibliotecii.

Detectivii își începură căutările și aflară foarte repede că se potrivește o singură cheie, cea de la pod.

— Haideți să facem o experiență, propuse Vanea. Iau cheia de la pod, mă reped la bibliotecă, descui ușa, rup o hîrtie oarecare și încui la loc. Să stabilim dacă-mi ajung două minute și jumătate.

— N-are rost să pornești de la pod. Te poți ascunde prin apropiere ca să aștepți pînă te duci după ruladă cu cremă. Cel puțin a fost proaspătă ?

— Foarte bună... răspunse Șalito, reținîndu-și lacrimile.

— Înseamnă că au interes să distrugă manuscrisul despre Ivan cel Groaznic, raționă Iacimenev cu voce tare. O fac pentru a doua oară... De ce l-or fi rupînd și nu-l iau cu ei ?

— Criminalii vor să ne distragă atenția și să ne deruteze, spuse Vanea. Ca să credem că manuscrisul e cheia afacerii.

Anchetatorul scoase din buzunar cinsprezece copeici și-l expedie pe Șalito, ca să nu-i încurce firul raționamentului :

— Fii bun, du-te la bufet și ia-mi și mie o ruladă cu cremă.

În timp ce ajutorul își îndeplinea misiunea, Iacimenev gîndea. I se întîmpla uneori. Nu se hotăra să intre în bibliotecă, nu-i plăcea cînd îi cad vaze pe lîngă cap.

Ce gîndea anchetatorul e secret, şi nu-i politicos să dai în vileag secretele.

Cînd se întoarse Vanea cu rulada, Iacimenev bombăni nemulţumit.

— Acum sîntem nevoiţi să căutăm blestemata de halteră, pe care i-a trăsnit lui Anton s-o cumpere tocmai aseară.

Ivan rămase paf :

— Credeţi că l-a ucis Anton ?

— Nu-s sigur, dar trebuie s-o găsim ! Cum ai de gînd să-ţi organizezi cercetările ?

— Curînd o să fie pauza de prînz şi Anton va pleca la bufet. Am să-i scotocesc prin cabinet, deşi nu prea e cinstit. Dacă n-o găsesc acolo, scormonesc haznaua. Şi dacă nici acolo nu-i, va trebui să chemăm scafandrii, să dragheze fundul rîului Moscova. Criminalii adoră să arunce în rîu armele ucigaşe.

— Te aşteaptă un viitor de aur ! îi spuse anchetatorul sarcastic. Fii bun şi împrumută-mi pistolul.

De obicei Iacimenev nu umbla înarmat.

Gheorghi Borisovici îşi vîrî pistolul în buzunarul de la spate, întredeschise uşa şi se strecură nehotărît în bibliotecă.

Toate erau neschimbate. Se lăsă prudent pe vine şi, trăgînd cu coada ochiului în jur, se apucă să strîngă fragmentele de manuscris.

Cînd deodată, în biblioteca unde nu era nimeni, răsună limpede, încet, dar sinistru :

— Hi, hi, hi !

Groaza îl făcu să sară fulgerător în picioare. Începu să descrie nişte cercuri excentrice de-a lungul pereţilor, agitînd pistolul în speranţa că-l va ucide pe zeflemist.

— Ieşi, că trag ! zbiera Iacimenev.

Dar nu apăru nimeni. Probabil că nu voia să fie împuşcat.

Cu o viteză neaşteptată pentru corpul lui masiv, anchetatorul o zbughi spre uşă şi o deschise brusc.

În cadrul ei stătea un bărbat prezentabil care depăşea înălţimea şi greutatea medie. Avea o frunte imensă, fiindcă părul i se retrăgea pe poziţii dinainte pregătite. Bărbatul clipea miop, însă cînd îl văzu pe anchetator,

care învîrtea arma aducătoare de moarte, făcu o încercare firească de a o lua la sănătoasa. Iacimenev izbuti să-l înhaţe de mînă şi-l trase înăuntru.

— Cum vă numiţi ?

— Jos arma, aici nu-i poligon ! se scandaliză necunoscutul. Şi dă-mi drumul ! Ce-nseamnă asta ? Cine eşti dumneata ?

— Sînt anchetator ! După tonul de bariton catifelat, Iacimenev îl recunoscuse pe Iuri Konstantinovici.

— Să văd legitimaţia ! îi ceru omul pe care anchetatorul îl ameninţase cu arma.

Iacimenev nu-i aprecia pe cei care se încred în documente. Prefera să aibă încredere în oameni. În cercurile miliţieneşti era considerat drept mare fizionomist şi cunoscător al sufletului omenesc. Colegii săi ştiau că nu le cere infractorilor să prezinte caracterizări de la locul de muncă. Îi plăcea să afirme că actele în regulă şi dosarele de cadre fără cusur nu garantează cinstea.

Gheorghi Borisovici scoase din buzunarul de la piept legitimaţia şi o arătă bărbatului pe care îl bănuia că hohotise sardonic.

Iuri Konstantinovici luă legitimaţia cu dezgust şi încercă să vadă ce scria într-însa, dar se cunoştea că nu-i obişnuit să citească fără ochelari.

— Să vă ajut, îi spuse insinuant Gheorghi Borisovici. Poftiţi ochelarii pe care i-aţi uitat lîngă cadavru... Dacă nu mă-nşel sînteţi Iuri Konstantinovici Kuzneţov, doctor în ştiinţe pedagogice şi primul adjunct al lui Zubarev.

— Da, răspunse Kuzneţov, sînt un mare savant.

Iacimenev făcu o plecăciune ironică :

— Iar eu sînt un mare anchetator, Gheorghi Borisovici Iacimenev.

Fraza avu efect şi Kuzneţov începu să-l trateze de la egal la egal.

— Ştiţi, Gheorghi Borisovici, cărturarii sînt întotdeauna distraţi. Şablonul ăsta literar s-a statornicit definitiv în viaţă. Nu eşti distrat — nu eşti considerat erudit, zîmbi el. Iac-aşa îmi pierd şi eu ochelarii prin locuri nepotrivite.

— Vă rog să mă iertați, continuă Iacimenev caustic, dar ce ați făcut în bibliotecă noaptea trecută, înainte de a vă pierde ochelarii ?

Kuzneţov se cufundă solemn în fotoliul unde academicianul își încheiase în ajun călătoria prin viață.

— Ieri mi-a venit în minte o concepție genială. Mi se întîmplă. Am împărtășit ideea prietenilor, care se adună acasă la mine special ca să-mi asculte lucrările. Puteți să mă credeți că au fost zguduiți. Au plîns. Am înțeles că urmașii nu m-ar ierta dacă n-aș dezvolta această ipoteză genială. Glumesc, firește, îi explică el pe un ton fermecător, însă orice glumă cuprinde un grăunte de adevăr. Aveam nevoie de unele materiale care se află în bibliotecă. Admiratorii talentului meu m-au condus pînă la ușa academiei. Mi-am luat rămas bun de la ei, am urcat scara, am intrat în bibliotecă și l-am văzut pe Serghei Ivanovici ucis.

— Despre ce concepție e vorba ? (Poate că Iacimenev voia să ia contact cu creația științifică.)

Kuzneţov începu să se vaite.

— Moartea lui Serghei Ivanovici m-a năucit așa de mult, încît mi-am uitat concepția unicală. Asta n-am să i-o iert asasinului, cît oi fi și-oi trăi !

— Dar puteți s-o reconstituiți întrebîndu-vă admiratorii, îi sugeră Iacimenev.

Kuzneţov se lumină la față :

— Grandios ! O soluție atît de primitivă nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap. Eu am numai revelații extraordinare ! Mulțumesc, Gheorghi Borisovici.

— Serviciu contra serviciu, Iuri Konstantinovici. Ia chicotiți, vă rog !

— Ce ?

— Faceți, așa, hi-hi...

— Mă rog ! Iuri Konstantinovici ridică din umeri. Hi-hi...

Chicotitul îl mîhni evident pe Iacimenev.

— Of, Iuri Konstantinovici, n-a ieșit de loc așa cum voiam eu !

— La drept vorbind, ce aveți în vedere ? îl întrebă intrigat savantul.

— Trebuie să depășesc pragul realității, zise Iacimenev nebulos. Cînd anchetatorii vorbesc nebulos, ei subînțeleg ce-i mai important. Trebuie să cred ceea ce nici un om n-ar crede !

— Probabil că sînteți surmenat. Vreți să vă recomand unui prieten, un neurolog bun ?

— Chiar vă rog ! încuviință Gheorghi Borisovici, care simțea că e timpul să consulte un neurolog.

În ușă apăru figura energică a lui Fomin :

— Îmi permiteți ?

— O clipă, sînt ocupat.

— Dar l-am descoperit pe criminal ! exclamă Fomin, perfect convins că anchetatorul o să-l strîngă la piept și o să-l sărute. Șeful n-a fost însă la înălțime :

— Minunat ! Cu atît mai mult e cazul să aștepți !

Zinovi se așeză lîngă ușă cu un aer de cîine bătut pe degeaba. Era imposibil să-l privești fără să ți se strîngă inima.

— Ce s-a întîmplat, Anton Sergheevici ? Lui Kuznețov. Cum necum, zice că a descoperit criminalul.

— Multe zic oamenii ! Iacimenev era implacabil.

Dar Gheorghi Borisovici tot nu apucă să termine discuția. În bibliotecă intră ca un bolid Anton, în culmea enervării :

— Iuri Konstantinovici, vreau să vă spun că protestez hotărît ! Și nu numai eu !

— Ce s-a întîmplat, Anton Sergheevici ? Lui Kuznețov nu-i plăcea gălăgia. Liniștește-te și ia loc.

— Necrologul mai treacă-meargă... deși era și asta prea mult. Dar nu v-ați mulțumit cu atît ! Ați comandat un program la televiziune, ați luat legătura cu studiouł de jurnale cinematografice, alcătuiți o comisie pentru valorificarea moștenirii științifice a... ălui !...

— Nu-i frumos din partea dumitale, Anton Sergheevici ! îl repezi Kuznețov.

— Faceți demersuri să i se dea școlii Nr 1214 numele lui Zubarev, ba vreți chiar ca strada noastră iubită să se cheme Zubarevski.

— Pardon, interveni Iacimenev. Anton Sergheevici, unde e haltera pe care ați cumpărat-o aseară ?

— Tot aseară am uitat-o în metrou, se descotorosi Anton de anchetator şi trecu iar la atac. Da, teza de doctorat a lui Zubarev era concepută cu talent, am citit-o şi eu. Fără îndoială că putea deveni un savant eminent, dar a preferat să fie fripturist, să arunce praf în ochii lumii, să prezideze în dreapta şi-n stînga...

Kuzneţov îl întrerupse blînd :

— Ce spui dumneata, Anton Sergheevici, cuprinde o doză de adevăr. Da, Serghei Ivanovici nu corespundea întru totul înălţimii pe care l-a ridicat valul, însă pentru viitorul academiei noastre trebuie să ridicăm importanţa lui Zubarev.

— Pentru viitorul academiei noastre, lucrul cel mai important e adevărul. Asta e părerea majorităţii colaboratorilor ! pronunţă emfatic Anton şi părăsi biblioteca dînd din mînă a lehamite.

— Vă cer iertare, Gheorghi Borisovici, se scuză Kuzneţov. Anton e tînăr, entuziast, nestrunit încă, dar are multe părţi bune. Eu personal îi apreciez foarte mult principialitatea. E ceva care ne lipseşte adesea...

După ce marele savant se depărtă solemn, Iacimenev îi spuse înciudat lui Fomin :

— Energia dumitale mă dă gata, Zinovi !

— Dumneavoastră mă luaţi peste picior, îşi începu Fomin raportul, apreciind comportarea anchetatorului drept invidie, dar Rostovski ăsta al meu a fost în bibliotecă noaptea trecută ! Am auzit cu urechile mele cînd i-a spus-o neveste-si.

— Ei şi ?

— Înseamnă că el l-a ucis !

— I-a spus şi asta neveste-si ?

— Nu, din păcate nu. Zicea că a intrat în bibliotecă, l-a văzut pe defunct, s-a speriat şi, într-adevăr, a fugit la gara Kazanski.

— Şi ai aflat de ce nu şi-a petrecut noaptea acasă ?

— L-a dat soţia afară ! îl informă meticulosul Fomin. Fiindcă şi-a pierdut leafa la curse ! Dacă joacă la curse, înseamnă că e un tip pătimaş, şi o crimă e pentru el floare la ureche !

— Mă înclin în faţa logicii dumitale de fier !

— Pot deci să cer procurorului mandat de arestare împotriva lui ? se bucură Zinovi.

— Nu ! i-o tăie Gheorghi Borisovici. Pentru că dumneata te găseşti acum într-o stare de frenezie şi, cum prea bine ai remarcat adineori, e foarte periculos !

În bibliotecă intră Şalîto, cu ochii plecaţi.

— Nu vă supăraţi, Gheorghi Borisovici, dar haltera nu-i nicăieri — nici în cabinet, nici în hazna. Aş putea să mă duc la baie, că m-am mînjit din cap pînă-n picioare...

— Curăţenia e lucrul cel mai important în munca noastră, îi răspunse anchetatorul pe un ton sentenţios, şi ajutorul plecă să se spele.

Simţurile lui Iacimenev erau ascuţite la maximum în timpul anchetelor. În aceste împrejurări îi atrăgea atenţia tot ce atrage atenţia, şi chiar ce nu atrage atenţia. Gheorghi Borisovici se uită la copia tabloului lui Repin *Ivan cel Groznic şi fiul său Ivan* şi observă că e tot strîmbă.

— Hai să îndreptăm tabloul, Zinovi, îl rugă el. Lucrul cel mai important în munca noastră e ordinea.

— Dar ce importanţă are pentru anchetă faptul că tabloul e strîmb ? se împotrivi Fomin.

— Lucrul cel mai important în munca noastră, se înveseli anchetatorul şi continuă să emită aforisme, este să nu treci nepăsător pe lîngă ceea ce nu are nici o legătură cu ancheta !

Fomin se supuse şi amîndoi aşezară tabloul în poziţia iniţială.

— Acum ce-mi ordonaţi să fac ? întrebă Zinovi provocator. Ardea de nerăbdare să-l aresteze pe Rostovski, însă anchetatorul încerca să-i canalizeze energia pe alt făgaş.

— Adună petecele de hîrtie şi fuga la expert, să le lipească la loc.

Dezamăgit, Fomin plecă trîntind uşa, lucru pe care de obicei nu-l făcea.

Imediat, în spatele anchetatorului răsună un trosnet sec. Iacimenev se întoarse brusc şi văzu că portretul Ecaterinei II atîrnă cu capul în jos şi se clatină.

Orice detectiv în locul lui ar fi crezut că portretul a scăpat din cui cînd trîntise Fomin uşa, dar Gheorghi Borisovici avea acum unele îndoieli în privinţa asta. Deocamdată nu le dădea în vileag. Se apropie de portret şi-l aşează la loc. Pe pînza înnegrită de vreme era zugrăvită împărăteasa Rusiei la apogeul frumuseţii ei crăieşti. Ochii ficşi, pictaţi de penelul virtuos al unui maestru necunoscut, îl priveau pofticios pe Iacimenev. Acesta se intimidă şi se retrase în grabă din bibliotecă, dar fără a uita să încuie uşa. Coborî scara pînă în vestibul şi intră cu o mutră vinovată în cămăruţa intendentei :

— Iertaţi-mă, Nadejda Dmitrievna, mai am o întrebare delicată !

— Sînt gata la orice ! răspunse bătrîna cu vioiciune.

— Spuneţi-mi, vă rog, nu există vreo legendă veche în legătură cu casa asta ?

— Există ! îi răspunse aristocrata fără să clipească. Stră-stră-străbunicul meu a fost amantul Ecaterinei II !

Nadejda Dmitrievna nu băgă de seamă că anchetatorul se cam schimbase la faţă.

— Legenda glăsuieşte, continuă cu nesaţ bătrîna intrigantă, că Ecaterina a dăruit casa asta stră-stră-străbunicului meu fiindcă era bun la dragoste. Poate că dumneavoastră nu ştiţi, dar împărăteasa locuia la Petersburg. Cînd venea la Moscova, îşi dădeau întîlnire aici în taină, ca să nu afle ceilalţi favoriţi. Stră-stră-străbunicul o urca dimineaţa în caleaşcă şi Ecaterina se întorcea la palat, să vadă de treburile domniei. Apropo, portretul din bibliotecă a fost făcut de un pictor iobag al străbunului meu...

— Destul ! Mulţumesc ! o întrerupse Iacimenev şi, luînd o intonaţie poznaşă, zîmbi. Acum nu-mi mai rămîne decît s-o chem la interogatoriu pe Ecaterina II şi să verific dacă mi-aţi spus adevărul.

— Nu uitaţi, îl rugă Nadejda Dmitrievna, să-i transmiteţi maiestăţii-sale umilul meu salut !

— Bineînţeles că nu voi uita ! făgădui Iacimenev.

Se despărţiră aproape prieteni.

Anchetatorul se uită la ceas şi constată cu groază că e trei şi un sfert. Alergă în stradă şi începu să dea din mîini, sperînd să oprească o maşină. Firesţe că nu se

zărea nici un taxi. În sfîrșit, șoferul unei mașini de instituție îl duse pînă în apropierea Casei căsătoriilor. Treaba asta l-a costat pe apărătorul legii o rublă.

Așa cum se aștepta, sosise ultimul, dar avu noroc: lumea mai forfotea încă prin foaier. Își văzu fiica în rochie albă de mireasă și îi ieși în întîmpinare. Simți un junghi în inimă, iar ochii i se umplură de lacrimi. Se gîndi că nu mai avea nici un rost să se ocupe în ziua aceea de cercetări, că uitase în bibliotecă racheta de tenis, că nu apucase să treacă pe-acasă ca să se schimbe, că nu cumpărase flori, și că florile și costumul de gală sînt fleacuri — principalul e să fie Ania fericită. Se apropie de ea și o sărută, îl sărută și pe ginere, se convinse că e un băiat strașnic și îl îndrăgi ca pe un adevărat fiu. În clipa aceea răsună o melodie solemnă. Toți se împărțiră perechi, cum fac copiii. Iacimenev păși încet la braț cu soția. În fața lor mergeau tinerii, și sufletul lui Iacimenev cînta la unison cu muzica, și-și sărută soția, șoptindu-i că e atît de bine...

Iar după ce o femeie vîrstnică dar simpatică îi felicită pe tinerii căsătoriți, Iacimenev făcu stînga împrejur și porni spre ieșire, fără să sufle o vorbă.

Tocmai în acest moment nepotrivit înțelesese cine a săvîrșit crima!

— O tradiție nemuritoare! Detectivii au revelații tocmai atunci cînd prin aceasta sînt amenințați cu destrămarea fericirii personale, cu neplăceri de serviciu sau cu altceva asemănător. În condiții normale, revelațiile îi ocolesc.

La academie îl aștepta Fomin, care îi înmînă manuscrisul restaurat a doua oară.

— Acum, Zinovi, i se adresă Iacimenev, îți dau o misiune specială, care va necesita mobilizarea maximă a forțelor dumitale. Du-te la arhiva istorică, răsfoiește-o și vezi dacă nu se află un act de danie al împărătesei Ecaterina II pentru casa în care ne găsim acum...

Zinovi Fomin nu va mai apărea în paginile nuvelei! Căutarea documentului istoric se va dovedi atît de complicată, încît Fomin nu-și va scoate nasul din arhivă doi ani încheiați. În acest interval de timp, neglijabil pentru istorie, Zinovi Petrovici va deveni un mare specialist

în epoca Ecaterinei, va părăsi miliția judiciară, își va susține teza de candidat în științe și va fi angajat la Academia de științe pedagogice. Va găsi actul de danie și va scrie o nuvelă veridică despre istoricul casei nr. 18 de pe stradela Zubarevski. În nuvelă își va aminti păcatele tinereții și va povesti amănunțit cum n-a fost Iacimenev în stare să-i descopere pe asasinii lui Serghei Ivanovici Zubarev.

După ce s-a descotorosit de Fomin, Iacimenev s-a hotărît, în sfîrșit, să citească faimosul manuscris. În acest scop n-a găsit nimic mai bun decît să se izoleze în bibliotecă. Imprudența asta l-a costat scump: a dispărut fără urmă. Parcă l-ar fi suflat vîntul, l-ar fi înghițit pămîntul, l-ar fi luat valurile.

...După asta mai urmau douăzeci de pagini. Paginile respective le-a tăiat redactorul. Redactorul i-a lămurit argumentat pe autori că cele douăzeci de pagini fac să se poticnească acțiunea și că nu interesează pe nimeni.

Iată ce se întîmpla, pe scurt, în aceste douăzeci de pagini.

Primo: Iacimenev n-a mai fost găsit. Ce-i drept, nici nu l-a căutat nimeni. Fomin era la arhivă, iar Șalîto la baie.

Secundo: Anton și Alla s-au întîlnit la bibliotecă. Cu toate că libertatea lor era amenințată, s-au sărutat.

Terțio: Iacimenev n-a dat nici un semn de viață.

Quatro: Văduva lui Zubarev a dat la reparat un fier de călcat adus din străinătate.

După cele douăzeci de pagini tăiate, s-a întors de la baie trandafiriul Șalîto. Ținea în mînă fierul de călcat de care scăpase văduva cu puțin înainte.

În bibliotecă nu era nimeni.

Șalîto se neliniști și începu să-l caute pe anchetator. L-a căutat mult: s-a cățărat pe acoperiș, a coborît la subsol, s-a uitat prin cabinet și i-a întrebat pe toți, dar nimeni nu-l văzuse pe Iacimenev. Pe urmă ajutorul s-a întors în bibliotecă și a izbucnit în hohote de plîns, sprijinindu-se cu umărul de tabloul *Ivan cel Groaznic și fiul său Ivan*. Era cît pe ce să telefoneze la miliția judiciară ca să reclame dispariția cetățeanului Iacimenev

Gheorghi Borisovici, însă și-a amintit la timp că lucrează chiar el acolo.

Deodată își descoperi șeful, îngrămădit în spațiul îngust și prăfuit dintre perete și spatele tabloului. Zăcea legat de mîini și de picioare, iar în gură avea un căluș!

Inima devotatului ajutor se frînse de jale. Știa că Iacimenev nu e omul care să se predea viu. Era limpede că Gheorghi Borisovici fusese întîi ucis și pe urmă legat. Ar fi vrut să țină un discurs funebru, dar n-avea public.

Numai spiritul de observație, care-i crease pe bună dreptate reputația, l-a salvat de la leșin. Băgă de seamă că defunctul mișcă ușurel din piciorul stîng.

— Ura! strigă Vanea, aruncă fierul cît colo și se apucă să-l tragă pe Gheorghi Borisovici din spatele tabloului. Iacimenev era greu. Șalito îl tîrî anevoie — cît pe ce să-l scape jos — pînă la un fotoliu, îl așeză și-i tăie legăturile. Călușul și-l scoase chiar anchetatorul, de îndată ce avu mîinile libere.

— Ce s-a întîmplat? îl întrebă Șalito, curios și compătimitor.

— Să nu adormi niciodată în timpul serviciului! pronunță Iacimenev cătrănit, abia urnindu-și limba. Iaca, eu am ațipit cu nasul în manuscris, iar ei s-au furișat în spatele meu, m-au legat fedeleș, mi-au înfundat în gură chiar manuscrisul ăsta și m-au vîrît după tablou. N-am izbutit să-i văd. Era întuneric și stinseseră lumina.

— Dar știți cine sînt? îl întrebă Ivan ținîndu-și răsuflarea.

— Știu, îi răspunse Iacimenev. Privirea i se opri asupra ilustrației lui Kuzmin la romanul *Evgheni Oneghin* de Pușkin. În acuarelă fusese zugrăvit Oneghin pe malul Nevei. Peisajul exista și acum, dar Oneghin dispăruse!

Iacimenev își mută privirea buimacă pe vechea gravură reprezentînd Sankt-Petersburgul. În ea, pe fondul palatului Mihailovski... apăruse Oneghin, care înainte nu figura acolo.

— Vanea! dădu glas anchetatorul, după ce-și veni în fire. Îți încredințez o misiune importantă. Va necesita mobilizarea tuturor forțelor dumitale. Du-te la arhiva literară, răsfoiește-o și stabilește dacă lui Oneghin îi plăcea să se plimbe prin preajma palatului Mihailovski...

Cînd se pregătea să plece, anchetatorul îl reţinu :

— Ce-i cu fierul ăsta ?

Ajutorul se bucură că şeful său a dat atenţie corpului delict de care făcuse rost :

— În drum spre baie, am văzut că văduva lui Zubarev duce la reparat un fier electric. Vă atrag atenţia că face asta în ziua morţii soţului ei. Am confiscat fierul şi l-am dat la expertiză. În timp ce mă spălam, expertul a descoperit pe el urme din sîngele victimei. Probabil că văduva, geloasă, l-a pocnit cu fierul şi l-a omorît.

— Du-te la arhivă ! îi făcu vînt Iacimenev.

Plecă şi Şalîto...

La fel ca Fomin, el nu va mai apărea în paginile nuvelei. Doi ani va petrece Ivan Efremovici între zidurile arhivei, va stabili că lui Evgheni îi plăcea să se plimbe pe lîngă palatul Mihailovski, va deveni un mare specialist în Oneghin, îşi va susţine disertaţia şi va fi angajat la Academia de ştiinţe pedagogice.

Crima din bibliotecă se va solda pentru Iacimenev cu pierderea a doi asistenţi. Se va consola doar cu gîndul că aceste minţi luminate, lucrînd mînă în mînă, vor contribui la progresul ştiinţei pedagogice.

După plecarea fără de întoarcere a lui Şalito, anchetatorul îşi verifică încă o dată concluziile logice. Privite din afară, acţiunile lui Gheorghi Borisovici ar putea să apară lipsite de logică, dar asta numai la o examinare superficială. În realitate, se lăsa condus de intuiţia sa ireproşabilă, cunoaşterea psihologiei omeneşti şi priceperea de a se pune în postura celor implicaţi — atît a victimei cît şi a asasinului. Şi, în general, priceperea de a se pune în orice postură.

Orice anchetator s-ar fi orientat în primul rînd spre faptul că mai mulţi salariaţi ai academiei trecuseră prin bibliotecă în noaptea de groază, însă asta nu-l derutase pe Iacimenev. Experienţa îi demonstra că la locul unei crime se află totdeauna oameni nevinovaţi luaţi prin surprindere, în timp ce asasinii nu mai dau pe-acolo : pur şi simplu nu mai au ce căuta.

Orice anchetator ar fi putut deduce că Zubarev fusese ucis de un colectiv bine sudat, dar Iacimenev ştia că un colectiv nu asasinează niciodată fizic.

Renunțînd la teza crimei colective, orice anchetator l-ar fi putut bănui pe oricare salariat al academiei.

Pe Anton, de pildă. Parcă se ruga el însuși să fie dus la zdup. Avea toate motivele să-l suprime pe Zubarev, se urau unul pe altul. Anton era inovator, Zubarev-conservator. Cum era de așteptat, iubeau aceeași femeie. În ziua crimei Anton cumpărase o halteră, iar pe urmă declarase că a pierdut-o în metrou. Dar Iacimenev își dădea seama că Anton o cumpărase ca să-și dezvolte mușchii, că probele împotriva lui sînt prea evidente și că tocmai de asta nu fac doi bani.

Orice anchetator ar fi putut-o acuza pe Alla, întrucît nu se cunoștea în ce împrejurări uitase broșa lîngă cadavru. Cine știe, poate că-l ucisese pe Zubarev în legitimă apărare? Dar Iacimenev simțea față de Alla cel puțin simpatie, dacă nu atracție, iar pe criminali nu-i simpatiza niciodată.

Orice anchetator l-ar fi putut învinui de omucidere pe Iuri Konstantinovici Kuznețov. Existau toate motivele. Era adjunctul lui Zubarev și aspira la locul acestuia. Dar Iacimenev știa că în zilele noastre adjuncții nu sparg capetele șefilor, ci recurg la alte metode mult mai subtile.

După povestea cu fierul de călcat, libertatea văduvei ar fi atîrnat de un fir de păr, să fi condus altul ancheta. Iacimenev ghicise fără dificultate că Zubarev se bărbierea cu briciul, se tăiase, o picătură de sînge căzuse pe cămașă, care fusese spălată prost, iar la călcat sîngele se luase pe fier, unde îl găsise expertul.

Orice anchetator ar fi putut cere arestarea lui Rostovski. În primul rînd, era custodele principal al bibliotecii și răspundea de ce se petrece acolo. În al doilea rînd, spre deosebire de colegii săi, Rostovski mințise tot timpul și nu putea explica plauzibil ce căutase la bibliotecă în noaptea crimei. Dar Iacimenev știa că Rostovski are în volumul 49 din Marea enciclopedie sovietică o „rezervă". Așa se cheamă banii pe care soții îi ascund de soțiile vigilente. Pe lîngă asta, Rostovski n-avea de ce să răspundă pentru cele petrecute în bibliotecă. Dacă toate cadrele de conducere ar răspunde pentru ce se face în instituțiile lor, numai bine n-ar ieși

Mai rămînea bătrîna intendentă, cu originea ei dubioasă şi cu glumele ei dubioase. Chiar şi asta era destul ca să deschidă acţiune împotriva ei. Mai mult, Zubarev fusese asasinat între unsprezece şi douăsprezece noaptea, iar bătrîna telefonase la miliţie abia la patru dimineaţa. E drept că ceilalţi care-l văzuseră mort nu telefonaseră de loc, dar ei nu erau intendenţi!

Oricărui anchetator i s-ar fi părut ridicolă declaraţia Nadejdei Dmitrievna că n-a telefonat imediat pentru că n-a fost în stare să lase din mînă o carte interesantă. Dar Iacimenev o înţelegea. În locul ei, nici el nu şi-ar fi întrerupt lectura, cu atît mai mult cu cît omul tot fusese ucis, iar nemernicii tot fugiseră.

Dar lucrul cel mai important e că Iacimenev avea un simţ foarte ascuţit faţă de tot ce este bun. Gheorghi Borisovici simţea cu inima că nici unul dintre salariaţii academici nu era capabil de o crimă, în ciuda anumitor păcate personale.

Iacimenev se gîndea acum la Zubarev şi era sfîşiat de contradicţii. Inima îi spunea că Anton are dreptate, însă nu se putea împăca cu gîndul că Zubarev fusese un carierist de duzină: îl împiedica tot ce auzise înainte despre Zubarev: titlurile, funcţiile, popularitatea şi chiar înfăţişarea lui plăcută.

Vai, ce greu e să-ţi smulgi idolul din suflet!

Şi totuşi Zubarev era mort, nu se putea să nu ţii seama de acest fapt! Cineva îl asasinase. Cineva îi telefonase lui Iacimenev acasă şi-l informase asupra crimei, recomandîndu-se drept fantomă. Cineva putuse să-şi facă de cap în bibliotecă, să-l încuie pe Fomin în dulapul cu cărţi, să răstoarne vaza, să rupă manuscrisul de două ori, să chicotească şi, culmea, să-şi permită o impertinenţă nemaipomenită: să-l lege cobză chiar pe anchetator şi să-l vîre după tablou, ca pe o vechitură. Dar Oneghin, care face salturi dintr-un tablou în altul? Dar portretul Ecaterinei, care se întoarce din senin cu capul în jos?

Iacimenev îşi dădea seama că în afacerea asta nu te poţi călăuzi după obişnuitele metode ale realismului. Era nevoit să păşească şi el, o dată, cu titlu de excepţie, pe calea vicioasă a idealismului. Nu-i era uşor, lui, educat

după cele mai bune modele. Codul moral al lui Iacimenev se revolta împotriva acțiunii pe care posesorul său se pregătea s-o întreprindă. Dar Iacimenev îi ordonă codului să tacă.

— Altă soluție n-am ! îi explică Gheorghi Borisovici codului. Trebuie să trec pragul.

Și Iacimenev l-a trecut !

Se ridică din fotoliu, se îndreptă cu pași grei spre ușă, o încuie. Apoi trecu la comutator și, cu un efort de voință, stinse lumina.

Străvechea lustră de cristal se întunecă. Lumina slabă și tremurătoare a felinarului din stradă crea o atmosferă de groază. Sub parchet zgrepțănau șoarecii. Afară vuia un vînt sinistru și jaluzelele casei de vizavi scîrțîiau lugubru. Undeva bătu înfundat un orologiu... Pe scurt, totul cum se cuvine !

Cînd trecuse pragul, Iacimenev nu știa cum să se adreseze celor pe care intenționa să-i cheme din lumea cealaltă. Nu cunoștea nici cuvinte magice, nici semne cabalistice. Nu știa nici măcar să facă scamatorii. Spuse simplu, cum fac copiii cînd se joacă de-a v-ați-ascunselea :

— Ieșiți, că v-am prins !

Iar mai departe toate au decurs, de parcă n-ar fi fost nimic deosebit.

Rama de bronz a tabloului lui Repin se aplecă și de pe pînză se desprinse un moșneag năpîrlit, în halat de casă. Tîrșindu-și papucii, moșul se tîrî pînă la fotoliu, ștergîndu-și de poala halatului mîna stîngă plină de sînge. Se așeză comod, se întinse, își pocni degetele și spuse căscînd :

— O-ho-ho !... Mă dor oasele. Pesemne că se strică vremea...

Și Iacimenev recunoscu vocea pe care o auzise la telefon în noaptea crimei.

Portretul Ecaterinei II se desprinse din cui și se clătină. Din portret sări o doamnă rubicondă de vîrstă balzaciană, își zgribuli de frig umerii pudrați și pronunță trist :

— Mi-aduc aminte că slujea în garda mea imperială un sublocotenent dat naibii, Iacimenev. Pentru credința

cu care m-a slujit i-am sorocit un sătuleț din gubernia Penza. Nu te tragi din neamul ăsta, dragul meu ?

Din gravura veche reprezentînd Sankt-Petersburgul sări un tînăr îmbrăcat ca un dandy londonez și zîmbi fermecător.

Tot ce învățase Iacimenev se ducea la mama dracului ! Nu se ciupi de nicăieri, nu se frecă la ochi, nu încercă să fugă și nu-și simți inima cît un purice. În loc de asta rosti încet, dar clar :

— Ajutor !

— Lasă, că te deprinzi ! îl liniști prietenos Ivan cel Groaznic.

— Vreau acasă ! se rugă Iacimenev pe neașteptate. Azi se mărită fata mea !

Cu un gest aproape automat, Ecaterina își scoase un inel din deget și i-l întinse.

— Transmite-i darul nostru de nuntă.

Inelul scînteia în întuneric. Era bătut cu pietre scumpe. Fără îndoială că valora foarte mult. Dacă Iacimenev l-ar fi vîndut, putea să-i cumpere fiică-si un apartament.

— Nu pot să primesc... se fîstîci Gheorghi Borisovici. Știți, nu-i voie să iei nimic de la cei anchetați. Ar fi un fel de mită.

— De cînd sînt n-am văzut un tont ca ăsta ! exclamă blajin Ecaterina, punîndu-și inelul la loc.

— Vă rog... faceți ceva... hm ! ceva ca să pot crede ! îi imploră Iacimenev.

Ivan cel Groaznic se plecă la urechea Ecaterinei și îi șopti cîteva cuvinte. Împărăteasa se duse la telefon, ridică receptorul și formă un număr.

— Alo, dați-mi vă rog pe anchetatorul Iacimenev... Cînd se întoarce transmiteți-i că l-a căutat Ecaterina cea Mare !

— Și totuși nu poate fi adevărat, se încăpățînă Iacimenev.

— Hai să trecem la subiect, porunci Ivan. Ce-ai de gînd, să ne învinuiești de uciderea lui Sereojka Zubarev, sluga aceea scîrbavnică ?

Numele lui Zubarev îl readuse pe anchetator la realitate.

— Da ! zise el cu jumătate de glas. Trebuie să fac un proces-verbal.

— Dă-i drumul ! îl autoriză Ivan cel Groaznic. Tare vă mai plac hîrţoagele ! V-aţi făcut toţi ştiutori de carte, deştepţi, intelectuali, critici. Mucegăiţi printre hîrtii, distrugeţi pădurile !

Iacimenev nu riscă să se aşeze în societatea capetelor încoronate, aşa că se resemnă să scrie de-a-n picioarelea.

— Atîta, că toată treaba-i în zadar, zîmbi părinteşte Ivan Vasilievici. Cine să te creadă că ai stat cu noi la taclale, în veacul vostru de ştiinţă şi tehnică...

— Au să creadă, spuse Iacimenev. Semnaţi procesul-verbal, iar o expertiză o să ateste autenticitatea semnăturilor. Daţi-mi voie, care e numele dumneavoastră de familie ? se adresă el mai întîi doamnei.

— Romanova Ecaterina Alexeevna, a II-a, cea Mare, se recomandă împărăteasa. Pe numele de fată, Sofia-Augusta-Frederica Anhalt-Zerbst.

— Anul naşterii ? întrebă nepoliticos anchetatorul, dar se corectă imediat : Pardon ! Am vrut să zic anul morţii.

Ecaterina află :

— 1796... Doamne, cîtă vreme s-a scurs... Şi calculînd în minte destul de repede : O sută şaptezeci şi trei de ani...

— Profesiunea dumneavoastră ?

— Împărăteasa Rusiei ! se miră Ecaterina de întrebare.

Iacimenev devenea tot mai îndrăzneţ.

— Mulţumesc, maiestatea-voastră ! şi se întoarse cu faţa la Ivan cel Groaznic. Pot să vă deranjez ?

— Scrie, scrie ! glăsui tătucul-ţar. Ivan IV, zis şi cel Groaznic, de profesiune mare suveran.

Oneghin se amestecă nu fără ironie :

— Cu mine e mai încurcat, domnule. Eu sînt, într-un fel, rodul fanteziei poetului — iar profesiunea... se gîndi puţin, apoi cită : „Atinse fără rost şi trudă, vîrsta de douăzeci şi şase de ani..." În limba de azi ar veni, cred, trîntor...

Ecaterina chicoti şi Iacimenev recunoscu rîsul care-l speriase în bibliotecă.

— Acum vă rog să-mi spuneţi cum şi de ce l-aţi ucis pe Serghei Ivanovici Zubarev, academician şi doctor în ştiinţe pedagogice.

— Ştiinţe pedagogice! Ivan cel Groaznic pufni cu dispreţ. Noi, de-o pildă, n-am umblat prin şcoli, dar am domnit, nu şagă!

— Pe Zubarev l-am judecat, explică Oneghin calm.

— Cum aşa? întrebă Gheorghi Borisovici, dezorientat.

— După rînduielile voastre, n-ai grijă! continuă Evgheni. Eu am fost judecător, iar monarhii asesori populari.

— Şi ce vină i-aţi găsit lui Zubarev?

— L-am judecat, îl puse Oneghin la curent, pentru oportunism, lipsă de principialitate, carierism şi profanarea literaturii.

— Şi a istoriei! adăugă Ivan cel Groaznic.

— De unde cunoaşteţi aceste cuvinte moderne? Iacimenev era uimit de erudiţia fantomelor.

Oneghin ridică din umeri.

— Doar trăim într-o bibliotecă. Citim ziare, reviste. Urmărim evenimentele la ordinea zilei.

— Uneori ieşim la plimbare prin bătrîna noastră Moscovă, se amestecă Ivan. Vă admirăm civilizaţia. Vacarm! Benzină!

— Şi lipsă de bună-cuviinţă, adăugă Ecaterina.

— O clipă! Anchetatorul tresări. Va să zică, există o trecere secretă?

— Fireşte... Ecaterina se învioră, sub imperiul unor amintiri plăcute... De asta am şi dăruit casa favoritului meu, pentru că avea un coridor secret... Şi, urmă ea cu glas scăzut, prin coridorul ăsta... era foarte simplu... pricepi, Iacimenev?

Iacimenev dădu din cap în semn că înţelege, iar împărătcasa îşi continuă şirul gîndurilor.

— Apropo, o parte din galeria secretă a fost folosită la metroul vostru. Uneori coborîm cu toţii să ne uităm cum trec trenurile...

— Sfinte Sisoe! Iar fantoma care sărează compotul există şi ea, nu? întrebă anchetatorul sleit de puteri, gata ori să izbucnească în plîns, ori să chiuie bezmetic.

— Asta-i doamna mea de onoare, Beloselskaia-Belozerova! se înveseli iar împărăteasa. Avea o legătură scandaloasă chiar cu favoritul meu. Am fost silită să-l închid în fortăreața Schliesselburg, iar pe ea s-o biciuiesc și s-o trimit la moșia lui taică-său. Pe locul conacului se află acum o cooperativă, aproape de stația „Aeroport" a metroului. Locuiește și azi acolo, sub formă de fantomă...

— Cît pe ce să uit, maiestatea-voastră, stră-stră-strănepoata favoritului vostru, Nadejda Dmitrievna, m-a rugat să vă transmit salutări.

Ecaterina dădu din cap condescendent:

— Îi trimitem bunăvoința noastră împărătească.

— Acum să revenim la tema principală. Vorbeați de carierism, de oportunism. Astea sînt noțiuni generale. Aș vrea dovezi concrete.

Oneghin sări primul.

— Ați citit vreodată, domnule Iacimenev, manualul de literatură pentru clasa a opta, în care e vorba despre mine? Și se porni să turuie vehement: Am fost rupt de solul național și popular... Am dus o viață tipică pentru tineretul de aur — baluri, restaurante, plimbări pe bulevardul Nevski, teatre... Va să zică, teatrul e un viciu! În vocea lui Oneghin vibrau notele specifice provocărilor la duel din secolul al XIX-lea. Dar temele pentru acasă! *De ce a fost Oneghin nedemn de Tatiana*? De ce, te întreb, onorabile domn, eram nedemn?

— Sînteți perfect demn! se grăbi Iacimenev să-l asigure.

— Iar de mine au uitat cu totul! se amestecă Ecaterina. Se poate spune că m-au evacuat din manuale. Și cînd te gîndești că am cucerit pentru voi, printre altele, regiunea balneo-climaterică unională Crimeea.

Iacimenev tăcea. N-avea nimic de obiectat.

Ivan cel Groaznic se ridică solemn din fotoliu, căută într-un dulap și scoase o carte.

— Ascultă, Iacimenev, ce scria Zubarev despre mine numai cu douăzeci de ani în urmă.

Căută pagina și începu să citească nuanțat:

— „Ivan cel Groaznic a fost un om inteligent și talentat. Avea o cultură vastă, știa și îi plăcea să scrie, era dotat cu o minte ascuțită și subtilă".

Țarul sări peste cîteva pagini.

— „Opricinina a însemnat o mare cotitură politică, a fost o instituție progresistă, deși însoțită de unele excese!" Ei, fără excese în profesia noastră nu se poate! adăugă țarul, cu zîmbetul acela dulce care acum patru sute de ani îi băga pe toți în răcori. Și ce a scornit nu demult despre mine nemernicul ăsta? Ai citit manuscrisul?

Iacimenev încuviință din cap.

— Sînt și tiran, și maniac, și criminal! Țarul era evident ofensat. Iar hunveibinii mei, adică opricinicii, reprezintă un fenomen negativ...

Iacimenev îl privi în față și declară neclintit:

— Dar ăsta e adevărul!

Ecaterina îi aprecie bravura:

— Știi că-mi placi, Jorj? N-aș fi crezut niciodată că o să-mi placă un om sovietic obișnuit!

Ivan cel Groaznic oftă și-l lămuri cu milă în glas:

— Se vede cale de-o poștă că n-ai condus un stat! Parcă de adevăr are nevoie poporul? Ar putea să-l înțeleagă anapoda.

— Aveți un punct de vedere vicios! se aruncă Iacimenev în luptă. Pur țarist!

— Trebuie să-i înțelegi pe domnitori, Iacimenev, își susținu Ecaterina colegul. Zubarev ăsta al tău scria cînd una, cînd exact pe dos. Unde-i principialitatea de istoric?

— Cu asta nu pot să nu fiu de acord, maiestatea-voastră! oftă Iacimenev. Dar nu e un motiv ca să ucizi!

— Ba este! îl contrazise Ivan IV. Eu am o experiență bogată. Nimic nu-i unește pe oameni în jurul tău ca asasinatele! Cei care scapă te iubesc ca pe ochii din cap!

Iacimenev se înecă de furie:

— Sînteți... un... bandit, maiestatea-voastră imperială!

Ecaterina și Oneghin înlemniseră. Știau că Ivan nu iartă jignirile.

Însă țarul îi zîmbi călduros îndrăznețului și-i spuse cu îngăduință:

— Ce-au făcut din tine, Iacimenev! Să fi-ndrăznit tu înainte a-mi grăi așa... V-ați luat-o-n cap... nu mai știți de cei mari... Aveți păreri proprii...

— Dar Zubarev n-avea păreri proprii! Iacimenev nu-şi dădea seama că citează cuvintele lui Anton.

— Avea! se strîmbă hîtru autocratul. În adîncul sufletului mă iubea. Îi plăceau metodele mele. Era partizanul mîinii forte. Nu se prefăcea atunci cînd m-a lăudat. Dar acum m-a trădat... iar pe trădători nu-i sufăr! Cînd mi-am amintit ieri de toate astea, m-am cătrănit şi mi s-a urcat sîngele la cap. Şi acum mi se urcă! zise el privindu-l pe Iacimenev ca pe un condamnat.

Autocratul păşi fără grabă spre tablou şi scoase din el toiagul cu care îl omorîse acum 388 de ani pe fiul său Ivan, iar în ajun îl achitase pe academician.

— Fără vărsare de sînge, mărite doamne! strigă Oneghin. El fusese şi în ajun împotriva asasinatului, dar nu izbutise să potolească mînia ţarului.

— Fă-ţi rugăciunea, Iacimenev! îi porunci Ecaterina, căreia i se trezise simţul de clasă imperial.

Dar şi lui Iacimenev i se trezise simţul de clasă.

— Fugi, Gheorghi Borisovici! strigă Oneghin.

Ţarul se şi pornise asupra lui, cu toiagul ridicat.

Să tragi într-o fantomă ar fi fost un gest lipsit de eficacitate.

— Nu-s prima victimă a ţarismului! spuse Iacimenev mîndru.

— Bine, dacă-ţi vine mai uşor aşa... Ivan cel Groaznic îşi făcu vînt şi-l trăsni cu toiagul în cap...

Iacimenev se trezi întins pe jos. În frunte îi crescuse un cucui. Îl pipăi cu mîna.

Conform cu regulile genului, în bibliotecă nu trebuie să se afle nimeni, iar anchetatorul urmează să creadă că totul i s-a năzărit.

Dar, împotriva regulilor, lîngă el era o fantomă care-i turna, grijulie, apă în cap.

— Aşadar, e adevărat! suspină Iacimenev.

— Nu ştii cît sînt de fericit că trăieşti! Oneghin îl ajută să se ridice. Cum te simţi?

— Unde-s ţarii? întrebă anchetatorul.

— Şi-au terminat treaba şi au plecat.

Gheorghi Borisovici își aruncă ochii pe tablouri și văzu că țarii se înapoiaseră în operele de artă, parcă nu s-ar fi întîmplat nimic.

— N-au semnat procesul-verbal, zise mîhnit Iacimenev. Acum n-o să mă creadă nimeni. Poate binevoiți să-l semnați dumneavoastră.

— Pentru dumneata, cu plăcere! Oneghin luă pixul cu pastă al lui Gheorghi Borisovici și puse pe procesul-verbal o semnătură înflorată. Mă tem însă că iscălitura mea n-o să-ți fie de folos, n-o cunoaște nimeni.

— Mda, așa e... zîmbi trist Iacimenev. Dar am s-o păstrez ca autograf unicat. Poate o fi banal, însă dintre toți poeții Pușkin îmi place cel mai mult.

— Și mie, făcu Evgheni.

Iacimenev l-a condus pe Oneghin pînă la acuarelă, unde s-au despărțit în termeni călduroși.

Gheorghi Borisovici se simțea acum singur, ca pe un peron de gară după plecarea trenului care ți-a răpit o ființă dragă. Aprinse lumina și se uită nostalgic în jur.

Pe pereți atîrnau pașnic portretul Ecaterinei, gravurile cu Sankt-Petersburgul, acuarela lui Kuzmin din seria de ilustrații la *Evgheni Oneghin* și copia după tabloul lui Repin *Ivan cel Groaznic și fiul său Ivan*.

Undeva bătu înfundat un orologiu.

Iacimenev luă de pe birou procesul-verbal cu neprețuitul autograf și îl puse cu grijă în buzunar. Pe urmă scoase cheia, descuie ușa, ieși pe coridor și coborî în vestibul.

Aici se afla o oglindă. Se uită în ea și văzu că a încărunțit și a chelit de-a binelea...

După o jumătate de ceas, Gheorghi Borisovici îi convocă în bibliotecă pe salariații academiei. Au venit Kuznețov, Rostovski, Alla, Anton, văduva, intendenta Nadejda Dmitrievna și numeroase alte funcții de pe stat.

Cînd se calmă rumoarea provocată de schimbarea la față a anchetatorului, Iacimenev se uită la picturile care ornau pereții bibliotecii și spuse cu glas egal:

— Serghei Ivanovici Zubarev a fost asasinat de Ivan cel Groaznic, în complicitate cu Ecaterina a II-a. Oneghin s-a opus, dar n-a putut împiedica crima.

Salariații tăceau. Nu înțelegeau dacă anchetatorul glumește sau și-a pierdut mințile.

— Vă sfătuiesc, continuă serios Iacimenev, ca în activitatea dumneavoastră să fiți corecți față de istorie și de literatură! Altfel riscați să împărtășiți soarta lui Zubarev! Nu uitați nici o clipă că academia dumneavoastră răspunde de educația culturală a copiilor.

— Gheorghi Borisovici, interveni cu simpatie Antșn, în afara academiei mai răspund Ministerul învățămîntului, nenumăratele inspectorate școlare, „Gazeta învățămîntului" și chiar școlile. Iar atunci cînd răspund toți, nu răspunde nimeni!

Iacimenev oftă și se întoarse către văduvă:

— Luați-vă fierul de călcat. Chefirul și salamul vi le înapoiez mîine.

După aceea Gheorghi Borisovici i se adresă lui Rostovski:

— Kirill Petrovici, poftiți biletul dumneavoastră pentru Kuibîșev. Mai aveți timp să prindeți trenul. Iar dumneavoastră, Nadejda Dmitrievna, spuse el privind-o pe intendentă, trebuie să vă transmit din partea Ecaterinei II bunăvoința sa imperială.

— Mulțumesc frumos că nu m-ați uitat, se înclină Nadejda Dmitrievna.

— Colectivul nostru vă este sincer recunoscător, luă cuvîntul Iuri Konstantinovici cu multă prudență. Ați făcut o treabă minunată. Ceea ce am auzit din gura dumneavoastră întrece toate așteptările!

— Tot n-ați priceput nimic... Vă repet, atunci cînd eroilor istorici sau literari le sare mustarul, ei ies din rame și... Iacimenev dădu din mînă și părăsi biblioteca.

Plecă neînțeles de semenii săi, cărora nu le fusese dat să treacă pragul. Peste puțină vreme își purta pașii pe stradela întunecată, depărtîndu-se tot mai mult de casa cu numărul 18, pe care n-avea s-o uite pînă la sfîrșitul zilelor. Dar ce i se întîmplase în casa asta n-avea să povestească nimănui, pentru că nimeni nu l-ar fi crezut.

Iacimenev se întorcea în lumea cunoscută și bună. Se gîndea că soția și fiica sînt supărate firește pe el, că de-acum înainte un străin va trăi în familia lui...

Începu să cearnă o ploaie tristă, rece.

— Nu degeaba îl dureau oasele pe Ivan cel Groaznic, își aminti el ridicîndu-și gulerul paltonului. Moșnegii ăștia se pricep al dracului să prevadă timpul...

P.S. După o lună și jumătate, telefonul l-a trezit pe anchetatorul Iacimenev la patru dimineața.

— La aparat e o fantomă! spuse un glas bărbătesc necunoscut. Adineaori am ucis un regizor de cinema, care turna un film istoric.

CUPRINS

ATENȚIE LA MAȘINI !	6
ZIGZAGUL NOROCULUI	105
CRIMA DIN BIBLIOTECĂ.	187

Lector : NATALIA STĂNESCU
Tehnoredactor : VICTOR MAȘEK

Coli ed. 11.

Tiparul executat sub comanda nr. 20 499 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii, nr. 1, București — Republica Socialistă România.